

ISSN 1857-0976

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ  
SCIENTIFIC DEPARTMENT

# ANALE ȘTIINȚIFICE

ale Academiei „Ștefan cel Mare”  
a Ministerului Afacerilor Interne  
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

---

SCIENTIFIC ANNALS

of the Academy “Ștefan cel Mare”  
of the Ministry of Internal Affairs  
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 11

Chișinău, 2020

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

**Colegiul de redacție:**

**Redactor-șef:** dr. **Iurie Larii**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

**Redactor-șef adjunct:** dr. **Radion Cojocaru**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

**Membri:**

dr. **Costică Voicu**, *prof. univ., Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, România*

dr. **Виктор Н. Бесчастный**, *профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины*

dr. **Simion Carp**, *prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Nelu Niță**, *prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România*

dr. **George-Marius Țical**, *prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale*

*(București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România*

dr. **Cezar Peța**, *prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România*

dr. hab. **Valeriu Cușnir**, *prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova*

dr. hab. **Pavel Moraru**, *conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România*

dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, *prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Rodica-Diana Apan**, *conf. univ., membru al International Association on Consumer Law, membru susținător al European Coalition for Responsible Credit, membru de onoare al Asociației de drept privat comparat, membru și președinte al Asociației Consilierilor Juridici din România, filiala Maramureș, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, România*

dr. **Ștefan Belecciu**, *prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Mihail David**, *International Police Association, Constanța, România*

dr. **Bogdan Cătălin Păun**, *avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România*

dr. **Tudor Osoianu**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Igor Trofimov**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Veaceslav Ursu**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Marian Gherman**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Alexandru Pareniuc**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Alexandru Zosim**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Liliana Creangă**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Igor Bantuş**, *conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Lilian Luchin**, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

dr. **Constantin Rusnac**, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*

**Ruslan Condrat**, *Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, master în drept*

Articolele au fost recenzate

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Stefan cel Mare”  
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

#### **Editorial Board:**

**Editor-in-chief:** PhD **Iurie Larii**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

**Deputy Editor-in-chief:** PhD **Radion Cojocaru**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

#### **Members:**

PhD **Costica Voicu**, *university professor, Police Academy “Alexandru Ioan Cuza”, Bucharest, Romania*

PhD **Victor N. Beschastny**, *university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine*

PhD **Simion Carp**, *university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Nelu Nita**, *university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania*

PhD **George-Marius Tical**, *university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (Bucharest, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania*

PhD **Cezar Peta**, *university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania*

PhD **Valeriu Cusnir**, *university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova*

PhD **Pavel Moraru**, *associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, Romania*

PhD **Gheorghe Gladchi**, *university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Rodica-Diana Apan**, *associate professor, member of the International Association on Consumer Law, supporting member of the European Coalition for Responsible Credit, honorary member of the Comparative Private Law Association, member and president of the Romanian Association of Legal Advisers, Maramures branch, Christian University „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, Romania*

PhD **Stefan Belecciu**, *university professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Mihail David**, *International Police Association, Constanta, Romania*

PhD **Bogdan Catalin Paun**, *lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania*

PhD **Tudor Osoianu**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Igor Trofimov**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Veaceslav Ursu**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Marian Gherman**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Alexandru Pareniuc**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Alexandru Zosim**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Liliana Creanga**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Igor Bantus**, *associate professor, Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Lilian Luchin**, *Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

PhD **Constantin Rusnac**, *Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova*

**Ruslan Condrat**, *Academy “Stefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova, master*

*The articles have been reviewed  
The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors*

# CUPRINS

## CONTENTS

### Științe juridice/ Legal sciences

<b>Dr. Anatolie CANANĂU, Olga POSTOVAN</b> <b>Etica și moralitatea în educația modernă a polițiștilor</b> <i>Ethics and morality in modern police education.....</i>	<b>8</b>
<b>Dr. Radion COJOCARU, Sergiu COJOCARU</b> <b>Precedente ChEDO în materie penală privind protejarea dreptului la viață</b> <i>ECHR precedents in criminal matters regarding the protection of the right to life.....</i>	<b>21</b>
<b>Dr. Liliana CREANGĂ, Anatoli BUZEV</b> <b>Managementul informațiilor de securitate</b> <i>The Management of the Security Information.....</i>	<b>30</b>
<b>Dr. Boris GLAVAN</b> <b>Căința activă – modalitate de liberare de răspundere penală conform legislației Republicii Moldova</b> <i>Active repentance – a way of release from criminal liability according to the legislation of the Republic of Moldova.....</i>	<b>40</b>
<b>Dr. T.V. KHAILOVA</b> <b>Проблемы и перспективы правового регулирования коммерческой тайны</b> <i>Problems and prospects of legal regulation of the commercial secret.....</i>	<b>53</b>
<b>Dr. Iurie LARII, Dr. Mihail DAVID</b> <b>Rolul factorilor sociali (exogeni) în formarea personalității infractorului</b> <i>The role of social factors (exogens) in formation of the personality of the offender.....</i>	<b>65</b>
<b>Dr. Iurie ODAGIU, Dr. Constantin RUSNAC</b> <b>Teoria versiunilor criminalistice</b> <i>Forensic version theory.....</i>	<b>74</b>
<b>Dr. Tudor OSOIANU, Dr. Dinu OSTAVCIUC</b> <b>Respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale – standardele CEDO și reglementările naționale</b> <i>Observance of the reasonable term of the criminal investigation – ECHR standards and national regulations.....</i>	<b>86</b>
<b>Dr. Alexandru PARENIUC, Liliana LUCAS</b> <b>Prevenirea și investigarea escrocheriilor</b> <i>Prevention and investigation of scams.....</i>	<b>102</b>

<b>Dr. Anna POLITOVA</b>	
<b>Практика привлечения по статье 151-2 УК Украины и пути повышения ее эффективности</b>	
<i>Practice of bringing to criminal liability on article 151-2 of Criminal Code of Ukraine and ways of increasing of its efficiency.....</i>	<b>115</b>
<b>Dr. Aliona BIVOL</b>	
<b>Psihologia relației dintre stilul de conducere și tipul de temperament la managerii de nivel mediu din MAI</b>	
<i>The Psychology of the Relationship between the Style of Management and the Type of Temperament of Middle Level Managers of MIA.....</i>	<b>125</b>
<b>Pavlo S. BILENKO</b>	
<b>Отдельные аспекты детерминации насильственной преступности</b>	
<i>Certain aspects of violence crime determination.....</i>	<b>139</b>
<b>Valentina RUSSU</b>	
<b>Particularități ale răspunderii penale a minorilor</b>	
<i>Particularities of the criminal responsibility of minors.....</i>	<b>150</b>
<b>Igor SOROCEANU</b>	
<b>Considerații democratice privind avortul: repere moral-spirituale, consecințele și încadrarea juridico-penală</b>	
<i>Democratic considerations regarding abortion – moral-spiritual points, consequences and legal – criminal framing.....</i>	<b>161</b>



**ȘTIINȚE  
JURIDICE**

**LEGAL SCIENCES**



## ETICA ȘI MORALITATEA ÎN EDUCAȚIA MODERNĂ A POLIȚIȘTILOR

Anatolie CANANĂU,  
doctor în drept

Olga POSTOVAN,  
master în drept

*Pornind de la ideea potrivit căreia așezarea educației îi revine un loc primordial în ceea ce privește formarea modelelor de comportament și de conduită morală înaltă în societate, în conținutul respectivului articol ne-am propus drept scop de a reflecta importanța eticii și moralității în educația modernă a polițiștilor.*

*Progresele și evoluția cu repeziune a societății în toate domeniile ne determină să punem accent pe aspectul formativ al educației, pe cultivarea la polițiști a aptitudinilor de a se adapta noilor cerințe ale societății, pe crearea și dezvoltarea competențelor de gândire, de cercetare, de interpretare și de aplicare a rezultatelor muncii depuse în acest sens.*

*Cuvinte-cheie: patriotism, convingere morală, etică, demnitate, amoral, cunoștințe morale, datoria de serviciu, imoral, deontologie, valori morale, valori profesionale, moral, abilități morale, aptitudini morale, jurământ, onoare etc.*

## ETHICS AND MORALITY IN MODERN POLICE EDUCATION

Anatolie CANANĂU,  
PhD

Olga POSTOVAN,  
master of law

*Starting from the idea that education has a primordial place in terms of forming models of behavior and high moral conduct in society, in the content of that article we aimed to reflect the importance of ethics and morality in modern police education.*

*The progress and rapid evolution of society in all areas, determined us to emphasize the formative aspect of education, the cultivation of trained police officers in the skills to adapt to the new requirements of society, the creation and development of thinking skills, research, interpretation and application of the results of the work done in this regard.*

*Keywords: patriotism, moral conviction, ethics, dignity, amoral, moral knowledge, service duty, immoral, deontology, moral values, professional values, moral, moral skills, moral qualifications, oath, honor, etc.*

**Introducere.** Legislația în vigoare a Republicii Moldova prevede expres că, „Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor” [7, art. 2].

În aceste circumstanțe importanța muncii prestate de către polițiști este una incontestabilă, de vreme ce activitatea acestora gravitează în jurul misiunii nobile de a asigura un climat de siguranță și securitate cetățeanului.

Poate fi angajat în Poliție candidatul care întrunește cerințele (condițiile) speciale pentru angajarea în funcții publice cu statut special [6,

**Introduction.** The legislation in force of the Republic of Moldova expressly provides that, “The Police is a specialized public state institution, subordinated to the Ministry of Internal Affairs, whose mission is to defend the fundamental rights and freedoms of the person through maintenance, insurance and restoration activities of public order and security, of prevention, investigation and discovery of crimes and contravenitions [7, art. 2].

In these circumstances, the importance of the work performed by the police is indisputable, since their activity revolves around the noble mission of ensuring a climate of safety and security for the citizen.

The candidate who meets the special re-



art. 13; 7, art. 39], fiind obligat, pe tot parcursul carierei profesionale, să-și dezvolte propria pregătire profesională [6, art. 25, alin. 2].

Totodată, în această ordine de idei, în conformitate cu prevederile legislației naționale în vigoare, responsabilitatea privind formarea profesională a funcționarilor publici cu statut special ai MAI al RM revine Ministerului Afacerilor Interne, precum și autorităților administrative și instituțiilor din subordinea acestuia, chemate să organizeze, prin intermediul structurilor specializate, formarea inițială și continuă a funcționarilor publici cu statut special [6, art. 25, alin. 1].

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, ca instituție din subordinea MAI al RM, înființată la 01.09.1990, prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 276 din 17.08.1990, reprezintă o instituție publică de învățământ superior din rețeaua de învățământ de stat, acreditată, parte integrantă a sistemului de învățământ din Republica Moldova, care are misiunea nobilă de a adapta învățământul universitar și instruirea la evoluțiile și tendințele învățământului statelor europene, în strictă concordanță cu evoluțiile în plan național și internațional, cu necesitățile de pregătire a personalului MAI al RM pentru îndeplinirea misiunilor specifice în cadrul ordinii publice și siguranței naționale.

De asemenea, o sarcină de bază a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne este oferirea unei baze solide de cunoștințe studenților/cursanților/audienților, contribuind la dezvoltarea unui mediu de învățământ și de cercetare modern, performant, integrat pe fundalul universitar autohton, cultivând la aceștia valori etice și morale înalte.

Generalizând cele expuse mai sus, ne-am propus drept scop, în conținutul acestui articol, de a reflecta aspectele ce țin de locul și rolul eticii și moralității în educația modernă a polițiștilor, prezentând formele și metodele aplicabile, în acest sens, în Academia „Ștefan cel Mare”, precum și diferite opinii ale cercetătorilor în domeniul vizavi de subiectul în cauză.

În procesul studiului dat au fost utilizate următoarele **metode de cercetare științifică**: analiza sistemică, analiza logică, analiza comparativă, sinteza și clasificarea. Materialele folosite sunt:

quirements (conditions) for employment in public positions with special status may be employed in the Police bodies [6, art. 13; 7, art. 39], being obliged, throughout his professional career, to develop his own professional training [6, art. 25, paragraph 2].

At the same time, in this order of ideas, in accordance with the provisions of the national legislation in force, the responsibility for the professional training of civil servant with special status of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova is up to the Ministry of Internal Affairs as well as to the administrative authorities and the institutions subordinated to it, called to organize, through specialized structures, the initial and continuous training of civil servants with special status [6, art. 25, paragraph 1].

The Academy “Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs, as an institution subordinated to the MIA of the Republic of Moldova, established on 01.09.1990, by Government Decision of the Republic of Moldova No. 276 of 17.08.1990, is a higher education institution from the state education network, accredited, being also an integral part of the education system of the Republic of Moldova, which has the noble mission to adapt university education and training to the evolutions and trends of education of European states, in strict accordance with national and international developments, training needs of MIA staff for fulfilling specific missions within the public order and national security.

Also, a basic task of the Academy “Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs is to offer a solid knowledge base to students/trainees/audiences, contributing to the development of a modern, high-performance education and research environment, integrated on the local university background, cultivating their high ethical and moral values.

Generalizing the above, we aimed, in the content of this article, to reflect on issues related to the place and role of ethics and morality in the modern education of police officers, presenting the forms and methods applicable in this regard in the Academy “Ștefan cel Mare”, as well as on different opinions of the researchers in the field



actele legislative și cele normative ale Republicii Moldova în domeniu, doctrina juridică națională și alte studii.

**Rezultate și discuții.** Liberalizarea concepțiilor în diverse domenii prin modificarea opiniilor unei societăți aflate în plină reorganizare, denotă nevoia stringentă de repere morale la care să fie racordate toate activitățile desășurate în interiorul unei comunități de oameni. Dictată de principiile unanim recunoscute potrivit căroră „polițistul este mereu în slujba cetățeanului” și „polițistul trebuie să fie mereu un exemplu în toate”, societatea este impulsionată de o „dorință ascunsă” de a aprecia comportamentul polițiștilor prin raportarea acestuia la anumite valori etice, morale și profesionale.

În aceste circumstanțe, polițistul trebuie să dea dovadă de calități morale și profesionale înalte, de cunoașterea temeinică și respectarea cu strictețe a principiilor și normelor etice (de comportament) în diferite situații, mai ales atunci când este necesară intervenția față de diferite persoane cu care intră în contact.

Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne îi revine un rol deosebit în acest sens, reglementând conduita polițistului în exercitarea atribuțiilor de serviciu, precum și în afara îndeplinirii acestora și având drept scop ghidarea comportamentului funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, astfel încât aceștia să respecte valorile morale și profesionale, principiile și normele de conduită, contribuind la prevenirea corupției și crearea unui climat de încredere în societate [5, pct. 1, 2].

Printre valorile morale și profesionale reflectate, ocrotite și promovate de Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne menționăm:

- 1) Patriotismul – sentimentul de devotament față de țară, profesia aleasă și datoria de serviciu;
- 2) Datoria de serviciu – respectarea neconditionată a prevederilor jurământului pentru asigurarea legalității, ordinii și securității publice;
- 3) Onoarea și demnitatea – calități ce se

vis-à-vis the subject in question.

Within the process of study, the following *scientific research methods* were used: systemic analysis, logical analysis, comparative analysis, synthesis and classification. The materials used are: legislative and normative acts of the Republic of Moldova in the field, national legal doctrine and other studies.

**Results and discussions.** The liberalization of conceptions in various fields by changing the opinions of a society in full reorganization denotes the urgent need for moral landmarks to which should be connected all the activities carried out within a community of people. Dictated by the unanimously recognized principles that “the policeman is always at a service of the citizen” and “the policeman must always be an example in everything”, society is driven by a “hidden desire” to appreciate the behavior of police officers by relating it to a certain ethical, moral and professional values.

In these circumstances, the police officer must show high moral and professional qualities, through knowledge and strict observance of ethical principles and norms (of behavior) in different situations, especially when it is necessary to intervene with different people with whom he comes in contact.

The Code of Ethics and Deontology of the civil servant with special status within the Ministry of Internal Affairs has a special role in this regard, regulating the conduct of police officers in the exercise of their duties, as well as outside their performance and aiming to guide the behavior of civil servants with special status within the Ministry of Internal Affairs, so that they respect moral and professional values, principles and norms of conduct, helping to prevent corruption and create a climate of trust in society [5, point 1,2].

Among the moral and professional values reflected, protected and promoted by the Code of Ethics and Deontology of the civil servant with special status within the Ministry of Internal Affairs we mention the following:

- “1) Patriotism – the feeling of devotion to the country, the chosen profession and the duty of service;

manifestă prin reputația, autoritatea personală și devotamentul față de datoria civică și de serviciu [5, pct. 5].

În instruirea polițiștilor în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” (instruire ce are la bază procesul asimilării informațiilor științifice ale disciplinelor universitare), drept urmare a înțelegerii principiilor, legităților și explicațiilor științifice ale acestor discipline, audienții dobândesc, treptat, abilitatea de a înțelege semnificațiile valorice ale cunoștințelor, devenind capabili să-și exprime acțiunile valorice, științifice, filosofice, morale, ideologice, estetice etc.

În acest sens, un rol important îi revine eticii și educației morale care reprezintă o latură a educației cu un scop bine definit ce constă în formarea profilului moral al persoanei și al comportamentului sociomoral al acesteia, încorporarea și punerea în act a valorilor morale ale societății, oamenii care se comportă și acționează moral oferind încredere și lumină celorlalți.

Cu toții cunoaștem faptul că moralizarea cetățeanului reprezintă una dintre prioritățile instruirii dintotdeauna, obiectivele educației morale conturându-se pe următoarele direcții fundamentale:

A. Formarea conștiinței morale – se face prin acționarea asupra mai multor componente printre care și: noțiuni, idei, concepte, aspirații, idealuri, sentimente, convingeri și atitudini morale;

B. Formarea conduitei morale – presupune influența corelată asupra următoarelor structuri comportamentale: deprinderi și obișnuințe morale, atitudini și convingeri morale, aspirații și idealuri morale ale personalității [10, p. 102].

Totodată, în opinia unor cercetători din domeniul pedagogiei [8, p. 111], obiectivele de bază ale educației morale constau în:

A. Acumularea cunoștințelor morale;

B. Formarea convingerilor și sentimentelor morale;

C. Formarea aptitudinilor și abilităților morale;

D. Formarea trăsăturilor de caracter;

E. Formarea trăsăturilor de voință.

În continuare ne propunem drept scop să descriem fiecare dintre aceste obiective de bază ale educației morale:

2) Duty of service – unconditional observance of the provisions of the oath to ensure legality, order and public safety;

3) Honor and dignity – qualities manifested by reputation, personal authority, and devotion to civic and service duty” [5, point 5].

In the process of training of the police officers within the Academy “Ștefan cel Mare” (training based on the process of assimilating the scientific information of the university disciplines), as a result of understanding the principles, laws and scientific explanations of these disciplines, the audiences gradually acquire the ability to understand the meanings, value of knowledge, becoming able to express their value, scientific, philosophical, moral, ideological, aesthetic actions, etc.

In this sense, an important role belongs to ethics and moral education, which is a side of education with a well-defined purpose that consists in forming the moral profile of the person and his socio-moral behavior, incorporating and implementing the moral values of society, people who behave and act morally by giving confidence and light to others.

We all know that moralization of the citizens has always been one of the priorities of training, the objectives of moral education being outlined in the following fundamental directions:

A. Formation of moral consciousness – is done by acting on several components including: notions, ideas, concepts, aspirations, ideals, feelings, beliefs and moral attitudes;

B. Formation of moral conduct – involves the correlated influence on the following behavioral structures: moral skills and habits, moral attitudes and beliefs, moral aspirations and ideas of the personality [10, p. 102].

At the same time, in the opinion of some researchers in the field of pedagogy [8, p. 111], the basic objectives of moral education consists in:

A. Accumulation of moral knowledge

B. Formation of moral beliefs and feelings

C. Formation of moral skills and abilities

D. Formation of character traits

E. Formation of will features.

In the following we aim to describe each of these basic objectives of moral education:





**A. Acumularea cunoștințelor morale** – este centrată pe instruirea morală, însușirea conținutului moral, a noțiunilor, principiilor și conceptelor proprii eticii (bine-rău, corect-incorect).

În această ordine de idei, oferim drept exemple de comportament și de conduită demnă și civilizată (noțiuni, concepte) atribuite categoriei morale de bine: devotament, disponibilitate, corectitudine, dreptate, adevăr, imparțialitate, profesionalism, egalitate, fraternitate, cinste, onoare, datorie, respect, stimă, generozitate etc. și, respectiv, noțiuni, concepte atribuite categoriei morale de rău ca: clevetirea, necorectitudinea, inechitatea, intoleranța, minciuna, ilegalitatea, necinstea, egoismul, pervertirea etc.

Toate aceste exemple se referă la una din dimensiunile: moral, imoral sau amoral:

1. Moral – cunoaște normele morale și le respectă;

2. Imoral – cunoaște normele morale și nu le respectă;

3. Amoral – nu cunoaște normele morale și nu le acordă interes sau atenție.

Eticii și moralității în educația modernă a polițiștilor le revine obligația de a oferi suportul necesar de cunoștințe teoretice și exemple practice care să pună bazele conștiinței morale, indispensabile oricărui comportament moral.

În opinia unor cercetători [1, p. 72], conștiința morală trebuie privită având la bază următoarele dimensiuni:

– cognitivă – periodic, cei instruiți iau cunoștința de normele (valorile) morale;

– afectivă (apreciativă) – o situație este considerată dezirabilă sau blamabilă în raport cu normele (valorile) morale;

– normativă (volitivă) – prin care se cere ca situațiile (acțiunile) apreciate ca negative să nu fie acceptate, iar cele apreciate ca pozitive să fie acceptate.

Trebuie să ținem cont și de faptul că, urmărind drept scop formarea conștiinței morale la polițiști, este necesar să luăm în considerare criteriile ce stau la baza diferențierii celor instruiți care se află în același auditoriu (vârstă, sex, experiență profesională, funcție, instituție în care activează etc.) și, după caz, să utilizăm metodele adecvate de instruire (de la simple prezentări sau descrieri

**A. Accumulation of moral knowledge** – is focused on moral instruction, the acquisition of moral content, notions, principles and concepts of ethics (good - bad, right - wrong).

In this order of ideas, we offer as examples of behavior and dignified and civilized conduct (notions, concepts) attributed to the moral category of good: devotion, availability, rightness, justice, truth, impartiality, professionalism, equality, fraternity, fairness, honor, duty, respect, regard, generosity etc., and, respectively, notions, concepts attributed to the moral category of evil as: false accusation, incorrectness, inequity, intolerance, untruth, illegality, dishonesty, selfishness, perversion etc.

All these examples refer to one of the dimensions: moral, immoral or amoral:

1. Moral – knowing of moral norms and respecting of them;

2. Immoral – knowing of moral norms and nonobservance of them;

3. Amoral – not knowing of the moral norms and not giving them interest or attention.

Ethics and morality in the modern education of police officers have the obligation to provide the necessary support of theoretical knowledge and practical examples to lay the foundations of moral conscience, indispensable to any moral behavior.

According to some researchers [1, p. 72], moral conscience must be viewed on the basis of the following dimensions:

- cognitive – periodically, those trained become acquainted with moral norms (values);

- affective (appreciative) – a situation is considered desirable or blameworthy in relation to moral norms (values);

- normative (volitional) – situation (actions) deemed negative should not be accepted and those deemed positive should be accepted.

We must also take into account the fact that, aiming at the formation of moral conscience of police officers, it is necessary to consider the criteria underlying the differentiation of those trained in the same auditorium (age, sex, professional experience, position, institution, etc.) and, according to the case, to use appropriate training

până la soluționarea de spețe cu implicarea tuturor celor prezenți care își vor exprima punctul de vedere, argumentându-l în acest sens). Nu uităm și de faptul că, în timp ce unii au nevoie de mai multe exemple pentru a percepe și interioriza o cerință morală, alții aderă ușor sau cu dificultate la regula morală, au nevoie de raționamente profunde, au inclinații spre un mai pronunțat spirit critic sau, ca exemplu, spre o interpretare a moralei din perspectivă religioasă.

Ca și oricare instruire, educația morală trebuie să posede un caracter planificat, periodic și neîntrerupt, ceea ce este imposibil de respectat, întrucât educația morală nu dispune de o anumită disciplină de studiu cu excepția „Eticii și deontologiei polițienești” care, tangențial, reflectă unele aspecte proprii educației morale.

**B. Formarea convingerilor și sentimentelor morale** – subînțelege faptul că noțiunile și normele morale utilizate în instruirea polițiștilor trebuie să se regăsească (sub aspect de educație morală) în trăiri afective înalte, în convingeri și sentimente morale ale celor instruiți. Regulile impuse în acest sens (în vederea formării de convingeri și sentimente morale) este ca exemplele pe care le oferim în instruirea morală să posede valoarea de „exemplu clasic de comportament moral”, oferind audienților mai multe astfel de modele (exemple) diferite, toate acestea cauzând aceeași reacție. Totodată, trebuie menționat faptul că sentimentele morale vor fi eficiente și active doar atunci când audienții vor fi implicați în activități concrete ce demonstrează aplicabilitatea normelor descrise anterior.

În literatura de specialitate sunt recunoscute și descrise în detaliu următoarele reguli-norme care, fiind respectate, garantează formarea convingerilor morale la cei instruiți:

1. Convingerea morală pe care dorim să o formăm trebuie să fie dedusă din propria noastră convingere (să fim convinși de ceea ce spunem, argumentăm);

2. Noțiunile, ideile, conceptele, teoriile, exemplele utilizate la instruirea morală trebuie să fie adevăruri sigure, fără a lăsa loc de interpretare.

Trebuie menționat faptul că doar aplicând metodele moderne de predare (grafice, power-point, metode interactive, jocuri pe rol) vom re-

methods (from simple presentations or descriptions to the resolution of cases involving all those present who will express their point of view, arguing in this regard). Let us not forget that, while some need more examples to perceive and internalize a moral requirement, others adhere easily or with difficulty to the moral rule, they need deep reasoning, they have inclinations towards a more pronounced critical spirit, or, as an example, to an interpretation of morality from a religious perspective.

Like any training, moral education must have a planned, regular and uninterrupted character, which is impossible to respect because moral education does not have a certain discipline of study except “Police ethics and deontology” which, tangentially, reflects some aspects proper to moral education.

**B. Formation of moral beliefs and feelings** – means that the notions and moral norms used in the training of police officers must be found (in terms of moral education) in high emotional feelings, beliefs and moral feelings of those trained. The rule imposed in this regard (in order to form moral beliefs and feelings) is that the examples we offer in moral instruction have the value of “classic example of moral behavior”, offering the audience several different models (examples), all of which causing the same reaction. At the same time, it should be mentioned that moral feelings will be effective and active only when the audience will be involved in concrete activities that demonstrate the applicability of the rules described above.

The following norms are recognized and described in detail in the specialized literature, which, being observed, guarantee the formation of moral beliefs in the educated people:

1. The moral conviction we want to form must be deduced from our own conviction (to be convinced of what we say, argue);

2. The notions, ideas, concepts, theories, examples used in moral instruction must be certain truths, leaving no possibility for interpretation.

It should be mentioned that, only by applying modern teaching methods (graphics,



uși să garantăm convingerilor morale – fermitate, eficiență, consecvență iar demonstrațiile superficiale, false, fără argumente logice sau juridice, fără exemple practice, sunt sortite eșecului și vor fi ușor sesizate de către auditoriu, iar reacțiile de respingere vor înlocui convingerea morală pe care ne-am dorit-o.

**C. Formarea aptitudinilor și abilităților morale** – subînțelege transpunerea (transformarea) normelor și cunoștințelor morale în acțiuni morale, obiceiuri morale. Include 2 faze:

- a. Însușirea cunoștințelor teoretice;
- b. Aplicarea cunoștințelor teoretice în practică.

Deprinderea morală (ca o componentă a conduitei morale) reprezintă o componentă a activității omului, automatizată prin exercițiu, ce constă în desfășurarea anumitor activități fără un control continuu din partea conștiinței: deprinderea de a fi punctual, disciplinat, vigilent, de a se autocontrola, de a coopera, de a fi disponibil, de a fi persuasiv în soluționarea unor situații complicate etc. Deși sunt apreciate ca fiind componente elementare ale unei conduite morale, aceste activități pot fi considerate drept baza unei conduite morale înalte stabile.

Având statut de personal didactic (dascăl, formator, lector) cu misiunea de a cultiva, la polițiștii instruiți, calități etice, morale și profesionale înalte, de multe ori nouă ni se reproșează că mulți polițiști nu respectă nici cele mai elementare reguli de etică (politețe). Mai mult ca atât, societatea pare a fi în incertitudine cu referire la instruirea polițiștilor în acest sens [3, p. 162].

Având drept scop elucidarea mai multor aspecte ce țin de instruirea polițiștilor și, ulterior, de aplicarea acestor cunoștințe teoretice în practică, de formare a deprinderilor morale, venim cu o precizare, și anume: de obicei, deprinderile morale se formează mult mai greu decât deprinderile intelectuale deoarece fondul de instincte și impulsuri primare este mult mai puternic decât cel al formării deprinderilor morale. Cei „șapte ani de acasă” sunt esențiali pentru a pune baza unei educații corecte a persoanei. Prin comportament, prin limbajul pe care-l utilizează, prin felul de a comunica cu semenii lui, înțelegem cât de bine au fost explicate copilului regulile de bune maniere. Este

power-point, interactive methods, role-playing games), we will be able to guarantee moral beliefs firmness, efficiency, consistency, and superficial, false demonstrations, without logical or legal arguments, without practical examples, which are doomed to failure, will be easily noticed by the audience and rejection reactions will replace the moral conviction we wanted.

**C. Formation of moral skills and abilities** – implies the transposition (transformation) of moral norms and knowledge into moral actions, moral habits. Includes 2 phases:

- a. Obtaining of theoretical knowledge;
- b. Application of theoretical knowledge in practice.

Moral habit (as a component of moral conduct) is a component of human activity, automated through exercise, which consists in carrying out certain activities without a continuous control by consciousness: the habit of being punctual, disciplined, vigilant, self-controlled, cooperative, available, persuasive in solving complicated situations, etc. Although they are valued as elementary components of a moral conduct, these activities, in full, can be considered as the basis of a stable high moral conduct.

Having the status of teaching staff (teacher, trainer, and lecturer) with the mission to cultivate, at trained police officers, high ethical, moral and professional qualities, we are often reproached as if many police officers do not respect even the most basic rules of ethics (politeness). Moreover, the society seems to be in uncertainty regarding the training of the police officers in this area [3, p. 162].

Aiming to elucidate several aspects related to the training of police officers and, subsequently, to the application of this theoretical knowledge in practice, formation of moral skills, we come with specification, and namely: Usually, moral skills are much more difficult to form than intellectual skills because the background of primary instincts and impulses is much stronger than that of the formation of moral skills. Primary family and school education is essential to lay the foundation for a proper education of the person. By behavior, by the language the child

mult mai ușor să învățăm o persoană să calculeze, să analizeze din punct de vedere gramatical, să descrie un fenomen dintr-un anumit punct de vedere etc., decât să creăm și să cultivăm, la aceeași persoană, deprinderea de a fi generos, punctual, manierat etc. În această ordine de idei, în formarea deprinderilor și a conduitei morale se impun câteva reguli fundamentale, ca de exemplu:

1. Cerințele și exigențele ce se impun audienților trebuie să posede un caracter consecvent, vădit, statornic și, în acest sens, trebuie să se respecte și o regularitate în timp în ceea ce privește evaluarea cunoștințelor acestora.

2. Dascălii trebuie să formuleze sarcinile clar, laconic, fără a se lăsa loc incertitudinii în ceea ce privește îndeplinirea lor. Este inadmisibilă teoretizarea formulării unei sarcini, aceasta urmând să fie una echitabilă, realizabilă și ușor de controlat (spre exemplu: punem sarcina audienților „Pentru mâine să studiați tot «Codul bunelor maniere» sau tot «Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special al MAI RM»”, este ceva irațional și irealizabil).

3. Controlul activității celor instruiți trebuie:

- să posede un caracter coerent (sistematic);

- să fie asociat cu identificarea și rectificarea greșelilor;

- să fie substituit, treptat, cu autocontrolul.

Pentru dascăli este important a cunoaște faptul că un control abuziv, care împiedică sau oprește o manifestare, o acțiune a celui supus controlului, este considerat ca ineficient, sau chiar o lipsă de control.

În ceea ce privește aspectul de formare a abilităților morale putem menționa faptul că, spre deosebire de aptitudinea morală, abilitatea morală este o trăsătură a persoanei pătrunsă adânc în conștiință, în obișnuință, lipsa de abilități morale observându-se mai ales când se încalcă o normă morală [11, p. 74].

Cerințele și regulile ce necesită a fi respectate în vederea transformării abilităților morale în obișnuințe morale sunt:

1. Exersarea continuă și cu regularitate a abilităților morale, întrucât doar exersarea îndelungată, cu mare exactitate și corectitudine a aptitudinilor morale, poate genera obișnuințe mo-

uses, by the way he communicates with his peers, we understand how well the rules of good manners have been explained to the child. It is much easier to teach a person to calculate, to analyze from a grammatical point of view, to describe a phenomenon from a certain point of view, etc., than to create and cultivate, at the same person, the habit of being generous, punctual, mannered, etc. In this order of ideas, in the formation of skills and moral conduct, some fundamental rules are imposed, as an example:

1. The requirements and exigencies imposed on the audiences must be consistent, obvious, stable and, in this regard, regularity over time must be observed in terms of assessing their knowledge;

2. Teachers must formulate tasks clearly, shortly, without leaving possibility for uncertainty as to their fulfilment. It is inadmissible to theorize the formulation of a task, which should be fair, achievable and easy to control (For example: we give the task to the audience “For tomorrow to study all the Code of Good Manners or all the Code of Ethics and Deontology of the Civil Servant with Special Status of the Ministry of Interior of the Republic of Moldova, the task being irrational and unachievable).

3. Control of the activity of those trained should:

- have a coherent (systematic) character;

- be associated with the identification and rectification of mistakes;

- be gradually replaced by self-control.

It is important for teachers to know that an abusive control, which prevents or stops a manifestation, an action, of the one under control, is considered ineffective, or even, a lack of control.

Regarding the respect of formation of moral abilities we can mention the fact that, unlike moral aptitude, moral ability is a feature of a person deeply ingrained in consciousness, usually, the lack of moral abilities being observed especially when a moral norm is violated [11, p. 74].

The requirements and rules that need to be followed in order to transform moral abilities into moral habits are:

1. Continuous and regular practice of mor-





rare;

2. Abilitățile morale duc la formarea obișnuințelor morale doar atunci când sunt traduse în exemple, situații reale de viață. Totodată, exercițiile absurde lipsite de sens, cu origini în dorința trecătoare de răzbunare, adesea extravagantă, manifestată cu încăpățănare, răzbunare, sau cele cu un conținut sărac sau arbitrar, nu vor avea efectul formativ util necesar.

**D. Formarea trăsăturilor de caracter.** În literatura de specialitate caracterul este definit ca fiind ansamblul trăsăturilor fundamentale psiho-morale ale unei persoane, care se manifestă în modul de comportare al acesteia, în ideile și în acțiunile sau inacțiunile sale, reflectând moralitatea acestora. Deci caracterul – ca element fundamental al personalității și ca barometru al moralității ființei umane – întruchipează ansamblul particularităților esențiale reflectate prin activitățile desfășurate de om, cercetate din punct de vedere axiologic.

Printre calitățile (trăsăturile) de caracter ale unui polițist manierat, demn de respect în societate, enumerăm: corectitudinea, onestitatea, prietenia, sinceritatea, cumpătarea, bărbăția, respectul, consecvența, dreptatea, demnitatea, loialitatea, disponibilitatea etc.

La nivelul atitudinilor, un polițist manierat demonstrează atitudine față de:

- propria persoană (ex.: sinceritatea, curajul);
- alte persoane (ex.: responsabilitatea, solidaritatea);
- societate (ex.: patriotism, naționalism);
- muncă și instruire (ex.: datoria de serviciu, spiritul de lucru în echipă etc).

Este important a preciza faptul că în educația morală a personalului polițienesc, un rol prioritar îi revine educației patriotice – ca formă de bază a educației naționale. Patriotismul, ca rezultată a educației patriotice, subînțelege sentimentul de devotament față de țară, profesia aleasă și datoria de serviciu [5, p. 5(1)]. Devotamentul față de țară este unul sacru și poate fi demonstrat (exprimat) prin sentimentul de responsabilitate morală a individului față de apartenența la poporul Republicii Moldova, la mediul național, social și cultural, identificarea cu interesele patri-

al skills, as only long practice, with great accuracy and correctness of moral skills, can generate moral habits;

2. Moral skills lead to the formation of moral habits only when they are translated into examples, real life situations. At the same time, absurd, meaningless exercises, with origins in the fleeting desire for revenge, often extravagant, stubbornly manifested, revenge, or those with a poor or arbitrary content, will not have the necessary useful formative effect.

**D. Formation of character traits.** In the literature, character is defined as the set of fundamental psycho-moral traits of a person, which is manifested in his behavior, in his ideas and actions or inactions, reflecting their morality. So, character – as a fundamental element of personality and as a barometer of the morality of the human being – embodies the set of essential features reflected by the activities carried out by man, researched from an axiological point of view.

Among the qualities (traits) of character of a well-mannered policeman, worthy to respect in society, we list the following: correctness, honesty, friendship, sincerity, moderation, manhood, respect, consistency, justice, dignity, loyalty, availability etc.

At the level of attitudes a well-mannered policeman demonstrates an attitude towards:

- his own person (ex: sincerity, courage);
- other persons (ex: responsibility, solidarity);
- society (ex: patriotism, nationalism);
- work and training (ex: duty of service, teamwork spirit, etc.).

It is important to note that in the moral education of police personnel, a priority role belongs to patriotic education – as a basic form of national education. Patriotism, as a result of patriotic education, implies the feeling of devotion to the country, the chosen profession and the duty of service [5, p. 5(1)]. Devotion to the country is a sacred one and can be demonstrated (expressed) by the feeling of moral responsibility of the individual towards belonging to the people of the Republic of Moldova, national, social and cultural environment, identification with the inter-



ei, apărarea independenței, suveranității, simțul responsabilității față de valorile fundamentale ale existenței sociale și spirituale ale poporului Republicii Moldova.

Totodată, respectarea de către polițiști a tradițiilor și obiceiurilor autohtone, a limbii de stat și a culturii naționale, implicarea directă în lupta și spiritul de sacrificiu pentru libertatea patriei și poporului Republicii Moldova, atașamentul față de patrie, teritoriu și popor, încrederea în prosperitatea ei reprezintă atuuri în demonstrarea patriotismului. Scopul de bază al educației patriotice a polițiștilor rezidă în:

1. Formarea conștiinței patriotice – oferirea cunoștințelor sau a informației minime necesare despre patrie, atașamentul față de valorile acesteia, față de teritoriul ei, cultivarea și dezvoltarea sentimentelor și convingerilor referitoare la apărarea și evoluția societății, națiunii;

2. Formarea conduitei patriotice – constă în cultivarea la polițiști a deprinderilor și obișnuințelor de comportament în spirit patriotic [6, art. 7], aprecierea patriotismului ca trăsătură de bază a caracterului moral, formarea voinței necesare unui comportament patriotic.

**E. Formarea trăsăturilor de voință.** Alături de obiectivele expuse mai sus, educația morală impune și formarea unor calități (capacități) de ordin volitiv, ce vor sta la baza unor comportamente morale ce depășesc des manifestările, nivelul deprinderilor și obișnuințelor prozaice. Curajul, fermitatea și statornicia reprezintă doar câteva exemple fundamentale ale voinței ce pot și trebuie educate la polițiști.

**În concluzie,** sistemele moderne de educație pun, în general, accentul pe nevoile și caracteristicile celui instruit, îmbinând educația personalizată cu un curriculum universitar, moralizarea persoanei reprezentând una dintre sarcinile fundamentale ale educației dintotdeauna.

Obiectivele eticii și educației morale moderne ale polițiștilor se axează pe următoarele direcții: formarea conștiinței morale și formarea conduitei morale. Eticii și moralității în educația modernă a polițiștilor îi revine un loc primordial, având drept scop uniformizarea și respectarea de către polițiști a valorilor morale ale societății.

O bună educație și un comportament mo-

ests of the homeland, defense of independence, sovereignty, sense of responsibility of the fundamental values of the social and spiritual existence of the people of the Republic of Moldova.

At the same time, the observance by the police of the local traditions and customs, of the state language and of the national culture, the direct involvement in the struggle and the spirit of sacrifice for the freedom of the homeland and the people of the Republic of Moldova, the attachment to the homeland, are asserts in patriotism demonstrating. The basic purpose of the patriotic education of police officers lies in:

1. Formation of patriotic consciousness – providing the minimum necessary knowledge / information about the homeland, attachment to its values, to its territory, cultivating and developing feelings and beliefs regarding the defense and evolution of society, nation;

2. Formation of patriotic behavior – consists in cultivating at police officers of habits and customs in a patriotic spirit [6, art. 7], appreciation of patriotism as a basic feature of the moral character, formation of the will necessary for a patriotic behavior.

**E. Formation of will features.** Along with the objectives set out above, moral education also requires the formation of qualities (capacities) of a volitional nature, which will be the basis of moral behaviors that often exceed the manifestations, the level of prosaic skills and habits. Courage, firmness and steadiness are just a few fundamental examples of the will that can and should be educated at police officers.

**In conclusion.** Modern education systems generally emphasize the needs and characteristics of the educated, combining personalized education with a university curriculum, moralization of the person representing one of the fundamental tasks of education since always.

The objectives of the modern ethics and moral education of police officers focus on the following directions: formation of moral conscience and formation of moral conduct. Ethics and morality in the modern education of police officers have a primordial place, aiming at the uniformity and respect, by police officers, of the



ral al polițistului bazate pe respectarea valorilor morale fundamentale, reprezintă o premisă ce garantează notorietatea și îmbunătățirea imaginii instituției de poliție pe care o reprezintă, atât pe plan intern (competența și realizările în domeniul de activitate cresc, sarcinile și atribuțiile sunt îndeplinite, strict, în limitele prevăzute de lege) cât și pe plan extern (respectându-se principiile ce guvernează conduita profesională a polițistului: legalitatea, umanismul, egalitatea și nediscriminarea, imparțialitatea, transparența, disponibilitatea, profesionalismul, confidențialitatea, respectul, integritatea profesională, loialitatea, intoleranța față de corupție, prioritatea interesului public, prezumția de nevinovăție, intoleranța față de tortură, pedepse sau tratament inuman și degradant, integritatea morală).

În această ordine de idei, intervenim cu o serie de recomandări pentru toți cei preocupați și responsabili (din cadrul MAI al RM) de cultivarea unei moralități înalte polițiștilor, și anume:

– Organizați și desfășurați, periodic, activități de informare sau de instruire a personalului polițienesc în domeniul eticii și deontologiei (moralei). Aceste activități vor contribui la îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților profesionale ale polițiștilor, inclusiv în aplicarea corectă și uniformă a principiilor de etică și deontologie polițienească;

– Pentru implementarea uniformă și eficientă, în toate instituțiile subordonate ale MAI al RM, a prevederilor actelor normative în vigoare ce se referă la aspectul etic, deontologic și moral al polițistului, devine absolut necesar ca să vă auto-perfecționați, să cunoașteți foarte bine și să aplicați corect normele (prevederile) acestor acte, informând sau instruind și pe alții (subalternii) să le cunoască bine și să le aplice corect;

– Planificați activitățile de instruire în domeniul educației morale a polițiștilor în baza necesităților de formare și de schimbare ale acestora;

– Orientați procesul de instruire către acțiuni astfel ca, în urma instruirii, polițiștii instruiți să fie capabili să acționeze mai eficient la locul lor de muncă, întrucât ei preferă ca: I. Învățarea să fie axată pe elemente din experiența lor profesională și socială; II. Să învețe lucruri utile pe care ar putea să le aplice ulterior în activitatea profesio-

moral values of society.

A good education and a moral behavior of the police officer based on the observance of fundamental moral values, is a premise that guarantees the notoriety and improvement of the image of the police institution he represents, both internally (competence and achievements in the field of activity increase, tasks and attributions are fulfilled, strictly, within the limits provided by the law) as well as externally (respecting the principles governing the professional conduct of the police officer): legality, humanism, equality and non-discrimination, impartiality, transparency, availability, professionalism, confidentiality, respect, professional integrity, loyalty, intolerance of corruption, priority of the public interest, presumption of innocence, intolerance of torture, punishments or inhuman or degrading treatment, moral integrity).

In this order of ideas, we intervene with a series of recommendations for all those concerned and responsible (within the MIA of the Republic of Moldova) for cultivating a high morality of police officers, and namely:

– It would be useful periodically to organize and carry out, information / training activities for police personnel in the field of ethics and deontology (morality). These activities will contribute to the improvement of the professional knowledge and skills of police officers, including the correct and uniform application of the principles of police ethics and deontology;

– For the uniform and efficient implementation, in all subordinated institutions of the MIA of the Republic of Moldova, of the provisions of the normative acts in force regarding the ethical, deontological and moral aspect of the police officer, it becomes absolutely necessary to improve yourself, know very well and apply correctly the norms (provisions) of these acts, informing / instructing others (subordinates) to know them well and apply them correctly;

– You should plan training activities in the field of moral education of police officers based on their training and changing needs;

– You should orient the training process towards action so that, following the training, the trained police officers will be able to act more ef-

nală; III. Să-și dezvolte abilitățile profesionale și personale și, cât mai puțin, să analizeze concepții academice sterile; IV. Să știe care vor fi pentru ei beneficiile învățării etc.;

– Desfășurați activitățile de instruire a polițiștilor în domeniul eticii și moralității din perspectiva identificării problemelor existente și căutării soluțiilor posibile împreună cu participanții;

– Faceți tot posibilul ca instruirea să nu fie statică, implicați cât mai mult participanții. Fiind implicați direct în procesul de realizare a sarcinilor, cei instruiți ajung la adevăruri prin procedee de descoperire, prin convingeri, și nu prin interpretări de ordin dogmatic. Participarea activă (prin colaborare și cooperare) la propriul proces de perfecționare exclude prezența și etichetarea celor instruiți ca simpli ascultători pasivi ai informației;

– Evaluați permanent procesul de instruire pentru a-l îmbunătăți. Nu uitați de faptul că subiectele, problemele examinate trebuie să fie relevante pentru cei instruiți. Acceptarea limbajului utilizat de către Dumneavoastră, claritatea informației expuse, înțelegerea mesajului transmis, mai ales, în cazul în care audienții au mai puțină experiență în domeniul eticii și moralității (sau nu o au deloc) sunt premise ce garantează eficiența instruirii;

– Respectați convingerile participanților și aveți grijă să fie apreciate și respectate pozițiile și opiniile tuturor celor instruiți în domeniul eticii și moralei;

– Nu uitați de faptul că cei instruiți demonstrează, de obicei, un înalt grad de demnitate personală și, în cadrul instruirii, preferă să fie tratați cu mult respect, permanent să fie apreciați stimulator și, prin urmare, nici un răspuns nu trebuie să fie respins, negat și orice sugestie trebuie percepută pozitiv;

– Constituțiți un sistem de recompense pentru cei implicați în procesul de instruire. În general, comportamentul etic ar trebui să constituie o recompensă în sine, iar cei instruiți ar trebui să se comporte etic, deoarece așa este corect, insuflându-și un simț de autoapreciere. Întrucât lucrurile nu sunt așa cum ar trebui, urmează să motivăm participanții, reamintindu-le ceea ce trebuie să facă.

În context, conchidem că, fiind determina-

ficiently at their workplace, as they prefer: I. Learning should be focused on elements of their professional and social experience; II. To learn useful things that they could later apply in their professional activity; III. To develop their professional and personal skills and, as little as possible, to analyze sterile academic concepts; IV. To know the benefits of learning, etc.;

– Carry out training activities for police officers in the field of ethics and morality from the perspective of identifying existing problems and seeking possible solutions with participants;

– Do your best not to make the training static, involve the participants as much as possible. Being directly involved in the process of accomplishing the tasks, the trained ones arrive at the truths through discovery procedures, through beliefs, and not through dogmatic interpretations. Active participation (through collaboration and cooperation) in one's own improvement process, excludes the presence and labeling of those trained as mere passive listeners of information;

– Constantly evaluate the training process to improve it. Remember that the subjects, the problems examined must be relevant to those trained. Acceptance of the language used by you, clarity of the information presented, understanding of the message conveyed, especially if the audience has less experience in the field of ethics and morality (or does not have it at all) are prerequisites that guarantee the effectiveness of training;

– Respect the beliefs of the participants and make sure that the position and opinions of all those trained in ethics and morality are appreciated and respected;

– Remember that the trainees usually demonstrate a high degree of personal dignity and, in training, prefer to be treated with great respect, to be constantly stimulating appreciated, and therefore no response should be rejected, denied and any suggestion must be perceived positively;

– Set up a reward system for those involved in the training system. In general, ethical behavior should be a reward in itself and educated people should behave ethically because that is right, instilling a sense of self-worth. As things are not as they should be we need to motivate the participants by reminding them what to do.



tă de unele principii de solidaritate profesională în conținutul cărora sunt incluse și diverse norme de conduită socială, eticii și moralității în educația modernă a polițiștilor îi revine un rol deosebit în ceea ce privește formarea acestora ca buni profesioniști.

In this context, we conclude that, being determined by some principles of professional solidarity in the content of which are included various norms of social conduct, ethics and morality in the modern education of police officers, have a special role in training them as good professionals.

### Referințe bibliografice

#### *Bibliographical references*

1. Cobut E., „Valori, reguli, comportament. În: Îndrumar de integritate a poliției”, Departamentul Federal al Apărării, Protecției Civile și Sportului al Elveției.
2. Constituția Republicii Moldova nr. 01 din 29.07.1994 „Constituția Republicii Moldova”, publicată la data de 12.08.1994 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1, art. 5.
3. Frunză S., „Comunicare etică și responsabilitate socială”, București: Tritonic, 2011.
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 587 din 12.05.2016 „Pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia”, publicată la data de 20.05.2016 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 134-139, art. nr. 645.
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 629 din 08.08.2017 „Pentru aprobarea Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, publicată la data de 11.08.2017 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 289-300, art. nr. 729.
6. Legea Republicii Moldova nr. 288 din 16.12.2016 „Privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne”, publicată la data de 10.02.2017 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 40-49, art. nr. 85.
7. Legea Republicii Moldova nr. 320 din 27.12.2012 „Cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului”, publicată la data de 01.03.2013 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 42-47, art. 145.
8. Leonardescu C., „Etică și conduită civică. Ediție îngrijită și studiu introductiv de dr. C. Stroe”, București: Lumina Lex, 1999.
9. Platon M., „Etica și eticheta funcționarului public”, Chișinău: AAP, 2008.
10. Tompea D., „Etică, morală și putere”, Iași: Polirom, 2000.
11. Vedinaș V., „Deontologia vieții publice”, București: Universul Juridic, 2007.

#### *Despre autori:*

**Anatolie CANANĂU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar  
al Catedrei „Drept polițienesc și securitate publică”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,  
tel. 078882837, an\_cananau@mail.ru*

**Olga POSTOVAN,**

*master în drept, lector universitar  
al Catedrei „Drept polițienesc și securitate publică”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,  
tel. 079603359, olga-postovan@mail.ru*

#### *About authors:*

**Anatolie CANANĂU,**

*PhD, associate professor  
at the Chair “Police Law and Public Security”,  
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,  
tel. 078882837, an\_cananau@mail.ru*

**Olga POSTOVAN,**

*master of law, university lecturer  
at the Chair “Police Law and Public Security”,  
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,  
tel. 079603359, olga-postovan@mail.ru*



CZU 343.211.3:341.645.5

DOI 10.5281/zenodo.4071131

## PRECEDENTE CHEDO ÎN MATERIE PENALĂ PRIVIND PROTEJAREA DREPTULUI LA VIAȚĂ

**Radion COJOCARU,**  
doctor în drept, conferențiar universitar

**Sergiu COJOCARU,**  
master în drept

*Unica instanță care este în drept să ofere interpretări oficiale privind aplicarea Convenției Europene, prin intermediul hotărârilor sale, este ChEDO. În sensul art. 46 din Convenția Europeană, hotărârile ChEDO au forță obligatorie. Prin aderarea la Convenție, statele-contractante s-au angajat să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți. Pe de o parte, interpretările ChEDO cuprinse în hotărârile sale, adoptate în privința Republicii Moldova, sunt obligatorii pentru instanțele judecătorești naționale. Pe de altă parte, instanțele judecătorești naționale, în scopul respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, urmează să ia în considerare și jurisprudența ChEDO stabilită în hotărârile sale în raport cu alte state-părți la Convenția Europeană. În cadrul acestui articol este abordată problematica interpretării legii penale naționale din materia protejării vieții persoanei prin intermediul jurisprudenței ChEDO existente în domeniul încălcării art. 2 din Convenția Europeană.*

*Cuvinte-cheie: infracțiune, dreptul la viață, obligații pozitive, obligații negative etc.*

**Introducere.** Asigurarea dreptului la viață, protejarea integrității fizice și morale a persoanei ca condiții indispensabile ale existenței ființei umane și, prin aceasta, a întregii comunități constituie o preocupare constantă atât a normelor de drept internațional, cât și a celor naționale. Dreptul la viață este proclamat ca valoare universală și consemnat în mai multe acte legislative internaționale la care Republica Moldova este parte: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Convenția internațională cu privire la drepturile copilului etc.

În mod incontestabil, dreptul la viață apa-

## ECHR PRECEDENTS IN CRIMINAL MATTERS REGARDING THE PROTECTION OF THE RIGHT TO LIFE

**Radion COJOCARU,**  
PhD, associate professor

**Sergiu COJOCARU,**  
master of law

*The only court that is entitled to give official interpretations on the application of the European Convention, through its judgments, is the ECHR. In the sense of the Article 46 of the European Convention, ECHR judgments are binding. By acceding to the Convention, the Contracting States have undertaken to comply with the final judgments of the Court in the disputes to which they are parties. On the one hand, the interpretations of the ECHR contained in its decisions, adopted regarding the Republic of Moldova, are binding for the national courts. On the other hand, national courts, in order to respect human rights and fundamental freedoms, must also take into account the jurisprudence of the ECHR established in its judgments in relation to other States Parties to the European Convention. This article addresses the issue of interpreting of the national criminal law on the protection of human life through the existing ECHR jurisprudence in the field of violation of Article 2 of the European Convention.*

*Keywords: criminal offence, the right to life, positive obligations, negative obligations etc.*

**Introduction.** Ensuring the right to life, protecting the physical and moral integrity of the person as indispensable conditions for the existence of the human being and, thus, of the whole community is a constant concern of both the norms of international and national law. The right to life is proclaimed as a universal value and recorded in several international legislative acts to which the Republic of Moldova is a party: Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, International Convention on the Rights of the Child etc.

Undoubtedly, the right to life appears as essential in the system of fundamental rights and freedoms defended by acts of international voca-



re ca esențial în sistemul drepturilor și libertăților fundamentale apărute prin actele de vocație internațională, pentru că fără consacarea și protejarea efectivă a acestui drept protecția celorlalte drepturi ar rămâne fără obiect. Este evident că dreptul la viață reprezintă condiția esențială a posibilității exercitării tuturor drepturilor și libertăților fundamentale.

Dreptul la viață și la integritate a persoanei împotriva actelor de tortură și a relelor tratamente sunt considerate ca fiind valori primordiale ce sunt protejate cu precădere de jurisdicția ChEDO.

Curtea a statuat că împreună cu interzicerea tratamentelor inumane și degradante (art.3 al Convenției), art.2 consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice pentru care pledează Consiliul Europei. Alături de interdicția torturii și a tratamentelor inumane sau degradante și de interdicția sclaviei și a muncii forțate, dreptul la viață este subsumat așa-numitelor drepturi intangibile, apărute prin CEDO.

Dreptul la viață este garantat prin dispoziția art. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Potrivit art. 2 alin. (1): „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege”.

La art. 2 alin. (2) al Convenției sunt prevăzute situațiile de excepție în care survenirea morții nu reprezintă o încălcare a dreptului la viață: „Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- c) pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție”.

În total, art. 2 din Convenția europeană prevede patru situații de excepție în prezența cărora poate fi cauzată moartea unei persoane.

tion, because without the consecration and effective protection of this right, the protection of other rights would remain without object. It is obvious that the right to life is the essential condition for the possibility of exercising all fundamental rights and freedoms.

The right to life and integrity of the person against acts of torture and ill-treatment are considered to be paramount values that are pre-eminently protected by the ECHR jurisdiction.

The Court has ruled that, together with the prohibition of inhuman and degraded treatment (Article 3 of the Convention) Article 2 enshrines one of the fundamental values of democratic societies advocated by the Council of Europe. Along with the prohibition of torture and inhuman or degrading treatment and the prohibition of slavery and forced labor, the right to life is subsumed by the so-called intangible rights, defended by the ECHR.

The right to life is guaranteed by the provision of Article 2 of the European Convention on Human Rights. According to Article 2 paragraph (1): „The right to life of every person is protected by the law. Death cannot be caused to someone intentionally, except during the execution of a capital sentence pronounced by a court if the offence is sanctioned with this punishment by the law”.

Article 2 paragraph (2) of the Convention provides for exceptional situations in which the occurrence of death does not constitute a violation of the right to life: „Death is not considered to be caused by a violation of this article in cases where it would result from an absolutely necessary recourse to force:

- a) to ensure the protection of any person against unlawful violence;
- b) to make a lawful arrest or to prevent the escape of a legally detained person;
- c) to repress , in accordance with the law, violent disturbances or an insurrection”.

In total, Article 2 of the European Convention provides for four exceptional situations in which the death of a person may be caused.

The exceptional situation provided in Article 2 paragraph (1) is to be interpreted and applied by taking into account the provisions contained in Protocol No. 6 of the Convention on the Abolition of the Death Penalty and Protocol No. 13 on the

Situația de excepție prevăzută la art. 2 alin. (1) urmează a fi interpretată și aplicată prin luarea în considerare a prevederilor cuprinse în Protocolul nr. 6 al Convenției privitoare la abolirea pedepsei cu moartea și Protocolul nr. 13 privitor la abolirea pedepsei cu moartea în orice circumstanță. În conformitate cu art. 1 al Protocolului nr. 6: „Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat”. În conformitate cu art. 2 al Protocolului: „Un Stat poate să prevadă în legislația sa pedeapsa cu moartea pentru acte săvârșite în timp de război sau de pericol iminent de război; o asemenea pedeapsă nu va fi aplicată decât în cazurile prevăzute de această legislație și conform dispozițiilor sale. Statul respectiv va comunica Secretarului General al Consiliului Europei dispozițiile aferente ale statului în cauză”.

Reglementările sus-menționate au evoluat odată cu semnarea Protocolului nr. 13 al Convenției, încheiat la Vilnius în 2002. Potrivit prevederilor art. 1: „Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat. Atât derogările, cât și rezervele nu pot fi admise sau autorizate de la aceste prevederi (art. 3 și 4 ale Protocolului)”.

**Conținut de bază.** Din prevederile art. 2 al Convenției Europene rezultă două categorii de obligații puse în seama statelor semnatare:

⇒ **obligația negativă** ca statele prin agenții lor trebuie să se abțină de la provocarea morții unei persoane;

⇒ **obligația pozitivă** a statelor de a lua toate măsurile necesare protecției eficiente a acestui drept.

Stabilirea unui cadru incriminator penal bine definit și ajustat la realitățile obiective, care ar asigura o protecție eficientă a dreptului la viață a persoanei împotriva unor atentate criminale, se înscrie cu perfecțiune în categoria obligației pozitive de a asigura dreptul la viață de către stat. Aceste obligații însă sunt ineficiente fără o aplicare și interpretare coerente a normelor penale din domeniul protejării vieții persoanei. În urma activității jurisdicționale a ChEDO, au fost create un șir de principii de aplicare a art. 2 din Convenție, inclusiv în materia dreptului penal. Fără doar

Abolition of the Death Penalty in all Circumstances. In accordance with Article 1 of Protocol No. 6: „The death penalty is abolished. No one may be sentenced to such punishment or executed”. In accordance with Article 2 of the Protocol: „A State may provide in its law for the death penalty for acts committed in time of war or imminent danger of war; such punishment shall be applied only in the cases provided for by this legislation and in accordance with its provisions. That State shall communicate to the General Secretary of the European Council the relevant provisions of that State”.

The above mentioned regulations evolved with the signing of the Protocol No. 13 of the Convention, concluded in Vilnius in 2002. According to the provisions of Article 1: „The death penalty is abolished. No one may be sentenced to such punishment or executed. Both derogations and reservations may not be admitted or authorized under these provisions (Articles 3 and 4 of the Protocol)”.

**Basic content.** From the provisions of Article 1 of the European Convention results in two categories of obligations imposed on the signatory states:

⇒ **negative obligation** of the states - through their agents must refrain from provoking the death of a person;

⇒ **positive obligation** of the states - to take all necessary measures for the effective protection of this right.

The establishment of a well-defined criminal framework and adjusted to the objective realities, which would ensure an effective protection of the right to life of the person against criminal attacks perfectly fits to the category of positive obligation to ensure the right to life by the state. However, these obligations are ineffective without a coherent application and interpretation of criminal rules in the field of protection of human life. Following the jurisdictional activity of ECHR, a series of principles for the application of Article 2 of the Convention have been created, including the matters of criminal law. Undoubtedly, based on the binding nature of judgments of the European Court of Justice, these principles and rules are to be taken into account in the interpretation and application of incriminating rules on the criminal protection of the right to life.



și poate, reieșind din caracterul obligatoriu al hotărârilor pronunțate de Curtea europeană pentru interpretarea dreptului național, aceste principii și reguli urmează a fi luate în considerare la interpretarea și aplicarea normelor incriminatoare din materia protejării penale a dreptului la viață.

În Capitolul doi al Părții speciale C. pen. al R. Moldova, sunt prevăzute un grup de șase infracțiuni a căror incriminare este chemată să aplece în exclusivitate viața ființei umane, și anume: omorul intenționat (art. 145); omorul săvârșit în stare de afect (art. 146); pruncuciderea (art. 147); lipsirea de viață la dorința persoanei (art. 148); lipsirea de viață din imprudență (art. 149) și determinarea la sinucidere (art. 150).

Mai este de menționat că în legislația penală a R. Moldova, protejarea vieții nu se rezumă doar la incriminările statuate în Capitolul II din Partea specială a C.pen. Viața persoanei face obiect de protecție penală și al unor norme de incriminare dislocate în alte capitole din Partea specială, cum ar fi Capitolul I „Infracțiuni contra păcii, securității oamenilor și infracțiuni de război”: 135 lit. a) – *genocidul săvârșit prin omorul membrilor grupului*; art. 135<sup>1</sup> alin. (2) lit. b) – *infracțiuni împotriva umanității săvârșite prin omorul asupra a două sau a mai multor persoane*; art. 142 alin. (3) – *omorul unei persoane care se bucură de protecție internațională* etc. Aceste norme au un caracter special în raport cu normele de la art. 145-148 C.pen. al R. Moldova, întrucât prevăd cazuri particulare de suprimare a vieții persoanei. La infracțiunile prevăzute în normele sus-menționate relațiile sociale referitoare la protejarea dreptului la viață al persoanei formează conținutul obiectului juridic special secundar.

Din prevederile art. 2 al ChEDO rezultă că dreptul la viață este recunoscut oricărei persoane, adică dreptul la viață este un **drept universal**. De această trăsătură fundamentală a dreptului se va ține cont la determinarea **obiectului juridic special al infracțiunii** de omor și calității de **victimă** a infracțiunii. Pe de o parte, infracțiunile contra vieții au un obiect juridic special unic, reprezentat de relațiile sociale ce sunt condiționate de protejarea dreptului la viață al persoanei. Pe de altă parte, în calitate de victimă a infracțiunilor consemna-

In Chapter Two of the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova, a group of six crimes is provided, the incrimination of which is called to defend exclusively the life of the human being, and namely: intentional murder (Article 145); the murder committed in a state of affection (Article 146); murder of a newborn (Article 147); lack of life at the will of the person (Article 148); reckless killing (Article 149) and determination to commit suicide (Article 150).

It should also be mentioned that in the criminal legislation of the Republic of Moldova, the protection of life is not limited to the incriminations established in Chapter II of the Special Part of the Criminal Code. A person's life is subject to criminal protection and criminality rules set out in other chapters of the Special Part, such as Chapter I “Crimes against peace, human security and war crimes”: Article 135 letter a) – *genocide committed by killing the members of the group*; Article 135<sup>1</sup> paragraph (2) letter b) – *crimes against humanity committed by killing of two or more persons*; Article 142 paragraph (3) – *the murder of a person under international protection* etc. These norms have a special character in relation to the norms from Articles 145-148 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, whereas they provide for particular cases of suppression of the person's life. Concerning the offences provided for in the above-mentioned norms, the social relations related to the protection of the person's life form the content of the special secondary legal object.

The provisions of Article 2 of the ECHR show that the right to life is recognized to any person, that is, the right to life is a **universal law**. This fundamental feature of law will be taken into account in determining of **the special legal object of the crime** of a murder and of the quality of the **victim** of the crime. On the one hand, crimes against life have a special unique legal object, represented by social relations that are conditioned by the protection of the person's right to life. On the other hand, as a victim of the recorded crimes can be any person, regardless of race, sex, health status, social, political, religious or other situation that would create a situation of discrimination.

Secondly, the right to life is not an abso-



te poate fi orice persoană, indiferent de rasă, sex, starea de sănătate, grup social, politic, religios sau altă situație care ar crea o situație de discriminare.

În al doilea rând, dreptul la viață nu este un drept absolut, lucru ce reiese din excepțiile instituite la art. 2 paragr. 1 și 2 ale Convenției:

- executarea unei condamnări la moarte;
- legitima apărare;
- arestarea;
- evadarea persoanei deținute și reprimarea.

Prima excepție (executarea unei condamnări la moarte), după cum s-a menționat anterior, nu este aplicabilă în baza Protocoloalelor nr. 6 și 13. Celelalte trei excepții conturează limitele de imputabilitate a normelor privitoare la incriminarea infracțiunii de omor în legislația națională și pragul incriminator al acestora. Astfel, cerința de **ilegalitate penală** a omorului nu este îndeplinită atunci când privarea de viață se comite în stare de legitimă apărare, arestare, de evadare a persoanei deținute sau în contextul reprimării tulburărilor publice.

Elaborarea de către legiuitor a unor norme de drept penal prin care s-ar urmări protejarea vieții persoanei reprezintă una dintre obligațiile pozitive ale statului destinate garantării dreptului la viață prevăzut de art. 2 din Convenția Europeană. Astfel, Curtea a statuat: „Obligația unui stat contractant de a asigura garantarea dreptului la viață depășește însăși îndatorirea primordială de a-i asigura eficiență, printre altele, prin obligația ce-i revine pe terenul art. 2 din Convenție de a adopta o legislație penală concretă, care să prevină atingerile aduse persoanei, conținând și un mecanism de aplicare a ei, conceput spre a urmări și pedepsi asemenea atingeri. În anumite circumstanțe bine definite, art. 2 poate impune autorităților statale obligația pozitivă de a lua, în mod preventiv, măsuri de ordin practic pentru a proteja individul a cărui viață este pusă în pericol prin conduita criminală a altei persoane [1].

Prin excelență, practica jurisdicțională a Curții Europene s-a pronunțat și asupra naturii juridice a dreptului la viață. Astfel, dreptul la viață, consacrat la art. 2 din Convenție, este un **drept biologic** al persoanei, adică dreptul de a trăi, și nu un drept economic sau social, care ar oferi o via-

lute right, which results from the exceptions established in Article 2 paragraphs 1 and 2 of the Convention:

- execution of a death sentence;
- self-defense;
- arrest;
- escape of the detained person and repression.

The first exception (execution of a death sentence), as was previously mentioned, is not applicable based on Protocols No. 6 and 13. The other three exceptions outline the limits of imputability of the norms regarding the criminalization of the crime of murder in the national legislation and their incriminating threshold. Thus, the requirement of **criminal illegality** of murder is not met when deprivation of life is committed in a state of self-defense, arrest, and escape of the detainee or in the context of repression of public disturbances.

The elaboration by the legislator of some norms of criminal law through which the protection of the person's life would be pursued represents one of the positive obligations of the state destined to guarantee the right to life provided by Article 2 of the European Convention. Thus, the Court ruled: „The obligation of a Contracting State to ensure the guarantee of the right to life goes beyond the very primary duty to ensure its effectiveness, among others, by the obligation incumbent on him on the field of Article 2 of the Convention to adopt concrete criminal law, to prevent harm to the person, also containing a mechanism for its application, designed to pursue and punish such violations. In certain well-defined circumstances, Article 2 may impose on the state authorities a positive obligation to take, as a precaution, practical measures to protect the individual whose life is endangered by the criminal behavior of another person [1].

By excellence, the jurisdictional practice of the European Court has also ruled on the legal nature of the right to life. Thus, the right to life, enshrined in Article 2 of the Convention, is a **biological right** of the person, that is the right to live and not an economic or social right, which would provide a decent life of the person. This provision provides protection against the death of the per-



ță decentă a persoanei. Această dispoziție asigură protecție împotriva morții persoanei [2].

Legea penală nu apără traiul decent al persoanei, ci latura biologică a vieții umane. Viața, ca însușire biologică a individului, constituie atributul sintetic și fundamental fără de care nu ar putea exista nici una din celelalte însușiri ale persoanei. Fără respectarea vieții nu este posibilă nici colectivitatea, nici conviețuirea socială. Totodată, legea penală, ca expresie a societății, apără viața omului nu ca un bun individual (deși este neîndoios că ea prezintă un interes primordial pentru fiecare individ), ci ca un bun social, ca o valoare supremă pentru existența colectivității. Omul nu poate exista în afara societății și respectiv protecția juridico-penală a vieții sale își poate găsi loc doar în cadrul relațiilor sociale.

Dreptul la viață, în sensul art. 2 din Convenție, dispăre din momentul constatării **decesului fizic al persoanei**. Persoana declarată dispărută prin hotărâre judecătorească se prezumă a fi vie. Astfel, infracțiunile contra vieții persoanei pot avea în calitate de obiect material doar corpul fizic al persoanei privit ca o totalitate de funcții și procese organice care îl mențin în viață. Momentul de consumare a infracțiunii coincide cu cel al survenirii morții biologice a victimei.

În baza jurisprudenței ChEDO poate fi stabilit momentul de debut al vieții, aspect absolut necesar de cunoscut la calificarea omorurilor și care are un caracter obligatoriu la interpretarea normelor existente în materia dreptului penal. Dreptul la viață începe din momentul nașterii, copilul nenăscut nu intră sub incidența art. 2 din Convenție. Noțiunea de „...orice persoană...” din art. 2 al Convenției privește o persoană născută. Prevederile art. 2 din Convenție nu pot fi aplicate înainte de nașterea **unei persoane nenăscute**[3].

Acest articol nu poate fi aplicat în privința copilului care se naște. Un copil care urmează să se nască „...nu poate fi considerat persoană care ar intra sub protecția dispoziției alin. (2) din Convenție, deoarece dreptul său la viață dacă există este limitat implicit prin dreptul la viață și sănătate al mamei sale. Nu există un consens european cu privire la definiția științifică și juridică a

son [2].

The criminal law does not defend the decent living of the person, but the biological side of human life. Life, as a biological property of the individual, is the synthetic and fundamental attribute without which none of the other properties of the person could exist. Without respect for life, neither the community nor social coexistence is possible. At the same time, the criminal law, as an expression of society, defends human life not as an individual good (although it is undoubtedly that it is of primary interest to each individual), but as a social good, as a supreme value for the existence of the community. A human cannot exist outside society and respectively the legal-criminal protection of his life can find its place only in social relations.

The right to life, within the meaning of Article 2 of the Convention, disappears from the moment of ascertaining the **physical death of the person**. The person declared missing by a court decision is presumed to be alive. Thus, the crimes against the person's life can have as material object only the physical body of the person considered as a totality of functions and organic processes that keep him alive. The moment of consummation of the crime coincides with that of the biological death of the victim.

Based on the jurisprudence of the ECHR, the moment of the beginning of life can be established, an absolutely necessary aspect to know when classifying murders and which has a binding character in the interpretation of the existing norms in the matter of criminal law. The right to life begins from the moment of birth; the unborn child does not fall under the incidence of the Article 2 of the Convention. The notion of “...any person” in Article 2 of the Convention concerns a born person. The provisions of Article 2 of the Convention may not be applied before the **birth of an unborn person** [3].

This article cannot be applied to the child being born. A child to be born “...cannot be considered a person who would fall under the protection of the provision of paragraph (2) of the Convention, because his right to life if any is implicitly limited to the right to life and health of his mother. There is no European consensus on the

începuturilor vieții. Nu este de dorit și nici posibil ca, în condițiile actuale, să se dea un răspuns *in abstracto* la problema de a se ști dacă un copil care urmează a se naște este o persoană în sensul art. 2 din Convenție” [4].

Plecând de la aceste interpretări ale Curții, reiese că potrivit legislației penale a R. Moldova distrugerea embrionului (până la 21 de săptămâni) sau a fătului în uterul femeii (după 21 de săptămâni) nu constituie faptă de omor. Viața dobandește protecție juridico-penală din momentul nașterii. Urmează a fi evaluată ipoteza de comitere a infracțiunii de pruncucidere (art. 147 C.pen. al RM), săvârșită în timpul nașterii pentru a vedea măsura în care o asemenea modalitate normativă este în concordanță cu jurisprudența CEDO din materie.

Viața fătului este intim legată de viața femeii care îl poartă. Viața fătului nu poate fi privită izolat de viața femeii [5]. Curtea nu poate decide dacă fătul poate beneficia de protecția instituită la art. 2 din Convenție.

Prin urmare, fătul aflat în uterul mamei constituie o parte a organismului femeii, respectiv fapta prin care se aduce un traumatism sau prin care se provoacă decesul acestuia se califică drept infracțiune care atentează la viața și sănătatea femeii. Cu referire la legislația națională, în speță fapta va fi calificată ca vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății (art. 151 C.pen.) sau ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății săvârșită din imprudență (art. 157 C.pen.). Atunci când fapta de întrerupere a cursului sarcinii este săvârșită cu acordul femeii, încadrarea juridică se va face potrivit normei referitoare la provocarea ilegală a avortului (art. 159 C.pen.). Dacă întreruperea sarcinii este rezultatul încălcării regulilor și a metodelor de acordare a asistenței medicale, stabilite prin standardele clinice republicane, fapta va fi calificată ca malpraxis medical (art. 213 C.pen.).

Doar femeia poate decide asupra dreptului de a avorta sau nu. În speță, în cazul *Boso c. Italiei* Curtea a statuat că soțul femeii însărcinate nu are dreptul de a decide și nici măcar a fi consultat în legătura cu decizia soției sale de a avorta [6].

Consimțământul femeii este o situație pre-

scientific and legal definition of the beginnings of life. It is neither desirable nor possible that, in the current conditions, an answer should be given, *in abstracto*, to the question of whether a child to be born is a person within the meaning of Article 2 of the Convention” [4].

Based on these interpretations of the Court, it appears that according to the criminal legislation of the Republic of Moldova, the destruction of the embryo (up to 21 weeks) or the fetus in the uterus of the woman (after 21 weeks) does not constitute a murder. Life acquires legal and criminal protection from birth. The hypothesis of committing the crime of a newborn is to be evaluated (Article 147 of Criminal Code of the Republic of Moldova), committed during childbirth to see the extent to which such a normative method configures with the jurisprudence of the ECHR in the matter.

The life of the fetus is intimately linked to the life of the woman who bears a child. The life of the fetus cannot be seen in isolation from the life of the woman [5]. The Court cannot decide whether the fetus can benefit from the protection established in Article 2 of the Convention.

Therefore, the fetus in the mother’s womb is the part of the woman’s body, respectively the act by which a trauma is brought or by which its death is caused is going to be qualified as a crime that threatens the life and health of the woman. With regard to national law, in this case the act will be classified as a serious intentional injury to bodily integrity or health (Article 151 of Criminal Code) or as a serious injury to bodily integrity or health caused by recklessness (Article 157 of Criminal Code). When the act of abortion is committed with the consent of the woman, the legal classification will be made according to the norm regarding the illegal provocation of abortion (Article 159 of Criminal Code). If the termination of pregnancy is the result of a violation of the rules and methods of providing medical care, established by Republican clinical standards, the act will be qualified as medical malpractice (Article 213 of Criminal Code).

Only a woman can decide on the right to have an abortion or not. In the case of *Boso v. Italy*, the Court held that the husband of the preg-





misă obligatorie pentru calificarea faptei de provocare ilegală a avortului – art. 158 C.pen. În lipsa acestuia fapta cunoaște o altă încadrare juridică: art. 151, 157 sau 213 C.pen.

Curtea nu este chemată să determine dacă prin Convenție este garantat dreptul la întreruperea voluntară a cursului sarcinii sau dacă dreptul la viață este recunoscut prin art. 2 din Convenție” [7]. Convenția nu stabilește un drept la avort. Statele semnatare ale Convenției au o largă marjă de apreciere în privința avortului. Atunci când legislația prevede un asemenea drept, trebuie să asigure condițiile necesare pentru exercitarea acestui drept în condițiile prescrise de lege [8]. De asemenea, statele au un drept discreționar de a stabili limitele gestaționale între care este permis avortul, precum și condițiile în care avortul este permis [9].

Într-o altă cauză examinată Curtea a decis, chiar dacă presupunând că, în anumite situații, fătul poate fi considerat ca fiind titularul drepturilor apărute prin art. 2, în cauza dedusă examinării, întreruperea cursului sarcinii s-a făcut în conformitate cu dispozițiile legii italiene în materie, care țin seama de necesitatea asigurării unui just echilibru între interesele femeii care solicită practicarea acestui act medical și necesitatea asigurării protecției fătului [6].

Curtea Europeană s-a expus și asupra pretinsului „drept” de suicid sau „eutanasie” a persoanei. În acest sens s-a concluzionat că art. 2 din Convenție consacră interzicerea forței sau a oricărui comportament susceptibil să provoace decesul ființei umane, el nu oferă individului dreptul de a muri. Nu se poate deduce că din prevederile art. 2 rezultă dreptul persoanei de a pretinde statului să permită sau să faciliteze decesul unei persoane [2].

În baza acestor interpretări, putem concluziona că consimțământul victimei nu influențează încadrarea juridică a faptei în baza art. 150 C.pen., la care se prevede răspunderea penală pentru determinarea sau înlesnirea la sinucidere. În același timp, un asemenea consimțământ poate avea un efect atenuant în cazul faptei de lipsire de viață la dorința persoanei (eutanasiei), incriminată la art. 148 C.pen.

nant woman did not have the right to decide or even to be consulted in connection with his wife’s decision to have an abortion [6].

The woman’s consent is a mandatory precondition for qualifying the act as an illegal provocation of abortion – Article 158 of Criminal Code. In its absence, the deed has a different legal framework: Articles 151, 157 or 213 of Criminal Code.

The Court is not called upon to determine whether the Convention guarantees the right to voluntary termination of pregnancy or whether the right to life is recognized by Article 2 of the Convention” [7]. Convention does not establish a right to abortion. The signatory states to the Convention have a wide margin of appreciation for abortion. When the law provides for such a right, it must ensure the necessary conditions for the exercise of this right under the conditions prescribed by the law [8]. States also have discretion to determine the gestational boundaries between which abortion is permitted and the conditions under which abortion is permitted [9].

In another examined case, the Court ruled, even if assuming that in certain situations, the fetus can be considered as the holder of the rights defended by Article 2, in the case of pre-examination, termination of the pregnancy was made in accordance with the relevant provisions of Italian law, which take into account the need to ensure a fair balance between the interests of the woman requesting the practice of this medical act and the need to ensure the protection of the fetus [6].

The European Court has also ruled on the “alleged” right of suicide or “euthanasia” of the person. In this sense, it was concluded that Article 2 of the Convention enshrines the prohibition of force or other similar behaviour to cause the death of a human being; it does not give the individual the right to die. It cannot be deduced that from the provisions of Article 2 results that the right of the person to claim from the state to allow or facilitate the death of a person [2].

Based on these interpretations, we can conclude that the consent of the victim does not influence the legal classification of the deed based on Article 150 of the Criminal Code, which provides for criminal liability for determining or facilitating suicide. At the same time, such consent may have

**Concluzii.** Asigurarea principiului legalității aplicării legii penale în materia infracțiunilor contra persoanei este în mod indispensabil condiționată de buna cunoaștere a hotărârilor ChEDO, care direct sau indirect prescriu standarde definitorii pe care trebuie să le cunoască interpretul național. Astfel, precedentele ChEDO în materia dreptului penal, care în mod principal constau în interpretarea judiciară, în cazul dat de talie europeană, a unor noțiuni și situații, a căror cunoaștere se face absolut necesară pentru constatarea câmpului incriminator al diferitor fapte infracționale incriminate în C.pen. al Republicii Moldova, din categoria cărora fac parte și infracțiunile contra vișei persoanei.

a mitigating effect in the case of the act of deprivation of life at the request of the person (euthanasia), incriminated in Article 148 of Criminal Code.

**Conclusions.** Ensuring the principle of the legality of the application of the criminal law in the matter of crimes against the person is indispensably conditioned by the good knowledge of the ECHR judgements, which directly or indirectly prescribe the defining standards that the national interpreter must know. Thus, the precedents of the ECHR in the field of criminal law, which mainly consist of judicial interpretation, in this case of European stature, of some notions and situations, which knowledge is absolutely necessary to ascertain the incriminating field of various criminal acts incriminated by Criminal Code of the Republic of Moldova, which includes crimes against the person's life.

### Referințe bibliografice

#### *Bibliographical references*

- Hotărârea CEDO din 24.10.2002, Mastro-matteo v. Italia.
- Hotărârea ChEDO din 29.04.2002, Pretty v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 13.05.1980 nr.8416/1979, X. v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 8.07.2004, Vo v. Franța.
- Hotărârea ChEDO din 13.05.1980, X. v. Regatul Unit.
- Hotărârea ChEDO din 5.09.2002, Boso v. Italia.
- Hotărârea ChEDO din 29.10.1992, Open Door et Dublin Well Women v. Irlanda.
- Hotărârea ChEDO din 16.12.2010, A.B.C. v. Irlanda.
- Hotărârea ChEDO din 12.05.2011, R.R. v. Polonia.

#### *Despre autori*

##### **Radion COJOCARU,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,  
director al Școlii doctorale  
„Științe penale și drept public”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com  
tel.: 069089176*

##### **Sergiu COJOCARU,**

*mașter în drept,  
asistent universitar  
al Catedrei „Drept penal și criminologie”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: sergiu\_mld@hotmail.com  
tel.: 069089176*

#### *About authors*

##### **Radion COJOCARU,**

*PhD, associate professor,  
Director of the Doctoral School  
"Criminal Sciences and Public Law",  
Academy "Stefan cel Mare" of MIA,  
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com  
tel.: 069089176*

##### **Sergiu COJOCARU,**

*master of law, associate professor,  
Assistant professor of the Chair  
of "Criminal Law and Criminology",  
Academy "Stefan cel Mare" of MIA,  
e-mail: sergiu\_mld@hotmail.com  
tel.: 069089176*



CZU 004.056

DOI 10.5281/zenodo.4071173

## MANAGEMENTUL INFORMAȚIILOR DE SECURITATE

**Liliana CREANGĂ,**  
doctor în drept, conferențiar universitar

**Anatoli BUZEV,**  
doctorand

## THE MANAGEMENT OF THE SECURITY INFORMATION

**Liliana CREANGĂ,**  
PhD, associate professor

**Anatoli BUZEV,**  
PhD Student

*Odată cu înaintarea în timp și dezvoltarea tehnologiilor informaționale, procesul de management al informațiilor de securitate este prezent în majoritatea acțiunilor derulate la nivelul instituțiilor de stat, economiei naționale, businessului, prestării serviciilor etc. Și totuși, când vorbim despre securitatea informațională, în multe entități există un decalaj între conștientizarea nevoilor de securitate și respectarea măsurilor de securitate. Acest fapt se explică prin abordarea greșită a concepțiilor asupra procesului de management al informațiilor de securitate, care pot rezulta în implementarea unor soluții ineficiente. Acest articol își propune să cerceteze noțiunea de „management al informațiilor de securitate” și să identifice cauzele și condițiile care favorizează lezarea siguranței informațiilor de securitate, în vederea deducerii recomandărilor privind măsurile de asigurare a securității informațiilor.*

*Cuvinte-cheie: management, informații de securitate, criptare, acces controlat, standard.*

*With the time advancement and the development of information technologies, the process of managing security information is present in most of the actions carried out at the level of state institutions, national economy, business, service provision, etc. And yet, when we talk about information security, in many entities there is a gap between awareness of security needs and compliance with security measures. This fact is explained by the wrong approach of the conceptions on the process of managing the security information, which can result in the implementation of some inefficient solutions. This article aims to investigate the concept of security information management and to identify the causes and conditions that favor the safety breach of security information, in order to deduce the recommendations regarding the measures which ensure the security of information.*

*Keywords: management, security information, encryption, access control, standard.*

**Introducere.** Actualitatea temei rezidă în dezvoltarea și extinderea proceselor de gestionare a informațiilor de securitate. Problema managementului informațiilor de securitate și sistemelor informatice devine acută din mai multe motive obiective. Progresele științifice și tehnologice au transformat informațiile într-un produs care poate fi cumpărat, vândut sau schimbat. Deseori, costul datelor este de câteva ori mai mare decât costul întregului sistem tehnic care stochează și procesează informații [5, p. 365].

Conceptual, securitatea informației se referă la „asigurarea integrității, confidențialității și disponibilității informației”. Dinamica tehnologiei informației induce noi riscuri pentru care organizațiile trebuie să implementeze noi măsuri de control. De exemplu, popularizarea unităților de inscripționat CD-uri sau a memoriilor portabile de capa-

**Introduction.** The topicality of the theme lies in the development and the extension of security information management processes, the problem of managing security information and information systems becomes acute for several objective reasons. Scientific and technological progresses have transformed the information into a product that can be bought, sold or changed. Often, the cost of data is several times higher than the cost of the entire technical system that stores and processes information [5, p. 365].

Conceptually, information security refers to “ensuring the integrity, confidentiality and availability of information”. The dynamics of information technology induces new risks for which organizations have to implement new measures of control. For example, the popularization of high-capacity CD-ROM drivers or portable memory

citare mare induce riscuri de copiere neautorizată sau furt de date [6, p. 6]. Asigurându-se securitatea informației, implicit este protejat și utilizatorul sau destinatarul acelei informații împotriva unor diverse atacuri și amenințări. Informația ca produs al prelucrării automate a datelor și implicit drepturile care derivă din proprietatea intelectuală trebuie protejate indiferent de mijloacele și metodele în care acestea sunt transmise, arhivate sau prelucrate.

Tudor Bragaru, Valentin Briceag, Viorel Malcoci și Valeriu Galaicu în articolul „*Securitatea informației vis-à-vis de securitatea informațională*” definesc securitatea informațională ca stare a spațiului informațional, care asigură nevoile informaționale ale subiecților în relațiile informaționale, securitatea informațiilor și protecția subiecților relațiilor informaționale împotriva unor influențe negative. Iar spațiul informațional poate fi definit drept mediu de activitate a subiecților preocupați de crearea, transformarea și consumul de informații. Astfel, conceptul „securitate informațională” este unul acoperitor, care include nu doar securitatea informațiilor, ci și protecția mediului obiectului (statului, organizației, persoanei) împotriva impactului informațiilor negative sau a destabilizării unor componente ale sistemului/obiectului respectiv. Rezumând, securitatea informațională poate fi definită ca protejarea persoanei, organizației, societății și statului în spațiul informațional, a drepturilor și intereselor acestora față de (1) acces, (2) utilizare, (3) divulgare, (4) modificare, (5) dislocare sau (6) distrugerii neautorizate ale atributelor informației, ale IS, TIC și infrastructurilor de procesare, depozitare, acces și transport al informațiilor, inclusiv mass-media, în scopul asigurării intimității persoanei, continuității afacerii, suveranității statului, diminuării pierderilor, dezinformării, inclusiv prevenirii scurgerii de date, spionajului [7, p. 40].

Așadar, putem spune că în situația securității informației ca și concept dat și implementarea lui practică vorbim, înainte de toate, de un interes strategic național, dincolo de cel al oricărei alte entități instituționale.

#### **Tipurile informațiilor de securitate**

Securitatea națională este reprezentată de starea de legalitate, de stabilitate economică, politică și socială care conduce la fundamentarea existenței și dezvoltării statului și menținerea ordinii de drept, respectarea drepturilor și libertăților

drivers entails risks of unauthorized copying or data theft [6, p. 6]. By ensuring the information security, implicitly, the user or the recipient of that information is also protected from various attacks and threats. Information as a product of automatic data processing, and implicitly the rights that derive from intellectual property, must be protected regardless of the means and methods in which they are transmitted, archived or processed.

Tudor Bragaru, Valentin Briceag, Viorel Malcoci and Valeriu Galaicu in the article “*Information security vis-a-vis informational security*” define information security as a state of the informational space, which ensures the informational needs of the subjects in the informational relations, the information security and the protection of information relations’ subjects from negative influences. And the informational space can be defined as the activity environment of the subjects concerned with the creation, transformation and consumption of information. Thus, the concept “information security” is a cover, which includes not only the security of information, but also the protection of the environment of the object (state, organization, and person) from the impact of negative information or destabilization of some components of the relative system/object. To resume, the informational security can be defined as protecting the person, organization, society and state in the informational space, their rights and interests from (1) access, (2) use, (3) disclosure, (4) modification, (5) dislocation or (6) unauthorized destruction of the attributes of information, of IS, ICT and the infrastructures for processing, storing, accessing and transporting information, including the mass-media, in order to ensure the privacy of the person, business continuity, state sovereignty, loss reduction, misinformation, including data leakage prevention, espionage [7, p. 40].

Therefore, we can say that in the situation of information security as a given concept and its practical implementation, we speak, first of all, of a national strategic interest, beyond that of any other institutional entity.

#### **Types of information security**

The national security is represented by the state of legality, by the economic, political and social stability that leads to the foundation of the existence and the development of the state and the





fundamentale ale omului, de aceea informațiile cu relevanță în acest domeniu necesită o atenție deosebită, manifestată prin secretizarea informațiilor. De-a lungul timpului au existat categorii de informații care au fost exceptate de la accesul liber și neîngrădit al oricărui cetățean, limitare justificată de autoritățile statului, dar de multe ori contestată pentru încălcarea drepturilor omului. Mass-media și opinia publică au contestat în nenumărate rânduri faptul că multe informații au fost exceptate de la liberul acces în mod nejustificat sau printr-o clasificare excesivă, dar există și informații care necesită un anumit nivel de protecție atunci când interesele naționale, unele măsuri de protecție a persoanelor, datelor de identificare ale acestora, concurența loială, anumite proceduri judiciare, interese economice și politice strategice ale unui stat, impun luarea acestor tipuri de măsuri.

Măsurile restrângerii liberului acces la informații trebuie aplicate într-un mod nediscriminatoriu, realizate în concordanță cu reglementările internaționale privind drepturile omului, fiind foarte importantă o educare a cetățeanului privind aspectele care conduc la restricționarea liberului acces și motivarea importanței limitării. În practică au fost înregistrate cazuri de clasificare excesivă a informațiilor din partea organelor administrației publice cu atribuții în domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale.

În majoritatea statelor democratice, informațiile exceptate de la liberul acces vizează:

- informațiile secrete de stat din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale;
- informațiile secrete de serviciu;
- informațiile privind datele cu caracter personal, potrivit legii;
- deliberările autorităților și informațiile de interes economic, dacă sunt clasificate;
- informațiile privind activitățile comerciale, dacă prin publicarea lor se aduce atingere principiilor concurenței loiale;
- informațiile privind procedurile judiciare, dacă furnizarea lor va aduce atingere unui proces echitabil;
- informațiile care prejudiciază măsurile de protecție a tinerilor;
- informațiile privind proceduri de anchetă penală sau disciplinară dacă dezvăluirea lor afectează rezultatul final al anchetei.

maintenance of the order of law, the respect of the fundamental human rights and freedoms, therefore the information relevant in this field requires special attention, manifested by the information concealment. Over time there have been categories of information that have been exempted from the free and unrestricted access of any citizen, a limitation justified by the state authorities, but often challenged for human rights violations. The mass-media and the public opinion have repeatedly challenged the fact that many information has been unjustifiably exempted from free access or over-classification, but there is also information that requires a certain level of protection when national interests, some measures of protection of persons, their identification data, fair competition, certain judicial procedures, economic and political strategic interests of a state, require these types of measures.

The measures to restrict the free access to information must be applied in a non-discriminatory way, realized in accordance with the international human rights regulations, as it is very important to educate the citizen on the aspects that lead to the restriction of the free access and to motivate the importance of the limitation. In practice, there have been cases of excessive classification of information by public administration bodies with responsibilities in the field of defense, public order and national security.

In most democratic states, the information exempted from free access covers:

- the state secret information in the field of defense, public order and national security;
- the secret service information;
- the information regarding personal data, according to the law;
- the deliberations of the authorities and the information of economic interest, if they are classified;
- the information regarding the commercial activities, if by their publication the principles of fair competition are violated;
- the information regarding the judicial procedures, if their provision will affect a fair trial;
- the information that harms the protection measures of young people;
- the information on criminal or disciplinary investigation procedures if their disclosure affects the final result of the investigation.



La nivel național, în conformitate cu Legea nr.LP982/2000 din 11.05.2000 privind accesul la informații, informațiile oficiale cu accesibilitate limitată [8] reprezintă:

– informațiile atribuite la secret de stat, reglementate prin lege organică, a căror divulgare neautorizată sau pierdere poate aduce atingere intereselor și/sau securității Republicii Moldova;

– informațiile confidențiale din domeniul afacerilor, prezentate instituțiilor publice cu titlu de confidențialitate, reglementate de legislația privind secretul comercial, și care țin de producție, tehnologie, administrare, finanțe, de altă activitate a vieții economice, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate atinge interesele întreprinzătorilor;

– informațiile cu caracter personal, a căror divulgare este considerată drept o imixtiune în viața privată a persoanei, protejată de legislația privind protecția datelor cu caracter personal;

– informațiile ce țin de activitatea operativă și de urmărire penală a organelor de resort, dar numai în cazurile în care divulgarea acestor informații ar putea prejudicia urmărirea penală, interveni în desfășurarea unui proces de judecată, lipsi persoana de dreptul la o judecare corectă și imparțială a cazului său, or ar pune în pericol viața sau securitatea fizică a oricărei persoane – aspecte reglementate de legislație;

– informațiile ce reflectă rezultatele finale sau intermediare ale unor investigații științifice și tehnice și a căror divulgare privează autorii investigațiilor de prioritatea de publicare sau influențează negativ exercitarea altor drepturi protejate prin lege.

Informația cu caracter personal face parte din categoria informației oficiale cu accesibilitate limitată și constă din date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă, a căror dezvăluire ar constitui o violare a vieții private, intime și familiale.

#### **Amenințări la adresa securității informaționale**

Metodele manageriale de asigurare a securității informației includ reglementări interne referitoare la relațiile dintre angajați, care ar exclude sau limita divulgarea, scurgerea sau accesul nesancționat la informații. Aceste metode includ selectarea și instruirea personalului, formularea obligațiilor referitoare la securitatea informației în contractele individuale de muncă și fișele

At the national level, according to Law no.LP982/2000 of 11.05.2000 on access to information, official information with limited accessibility [8] represents:

1) the information attributed to the state secret, regulated by organic law, whose unauthorized disclosure or loss may prejudice the interests and/or the security of the Republic of Moldova;

2) confidential information in the field of business, presented to public institutions for confidentiality, regulated by the law on commercial secrecy, and related to production, technology, administration, finance, other activity of economic life, whose disclosure (transmission, leakage) can reach the interests of entrepreneurs;

3) personal information, the disclosure of which is considered as an interference in the personal life of the person, protected by the legislation regarding the protection of personal data;

4) information regarding the operative activity and the criminal prosecution of the relevant bodies, but only in cases where the disclosure of this information could prejudice the criminal prosecution, intervenes in carrying out a trial, the person lacks the right to a fair and impartial judgment of his case, or it would endanger the life or physical security of any person – aspects regulated by legislation;

5) information that reflects the final or the intermediate results of scientific and technical investigations and whose disclosure deprives the authors of the investigations of the publication priority or negatively influences the exercise of other rights protected by law.

Personal information is part of the category of official information with limited accessibility and consists of data relating to an identified or identifiable natural person, whose disclosure would constitute a violation of private, intimate and family life.

#### **Threats to information security**

The managerial methods of ensuring information security include internal regulations regarding the relations between employees, which would exclude or limit disclosure, leakage or un-sanctioned access to information. These methods include the selection and training of personnel, the formulation of information security obligations in the individual employment contracts and



postului, organizarea accesului controlat la locurile unde se procesează informații sensibile, elaborarea și păstrarea copiilor de rezervă, lichidarea controlată a informației confidențiale și alte măsuri [9, p. 79].

Informația este vulnerabilă în toate fazele obținerii, stocării și difuzării ei. Spre deosebire de amenințările tradiționale, cele la adresa securității informațiilor impun resurse mai puține și tehnici de contracarare mai ușor de ascuns și de disimulat. Acestea permit o rată de perfecționare și diversificare ridicată, dificil de urmărit și evaluat. De fapt, este motivul pentru care estimările privind amenințările la adresa informațiilor sunt dependente de factorul uman, cu întregul subiectivism și incertitudine pe care le implică [10, p. 42].

Conform lui Sergiu Popovici, director general al Centrului de telecomunicații speciale (CTS), de cele mai multe ori, o eroare banală, neintenționată poate genera un atac cibernetic de proporții. Pe de altă parte, sunt înregistrate nu puține cazuri în care angajații acționează rău intenționat împotriva angajatorului. Datele statistice internaționale prezintă o pondere de 30 % a incidentelor cibernetice cauzate de angajați rău intenționați și 11% din indiferența și neglijența din partea acestora. La nivel global, 40 % din angajați ascund informația cu privire la înregistrarea unui incident cibernetic, fapt care implică, desigur consecințe grave. Astăzi cea mai slabă verigă în procesul de asigurare a securității informaționale sunt angajații, din moment ce majoritatea scurgerilor de date confidențiale sunt legate de acțiunile angajaților rău intenționați, din neglijență sau din necunoaștere.

Conform Legii nr.299 din 21.12.2017 privind concepția securității informaționale a Republicii Moldova [11], principalele amenințări la adresa securității informaționale sunt:

1. acțiunile subversive în scopul influențării politicii interne și externe a statului;
2. amenințările hibride de securitate în scopul subminării securității naționale;
3. dominația informațională externă pe teritoriul necontrolat de către autoritățile constituționale ale Republicii Moldova;
4. elaborarea și aplicarea, de către alte state și entități, a concepției de război informațional;
5. subminarea informațională a campaniilor electorale;

job descriptions, the organization of controlled access to places where sensitive information is processed, the elaboration and retention of backup copies, the controlled liquidation of confidential information and other measures [9, p. 79].

Information is vulnerable at all stages of its collection, storage and dissemination. Unlike traditional threats, those addressing information security require fewer resources and counter techniques that are easier to hide and dissimulate. These allow a high rate of improvement and diversification, difficult to track and evaluate. In fact, it is the reason why the estimates regarding the threats to the information are dependent on the human factor, with all the subjectivism and uncertainty that it implies [10, p. 42].

According to Sergiu Popovici, General Manager of the Special Telecommunications Center (STC), most of the times, a trivial, unintentional mistake can generate a cyber-attack of large proportions. On the other hand, there are few cases where employees act maliciously against the employer. International statistical data account for 30% of cyber incidents are caused by malicious employees and 11% of their indifference and neglect. Globally, 40% of employees hide information about the recording of a cyber-incident, which of course implies serious consequences. Today, the weakest link in the process of ensuring information security is employees, since most confidential data leaks are related to the actions of malicious employees, negligence or ignorance.

According to Law no.299 of 21.12.2017 on the conception of information security of the Republic of Moldova [11], the main threats to information security are:

- 1) subversive actions in order to influence the internal and external policy of the state;
- 2) hybrid security threats in order to undermine national security;
- 3) external information domination on the uncontrolled territory by the constitutional authorities of the Republic of Moldova;
- 4) elaboration and application, by other states and entities, of the concept of informational war;
- 5) informational undermining of electoral campaigns;
- 6) altering the content of the information

6. alterarea conținutului informațiilor vehiculate în spațiul public (prin manipulare, dezinformare, prin tănuirea sau falsificarea informației) cu scopul de a genera panică, tensiuni ori conflicte sociale;

7. îngădirea accesului la informațiile publice;

8. difuzarea materialelor cu caracter extremist, a pornografiei infantile și a mesajelor psihologic distructive;

9. activitatea organizațiilor extremiste și teroriste, interesul acestora privind posesia și utilizarea armei informaționale;

10. monopolul asupra formării, recepționării și/sau răspândirii informației, inclusiv prin intermediul rețelelor de comunicații electronice;

11. criminalitatea informatică transnațională, activitatea organizațiilor criminale internaționale, a grupurilor sau persoanelor, orientată spre obținerea accesului neautorizat la resursele de rețea și informație;

12. acțiunile de distrugere, deteriorare sau suprimare radioelectronică a resurselor și sistemelor informaționale, a rețelelor de comunicații electronice și a sistemelor de protecție a informației;

13. activitatea ilegală a structurilor politice, economice, militare, activitatea de spionaj a serviciilor speciale străine, a unor grupuri sau persoane, orientate spre obținerea accesului neautorizat la resursele informaționale sau obținerea controlului asupra funcționării resurselor, tehnologiei informației, sistemelor informaționale și rețelelor de comunicații electronice;

14. nivelul redus de utilizare a tehnologiilor informaționale de către autoritățile administrației publice, de către instituțiile financiare de creditare, precum și în domeniul industriei, agriculturii, educației, sănătății, deservirii populației; nivelul redus de instruire a populației privind utilizarea sistemelor informaționale;

15. diversivările informaționale;

16. lipsa culturii de securitate informațională;

17. alocarea insuficientă a mijloacelor financiare pentru măsurile de asigurare a securității informaționale;

18. delimitarea neclară a atribuțiilor autorităților administrației publice responsabile de elaborarea și realizarea politicii de asigurare a se-

conveyed in the public space (through manipulation, misinformation, concealment or falsification of information) in order to generate panic, tensions or social conflicts;

7) restricting access to public information;

8) dissemination of extremist material, child pornography and psychologically destructive messages;

9) the activity of the extremist and terrorist organizations, their interest regarding the possession and use of the informational weapon;

10) monopoly over the formation, reception and/or dissemination of information, including through electronic communications networks;

11) transnational computer crime, the activity of international criminal organizations, groups or individuals, oriented towards obtaining unauthorized access to network and information resources;

12) the actions of destruction, deterioration or radio-electronic suppression of information resources and systems, electronic communications networks and information protection systems;

13) the illegal activity of the political, economic, military structures, the espionage activity of the special foreign services, of some groups or persons, oriented towards obtaining the unauthorized access to the information resources or gaining control over the functioning of the resources, information technology, information systems and electronic communications networks;

14) the low level of use of information technologies by public administration authorities, financial lending institutions, as well as in the field of industry, agriculture, education, health, population service; the low level of training of the population regarding the use of the information systems;

15) informational diversions;

16) lack of information security culture;

17) insufficient allocation of financial means for information security measures;

18) unclear delimitation of the attributions of the public administration authorities responsible for the elaboration and implementation of the information security policy of the Re-



curității informaționale a Republicii Moldova.

**Managementul informațiilor de securitate: proceduri și mecanisme de securitate informațională**

**Criptarea** – metodele de protecție a informațiilor se dezvoltă dinamic, devin mai complexe și se dezvoltă treptat într-o industrie separată a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor. Pentru protecția informațiilor de securitate sunt folosite diferite instrumente criptografice [3]. Criptografia este știința și totodată arta ascunderii semnificației unei comunicări în scopul protejării ei față de interceptări neautorizate, iar prin algoritmi folosiți asigură securizarea informației prin autentificarea și restricționarea accesului într-un sistem informatic. Etimologic, cuvântul criptografie este obținut prin contopirea a doi termeni din greaca veche, unde „crypto” înseamnă „a ascunde”, iar „grafik” înseamnă „a scrie”, rezultând în traducere aproximativă „scriere ascunsă/secretă” [4, p. 421].

În vederea obținerii unei criptograme, asupra cuvintelor, caracterelor sau literelor conținute într-un mesaj inițial, denumit „Plain Text (PL)” se aplică o funcție criptografică/ funcție de criptare, aceasta fiind o funcție dependentă de un parametru fix numit cheie și se obține astfel mesajul criptat pe care îl vom denumi „Cipher Text (CT)”. Criptogramele prezentându-se sub forma unor mesaje neinteligibile, în general, sunt împărțite în cifruri și coduri.

**Controlul accesului** – confidențialitatea vizează protejarea informațiilor împotriva oricărui acces neautorizat. Uneori este interpretat în mod greșit că această cerință este specifică domeniului militar și serviciilor de informații care trebuie să-și protejeze planurile de luptă, amplasamentul depozitelor de muniție sau al rachetelor strategice, notele informative. Este însă la fel de importantă pentru o organizație care dorește să-și apere proprietatea intelectuală, rețetele de producție, datele despre personalul angajat etc. Pentru o instituție publică, datorită caracterului informației pe care o gestionează, este important să asigure în primul rând integritatea și disponibilitatea datelor.

Accesul la facilitățile și serviciile oferite de sistemul informațional trebuie controlat în funcție de specificul și cerințele mediului în care își desfășoară activitatea organizația.

Controlul accesului în sine prevede în ge-

public of Moldova.

**The Management of the Security Information: procedures and mechanisms for information security**

**Encryption** - information protection methods are developing dynamically, becoming more complex and are developing gradually into a separate industry of information technologies and communications. Different cryptographic tools are used for the protection of security information [3]. Cryptography is the science and at the same time the art of hiding the meaning of a communication in order to protect it from unauthorized interceptions, and through the algorithms used it ensures the information security by authenticating and restricting access in a computer system. Etymologically, the word cryptography is obtained by merging two Old Greek terms where “crypto” means “to hide” and “grafik” means “to write” resulting in approximate translation of hidden/secret writing [4, p. 421].

In order to obtain a cryptogram, on the words, characters or letters contained in an initial message, called “Plain Text (PL)”, a cryptographic function/ encryption function is applied, this being a function dependent on a fixed parameter called key and this result in the encrypted message we will call “Cipher Text (CT)”. Cryptograms appearing in the form of unintelligible messages are generally divided into numbers and codes.

**Access Control** - confidentiality aims to protect information against any unauthorized access. Sometimes it is misinterpreted that this requirement is specific to the military and intelligence services that must protect their battle plans, the location of ammunition depots or strategic missiles, informative notes. However, it is equally important for an organization that wants to defend its intellectual property, production recipes, data about the employees, etc. For a public institution, due to the nature of the information it manages, it is important to ensure first and foremost the integrity and availability of data.

The access to the facilities and services offered by the information system must be controlled according to the specificity and the requirements of the environment in which the organization operates.

The access control itself generally provides



neral o gamă de reguli de acces corelate cu atribuțiile fiecărui utilizator al sistemului informatic, pentru a împiedica potențialii atacatori.

Sisteme de management al securității informației – actualitatea creării Sistemului de Management al Securității Informației (SMSI) reprezintă una dintre pietrele unghiulare cu care se confruntă oricare organizație internațională (și ar trebui să preocupe și organizațiile naționale), una dintre cele mai prioritare sarcini ale sistemului managerial de gestionare a organizațiilor. Standardele „ISO/IEC 27001:2005 (fost BS 7799-2) Sistemul de Management al Securității Informației” și „ISO/IEC 27002:2005/ Cor 1:2007 (fost BS 7799-1, ulterior, ISI/IEC 17799), Codul de practică pentru Managementul Securității Informației” sunt cele mai importante, până la ora actuală, în domeniul securității informației. Ele stabilesc un limbaj internațional comun pentru securitatea informației.

În anul 2003, Banca Națională a Republicii Moldova a fost prima din spațiul sovietic care a început să implementeze în practică cerințele ISO 17799 și BS 7799:2, obligând toate băncile să îndeplinească cerințele lui, creând SMSI pe baza standardului. Un SMSI elaborat în conformitate cu cerințele standardului ISO/IEC 27001:2005 reprezintă un sistem complex care include atât mecanismele de gestionare, cât și mecanismele de protecție a informației. Modelul procesului de realizare a SMSI presupune un ciclu perpetuu de măsuri, și anume: planificarea, realizarea, verificarea și menținerea [2].

Totuși, la crearea SMSI, este necesară luarea în considerare nu doar a regulilor enumerate mai sus, nu doar atingerea tuturor proprietăților resurselor informaționale, ci și a specificului activității. De exemplu, pentru sectorul bancar, scopul-cheie în direcția SI este asigurarea integrității informației financiare; pentru operatorii sectorului de telecomunicație – accesul la resursele informaționale, începând cu canalele de transmisie și până la serverele comerciale; pentru companiile de stat, este importantă menținerea confidențialității informațiilor etc. Acest lucru nu înseamnă că băncile nu iau în calcul accesibilitatea datelor sau că sectorul de stat nu are nevoie de menținerea integrității datelor.

În ajutorul managementului care inten-

for a range of access rules correlated with the attributions of each user of the computer system, to prevent potential attackers.

**Information security management systems** – the actuality of the creation of the Information Security Management System (ISMS) is one of the cornerstones that any international organization (and national organizations should also concern), one of the most priority tasks of the managerial system of organizations' administration. The standards “IOS/ECI 27001: 2005 (formerly BS 7799-2) Information Security Management System” and “IOS/ECI 27002: 2005/ Cor 1: 2007 (formerly BS 7799-1, subsequently, ISI/ECI 17799), The Code of practice for the Management of Information Security” are the most important, until now, in the field of information security. They establish a common international language for information security.

In 2003, the National Bank of the Republic of Moldova was the first in the Soviet area, which began to implement the requirements of IOS 17799 and BS 7799: 2 in practice, forcing all banks to meet its requirements, creating ISMS based on the standard. An ISMS developed in accordance with the requirements of IOS/ECI 27001: 2005 represents a complex system that includes both management mechanisms and information protection mechanisms. The model of the process of carrying out the ISMS involves a perpetual cycle of measures, namely: planning, implementation, verification and maintenance [2].

However, when creating ISMS, it is necessary to take into consideration not only the rules listed above, not only the attainment of all the properties of the information resources, but also of the specific activity. For example, for the banking sector, the key purpose in the direction of IS, is to ensure the integrity of the financial information; for telecommunication operators – the access to information resources, starting with transmission channels and up to commercial servers; for state-owned companies, it is important to maintain the confidentiality of information, etc. This does not mean that banks do not consider data accessibility or that the state sector does not need to maintain data integrity.

In order to help the management that intends to ensure its continuous availability and to protect



ționează să-și asigure disponibilitatea continuă și să-și protejeze integritatea și confidențialitatea informației vine Organizația Internațională de Standardizare (ISO) cu familia de standarde ISO/IEC 27000, care oferă îndrumări bazate pe bunele practici acumulate în domeniu privind implementarea, menținerea, îmbunătățirea, evaluarea (auditul) și certificarea unui sistem de management al securității informației [1, p. 79].

Din aceste considerente, de la bun început, se iau în considerare aspectele critice cele mai importante și specifice ale instituției și prin crearea unei arhitecturi corecte, în final, poate fi obținut un SMSI eficient și sigur.

**Concluzii și recomandări.** Procedurile și mecanismele de management al informațiilor de securitate includ reglementări interne referitoare la relațiile dintre angajați, care ar exclude sau limita divulgarea, scurgerea sau accesul nesancționat la informații. Aceste proceduri și mecanisme includ selectarea și instruirea personalului, formularea obligațiilor de serviciu referitoare la securitatea informației cu stipularea în contractele individuale de muncă și fișele postului, organizarea accesului controlat la locurile unde se procesează informații sensibile, elaborarea și păstrarea copiilor de rezervă, distrugerea autorizată a informației confidențiale și alte măsuri.

Problema temei cercetate constă în alinierea politicilor și procedurilor ce reglementează programul de securitate informațională și responsabilitățile de serviciu, pentru a garanta o arhitectură generală a securității informaționale. Aceste mecanisme trebuie implementate pentru a se atinge obiectivele specifice ale securității și pe cele generale ale instituției.

Practica confirmă că managerii care au implementat proceduri și mecanisme de protecție corespunzătoare, au instruit personalul privind metodele corespunzătoare ce trebuie respectate pentru a proteja informațiile împotriva amenințărilor, ca rezultat au doar beneficii. Procedurile de securitate a informațiilor trebuie să fie integrate în activitatea zilnică, iar angajații ar trebui să conștientizeze procesul de securizare ca un factor de favorizare, decât ca o limitare.

În cele din urmă, conceptul sistemului de management al informațiilor de securitate poate fi definit drept un set de norme juridice,

the integrity and confidentiality of the information, the International Organization for Standardization (IOS) comes with the IOS/ECI 27000 family of standards, which provides guidance based on the good practices accumulated in the field regarding implementation, maintaining, improving, evaluating (auditing) and certifying an information security management system [1, p.79].

From these considerations, from the beginning, the most important and specific critical aspects of the institution are taken into account and by creating a correct architecture, finally, an efficient and safe ISMS can be obtained.

**Conclusion and recommendations.** Procedures and mechanisms for managing security information include internal regulations regarding employees' relations, which would exclude or limit disclosure, leakage or unsanctioned access to information. These procedures and mechanisms include the selection and training of personnel, the formulation of service obligations related to information security, stipulated in the individual employment contracts and job descriptions, the organization of controlled access to the places where sensitive information is processed, the elaboration and retention of the backup copies, the authorized destruction of the confidential information and other measures.

The problem of the researched topic consists in aligning the policies and the procedures that regulate the information security program and the service responsibilities, in order to guarantee general information security architecture. These mechanisms must be implemented to achieve the specific objectives of the security and the general objectives of the institution.

The practice, confirms that the managers who have implemented appropriate procedures and protection mechanisms, have trained the staff on the appropriate methods to be followed to protect the information against threats, as a result they have only benefits. Information security procedures should be integrated into daily activity, and employees should be aware of the security process as a factor rather than a limitation.

Finally, the concept of security information management system can be defined as a set of legal, organizational, administrative and technical norms, meant to counter the threats against

organizaționale, administrative și tehnice, menite să contracareze amenințările la adresa scurgerilor de informații, pentru a minimiza impactul negativ asupra utilizatorilor și entității în ansamblu.

Considerăm că măsurile de protecție ar trebui să fie adecvate gradului de amenințare, precum și corespunzătoare importanței informației care este păstrată. Numai o analiză minuțioasă a amenințărilor și a tipurilor informațiilor de securitate poate oferi o siguranță relativă.

leaks, to minimize the negative impact on users and the entity as a whole.

We believe that the protection measures should be appropriate to the degree of threat, as well as to the importance of the information that is kept. Only a thorough analysis of threats and types of security information can provide a relative security.

### Referințe bibliografice

#### *Bibliographical references*

1. Guzun Mihail, Friptuleac Lilian, Metode tehnice și manageriale ale securității informației, în revista Tehnologiile societății informaționale, p. 79.
2. [http://security.ase.md/publ/ro/pubro35/Bulai\\_Rodica%20.pdf](http://security.ase.md/publ/ro/pubro35/Bulai_Rodica%20.pdf)
3. Claudia Hlopeanico, Mecanisme și protocoale de protecția informației în rețele și sisteme informaționale, în Revista Militară, p. 421.
4. Patriciu V.V., Ene-Pietroșanu M., Bica I., Văduva C., Voicu N. (2007) Securitatea comerțului electronic. București: Ed. All.
5. Colun Tatiana, Securitatea sistemelor informatice – pilon de bază al siguranței informaționale - 6 th International Conference „Telecommunications, Electronics and Informatics” ICTEI 2018, p. 356.
6. Stelian Popa, Securitatea sistemelor informatice – note de curs și aplicații, Bacău: Alma Mater, p. 6.
7. Bragaru Tudor, Briceag Valentin, Malcoci Viorel, Galaicu Valeriu, Securitatea informației vis-à-vis de securitatea informațională, în revista Studia Universitatis Moldaviae 2019, p. 40.
8. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=85988&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85988&lang=ro)
9. Dr. Mihail Guzun, ing. Lilian Friptuleac, metode tehnice și manageriale ale securității informației, în revista Tehnologiile societății informaționale, p. 79.
10. Mr. conf. dr. Roceanu Ion, lt. col. Buga Iulian, Amenințări, riscuri și vulnerabilități la adresa informațiilor din sistemele de comunicații și informatice, în Revista Forțelor Terestre nr. 5-6/2003, p. 42.
11. [https://www.legis.md/cautare/getResults?doc\\_id=105660&lang=ro](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105660&lang=ro)

#### **Despre autori**

##### **Liliana CREANGĂ,**

doctor în drept, conferențiar universitar,  
șef al Catedrei „Drept public și securitate a frontierei” Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: [creanga\\_liliana@gmail.ru](mailto:creanga_liliana@gmail.ru)  
tel.: 069313116

##### **Anatoli BUZEV,**

doctorand, șef adjunct direcție,  
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră  
a MAI al Republicii Moldova  
e-mail: [anatolbuzev@mail.ru](mailto:anatolbuzev@mail.ru)  
tel.: 069823874

#### **About authors**

##### **Liliana CREANGĂ**

PhD, Associate Professor, Head of the  
“Public Law and Border Security” Chair,  
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA  
e-mail: [creanga\\_liliana@gmail.ru](mailto:creanga_liliana@gmail.ru)  
tel.: 069313116

##### **Anatoli BUZEV**

PhD Student, Deputy Chief of the Department, Border Police General Inspectorate of MIA  
of the Republic of Moldova  
e-mail: [anatolbuzev@mail.ru](mailto:anatolbuzev@mail.ru)  
tel.: 069823874



## CĂINȚA ACTIVĂ – MODALITATE DE LIBERARE DE RĂSPUNDERE PENALĂ CONFORM LEGISLAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

**Boris GLAVAN,**  
doctor în drept, conferențiar universitar

*Liberarea de răspundere penală reprezintă un real mijloc juridic cu un bogat potențial antiinfracțional, exploatarea la maxim însă a întregului său randament poate fi posibilă doar în prezența unor cunoștințe ample și veridice despre această instituție obținute în urma investigării ei sub diferite aspecte. În cele ce urmează va fi abordată una din modalitățile instituției liberării de răspundere penală stipulate în Codul penal al Republicii Moldova, fiind vorba despre căința activă a persoanei vinovate de comiterea unei infracțiuni.*

**Cuvinte-cheie:** liberare, infracțiune, răspundere penală, temei, modalități de liberare de răspundere, căință activă, autodenunțare, contribuție la descoperirea infracțiunii.

## ACTIVE REPENTANCE – A WAY OF RELEASE FROM CRIMINAL LIABILITY ACCORDING TO THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

**Boris GLAVAN,**  
PhD, associate professor

*Release of criminal responsibility represents a real asset with a rich legal anti-crime potential, but the full exploitation of its entire yield can be possible only in the presence of extensive and detailed knowledge about this institution obtained as a result of its investigations in different aspects. The following will be addressed one of the institution's procedures for release of criminal responsibility under the penal code of the Republic of Moldova, being about the person's repentance guilty of committing an offence.*

**Keywords:** release, crime, criminal liability, grounds, ways of release from liability, active repentance, self-denunciation, contribution to the discovery of the crime.

**Introducere.** Căința activă în calitate de modalitate de liberare de răspundere penală a fost prevăzută în Partea generală a CP al RM pentru prima dată în 2002. Codul penal din 1961, într-o anumită măsură, a prevăzut acest temei de liberare doar în unele cazuri din Partea specială.

Apariția acestei modalități de liberare de răspundere penală în legislația penală a țării noastre a fost motivată, în primul rând, de reformele ce s-au produs în politica penală națională, reorientată fiind spre economisirea presiunii penale și căutarea noilor alternative ale răspunderii penale utile să reeduce persoana care a săvârșit o infracțiune. Legislația penală și întreaga societate este interesată în dezvoltarea la maximum a sentimentelor umane care au mai rămas în personalitatea infractorului, stimulându-i comportamentul pozitiv atât în momentul respectiv, cât și după comiterea infracțiunii prin reducerea pedepsei și chiar liberarea definitivă de răspundere penală.

**Introduction.** Active repentance as a means of release from criminal liability was provided for in the General Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova for the first time in 2002. The Criminal Code of 1961 to a certain extent provided this ground for release only in some special cases.

The emergence of this way of releasing criminal liability in the criminal law of our country was motivated primarily by reforms in national criminal policy, being reoriented towards saving criminal repression and seeking new alternatives to criminal liability useful to re-educate the person who committed a crime. Criminal law and society as a whole is interested in developing to the maximum the human feelings that remained in the offender's personality, stimulating his positive behavior both at that time and after committing the crime by reducing the sentence and even final release from criminal responsibility.



Legea penală nu conține noțiunea de „căință activă” și nici conținutul semnelor prin care este desemnată această instituție. Prezenta situație ar putea avea un impact negativ asupra aplicabilității corecte și unitare a modalității în cauză de liberare de răspundere penală, dat fiind faptul că unele condiții ale acestei instituții au un caracter estimativ. În acest context, considerăm rațională analiza viziunilor mediului academic și practic cu privire la aprecierea noțiunii de „căință activă” și a semnelor ei individuale și, pe această bază, analiza modului în care aceasta afectează practica aplicării dispozițiilor art.57 CP.

**Metodologia studiului** cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, gramaticală, istorică, observației, sistemică, deducției și inducției, precum și metoda sintezei și comparației. Studiul reprezintă o abordare teoretico-practică a celor mai importante aspecte ale instituției penale – căință activă.

**Rezultate obținute și discuții.** Unii autori consideră că prin căință activă se înțelege comportamentul activ al persoanei de după comiterea infracțiunii [9]. Alții susțin viziunea conform căreia căință activă presupune acțiunile active de după săvârșirea infracțiunii care demonstrează faptul că persoana regretă că a comis o infracțiune și tinde să lichideze sau să reducă consecințele periculoase de pe urma acesteia [14, p. 464]. Potrivit celei de-a treia concepții, căință activă trebuie înțeleasă ca un complex de măsuri pozitive postcriminale orientate spre înlăturarea pericolului social al faptei [8, p. 45]. Alți autori sunt de părere că prin **căință activă** se înțelege comportamentul activ și benevol al persoanei care a săvârșit o infracțiune, comportament îndreptat spre neadmiterea, lichidarea sau reducerea consecințelor periculoase ale faptei săvârșite sau contribuirea activă la descoperirea infracțiunii date [3, p. 12; 15, p. 428].

Analizând în ansamblu viziunile expuse, putem observa că în fiecare din ele, mai mult sau mai puțin, este descris comportamentul persoanei de după comiterea infracțiunii, fapt ce permite deosebirea instituției căinței active de cea a renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii specifice pentru care sunt acțiunile pozitive de până la comiterea infracțiunii. Fiecare formulare a

The law does not contain the notion of active repentance nor the content of the signs by which this institution is designated. The present situation could have a negative impact on the correct and unitary applicability of the method in question of release from criminal liability, given the fact that some conditions of this institution are of an estimative nature. In this context, we consider rational the analysis of the visions of the academic and practical environment regarding the appreciation of the notion of active repentance and its individual signs and on this basis, to analyze how it affects the practice of applying the provisions of Article 57 of Criminal Code.

**The study methodology** includes traditional research methods: logic, grammar, history, observation, systemic, deduction and induction, as well as the method of synthesis and comparison. This article is a theoretical-practical approach to the most important aspects of the penal institution - active repentance.

**Results obtained and discussions.** Some perpetrators consider that active repentance means the active behavior of the person after committing the crime [9]. Others argue that active repentance involves those active actions after the crime that testify that the person regrets having committed a crime and tends to liquidate or reduce the dangerous consequences of it [14, p.464]. According to the third conception, active repentance must be understood as a complex of positive post-criminal measures aimed at removing the social danger of the deed [8, p.45]. Other authors believe that active repentance means the active and voluntary behavior of the person who committed a crime, which is aimed at not admitting, liquidating or reducing the dangerous consequences of the act or actively contributing to the discovery of the crime [3, p. 12; 15, p.428].

Analyzing as a whole the exposed visions, we can observe that in each of them, more or less, the behavior of the person after the crime is described, which allows the distinction between the institution of active repentance and that of voluntary renunciation to the crime. The positive actions prior to the commission of the crime are specific to the voluntary renunciation of the



noțiunii de „căință activă” este făcută în baza unui sau câtorva puncte de vedere și, cu fiecare noțiune în plus, este descoperită o nouă trăsătură ce caracterizează această instituție, meritul fiecăreia din ele constând în completarea numărului de semne ce desemnează instituția investigată.

Sub aspect legislativ, prin **căință activă** se înțeleg acele acțiuni active benevole prin care persoana care a comis o infracțiune, conducându-se de orișice impuls intern, previne, înlătură sau reduce consecințele periculoase ale faptei sau acordă ajutor organelor de drept în descoperirea și cercetarea acestei și altor infracțiuni, ce atrag după sine, în condițiile prevăzute de lege, liberarea de răspundere penală sau reducerea pedepsei.

Esența căinței active constă în faptul că persoana care a comis o infracțiune își recunoaște vinovăția și se căiește nu doar cu vorba, ci și prin fapte concrete. În susținerea acestui punct de vedere, A. Savkin menționează: „...căința activă, desigur, se caracterizează prin sentimente interioare profunde, regretul comiterii faptei, recunoașterea deplină a vinovăției sale, mărturisirea veridică, conștientizarea pericolului social al faptei, evaluarea negativă a celor comise. Aceasta poate fi cauzată de sentimente, cum ar fi rușinea, conștiința, conștientizarea responsabilității pentru infracțiunea comisă, datoria civică, propria apreciere critică a comportamentului său, precum și respectarea normelor sociale de conduită, de moralitate și de drept” [12, p. 36].

Unii autori sunt de părere că frica de răspundere, lașitatea nu pot fi motive ale căinței active [11, p. 12; 7, 19]. Nu împărtășim această viziune, dat fiind faptul că în astfel de situații nu contează motivul acțiunilor pozitive ale persoanei care a comis o infracțiune, importante sunt acțiunile pozitive propriu-zise întreprinse în scopul reparării situației. Pe măsura conștientizării de către cel vinovat a faptului că cele comise nu constituie o simplă faptă periculoasă, ci o infracțiune pentru care poate fi stabilită o pedeapsă, apare frica de pedeapsă, ceea ce îl determină într-un final să depună toate eforturile în vederea evitării acesteia.

Investigând problematica în cauză, A.M. Krepășev a ajuns la concluzia că motivele unui comportament legitim, inclusiv cel al căinței ac-

commission of the crime. Each formulation of the notion of active repentance is made on the basis of one or several points of view and, with each additional notion, a new feature is discovered that characterizes this institution, the merit of each consisting in completing the number of signs designating the investigated institution.

Usually, active repentance means those voluntary active actions by which the person who committed a crime, guided by any internal impulse, prevents, removes or reduces the dangerous consequences of the act or provides assistance to law enforcement bodies in discovering and investigating this and other crimes, which entail, under the conditions provided by law, the release of criminal liability or the reduction of the punishment.

The essence of active repentance consists in the fact that the person who committed a crime admits his guilt and repents not only by word, but also by concrete deeds. In support of this view, A. Savkin mentions: “... active repentance, of course, is characterized by deep inner feelings, regret for committing the deed, full recognition of his guilt, truthful confession, and awareness of the social danger of the deed. This can be caused by feelings such as shame, conscience, awareness of responsibility for the crime, civic duty, his own critical assessment of his behavior, and compliance with social norms of conduct, morality and law” [12, p. 36].

Some authors are of the opinion that the fear of responsibility, cowardice cannot be the reason for active repentance [11, p.12; 7, 19]. We do not share this view given that in such situations the reason for the positive actions of the person who committed a crime does not matter, important are the actual positive actions taken in order to repair the situation. As the culprit becomes aware that the committed act is not a simple dangerous act but a crime for which a punishment can be established, there is a fear of punishment that ultimately determines him to make every effort to avoid it.

Investigating the issue, A.M. Krepashev concluded that the reasons for legitimate behavior, including active repentance, include a wide

tive, cuprind un spectru larg de impulsuri, începând cu devotamentul față de patrie, țară și popor și finalizând cu bineînțeleasa frică de a fi supus răspunderii penale [5, p. 16].

Un element important al căinței active îl constituie bunăvoința acțiunilor pozitive, adică prezența situației în care subiectul dispune de libertatea de voință și acțiune. Având posibilitatea de a-și alege comportamentul, subiectul în mod voluntar a decis să prevină consecințele socialmente periculoase ale acțiunii sale, să repare prejudiciul cauzat sau să comită alte acțiuni social utile. Este de remarcat faptul că uneori căința persoanei survine în urma influențelor fizice sau psihice, cum ar fi, spre exemplu, în cazul aplicării unor metode interzise în cadrul urmăririi penale. Căința în astfel de cazuri nu reprezintă o mărturisire a libertății de voință și de conștiință, respectiv nu poate atrage după sine măsuri de stimulare prevăzute de legislație. Prin urmare, persoana în cazul căinței active conștientizează caracterul pozitiv al acțiunilor sale și dorește survenirea lor.

Liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă poate avea loc doar în condițiile prevăzute de lege. Astfel, potrivit alin.(1) al art.57 CP, poate fi liberată de răspundere penală persoana care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă și dacă ea, după săvârșirea infracțiunii, s-a autodenunțat de bună voie, a contribuit activ la descoperirea acesteia, a compensat valoarea daunei materiale cauzate sau, în alt mod, a reparat prejudiciul pricinuit de infracțiune.

Circumstanțele prevăzute în alin.(1) al art.57 CP pot fi clasificate în două categorii:

1) circumstanțe privitoare la infracțiunea săvârșită: a) săvârșirea infracțiunii pentru prima oară; b) săvârșirea infracțiunii ușoare sau nu prea grave;

2) circumstanțe privitoare la persoana infractorului: a) autodenunțarea de bună voie; b) contribuția activă la descoperirea infracțiunii; c) compensarea valorii daunei materiale cauzate; d) repararea în alt mod a prejudiciului pricinuit de infracțiune.

**Săvârșirea infracțiunii pentru prima oară** este o circumstanță ce se remarcă atât la

range of impulses, beginning with devotion to the motherland, country and people and ending with the well-understood fear of being held to criminal liability [5, p.16].

An important element of active repentance is the goodwill of positive actions, i.e. the presence of the situation in which the subject has the freedom of will and action. Having the opportunity to choose his behavior, the subject voluntarily decided to prevent the socially dangerous consequences of his action, to repair the damage caused or to commit other socially useful actions. It should be noted that sometimes the person's repentance results from physical or mental influences, such as, for example, in the case of the application of prohibited methods in criminal proceedings, then repentance in such cases is not a confession of freedom of will and conscience. Respectively it cannot entail stimulus measures provided by the legislation. Therefore, the person in the case of active repentance is aware of the positive nature of his actions and wants them to occur.

Release of criminal liability in connection with active repentance can take place only under the conditions provided by law. Thus, according to paragraph 1 of art. 57 of the Criminal Code, the person who for the first time committed a minor or less serious crime and if he, after committing the crime, voluntarily denounced himself actively contributed to its discovery, may be released from criminal liability, compensated the amount of material damage caused or otherwise repaired the damage caused by the crime.

The circumstances provided in paragraph 1 of art. 57 CC can be classified into two categories:

1) circumstances regarding the committed crime: a) committing the crime for the first time; b) committing a minor or not too serious crime;

2) circumstances regarding the person of the offender: a) voluntary self-denunciation; b) active contribution to the discovery of the crime; c) compensation of the value of the material damage caused; d) otherwise repairing the damage caused by the crime.

**Committing the crime for the first time** is a circumstance that is noted both in art.57 CC



art.57 CP, cât și la: art.54 CP al RM – liberarea de răspundere penală a minorilor; art.55 CP – liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională; art.58 CP – Liberarea de răspundere penală în legătură cu schimbarea situației.

Este de remarcat faptul că, potrivit textului legii, reținerea acestei circumstanțe poate avea loc în cazul în care prin acțiunile persoanei a fost comisă o infracțiune, deci nu se poate pune problema liberării de răspundere penală în cazul unui concurs de infracțiuni, deși în practica judiciară au existat și astfel de situații.

Infracțiunea se va considera săvârșită pentru prima oară în cazul în care persoana anterior nu a fost condamnată, a fost liberată de răspundere penală sau antecedentele penale au fost stinse. Nereținerea eronată a circumstanței investigate (săvârșirea infracțiunii pentru prima oară) din cauza antecedentelor penale stinse este unul din motivele neaplicării instituției liberării de răspundere penală, pe de o parte, și aplicarea necorespunzătoare a pedepsei penale asupra persoanelor care pot fi reeducate fără a fi supuse răspunderii penale.

Următoarea condiție prevăzută în art.57 CP al RM este ca persoana să fi **săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă**. În conformitate cu art.16 CP al RM, infracțiuni ușoare se consideră faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa cu închisoarea pe un termen de până la 2 ani inclusiv, iar infracțiuni mai puțin grave se consideră faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv. Din aceste categorii de infracțiuni fac parte infracțiunile: furtul (alin.(1) art.186), jaful (alin.(1) art.187), huliganismul (alin.(1) art.287) etc.

**Autodenunțarea de bună voie** constă în faptul că persoana se adresează benevol organelor de drept cu o înștiințare veridică despre infracțiunea pe care a săvârșit-o. Înștiințarea se va considera benevolă atunci când persoana a avut posibilitatea obiectivă de a proceda în alt mod, dar a ales să se autodenunțe. Astfel, nu se va considera autodenunțare de bună voie cazul în care persoana se va adresa cu o astfel de cerere, fiind deja reținută.

and in: art.54 CC of the Republic of Moldova - release of criminal liability of minors; art.55 CC - release from criminal liability with administrative liability; art.58 CC Release of criminal liability in connection with the change of situation.

It should be noted that, according to the law, the retention of this circumstance can take place if a crime has been committed, so there can be no question of release from criminal liability in the case of a double crime, although there were such situations in judicial practice.

The offense will be considered committed for the first time if the person has not previously been convicted, has been released from criminal liability or the criminal record has been extinguished. The erroneous non-detention of the investigated circumstance (committing the crime for the first time) due to the extinguished criminal record is one of the reasons for the non-application of the institution of criminal liability, on the one hand, and the improper application of the criminal punishment on persons who can be re-educated without criminal liability.

The next condition provided in art. 57 CC of the Republic of Moldova is that **the person has committed a minor or less serious crime**. According to art.16 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, minor offenses are considered the deeds for which the criminal law provides as maximum punishment the prison sentence for up to 2 years inclusive, and less serious offenses are considered the deeds for which the criminal law provides the maximum sentence of imprisonment for up to and including 5 years. These categories of crimes include crimes: theft (paragraph 1 art. 186), robbery (paragraph 1 art. 187), hooliganism (paragraph 1 art. 287), etc.

**Voluntary self-denunciation** consists in the fact that the person voluntarily addresses the law enforcement bodies with a truthful notification about the crime he / she has committed. The notification will be considered voluntary when the person had the objective possibility to proceed in another way, but chose to denounce himself. Thus, it will not be considered voluntary self-denunciation in case the person will address such a request, being already detained. At the



Totodată, este de menționat faptul că dacă persoana arestată sau condamnată comunică despre infracțiunile comise anterior pentru care nu a fost supusă răspunderii penale, atunci astfel de declarații urmează să fie considerate ca autodenunțare de bună voie.

În literatură există diferite opinii privind prezența autodenunțării în cazul în care infractorul este stabilit de către organele de urmărire penală, pe când acesta se ascunde, însă ulterior vine și se autodenunță, deși are posibilitatea să se ascundă în continuare. Potrivit unei viziuni, în astfel de situații nu putem vorbi despre autodenunțare [15, p. 421; 16, p. 411], potrivit alteia, suntem în prezența unui caz de autodenunțare. În ceea ce ne privește, considerăm că ambele puncte de vedere sunt corecte cu o singură precizare. Autodenunțarea se va considera doar în cazul în care vinovatul, venind să se autodenunțe autorităților și având posibilitatea reală de a se ascunde în continuare, nu cunoștea și era convins că autoritățile încă nu cunosc identitatea făptuitorului. Dacă însă infractorul va ști despre faptul că organele competente au inițiat o cauză penală împotriva sa și, având posibilitatea de a se ascunde în continuare, a ales să se predea autorităților, atunci astfel de acțiuni nu se vor califica drept autodenunțare, ele fiind luate în calcul la individualizarea răspunderii. Nu contează care a fost motivul autodenunțării: căința, frica de pedeapsă, sfatul rudelor etc.

În teoria dreptului penal, în repetate rânduri a fost exprimată opinia potrivit căreia autodenunțarea presupune în mod obligator prezența personală (fizică) în fața organelor de drept a vinovatului cu declarația despre infracțiunea săvârșită [15, p. 424]. Această viziune ni se pare incorrectă și duce la restrângerea limitelor de aplicare a prevederilor art.57 CP, doar pot exista și cazuri când vinovatul, din motive obiective (din cauza unei calamități naturale) sau subiective (din cauza unei boli grave), nu s-a prezentat personal în fața autorităților, însă se autodenunță prin telefon sau prin altă sursă sigură de informare.

Trebuie remarcat faptul că art.264 CPP al RM conține noțiunea și condițiile autodenunțării. Potrivit acestuia, autodenunțarea este înștiințarea benevolă făcută de o persoană fizică sau

same time, it should be mentioned that, if the arrested or convicted person communicates about the crimes committed previously, for which he was not subject to criminal liability, then such statements should be considered as voluntary denunciation.

In the literature there are different opinions on the presence of self-denunciation in case the offender is established by the criminal investigation bodies, while he hides, but later comes and denounces himself, although he has the possibility to continue hiding. According to a vision in such situations we cannot talk about self-denunciation [15, p.421; 16, p.411], according to another we are in the presence of a case of self-denunciation. As far as we are concerned, we consider that both points of view are correct with a single clarification. Self-denunciation will be considered only if the culprit, coming to denounce himself to the authorities and having a real possibility to continue hiding, did not know and was convinced that the authorities still do not know the identity of the perpetrator. However, if the offender knows that the competent authorities have initiated a criminal case against him, and, having the possibility to remain in hiding, has chosen to surrender to the authorities, then such actions will not be qualified as self-denunciation. Such actions will be taken into account to the individualization of liability. It does not matter what was the reason for self-denunciation: repentance, fear of punishment, advice of relatives, etc.

In the theory of criminal law, the opinion has been repeatedly expressed according to which self-denunciation necessarily presupposes the personal (physical) presence before the law enforcement bodies of the guilty party with the statement about the committed crime [15, p.424]. This view seems incorrect and leads to the restriction of the limits of application of the provisions of art.57 CC, there can only be cases when the culprit, for objective reasons (due to a natural disaster) or subjective (due to a serious illness) did not appear personally to the authorities, but he denounces himself by telephone or other reliable source of information.

It should be noted that art.264 of the CPC



juridică despre săvârșirea de către ea a unei infracțiuni în cazul în care organele de urmărire penală nu cunosc despre această faptă. Declarația de autodenunțare se face în scris sau oral.

Din textul legii rezultă că nu va fi autodenunțare, în sensul alin.(1) al art.264 CPP, declarația celui vinovat făcută după inițierea urmăririi penale pe cazul în legătură cu care se face declarația. Totodată, astfel de declarație, potrivit alin. (4) al aceluiași articol, va fi luată în considerare în condițiile legii ca prezentare benevolă a făptuitorului. Prin urmare, observăm că termenul „autodenunțare” poate fi interpretat sub două aspecte: procesual penal și penal.

Autodenunțarea sub aspect procesual este analizată ca fiind o sursă de informație pentru inițierea urmăririi penale. Sub aspect penal însă, accentul este pus pe bunăvoința acțiunilor de autodenunțare ale persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii.

În temeiul celor relatate, putem concludiona că *autodenunțarea în calitate de semn al căinței active* presupune sesizarea benevolă, sub orice formă, de către persoana ce a comis o infracțiune, a organelor de drept cu o înștiințare despre infracțiunea comisă în cazul în care subiectul dispune de posibilitatea reală de a alege un alt comportament, neștiind dacă împotriva lui a fost sau nu inițiată urmărirea penală.

**Contribuția activă la descoperirea infracțiunii.** Potrivit art.14 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice precum și art.21 CPP al RM, persoana care a comis o infracțiune nu este obligată să mărturisească împotriva sa, să-și recunoască vinovăția sau să contribuie la descoperirea infracțiunii pe care a comis-o. Principiul „libertății de mărturisire împotriva sa” este garantat prin prevederile art.309 CP în care se prevede răspunderea penală pentru acțiunile de constrângere de a face declarații. Respectiv în astfel de condiții ajutorul acordat la descoperirea infracțiunii din partea persoanei care a săvârșit-o nu poate avea loc decât benevol. Participarea acesteia la stabilirea circumstanțelor cauzei ușurează activitatea organelor de urmărire penală în ceea ce privește acumularea probelor, permite economisirea timpului la desfășurarea anumitor acțiuni

of the Republic of Moldova contains the notion and conditions of self-denunciation and according to it self-denunciation is the voluntary notification made by a natural or legal person about committing a crime if criminal prosecution bodies do not know about this deed. The declaration of self-denunciation is made in writing or orally.

From the text of the law it results that there will be no self-denunciation, in the sense of paragraph 1 of art. 264 CPC, the statement of the guilty party made after the initiation of the criminal investigation on the case in connection with which the statement is made. At the same time, such a declaration, according to paragraph 4 of the same article, will be taken into account under the law as a voluntary presentation of the perpetrator. Therefore, we note that the term “self-denunciation” can be interpreted in two ways: criminal and criminal proceedings.

Self-report from a procedural point of view is analyzed as a source of information for initiating criminal proceedings. From a criminal point of view, however, the emphasis is on the goodwill of the self-denunciation actions of the person guilty of committing the crime.

Based on the above, we can conclude that self-denunciation as a sign of active repentance involves the voluntary notification, in any form, by the person who committed a crime, of law enforcement with a notice of the crime committed if the subject has the opportunity to choose another behavior, not knowing whether or not criminal proceedings have been instituted against him.

**Active contribution to the discovery of the crime.** According to Article 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights and Article 21 of the CPC of the Republic of Moldova, a person who has committed a crime is not obliged to testify against him, to plead guilty or to contribute to the discovery of the crime he has committed. The principle of “Freedom of confession against him” is guaranteed by the provisions of art. 309 of the Criminal Code, which provides for criminal liability for coercive actions to make statements. Respectively, in such conditions, the assistance granted in the discovery of the crime by the person who committed it can only take place voluntarily. Its participation in establishing

procesuale etc. Din aceste considerente contribuția persoanei care a comis o infracțiune este utilă și încurajată de legea penală.

Analizând contribuția activă la descoperirea infracțiunii în calitate de condiție a liberării de răspundere penală în legătură cu căința activă, putem distinge două semne ce o caracterizează:

a) bunăvoința acțiunilor întreprinse și în acest caz nu contează dacă inițiativa contribuției la descoperirea infracțiunii îi aparține persoanei vinovate sau altor persoane, de exemplu, organului de urmărire penală sau rudelor, important fiind faptul ca persoana să acționeze din proprie dorință, nefiind constrânsă și având posibilitatea reală de a-și alege un alt comportament;

b) plinătatea ajutorului acordat organelor de drept ce constă în mărturisirea veridică, participarea la acțiuni de urmărire penală, demascarea altor participanți la săvârșirea infracțiunii, acumularea probelor pe cauza penală, căutarea bunurilor obținute în urma comiterii infracțiunii etc. Din acest punct de vedere, considerăm că dacă persoana complice la săvârșirea unei infracțiuni de sustragere a bunurilor a arătat unde se află aceste bunuri însă nu a divulgat complicități la infracțiune, atunci acțiunile ei nu pot constitui temei al liberării de răspundere penală, ci vor fi luate în calcul la individualizarea pedepsei.

În literatură s-a propus extinderea limitelor acestei condiții (și noi susținem această inițiativă) astfel încât să cuprindă contribuția nu doar la descoperirea infracțiunii, ci și la cercetarea acesteia [13, p. 58]. A descoperi înseamnă a scoate la iveală, a destăinui, a dezvălui ceea ce încă nu este cunoscut [2, p. 135]. Prin urmare, nu se încadrează în noțiunea de „contribuție la descoperirea infracțiunii” aportul persoanei care a comis o infracțiune acordat organelor de urmărire penală în stabilirea circumstanțelor infracțiunii deja descoperite, cum ar fi cazul unei persoane reținute în flagrant.

Din cele expuse, putem menționa că prin contribuția la descoperirea și cercetarea infracțiunii se înțelege ajutorul benevol și nesilit de nimeni acordat de persoana care a comis o infracțiune organelor de urmărire penală în procesul acumulării probelor și instanței de judecată în procesul

the circumstances of the case facilitates the activity of the criminal investigation bodies in terms of accumulating evidence, allows saving time in carrying out certain procedural actions, etc. For these reasons, the contribution of the person who committed a crime is useful and encouraged by criminal law.

Analyzing the active contribution to the discovery of the crime as a condition of release from criminal liability in connection with active repentance we can distinguish two signs that characterize it:

a) the goodwill of the actions taken and in this case it does not matter if the initiative to contribute to the discovery of the crime belongs to the guilty person or to other persons, e.g. the criminal investigation body or relatives, being important the fact that the person acts of his own free will, not being constrained and having a real possibility to choose another behavior;

b) the fullness of the aid granted to the law enforcement bodies consisting in truthful confession, participation in criminal prosecution actions, unmasking of other participants in the commission of the crime, accumulation of evidence on the criminal case, search for goods obtained as a result of committing the crime, etc. From this point of view, we consider that if the co-participant in the crime of theft of property showed where these goods are but did not disclose co-participants in the crime, then his actions can not be grounds for release from criminal liability, but will be taken taking into account the individualization of the punishment.

In the literature it has been proposed to extend the limits of this condition (and we support this initiative) so as to include the contribution not only to the discovery of the crime but also to its investigation [13, p.58]. To discover - means to reveal, to disclose what is not yet known [2, p.135]. Therefore, the notion of “contribution to the discovery of the crime” does not fall within the contribution of the person who committed a crime granted to the criminal prosecution bodies in establishing the circumstances of the crime already discovered, such as the case of a person caught in flagrant.

From the above we can mention that by



examinării cauzei penale.

Ultimele circumstanțe prevăzute în art.57 CP sunt **compensarea valorii daunei materiale cauzate și repararea în alt mod a prejudiciului pricinuit de infracțiune**. Aceste acțiuni sunt orientate spre micșorarea sau înlăturarea consecințelor faptei comise.

În funcție de circumstanțele comiterii infracțiunii, prejudiciul poate include: prejudiciul fizic, material și moral. Avându-se în vedere că în acest caz legiuitorul a folosit doi termeni – „daună” și „prejudiciu”, se pare că al doilea termen are un conținut mai amplu și cuprinde consecințele negative, nedorite de ordin nu doar material, ci și nematerial.

Prin urmare, reiese că această compensare a valorii daunei materiale cauzate este o formă (un mod) de reparare a prejudiciului pricinuit de infracțiune. Deosebirea dintre o formă și alte acțiuni orientate spre repararea prejudiciului constă în tipul de consecințe survenite în urma comiterii infracțiunii și în forma acțiunilor concrete în vederea înlăturării sau diminuării lor. Astfel, dacă în urma infracțiunii s-a produs o pagubă materială, atunci forma reparării acestui prejudiciu este, după cum indică legiuitorul în alin.(1) al art.57 CP al RM, compensarea valorii daunei materiale cauzate, iar dacă în urma comiterii infracțiunii a survenit o pagubă nematerială, atunci repararea prejudiciului se face în alt mod (scuza în mod public, achitarea tratamentului sanatorial etc.).

Despre repararea prejudiciului pricinuit de infracțiune în calitate de circumstanță a căinței active se poate vorbi doar în cazul în care aceasta a avut loc din bunăvoința făptuitorului. Dacă bunurile sustrase au fost întoarse părții vătămate datorită faptului că persoana a fost reținută sau au fost ridicate în urma percheziției sau în alt mod a fost lichidat prejudiciul ce nu a depins de voința făptuitorului, atunci atare acțiuni nu constituie căință activă.

Din conținutul legal al circumstanței investigate nu este suficient de clar aspectul cantitativ al compensării sau reparării prejudiciului pricinuit de infracțiune. Se pare că repararea parțială a prejudiciului fără îndoială se va considera căință activă, însă consecințele juridico-penale pentru

contribuind la descoperirea și investigarea crimei este înțeles că ajutorul voluntar și forțat oferit de persoana care a comis o crimă către organele de urmărire penală în procesul de strângere a probelor și de judecată în examinarea cazului penal.

Ultimele circumstanțe prevăzute în art.57 CC sunt compensarea valorii daunei materiale cauzate și repararea în alt mod a prejudiciului pricinuit de infracțiune. Aceste acțiuni sunt orientate spre micșorarea sau înlăturarea consecințelor faptei comise.

Dependendo de circumstanțele crimei, prejudiciul poate include: prejudiciul fizic, material și moral. Avându-se în vedere că în acest caz legiuitorul a folosit doi termeni – „daună” și „prejudiciu”, se pare că al doilea termen are un conținut mai amplu și cuprinde consecințele negative, nedorite de ordin nu doar material, ci și nematerial.

Prin urmare, reiese că această compensare a valorii daunei materiale cauzate este o formă (un mod) de reparare a prejudiciului pricinuit de infracțiune. Deosebirea dintre o formă și alte acțiuni orientate spre repararea prejudiciului constă în tipul de consecințe survenite în urma comiterii infracțiunii și în forma acțiunilor concrete în vederea înlăturării sau diminuării lor. Astfel, dacă în urma infracțiunii s-a produs o pagubă materială, atunci forma reparării acestui prejudiciu este, după cum indică legiuitorul în alin.(1) al art.57 CP al RM, compensarea valorii daunei materiale cauzate, iar dacă în urma comiterii infracțiunii a survenit o pagubă nematerială, atunci repararea prejudiciului se face în alt mod (scuza în mod public, achitarea tratamentului sanatorial etc.).

Despre repararea prejudiciului pricinuit de infracțiune în calitate de circumstanță a căinței active se poate vorbi doar în cazul în care aceasta a avut loc din bunăvoința făptuitorului. Dacă bunurile sustrase au fost întoarse părții vătămate datorită faptului că persoana a fost reținută sau au fost ridicate în urma percheziției sau în alt mod a fost lichidat prejudiciul ce nu a depins de voința făptuitorului, atunci atare acțiuni nu constituie căință activă.

Din conținutul legal al circumstanței investigate nu este suficient de clar aspectul cantitativ al compensării sau reparării prejudiciului pricinuit de infracțiune. Se pare că repararea parțială a prejudiciului fără îndoială se va considera căință activă, însă consecințele juridico-penale pentru



diferite niveluri de compensare a prejudiciului cauzat trebuie să fie la fel de diferite. Din acest punct de vedere, considerăm că repararea prejudiciului cauzat va constitui un semn al liberării de răspundere penală doar în cazul în care persoana vinovată va compensa integral prejudiciul cauzat prin infracțiune. Totodată, dacă vinovatul a compensat parțial prejudiciul cauzat prin infracțiune, iar persoana vătămată intervine pentru încetarea urmăririi penale, atunci liberarea de răspundere penală a persoanei ce se căiește activ se va face în legătură cu împăcarea părților (art.109 CP). Ținem să accentuăm faptul că infracțiunea în astfel de cazuri trebuie să fie una ușoară sau mai puțin gravă.

Analizând circumstanțele subiective ce alcătuiesc esența căinței active, este important să atragem atenția și asupra faptului cu privire la numărul acestora necesar a fi prezent pentru liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă. Din conținutul legii nu este suficient de clar dacă liberarea de răspundere impune prezența tuturor acestor semne sau este suficientă prezența uneia din ele. Doctrina penală a înregistrat diferite păreri în soluționarea acestei probleme. Unii autori consideră că liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă poate avea loc doar cu prezența obligatorie a tuturor semnelor indicate [10, p. 5; 17, p. 10]. Alții susțin faptul că persoana poate beneficia de liberarea de răspundere penală și în cazul în care a fost îndeplinită o singură condiție din cele consemnate [6, p. 647]. Există și a treia viziune potrivit căreia liberarea poate avea loc doar în prezența a cel puțin două condiții (două sau mai multe semne ale căinței active trebuie să fie analizate împreună, în mod unitar și interdependent; prezența doar a unui singur semn nu poate atrage după sine liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă, ci va fi luată în considerare ca circumstanță atenuantă la individualizarea pedepsei) [12, p. 35].

În ceea ce ne privește, împărtășim opinia autorilor care susțin că pentru liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă este nevoie să fie întrunite toate circumstanțele obiectiv posibile în funcție de fiecare caz în parte [4, p. 10; 1, p. 17-21; 5, p. 17]. Astfel, considerăm că nu poate fi liberată de răspundere penală în temeiul

compensării sau reparării a prejudiciului cauzat de crimele. Pare să nu fie clar de ce repararea parțială a prejudiciului cauzat va fi considerată ca căință activă, dar consecințele legale diferite pentru diferite niveluri de compensare a prejudiciului cauzat trebuie să fie diferite. Din acest punct de vedere, considerăm că repararea prejudiciului cauzat va fi un semn al liberării de răspundere penală doar în cazul în care persoana vinovată va compensa integral prejudiciul cauzat prin infracțiune. Totodată, dacă vinovatul a compensat parțial prejudiciul cauzat prin infracțiune, iar persoana vătămată intervine pentru încetarea urmăririi penale, atunci liberarea de răspundere penală a persoanei ce se căiește activ se va face în legătură cu împăcarea părților (art.109 CP). Ținem să accentuăm faptul că infracțiunea în astfel de cazuri trebuie să fie una ușoară sau mai puțin gravă.

Analizând circumstanțele subiective ce alcătuiesc esența căinței active, este important să atragem atenția și asupra faptului cu privire la numărul acestora necesar a fi prezent pentru liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă. Din conținutul legii nu este suficient de clar dacă liberarea de răspundere impune prezența tuturor acestor semne sau este suficientă prezența uneia din ele. Doctrina penală a înregistrat diferite păreri în soluționarea acestei probleme. Unii autori consideră că liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă poate avea loc doar cu prezența obligatorie a tuturor semnelor indicate [10, p. 5; 17, p. 10]. Alții susțin faptul că persoana poate beneficia de liberarea de răspundere penală și în cazul în care a fost îndeplinită o singură condiție din cele consemnate [6, p. 647]. Există și a treia viziune potrivit căreia liberarea poate avea loc doar în prezența a cel puțin două condiții (două sau mai multe semne ale căinței active trebuie să fie analizate împreună, în mod unitar și interdependent; prezența doar a unui singur semn nu poate atrage după sine liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă, ci va fi luată în considerare ca circumstanță atenuantă la individualizarea pedepsei) [12, p. 35].

As far as we are concerned, we share the opinion of the authors who argue that for the re-



art.57 CP persoana care, deși s-a autodenunțat și a reparat prejudiciul cauzat prin săvârșirea infracțiunii, din anumite considerente (de exemplu, din frica de răzbunare) nu dorește să-i demaște pe complicii la infracțiune.

**În concluzie, vom formula următoarele teze:**

1. Conform legii, prin **căință activă** se înțelege acele acțiuni active benevole prin care persoana care a comis o infracțiune, conducându-se de orișice impuls intern, previne, înlătură sau reduce consecințele periculoase ale faptei incriminate sau acordă ajutor organelor de drept la descoperirea și cercetarea acestei precum și a altor infracțiuni ce atrag după sine, în condițiile prevăzute de lege, liberarea de răspundere penală sau reducerea pedepsei.

2. Infracțiunea se va considera săvârșită pentru **prima oară** în cazul în care persoana anterior nu a fost condamnată, a fost liberată de răspundere penală sau antecedentele penale au fost stinse.

3. În conformitate cu art.16 CP al RM, **infracțiuni ușoare** se consideră faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa cu închisoarea pe un termen de până la 2 ani inclusiv, iar **infracțiuni mai puțin grave** se consideră faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv.

4. **Autodenunțarea** în sensul art.57 CP presupune sesizarea benevolă, sub orice formă de către persoana ce a comis o infracțiune a organelor de drept cu o înștiințare despre infracțiunea comisă în cazul în care subiectul dispune de posibilitatea reală de a alege un alt comportament, neștiind dacă împotriva lui a fost sau nu inițiată urmărirea penală.

5. Circumstanța „**contribuția la descoperirea infracțiunii**” prevăzută în art.57 CP nu include și aspectul cercetării infracțiunii care presupune aportul persoanei care a comis o infracțiune acordat organelor de urmărire penală la stabilirea circumstanțelor infracțiunii deja descoperite, cum ar fi cazul unei persoane reținute în flagrant. Prin urmare, în scopul optimizării prezentei modalități de liberare de răspundere penală propu-

lease of criminal liability in connection with active repentance it is necessary to meet all possible objective circumstances depending on each case [4, p.10; 1, pp.17-21; 5, p.17]. Thus, we consider that the person who, although he self-denounced and repaired the damage caused, but, for certain reasons (fear of revenge), does not want to expose the co-participants, cannot be released from criminal liability under art.57 CC.

**In conclusion, we will formulate the following theses:**

1. According to the law, active repentance means those voluntary active actions by which the person who committed a crime, guided by any internal impulse, prevents, removes or reduces the dangerous consequences of the incriminated deed or provides assistance to law enforcement bodies in discovery and investigation this as well as other crimes, which entail, under the conditions provided by law, the release of criminal liability or the reduction of the punishment.

2. The offense shall be deemed to have been committed for the first time if the person has not previously been convicted, has been released from criminal liability or the criminal record has been extinguished.

3. According to art.16 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, minor offenses are considered the deeds for which the criminal law provides as maximum punishment the prison sentence for up to 2 years inclusively, and less serious offenses are considered the deeds for which the criminal law provides for the maximum sentence of imprisonment for up to 5 years inclusively.

4. Self-denunciation within the meaning of art. 57 of the Criminal Code presupposes the voluntary notification, in any form, by the person who committed a crime of the law enforcement bodies with a notification about the crime committed not knowing whether or not criminal proceedings were instituted against him.

5. The circumstance “contribution to the discovery of the crime” provided in art.57 CC does not include the aspect of the investigation of the crime which implies the contribution of the person who committed a flagrant crime. Therefore, in order to optimize the present way of release from criminal liability, we propose to complete the tar-

nem completarea circumstanței vizate după cum urmează: „contribuția la descoperirea și cercetarea infracțiunii”.

6. Conținutul legal al modalității de liberare de răspundere penală în legătură cu căința activă generează interpretări diferite în privința numărului de circumstanțe subiective necesar pentru luarea deciziei de liberare. Referitor la acest subiect concluzionăm că pentru luarea hotărârii de liberare de răspundere penală în legătură cu căința activă este necesară prezența tuturor circumstanțelor obiectiv posibile și nu toate cele enumerate în art.57 CP.

7. Prevederile alin.(2) al art.57 CP al RM se află în coliziune cu prevederile cazurilor de liberare de răspundere penală incluse în Partea specială a CP al RM. Totodată, analiza practicii judiciare privind liberarea de răspundere penală în temeiul cazurilor de liberare din Partea specială a CP al RM demonstrează inaplicabilitatea prevederilor alin.(2) al art.57 CP al RM. Încercările de a adapta prevederile alin.(2) al art.57 CP al RM la prevederile cazurilor de liberare de răspundere penală incluse în Partea specială a CP al RM sunt inutile, deoarece ar însemna existența unei norme generale ce nu ar prevedea nici o condiție în plus în privința aplicabilității cazurilor de liberare vizate. Reieșind din aceste considerente, propunem excluderea alin.(2) al art.57 CP al RM.

geted circumstance as follows “contribution to the discovery and investigation of the crime”.

6. The legal content of the manner of release from criminal liability in connection with active repentance generates different interpretations regarding the number of subjective circumstances necessary for the decision to release. Regarding this subject, we conclude that in order to take the decision of release from criminal liability in connection with active repentance, it is necessary the presence of all possible objective circumstances and not all those listed in art. 57 CC.

7. The provisions of paragraph 2 of art. 57 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are in collision with the provisions of the cases of release from criminal liability included in the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova. At the same time, the analysis of the judicial practice regarding the release of criminal liability based on the cases of release from the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova demonstrates the inapplicability of the provisions of paragraph 2 of art. 57 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Attempts to adapt the provisions of paragraph 2 of art.57 CC of the Republic of Moldova to the provisions of cases of release from criminal liability included in the Special Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova are useless because regarding the applicability of the targeted release cases. Based on these considerations, we propose the exclusion of paragraph 2 of art. 57 CC of the Republic of Moldova.

## Referințe bibliografice

### *Bibliographical references*

1. Аликперов, Х. Освобождение от уголовной ответственности в связи с деятельным раскаянием //Законность. - 1999. - №5.
2. Dicț. expl. al limbii române. București: Univers Enciclopedic, 1998.
3. Lașcu M., Liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă prevăzută în noul Cod penal al Republicii Moldova, „Revista națională de drept”, 2003, nr.3.
4. Иногамова-Хегай, Л. В. Конкуренция норм при освобождении от уголовной ответственности /Л. В. Иногамова-Хегай. // Правоведение. -2001. - № 6.
5. Крепышев А. Деятельное раскаяние как основание освобождения от уголовной ответственности: Автореф. дисс.канд. юрид. наук. Нижнии Новгород, 2000.
6. Курс российского уголовного права. Общая часть /Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. М.: Спарк, 2001.
7. Курс советского уголовного права: Наказание. В 6-ти томах: Часть общая. Т. 3 /



- Игнатов А.Н., Келина С.Г., Ковалев М.И., Кригер Г.Л., и др.; Редкол.: Пионтковский А.А., Ромашкин П.С., Чхиквадзе В.М. - М.: Наука, 1970.
8. Кушнарв В. А. Проблемы толкования норм уголовного права о деятельном раскаянии //Юридический мир. 2002. № 1.
  9. Лукашов А. Деятельное раскаяние как основание освобождения от уголовной ответственности. Юстиция Беларуси: Юридический научно-практический журнал. Беларусь. -Минск, 2002, №4 (<http://www.justbel.info/2002-4/art16.htm>)
  10. Михайлов, В. Признаки деятельного раскаяния. //Российская юстиция. -1998. № 4.
  11. Сабитов Р.А. Квалификация поведения лица после совершения им преступления.- Омск: Высшая школа милиции МВД СССР. 1986. 126с.
  12. Савкин А.В. Деятельное раскаяние – свобода от ответственности // Российская юстиция. - 1997. - № 12.
  13. Сверчков В.В. Деятельное раскаяние в нормах Общей и Особенной частей УК РФ // Российская юстиция. 2001. №2.
  14. Советское уголовное право. Часть Общая. Под ред. Е.А. Смирнова, А.Ш. Якупова. Киев, 1973.
  15. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть Учебник/Под ред. А.И. Рарога. Москва, Юристъ, 2001.
  16. Уголовное право. Общая Часть. Под ред.В.И. Радченко. – Москва, ЗАО Юстицинформ, 2004.
  17. Чувилев, А. Деятельное раскаяние. //Российская юстиция. -1998. - № 6.

**Despre autor**

**Boris GLAVAN,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,  
Catedra „Investigații speciale  
și securitate informațională”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: gba74@rambler.ru  
tel.: 079402916*

**About author**

**Boris GLAVAN,**

*PhD, Associate Professor,  
“Special Investigations and  
Information Security” Chair,  
Academy “Stefan cel Mare” of the MIA  
e-mail: gba74@rambler.ru  
tel.: 079402916*



## ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КОММЕРЧЕСКОЙ ТАЙНЫ

**Т.В. ХАЙЛОВА,**

кандидат наук по государственному  
управлению, доцент

## PROBLEMS AND PROSPECTS OF LEGAL REGULATION OF THE COMMERCIAL SECRET

**T.V. KHAILOVA,**

PhD in State Administration,  
Associate Professor

*В статье исследованы актуальные проблемы охраны коммерческой тайны субъектов хозяйствования в Украине. Определены направления совершенствования законодательства Украины в сфере охраны коммерческой тайны путем принятия Закона «О коммерческой тайне».*

*Ключевые слова:* информация с ограниченным доступом, коммерческая тайна, охрана коммерческой тайны, право интеллектуальной собственности, конфиденциальная информация, субъект хозяйствования.

*The article examines the topical problems of protection of trade secrets of economic entities in Ukraine. The ways of improving the legislation of Ukraine in the sphere of trade secrets by adopting of the Law of Ukraine "On Trade Secrets" are defined.*

*Keywords:* classified information, trade secrets, the protection of trade secrets, intellectual property rights, confidential information, economic entity.

**Постановка проблемы.** В современных условиях информационного общества информация приобретает значение важнейшего ресурса, без которого невозможно нормальное функционирование ни отдельного предприятия, ни общества и государств. Вместе с тем, все более актуальным становится вопрос сохранения коммерческой тайны. Ее разглашение приводит ко множеству проблем: от потери клиентов и активов к конфликту с акционерами и кредиторами.

Действующее законодательство Украины устанавливает только общие правила в сфере выявления, сбора, анализа и передачи информации, указанной как коммерческая, поэтому вопрос нормирования этой сферы правовых отношений остаются актуальными. Специальный закон об охране коммерческой тайны в Украине до сих пор не принят. Вместе с тем, отдельные специальные законы по охране коммерческой тайны сегодня действуют в Молдавии (1994 г.), Кыргызстане (1998 г.), Туркменистане (2000 г.), Азербайджане (2001 г.), Российской Федерации (2004 г.), Таджики-

**Formulation of the issue.** In modern conditions of the information society, information acquires the value of an essential resource, without which the normal functioning of neither an individual enterprise, nor society and states are inconceivable. At the same time, the issue of preserving commercial secrets is becoming more and more urgent. Its disclosure leads to many problems: from the loss of customers and asserts to conflict with shareholders and creditors.

The current legislation of Ukraine establishes only general rules in the field of identifying, collecting, analyzing and transferring of information specified as commercial, therefore the issue of regulation of this area of legal relations remains relevant. A special law on the protection of commercial secrets in Ukraine has not yet been adopted. At the same time, individual special laws on the protection of commercial secrets are currently in force in Moldova (1994), Kyrgyzstan (1998), Turkmenistan (2000), Azerbaijan (2001), Russian Federation (2004), Tajikistan (2008) and



стане (2008 г.) и других странах. Интересен и европейский опыт в этой сфере. Однако, только в Швеции принят закон, полностью посвященный охране секретов производства. В некоторых государствах – членах ЕС действуют особые правовые положения, регулирующие такие объекты, тогда как в других применяются общие нормы законодательства. В ряде юрисдикций на отношения с секретами производства распространяются нормы законов о недобросовестной конкуренции и уголовных кодексов. Принятие Закона Украины «О коммерческой тайне» нужно в первую очередь коммерческим предприятиям, учреждениям и организациям, которым нужно надежно защитить коммерческую тайну конкурентов. В том числе и от правоохранительных органов, имеющих доступ к коммерческой тайне субъектов хозяйствования, но для которых не установлена ответственность за разглашение этих сведений, как например это предусмотрено в Законе Украины «О банках и банковской деятельности».

**Результаты анализа научных публикаций.** В основу научной статьи положен анализ законодательства Украины по вопросам коммерческой тайны, и взгляды на эту проблематику ученых. В частности, различным аспектам проблематики защиты коммерческой тайны в исследованиях уделяют внимание такие специалисты, как Г. О. Андросчук, О. А. Городов, Н. С. Гуляева, О. А. Пидопригора, С. Е. Жилинский, С. А. Кузьмина, С. А. Парашук, О. Д. Святоцкий и др. Однако, в связи с постоянным развитием информационных категорий, возникает необходимость обновления и усовершенствования уже существующих научных достижений.

**Целью статьи** является определение нормативно-правовых проблем в сфере, касающейся охраны коммерческой тайны субъектов хозяйствования.

**Изложение основного материала.** Законом Украины «Об информации» установлено, что конфиденциальная информация (к которой можно отнести и коммерческую тайну) может быть распространена только по желанию ее владельцев, пользователей или распорядителей [1]. Этим законом устанавливается перечень видов информации, которая ни при каких условиях не может быть признана конфиденциальной, а сле-

other countries. The European experience in this area is also interesting. However, only Sweden has passed a law entirely dedicated to the protection of trade secrets. Some EU member states have specific legal provisions governing such facilities, while others apply general legal provisions. In a number of jurisdictions, trade secrets are subject to unfair competition laws and criminal codes. The adoption of the Law of Ukraine “On Commercial Secrets” is primarily necessary for commercial enterprises, institutions and organizations that need to reliably protect commercial secrets from competitors. Inclusively from the law enforcement bodies, that have access to commercial secrets of business entities, but for which responsibility for disclosing of this information has not been established, as for example is provided for in the Law of Ukraine “On Banks and Banking Activity”.

**Results of the analysis of scientific publications.** This scientific article is based on an analysis of the legislation of Ukraine on commercial secrets, and the views of scientists on this issue. In particular, such specialists as G.O. Androshchuk, O.A. Gorodov, N.S. Gulyaev, O.A. Pidoprigora, S.E. Zhilinsky, S.A. Kuzmina, S.A. Parashchuk, O.D. Svyatotsky and others are paying attention to various aspects of the problem of protecting commercial secrets in research. However, in connection with the constant development of information categories, it becomes necessary to update and improve the already existing scientific achievements.

**The purpose** of the article is to determine the regulatory and legal problems in the field of protection of commercial secrets of business entities.

**Presentation of the main material.** The Law of Ukraine “On Information” establishes that confidential information (which can include a commercial secret) can be disseminated only at the request of its owners, users or managers [1]. This law establishes a list of types of information that under no circumstances can be recognized as confidential, and, therefore, a commercial se-

довательно, и коммерческой тайной. Эти ограничения направлены прежде всего на защиту прав человека: знать о состоянии окружающей среды, качества пищевых продуктов, состояние здоровья населения, его жизненном уровне, о незаконных действиях органов государственной власти, органов местного самоуправления, их должностных лиц и т.д.

Статьей 21 Закона Украины «Об информации» регламентируется доступ к информации и ее разделение на конфиденциальную, тайную и служебную [1]. Законодательством не конкретизируется, в какой именно из вышеперечисленных видов относится коммерческая тайна. Законодательство Украины о коммерческой тайне не содержит каких-либо специфических требований к форме объективации информации, составляющей коммерческую тайну. Анализ отечественного законодательства приводит к выводу, что в Украине не определены критерии отнесения информации к коммерческой тайне, что приводит к различным толкованиям отдельных норм законодательства.

Постановление Кабмина Украины № 611 от 1993 года «О перечне сведений, не составляющих коммерческую тайну», определяет объем информации, которой ни при каких условиях не может быть предоставлено статус коммерческой тайны. К этой информации относятся следующие сведения:

- учредительные документы, позволяющие заниматься предпринимательской или хозяйственной деятельностью и ее отдельными видами;
- информация по всем установленным формам государственной отчетности;
- данные, необходимые для проверки исчисления и уплаты налогов и других обязательных платежей;
- сведения о численности и составе работающих, их заработной плате в целом и по профессиям и должностям, а также о наличии свободных рабочих мест;
- документы об уплате налогов и обязательных платежей;
- информация о загрязнении окружающей природной среды, несоблюдение безопасных условий труда, реализации продукции, причиняющей вред здоровью, а также другие

cret. These restrictions are primarily aimed at protecting human rights: to know about the state of the environment, the quality of food, the state of health of the population, its standard of living, about illegal actions of state authorities, local authorities, their officials, etc.

Article 21 of the Law of Ukraine “On Information” regulates access to information and its division into confidential, secret and official [1]. The legislation does not specify which of the above types the trade secret belongs to. Ukrainian legislation on commercial secrets does not contain any specific requirements for the form of objectification constituting a commercial secret. An analysis of domestic legislation leads to the conclusion that criteria for classifying information as a commercial secret have not been determined in Ukraine, which leads to different interpretations of certain legislative norms.

Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 611 of 1993 “On the list of information that does not constitute a commercial secret” determines the amount of information that cannot be granted the status of commercial secret under any circumstances. This information includes the following data:

- constituent documentation allowing engagement in entrepreneurial or economic activity and its certain types;
- information on all established forms of state reporting;
- data required to check the calculation and payment of taxes and other mandatory payments;
- information about the number and composition of employees, their wages in general and by profession and position, as well as the availability of vacant jobs;
- documents on payment of taxes and mandatory payments;
- information on environmental pollution, non-observance of safe working conditions, sale of products that cause harm to health, as well as other violations of the legislation of Ukraine and the amount of losses incurred;
- solvency documents;



нарушения законодательства Украины и размеры причиненных при этом убытков;

- документы о платежеспособности;

- сведения об участии должностных лиц предприятия в кооперативах, малых предприятиях, союзах, объединениях и других организациях, занимающихся предпринимательской деятельностью;

- сведения, что в соответствии с действующим законодательством подлежат оглашению [2].

Таким образом, понятие и регламентирование коммерческой тайны содержится в различных законодательных актах, а перечень информации, которая не может относиться к коммерческой в подзаконном нормативно-правовом акте. Поэтому Постановление Кабинета Министров Украины № 611 от 9 августа 1993 года «О перечне сведений, которые не составляют коммерческую тайну» не соответствует требованиям ч. 2 ст. 505 Гражданского кодекса Украины, поскольку сведения, которые не могут быть отнесены к коммерческой тайне, должны определяться не подзаконным нормативно-правовым актом, а законом.

Из этого можно сделать вывод о целесообразности принятия отдельного закона, который бы определял все требования относительно перечня информации, которая может составлять коммерческую тайну; критерии, которые к ней предъявляются, пути правовой охраны указанной информации со стороны предприятий, и другие вопросы, касающиеся коммерческой информации.

Привлечь работника к ответственности за разглашение коммерческой тайны довольно сложно, поскольку возникают сложности с доказательствами вины. Поэтому важным является осуществление мероприятий по сохранению информации.

Как правило, для защиты информации, составляющей коммерческую тайну, на предприятиях разрабатывают внутренние положения по информации, которая составляет коммерческую тайну. Работник при приеме на работу должен быть ознакомлен под роспись с этим положением. В случае отсутствия такого положения на предприятии, или не ознакомление с ним (или перечнем информации, которая

– information on the participation of company officials in cooperatives, small enterprises, unions, associations and other organizations engaged in entrepreneurial activity;

– information that, in accordance with the current legislation, are subject to disclosure [2].

Thus, the concept and regulation of commercial secrets are contained in various legislative acts, and the list of information that cannot be classified as commercial in a subordinate regulatory legal act. Therefore, the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 611 from August 9, 1993 “On the list of information that does not constitute a commercial secret” does not meet the requirements of Part 2 of Art. 505 of the Civil Code of Ukraine, since the information that cannot be classified as a commercial secret should be determined not by a bylaw, but by law.

Thereof, it can be concluded that it is advisable to adopt a separate law that would determine all the requirements regarding the list of information that may constitute a commercial secret; the criteria that are imposed on it, ways of legal protection of the specified information by enterprises, and other issues related to commercial information.

It is rather difficult to hold an employee accountable for disclosing a trade secret, since it is difficult to prove his guilty. Therefore, it is important to implement measures to preserve information.

As a rule, to protect information constituting a trade secret, enterprises develop internal regulations on information that constitutes a trade secret. When hiring, an employee must be familiarized with this provision against signature. In the absence of such a situation at the enterprise, or failure to familiarize with it (or the list of information that constitutes a commercial secret), it will be impossible to bring the employee to justice. However, the procedure for developing such a provision and, in general, its existence is not provided for by domestic legislation.

In addition, there is another category of persons who are actually at the enterprise and



составляет коммерческую тайну) привлечь работника к ответственности будет невозможно. Однако порядок разработки такого положения и вообще его наличие отечественным законодательством не предусмотрено.

Кроме того, существует еще одна категория лиц, которые фактически находятся на предприятии и имеют доступ к коммерческой тайне. К таким лицам относятся лица, проходящие практику, стажировку (курсанты авиационных специальностей), лица, обучающиеся в летном центре авиакомпании. Законодательством не урегулирован вопрос защиты информации, составляющей коммерческую тайну от неразглашения со стороны указанных лиц. Приложение № 1 к Положению «О прохождении практики студентами высших учебных заведений Украины», утвержденное Приказом Министерства образования и науки Украины № 93 от 3 марта 1993 года, зарегистрированное в Министерстве юстиции Украины 30 апреля 1993 за № 35 «Об утверждении Положения о прохождении практики студентами высших учебных заведений Украины» (Договор опрохождении практик студентами высших учебных заведений), также не содержит требования относительно неразглашения конфиденциальной информации [3]. На практике такого обязательства также не возникает. Значит, если курсанты, слушатели разгласят конфиденциальную информацию, ответственность за этот факт практически отсутствует, что говорит об неурегулированности данного вопроса.

Вместе с тем следует отметить, что определенная часть информации, составляющей коммерческую тайну, достаточно часто используется должностными лицами органов государственной власти (договора, особенности производства, отношения с контрагентами, их наименование, название, данные, другая коммерческая и техническая информация и т.д.).

В ст. 507 Гражданского кодекса Украины указано, что органы государственной власти обязаны охранять от недобросовестного коммерческого использования информацию, которая является коммерческой тайной, на создание которой требуется значительные усилия и которая предоставлена им с целью получения установленного законом разрешения на дея-

have access to trade secrets. Such persons include persons undergoing practical training, internship (cadets of aviation specialties), and persons studying at the airline's flight center. The legislation does not regulate the issue of protecting information constituting a commercial secret from non-disclosure by the specified persons. Annex No. 1 to the Regulation "On internship by students of higher educational institutions of Ukraine", approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 93 dated on March 3, 1993, registered by the Ministry of Justice of Ukraine on April 30, 1993 having No. 35 "On approval of the Regulations on internship by students of higher educational institutions of Ukraine" (Agreement on internship for students of higher educational institutions), also does not contain requirements regarding non-disclosure of confidential information [3]. In practice, such an obligation also does not arise. This means that if cadets and listeners disclose confidential information, there is practically no responsibility for this fact, which indicates that this issue has not been resolved.

At the same time, it should be noted that a certain part of information constituting a commercial secret is often used by officials of state authorities (agreements, production features, relations with contractors, their name, title, and data, other commercial and technical information, etc.).

Art. 507 of the Civil Code of Ukraine states that public authorities are obliged to protect information that is a commercial secret from unfair commercial use, the creation of which requires significant efforts and which is provided to them in order to obtain a statutory permit for activities related to pharmaceutical, agricultural, chemical products and containing new chemical compounds. Such information is also protected by public authorities from disclosure, except in cases when disclosure is necessary to ensure the protection of the population or measures have not been taken to protect it from unfair commercial use. In addition, public authorities are obliged to protect



тельность, связанную с фармацевтическими, сельскохозяйственными, химическими продуктами, содержащие новые химические соединения. Такая информация охраняется органами государственной власти также от разглашения, кроме случаев, когда разглашение необходимо для обеспечения защиты населения или не приняты меры по ее охране от недобросовестного коммерческого использования. Кроме того, органы государственной власти обязаны охранять коммерческую тайну также в других случаях, предусмотренных законом [4].

Проанализировав отечественное законодательство можно сделать вывод, что в охране коммерческой тайны со стороны должностных лиц органов государственной власти существует ряд недостатков. Так, во-первых, нормами статьи 507 Гражданского кодекса Украины не предусмотрено, к какой именно ответственности может быть привлечен работник государственных органов, а также в каких случаях. Во-вторых, отсутствует собственно порядок ознакомления, обеспечение хранения коммерческой информации, которая стала известна должностным лицам государственных органов в процессе их работы. В-третьих, в статье 507 конкретизируется информация, связанная с сельскохозяйственной, фармацевтической сфере химическими продуктами. В то же время в пользовании работников государственных органов может находиться много другой информации, составляющей коммерческую тайну, при передаче третьим лицам может повредить интересам субъекта хозяйствования.

Проведенный нами анализ законодательство Украины и научной литературы по данной проблематике, позволяют отметить, что вопросу обеспечения охраны коммерческой тайны уделяется недостаточно внимание на законодательном уровне.

Коммерческой тайной является информация, являющаяся секретной в том смысле, что она в целом или в определенной форме и в совокупности ее составляющих является неизвестной и не является легкодоступной для лиц, которые обычно имеют дело с таким видом информации, к которому она принадлежит в связи с этим имеет коммерческую ценность и была предметом адекватных существующим обстоятельствам

trade secrets also in other cases provided for by law [4].

After analyzing the domestic legislation, we can conclude that there are a number of shortcomings in the protection of commercial secrets by officials of state authorities. So, firstly, the norms of the Art. 507 of the Civil Code of Ukraine do not provide for what kind of responsibility an employee of state bodies can be brought to, as well as in what cases. Secondly, there is no proper familiarization procedure, provision of storage of commercial information, which becomes known to officials of state bodies in the course of their work. Thirdly, Art. 507 specifies information related to agricultural, pharmaceutical fields of chemical products. At the same time, the use of government officials may contain a lot of other information constituting a commercial secret, and when transferred to third parties, it may damage the interests of a business entity.

Our analysis of the legislation of Ukraine and scientific literature on this issue allows us to note that insufficient attention is paid to the issue of ensuring the protection of commercial secrets at the legislative level.

A trade secret is information that is classified in the sense that it, in general or in a certain form and in the aggregate of its components, is unknown and is not readily available to persons who usually deal with this type of information to which it belongs in this connection, has commercial value and was the subject of measures to maintain its secrecy, adequate to the existing circumstances, taken by the person who legally controls this information. A trade secret can be information of a technical, organizational, commercial, industrial and other nature, with the exception of those that, according to the law, cannot be classified as a trade secret [6].

In accordance with national legislation, a business entity determines the composition and volume of information constituting a commercial secret. According to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated August 9, 1993, No. 611 “On the list of information that does not

мер по сохранению ее секретности, принятых лицом, законно контролирует эту информацию. Коммерческой тайной могут быть сведения технического, организационного, коммерческого, производственного и иного характера, за исключением тех, которые согласно закону не могут быть отнесены к коммерческой тайне [6].

В соответствии с национальным законодательством, субъект хозяйствования определяет состав и объем сведений, составляющих коммерческую тайну. В Постановлении Кабинета Министров Украины от 9 августа 1993 № 611 «О перечне сведений, которые не составляют коммерческой тайны», не могут быть отнесены к коммерческой тайне [2]:

- учредительные документы, документы, позволяющие заниматься предпринимательской или хозяйственной деятельностью и ее отдельными видами;

- информация по всем установленным формам государственной отчетности;

- данные, необходимые для проверки исчисления и уплаты налогов и других обязательных платежей;

- сведения о численности и составе работающих, их заработной плате в целом и по профессиям и должностям, а также наличие свободных рабочих мест; документы об уплате налогов и обязательных платежей;

- информация о загрязнении окружающей природной среды, несоблюдение безопасных условий труда, реализации продукции, причиняющей вред здоровью, а также другие нарушения законодательства Украины и размеры причиненных при этом убытков;

- документы о платежеспособности;

- сведения об участии должностных лиц предприятия в кооперативах, малых предприятиях, союзах, объединениях и других организациях, занимающихся предпринимательской деятельностью;

- сведения, что в соответствии с действующим законодательством не подлежат оглашению.

На основании проведенного нами вышележащего анализа постановления можно утверждать, что сведения, которые могут быть отнесены к коммерческой тайне должны иметь следующие признаки:

- не содержать государственной тайны;

constitute a commercial secret”, cannot be classified as a commercial secret, the following [2]:

- constituent documents, documents allowing engagement in entrepreneurial or economic activity and its certain types;

- information on all established forms of state reporting;

- data required to check the calculation and payment of taxes and other mandatory payments;

- information on the number and composition of employees, their wages in general and by profession and position, as well as the availability of vacant jobs; documents on payment of taxes and mandatory payments;

- information on environmental pollution, non-observance of safe working conditions, sale of products that cause harm to health, as well as other violations of the legislation of Ukraine and the amount of losses caused thereby;

- solvency documents;

- information on the participation of company officials in cooperatives, small enterprises, unions, associations and other organizations engaged in entrepreneurial activity;

- information that in accordance with the current legislation is not subject to disclosure.

Based on the above analysis of the resolution, it can be argued that information that can be classified as a trade secret should have the following features:

- do not contain state secrets;

- do not harm the public interests;

- relate to the production activity of the enterprise;

- have effective or potential commercial value and create competitive advantage;

- have access restrictions, since this factor must be taken into account when forming the list of objects of commercial secrets at the enterprise.

The guarantees that ensure the legal regime for the observance of commercial secrets at the enterprise include:

- constitutional guarantees that provide the right to a business entity to own, use and dispose of objects of intellectual property rights at its dis-





- не наносить ущерб интересам общества;
- относиться к производственной деятельности предприятия;
- иметь действительную или потенциальную коммерческую ценность и создавать преимущества в конкурентной борьбе;
- иметь ограничения в доступе, поскольку этот фактор необходимо учитывать при формировании перечня объектов коммерческой тайны на предприятии.

К гарантиям, обеспечивающим правовой режим соблюдения коммерческой тайны на предприятии, отнесены:

- конституционные гарантии, которые предоставляют право субъекту хозяйствования владеть, пользоваться и распоряжаться объектами права интеллектуальной собственности по своему усмотрению;
- гарантии, закрепленные в Законе Украины «Об информации», в частности, субъект хозяйствования вправе самостоятельно определять режим доступа к информации с ограниченным доступом;
- гарантии, закрепленные в Гражданском Кодексе Украины, где определены полномочия субъекта хозяйствования относительно коммерческой тайны.

Проанализируем процедуру введения правового режима коммерческой тайны на предприятии. Режим коммерческой тайны на предприятии вводится специальным приказом. В этом приказе предусматриваются меры по охране этих сведений, круг лиц, имеющих доступ к этой информации, правила работы с документами, которые имеют гриф «Коммерческая тайна» и перечень сведений, составляющих коммерческую тайну. Сотрудники предприятия должны под «ропись» ознакомиться с приказом.

Режим коммерческой тайны на предприятии является эффективной мерой защиты информации, поскольку законодательством Украины предусмотрена юридическая ответственность за ее разглашение. В частности, в соответствии со ст. 47 раздела IV Закона Украины «Об информации», нарушение законодательства Украины об информации влечет дисциплинарную, гражданско-правовую, административную, уголовную ответственность.

Таким образом, существует ряд меро-

cretion;

- guarantees enshrined in the Law of Ukraine “On Information”, in particular, a business entity has the right to independently determine the mode of access to information with limited access;

- guarantees enshrined in the Civil Code of Ukraine, which defines the powers of a business entity regarding trade secrets.

Let us analyze the procedure for introducing the legal regime of commercial secrets at the enterprise. The trade secret regime at the enterprise is introduced by a special order. This order provides for measures to protect this information, the circle of persons who have access to this information, the rules for working with documents that are labeled “Commercial secret” and a list of information constituting a commercial secret. Employees of the enterprise must read the order under the “signature”.

The regime of commercial secrets at an enterprise is an effective measure to protect information, since the legislation of Ukraine provides for legal liability for its disclosure. In particular, in accordance with Art. 47 section IV of the Law of Ukraine “On Information”, violation of the legislation of Ukraine on information entails disciplinary, civil, administrative and criminal liability.

Thus, there are a number of measures to determine the legal regime of commercial secrets at the enterprise, which is regulated by domestic and international acts. The legislation of Ukraine guarantees the legal protection of commercial secrets, and its legal regulation is carried out by the Civil Code of Ukraine, other regulatory and local acts of the enterprise.

It should be noted that for the unlawful collection, disclosure or use of information constituting a commercial secret, the guilty persons are liable under the law. Such responsibility is established, in particular, by part 3 of the Art. 164-3 of the Ukrainian Code on Administrative Offenses for the receipt, use, disclosure of commercial secrets, as well as other confidential information with the aim of causing harm to the business rep-



приятый по определению правового режима коммерческой тайны на предприятии, который регламентирован отечественными и международными актами. Законодательство Украины гарантирует правовую защиту коммерческой тайны, а ее нормативно-правовое регулирование осуществляется Гражданским кодексом Украины, другими нормативными и локальными актами предприятия.

Следует отметить, что за неправомерный сбор, разглашение или использование сведений, составляющих коммерческую тайну, виновные лица несут ответственность, установленную законом. Такая ответственность установлена, в частности, ч. 3 ст. 164-3 КУоАП за получение, использование, разглашение коммерческой тайны, а также другой конфиденциальной информации с целью причинения вреда деловой репутации или имуществу другого предпринимателя и влечет за собой наложение штрафа от девяти до восемнадцати необлагаемых минимумов доходов граждан [7].

Уголовная ответственность за незаконные действия с коммерческой тайной установлена ст. 231, 232 УК Украины. Так, ст. 231 УК Украины определяет, что умышленные действия, направленные на получение сведений, составляющих коммерческую или банковскую тайну, с целью разглашения или иного использования этих сведений, а также незаконное использование таких сведений, если это повлекло существенный вред субъекту хозяйственной деятельности наказываются штрафом от трех тысяч до восьми тысяч необлагаемых минимумов доходов граждан.

Статья 232 УК Украины устанавливает ответственность за умышленное разглашение коммерческой или банковской тайны без согласия ее владельца лицом, которому эта тайна известна в связи с профессиональной или служебной деятельностью, если оно совершено из корыстных или иных личных побуждений и причинившее существенный вред субъекту хозяйственной деятельности и наказывает за эти деяния штрафом от одной тысячи до трех тысяч необлагаемых минимумов доходов граждан с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет [8].

utation or property of another entrepreneur and entails the imposition of a fine from nine to eighteen non-taxable minimum incomes of citizens [7].

Criminal liability for illegal actions with commercial secrets is established by Art. 231, 232 of the Criminal Code of Ukraine. So, Art. 231 of the Criminal Code of Ukraine determines that deliberate actions aimed at obtaining information constituting a commercial or banking secret, for the purpose of disclosing or otherwise using this information, as well as illegal use of such information, if this entailed significant harm to a business entity, is punishable by a fine from three thousand to eight thousand non-taxable minimum incomes of citizens.

Article 232 of the Criminal Code of Ukraine establishes liability for deliberate disclosure of a commercial or bank secret without the consent of its owner by a person who knows this secret in connection with professional or official activities, if it was committed from mercenary or other personal motives and caused significant harm to a business entity and is punished for these acts with a fine from one thousand to three thousand non-taxable minimum incomes of citizens with deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities for up to three years [8].

The subject of a criminal offense of disclosing a commercial secret could be employees of the criminal justice authorities. In particular, part 1 of Art. 159 of the Code of the Criminal Procedure of Ukraine grants a party to criminal proceedings the right of temporary access to things and documents, which consists in providing of party to criminal proceedings by the person in possession of such things and documents, the opportunity to get acquainted with them, make copies of them and delete them (carry out their seizure). Temporary access to electronic information systems or their parts, mobile terminals of communication systems is carried out by making a copy of the information contained in such electronic information systems or their parts, mobile



Субъектом уголовного правонарушения разглашения коммерческой тайны являются сотрудники органов уголовной юстиции. В частности, ч. 1 ст. 159 УПК Украины предоставляет стороне уголовного производства право временного доступа к вещам и документам, заключающийся в предоставлении стороне уголовного производства лицом, во владении которого находятся такие вещи и документы, возможности ознакомиться с ними, сделать их копии и удалить их (осуществить их выемку). Временный доступ к электронным информационным системам или их частей, мобильных терминалов систем связи осуществляется путем снятия копии информации, содержащейся в таких электронных информационных системах или их частях, мобильных терминалах систем связи, без их изъятия.

При этом, согласно п. 6 ст. 160 УПК Украины, в ходатайстве о временном доступе к вещам и документам, сторона уголовного производства должна указать возможность использования в качестве доказательств сведений, содержащихся в вещах и документах, и невозможность другими способами доказать обстоятельства, которые предполагается довести с помощью этих вещей и документов, в случае подачи ходатайства о временном доступе к вещам и документам, которые содержат охраняемую законом тайну. К таким видам тайн относится также конфиденциальная информация, в том числе содержащая коммерческую тайну (п. 4 ч.1 ст. 162 УПК Украины).

Часть 1 ст. 166 УПК Украины регламентирует, что в случае невыполнения постановления о временном доступе к вещам и документам следственный судья, суд по ходатайству стороны уголовного производства, которому предоставлено право на доступ к вещам и документам на основании постановления, вправе вынести постановление о разрешении на проведение обыска в соответствии с положениями настоящего Кодекса в целях отыскания и изъятия указанных вещей и документов [9].

В нормах ст.ст. 234-236 УПК Украине при проведении обыска не урегулирован вопрос о сохранении коммерческой тайны. Эта проблема актуальна, поскольку в условиях тотальной коррумпированности органов до-

terminals of communication systems, without their removal.

Moreover, according to clause 6 of Art. 160 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, in a petition to a temporary access to things and documents, a party to criminal proceedings must indicate the possibility of using the information contained in things and documents as evidence, and the impossibility of proving the circumstances that are supposed to be brought with the help of these things and documents in other ways, in case of filing an application for temporary access to things and documents that contain a secret protected by law. These types of secrets also include confidential information, including those containing commercial secrets (clause 4, part 1 Art. 162 of the Criminal Procedure Code of Ukraine).

Part 1 of Art. 166 of the Criminal Procedure Code of Ukraine regulates that in case of failure to comply with the decision on temporary access to things and documents, the judge, the court, at the request of a party to the criminal proceedings, who has been granted the right to access things and documents on the basis of the decision, has the right to issue a decision on permission to conduct a search in accordance with the provisions of this Code in order to find and seize the indicated things and documents [9].

In the norms of Art. 234-236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine during the search the issue of maintaining commercial secrets is not resolved. This problem is relevant, since in the conditions of total corruption of the pre-trial investigation bodies, this provides a powerful tool for rider seizures. At the same time, informing the parties to the criminal proceedings (in particular, the investigator) about commercial secrets in the process of a search or temporary access to things and documents, in fact, gives this person the status of a subject of a criminal offense under Art. 232 of the Criminal Code of Ukraine.

Therefore, in order to improve the legal protection of commercial secrets, it is necessary to establish a direct obligation of the prosecutor

судебного расследования это дает мощный инструмент для рейдерских захватов. Вместе с тем, информирование стороны уголовного производства (в частности, следователя) о коммерческой тайне в процессе обыска или временного доступа к вещам и документам, фактически предоставляет данному лицу статус субъекта уголовного правонарушения, предусмотренного ст. 232 УК Украины.

Поэтому, для совершенствования правовой защиты коммерческой тайны следует установить прямую обязанность прокурора (ст. 36 УПК), следователя (ст. 40 УПК) и оперативных подразделений (ст. 41), а также лиц, которым предоставлена временная доступ к вещам и документам, обязанность сохранять тайну и нести ответственность за ее разглашение.

**Выводы.** Исходя из вышеизложенного, можно сделать выводы, что охрана коммерческой тайны недостаточно обеспечивается на законодательном уровне.

Считаем, что для эффективного обеспечения ее охраны необходимы принять следующие меры:

1) разработать отдельный закон, регламентирующий порядок охраны коммерческой тайны, субъектов, имеющих к ней доступ, определять ответственность за ее нарушение;

2) внести изменения в Гражданский кодекс Украины относительно определения ответственности работников органов государственной власти за разглашение информации, ставшей им известной и составляющую коммерческую тайну;

3) внести изменения в Кодекс Украины об административных правонарушениях – ответственности должностных лиц органов государственной власти за разглашение информации, составляющую коммерческую тайну;

4) разработать на предприятиях положения о перечне информации, составляющую коммерческую тайну, и вести учет лиц, имеющих доступ к ней (например, учет лиц, принимаемых на работу, проходят стажировку или обучающихся);

5) внести изменения в нормативно-правовые акты, касающегося вопроса ознакомления студентов (курсантов, слушателей) заведений высшего образования с требованиями сохранения конфиденциальной информации.

(Art. 36 of the CPC), the investigator (Art. 40 of the CPC), and operational units (Art. 41 of the CPC), as well as of the persons who have been granted temporary access to things and documents, the obligation to keep the secret and be responsible for its disclosure.

**Conclusions.** Based on the foregoing, it can be concluded that the protection of commercial secrets is insufficiently ensured at the legislative level.

We believe that in order to effectively ensure its protection, it is necessary to take the following measures:

1) to develop a separate law regulating the procedure for protection of commercial secrets, subjects who have access to it, determine responsibility for its violation;

2) to make amendments to the Civil Code of Ukraine regarding the determination of the responsibility of public authorities' employees for the disclosure of information that has become known to them and constitutes a commercial secret;

3) to make amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses – on the responsibility of officials of state authorities for disclosing information that constitutes a commercial secret;

4) to develop regulations at enterprises on the list of information constituting a commercial secret, and keep records of persons who have access to it (for example, records of hired persons, undergoing internship or students);

5) to make amendments to the regulatory legal acts concerning the issue of familiarizing students (cadets, trainees) of higher education institutions with the requirements for maintaining confidential information.



**Список использованной литературы**

**Bibliographical references**

1. Об информации: Закон Украины от 02.10.1992 № 2657-XII. Сведения Верховной Рады Украины. 1992. № 48. ст.650.
2. О перечне сведений, которые не составляют коммерческой тайны: Постановление Кабинета Министров Украины от 9 августа 1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF#Text>
3. Об утверждении Положения о проведении практики студентов высших учебных заведений Украины: Утвержден Приказом Министерства образования Украины от 08.04.1993 г.. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
4. Гражданский кодекс Украины: Закон Украины от 16.01.2003 г.. № 435 -IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
5. Москаленко С И. Проблемы защиты коммерческой тайны в Украине / С И. Москаленко // Вестник Херсонского государственного университета. 2014. № 6. С. 181-183.
6. Научно-практический комментарий к Гражданскому кодексу Украины от 19.06.2003 р. № 980. URL: <http://radnuk.info/komentar/chky/chky-knuga4/140-kn4-glava46/2214--505-.html>
7. Кодекс Украины об административных правонарушениях Закон Украины от 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Уголовный кодекс Украины: Закон Украины от 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
9. Уголовный процессуальный кодекс Украины: Закон Украины от 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

**Despre autor**

**Т.В. ХАЙЛОВА,**

*кандидат наук*

*по государственному управлению, доцент,*

*доцент кафедры хозяйственно-*

*правовых дисциплин*

*Донецкого юридического института*

*МВД Украины*

**About author**

**T.V. KHAILOVA,**

*PhD in State Administration,*

*Associate Professor*

*of Chair of Business Branches*

*of Jurisprudence of Donetsk Law Institute*

*of MIA of Ukraine*



CZU 343.97

DOI 10.5281/zenodo.4071203

## ROLUL FACTORILOR SOCIALI (EXOGENI) ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII INFRACTORULUI

**Iurie LARII,**  
doctor în drept, conferențiar universitar

**Mihail DAVID,**  
doctor în drept

*Procesul formării personalității umane este asimilat de multe ori cu socializarea ei, adică procesul de înzestrare a personalității cu calități sociale, stabilirea interacțiunilor sociale, formarea conștiinței și sistemului de orientare socială, încadrarea în mediul social și adaptarea la el, însușirea anumitor funcții și roluri sociale etc. În perioada maturizării biologice și sociale, individul își formează propria personalitate prin învățarea și asimilarea treptată a modelului sociocultural predominant, socializarea devenind pozitivă sau negativă ca urmare a preexistenței unui complex de factori sociali care determină sau favorizează orientarea antisocială a personalității infractorului.*

**Cuvinte-cheie:** personalitate, factori biologici (endogeni), factori sociali (exogeni), socializare, înstrăinare psihologică, orientare antisocială.

## THE ROLE OF SOCIAL FACTORS (EXOGENS) IN FORMATION OF THE PERSONALITY OF THE OFFENDER

**Iurie LARII,**  
PhD, associate professor

**Mihail DAVID,**  
PhD

*The process of human personality formation is often assimilated with its socialization, that means the process of endowing the personality with social qualities, establishing social interactions, forming consciousness and social guidance system, social inclusion and adaptation to it, acquiring certain functions and social roles, etc. During the biological and social maturation, the individual forms his own personality by learning and gradually assimilating the predominant sociocultural model, socialization becoming positive or negative due to the preexistence of a complex of social factors that determine or favor the antisocial orientation of the offender's personality.*

**Keywords:** personality, biological factors (exogens), social factors (exogens), socialization, psychological alienation, antisocial orientation.

**Introducere.** Evoluția istorică a criminologiei ne dovedește că cele mai acute discuții au fost și sunt purtate pe marginea problemei celor ce comit infracțiuni. În funcție de condițiile social-istorice, necesitățile practice și nivelul dezvoltării științei, subiectul în cauză se abordează în mod divers prin prisma soluționării unui șir de probleme, cum ar fi: importanța cunoașterii personalității infractorului, care este rolul acesteia în geneza infracțiunii, în ce fel trebuie influențat asupra ei pentru neadmiterea faptelor infracționale etc. În acest sens, identificarea și cunoașterea respectivei aspecte au o însemnătate esențială pentru procesul prevenirii și combaterii criminalității.

Trăsăturile care caracterizează persoanele ce au comis infracțiuni apar în cadrul vieții individului și au la bază anumite particularități psiho-

**Introduction.** The historical evolution of criminology proves to us that the most acute discussions have been and are being held on the issue of those who commit crimes. Depending on the social-historical conditions, the practical needs and the level of development of science, the subject in question is approached differently through the prism of solving a series of problems, such as: the importance of knowing the offender's personality, what is its role in the genesis of the crime, how it must be influenced for the non-admission of criminal acts, etc. In this sense, the identification and knowledge of those aspects have an essential significance for the process of preventing and combating of crimes.

The features that characterize people who have committed crimes appear during the life of



fiziologice. Aceste particularități au un caracter neutru și doar în funcție de împrejurările vieții și educației sau a altor circumstanțe sociale capătă un conținut concret, adică însușiri social-utile sau negative.

Personalitatea reprezintă calitatea socială a omului, care nu se dobândește din momentul nașterii, ci se formează în procesul relațiilor sociale, fiind un produs al socializării individului. În același timp, omul este un produs al unei duble determinații, deoarece natura sa este biosocială. Biologicul include legăturile genetice ale omului și se află în raport de „subordonare” față de relațiile sociale. Bineînțeles, trăsăturile sociale includ și elementele de natură biologică, inclusiv psihologică, din care considerente acestea nu dispar și nu pot fi excluse din esența socială a personalității. Prin urmare, esența personalității este forma individuală de existență a relațiilor sociale, iar personalitatea infractorului este un fenomen particular – formă individuală a relațiilor sociale negative.

**Metode și materiale aplicate.** Elaborarea acestui articol științific a fost posibilă datorită utilizării materialului teoretic și doctrinar cu referire la personalitatea infractorului, inclusiv a celui juvenil, reflectat în lucrările savanților și specialiștilor în domeniul criminologiei, psihologiei și sociologiei. De asemenea, la cercetarea respectivului subiect au fost aplicate mai multe metode de investigare științifică specifice teoriei dreptului și criminologiei: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

**Rezultate obținute și discuții.** În linii generale, poate fi spus că personalitatea infractorului reprezintă un sistem stabil de calități și trăsături biopsihosociale ale persoanei, care au apărut și se dezvoltă sub influența condițiilor nefavorabile ale mediului social, manifestându-se în exterior prin prisma conștiinței și voinței individului sub forma comiterii infracțiunilor și a altor fapte ilegale sau amorale.

Elementele ereditare individuale care constituie premisa formării personalității sunt influențate esențial de condițiile sociale, economice, culturale și politice în care se dezvoltă ființa umană. Structura psihologică a individului nu poate fi înțeleasă fără infrastructura biologică pe care ea se

the individual and are based on certain psychophysiological particularities. These particularities have a neutral character and only according to the circumstances of life and education or other social circumstances acquire a concrete content, meaning social-useful or negative characteristics.

Personality represents the social quality of a human, which is not acquired from birth, but is formed in the process of social relations, being a product of socialization of the individual. At the same time, a human is a product of a double determination, because his nature is biosocial. Biology includes the genetic ties of a human and it is in a relationship of “subordination” to social relations. Of course, social traits also include biological elements, including the one of psychological nature, for which reasons they do not disappear and cannot be excluded from the social essence of the personality. Therefore, the essence of personality is the individual form of existence of social relations, and the personality of the offender is a particular phenomenon – individual form of negative social relations.

**Applied methods and materials.** The elaboration of this scientific article was possible due to the use of theoretical and doctrinal material with reference to the personality of the offender, including the juvenile one, reflected in the works of scientists, and specialists in the field of criminology, psychology and sociology. Also, several methods of scientific investigation specific to the theory of law and criminology were applied to the research of the respective subject: the logical method, the method of comparative analysis, the systematic analysis, etc.

**Results obtained and discussions.** In general, it can be said that the *offender's personality* is a stable system of bio-psychosocial qualities and traits of the person, which appeared and developed under the influence of unfavorable social conditions, externally manifesting through the conscience and will of the individual in the form of committing crimes and other illegal or amoral acts.

The individual hereditary elements that constitute the premise of personality formation are essentially influenced by the social, economic, cultural and political conditions in which the hu-

„clădește” și în afara suprastructurii sociale în care ea se integrează.

Datorită interacțiunilor permanente care au loc între *factorii endogeni* (individuali) și cei *exogeni* (sociali), personalitatea nu este o structură statică, ci una dinamică, despre care se știe că se formează până în jurul vârstei de 25 de ani și continuă să evolueze în timp, într-un ritm care depinde de relevanța factorilor exogeni [3, p. 118].

În realitate, este recunoscut faptul că personalitatea infractorului și latura ei criminogenă derivă de la săvârșirea de către aceasta a infracțiunii. Astfel, poate fi spus că aspectul criminogen al personalității apare și dispare împreună cu infracțiunea. Latura criminogenă a personalității umane poate fi percepută nu numai ca un rezultat, ci și ca un proces de formare a ei. Începutul acestui proces își are originea cu mult înainte de comiterea infracțiunii, iar finalizarea lui nu coincide întotdeauna cu consumarea faptei infracționale.

*Procesul formării personalității umane* este asimilat de multe ori cu *socializarea ei*, adică procesul de înzestrare a personalității cu calități sociale, stabilirea interacțiunilor sociale, formarea conștiinței și sistemului de orientare socială, încadrarea în mediul social și adaptarea la el, însușirea anumitor funcții și roluri sociale etc.

În perioada maturizării biologice și sociale, individul își formează propria personalitate prin învățarea și asimilarea treptată a modelului sociocultural predominant, socializarea devenind pozitivă sau negativă ca urmare a preexistenței unui complex de factori sociali care determină sau favorizează orientarea antisocială a personalității infractorului. Prin urmare, orientarea sociologică în criminologie a produs teoria care acordă factorilor de mediu (sociali) o importanță primordială.

*Socializarea personalității* ca un proces activ nu se prelungește întreaga viață, ci numai perioada în care are loc perceperea complexului de norme, roluri și valori sau, altfel spus, în decursul duratei de timp necesar pentru formarea individului ca personalitate.

În cadrul cercetărilor criminologice este importantă analiza personalității în interacțiune cu mediul social, deoarece comportamentul infracțional nu este determinat de personalitate sau

man being develops. The psychological structure of the individual cannot be understood without the biologic infrastructure on which it is “built” and outside the social superstructure in which it is integrated.

Due to the permanent interactions that take place between *endogenous factors* (individual) and those *exogenous* (social), personality is not a static structure, but a dynamic one, which is known to form until the age of 25 and continues to evolve over the time, at a pace that depends on the relevance of exogenous factors [3, p. 118].

In reality, it is acknowledged that the offender’s personality and its criminogenic side derive from the commission of crime. Thus, it can be said that the criminogenic aspect of the personality appears and disappears together with the crime. The criminogenic side of the human personality can be perceived not only as a result, but also as a process of its formation. The beginning of this process has its origin long before the commission of the crime, and its completion does not always coincide with the consummation of the criminal act.

*The process of human personality formation* is often assimilated with *its socialization*, meaning the process of endowing the personality with social qualities, establishing social interactions, formation of consciousness and the system of social orientation, social inclusion and adaption to it, acquiring of certain social functions and roles, etc.

During the period of biological and social maturation, the individual forms his own personality through learning and gradual assimilation of the predominant sociocultural model, socialization becoming positive or negative due to the pre-existence of a complex of social factors that determine or favor the antisocial orientation of the offender’s personality. Therefore, sociological orientation in criminology has produced the theory that attaches paramount importance to environmental (social) factors.

*Personality socializing* as an active process does not continue the whole life, but only during the period in which the perception of the complex of norms takes place, as well as of roles and values



de mediu, fiind doar un rezultat al interacțiunii lor [5, p. 121].

Dintre componentele mediului social care exercită o influență esențială asupra formării personalității individului, atenția criminologiei s-a focusat mai ales pe *familie, microgrupe sociale, școală și locul de muncă (profesie)*.

Poate fi evidențiată socializarea primară, așa-numita socializare a copilului, și cea intermediară, care presupune trecerea de la adolescență la maturitate, adică perioada de la 17-18 până la 23-25 de ani.

Un rol important în formarea personalității îl are *socializarea primară*, când copilul asimilează încă inconștient modelele și manierele de comportament, reacțiile tipice ale celor maturi la unele probleme și situații. Datele investigațiilor psihologice cu privire la personalitatea infractorilor denotă că individul maturizat reproduce deseori în comportamentele sale ceea ce s-a întipărit în psihicul său în perioada copilăriei. Spre exemplu, acesta poate soluționa conflictele într-un mod agresiv cu aplicarea forței fizice, conform modelului în care acționau anterior părinții săi.

Așadar, *familia* constituie prima cale de socializare a individului. Grup social primar, celula de bază a societății, familia oferă cadrul cel mai propice de transmitere a modelelor, normelor și valorilor de comportament individual în plină formare. Primii pași de transformare a ființei biologice în ființă umană au loc în cadrul familiei. Primele experiențe de viață, primul contact social, primele noțiuni cu privire la datorie, la responsabilitate, primele reguli de comportament, omul le învață în familie [4].

Actualmente sunt acumulate numeroase informații cu privire la familiile delincvenților, în mare parte acestea referindu-se la datele sociologice și social-demografice (componenta familiei, caracteristica generală a relațiilor de familie, nivelul de educație și cultură al părinților, comiterea de către ei a unor fapte amorale sau ilegale etc.). Totuși această categorie de informații nu oferă întotdeauna o posibilitate reală de a explica proveniența comportamentului infracțional.

Deși în societatea zilelor noastre există un număr mare de familii nefavorabile (unde părin-

or, in other words, during the time required for the formation of the individual as a personality.

Within criminological research, it is important to analyze the personality in interaction with the social environment, because the criminal behavior is not determined by the personality or the environment, being only a result of their interaction [5, p. 121].

Among the components of the social environment that execute an essential influence on the formation of the individual's personality, the attention of criminology has focused mainly on the *family, social micro groups, school and work (profession)*.

The primary socialization, the so-called socialization of the child, and the intermediate one can be highlighted, which implies the transition from adolescence to adulthood, meaning the period from 17-18 to 23-25 years old.

An important role in the formation of the personality has the *primary socialization*, when the child still unconsciously assimilates the models and manners of behavior, the typical reactions of the adults to some problems and situations. The data of psychological investigations regarding the personality of criminals show that the mature individual often reproduces in his behaviors what was imprinted in his mind during childhood. For example, he can resolve conflicts aggressively with the application of physical force, according to the model in which his parents previously acted.

Therefore, the *family* is the first way of socializing the individual. Primary social group, the basic cell of society, the family provides the most favorable framework for transmitting models, norms and values of individual behavior in full formation. The first steps of transforming the biological being into a human being take place within the family. The first life experiences, the first social contact, the first notions about duty, responsibility, the first rules of behavior, a human learns within the family [4].

Huge amount of information is currently accumulated about the families of delinquents, mostly referring to sociological and socio-demographic data (family composition, general characteristic of family relations, parents' level of educa-



ții săvârșesc fapte amurale, infracționale) sau incomplete, mulți originari ai unor asemenea familii practic nu comit încălcări de lege, inclusiv infracțiuni. Astfel, lipsa unuia dintre părinți sau comportamentul amoral ori ilegal al acestuia nu influențează întotdeauna asupra formării personalității infractorului. De aceea rolul decisiv în procesul respectiv îi revine nu doar componenței familiei, relațiilor dintre părinți, comportamentului lor amoral sau delinvent, ci atitudinii emoționale a acestora față de copil, acceptarea sau, dimpotrivă, respingerea lui [6, p. 170-171].

Poate fi adus exemplul mai multor familii în care părinții comit încălcări de lege, însă atitudinea lor emoțională față de copii se distinge printr-un grad înalt de afecțiune. Din aceste considerente, lipsa unor atare relații în copilărie determină în mare măsură comportamentul inadecvat al individului în viitor.

Deci climatul conjugal, calitatea relațiilor dintre soți, pe de o parte, și dintre aceștia și copii, pe de altă parte, au o importanță deosebită în formarea personalității copilului. Un cuplu armonios, o familie unită, o afecțiune autentică acordată copilului constituie premisele unei socializări pozitive. Și viceversa, un climat conjugal tensionat, certurile, stările conflictuale frecvente dintre soți sau dintre părinți și copii vor influența negativ asupra formării personalității minorului.

Înstrăinarea psihologică a copilului de către părinți nu constituie o cauză unică de formare a personalității infractorului. Deseori, aceasta are loc și pe alte căi, cum ar fi cazurile când copilul sau adolescentul are legături emoționale cu părinții, dar anume acestea îi demonstrează relațiile disprețuitoare față de interdicțiile morale sau juridice (diferite modele de comportament amoral sau ilegal, cum ar fi consumul sistematic și abuziv de băuturi alcoolice, substanțe narcotice, inițierea unor acțiuni huliganice etc.). Ca urmare, copilul asimilează ușor aceste modele de comportament care, la rândul lor, îl stimulează ulterior să comită unele fapte delincvente prin reproducerea modelelor asimilate.

Comportamentul părinților care se caracterizează prin cinste, onestitate, respect față de muncă și valorile sociale va constitui un exemplu

tion and culture, committing of amoral or illegal acts by them, etc.). However, this category of information does not always offer a real possibility to explain the origin of criminal behavior.

Although today's society has a large number of unfavorable families (where parents commit amoral, criminal acts) or incomplete ones, many members of such families do not practice violations of the law, including crimes. Thus, the absence of one of the parents or his or her amoral or illegal behavior does not always influence the formation of the offender's personality. Therefore, the decisive role in the respective process belongs not only to the family composition, to the relations between the parents, to their amoral or delinquent behavior, but also to the emotional attitude towards the child, their acceptance or, on the contrary, their rejection [6, p. 170-171].

The example of many families in which parents commit violations may be cited, but their emotional attitude toward children is distinguished by a high degree of affection. For these reasons, the lack of such relationships in childhood largely determines the inappropriate behavior of the individual in the future.

So the conjugal climate, the quality of the relations between the spouses, on the one hand, and between them and the children, on the other hand, have a special importance in the formation of the child's personality. Harmonious couples, united family, genuine affection given to the child are the premises of the positive socialization. Conversely, a tense marital climate, quarrels, frequent conflicts between spouses or between parents and children will negatively influence the formation of the minor's personality.

*The psychological alienation* of the child by the parents is not a single cause of formation of the offender's personality. This often happens in other ways, such as when the child or adolescent has emotional ties with parents, but they demonstrate their contemptuous relationship to moral or legal prohibitions (different patterns of amoral or illegal behavior, such as systematic and abusive consumption of alcoholic beverages, narcotic substances, initiation of hooligan actions, etc.). As a result, the child easily assimilates these pat-



pozitiv pentru propriii lor copii. Formarea unor trăsături negative la copiii care au asemenea părinți nu este exclusă, însă aceasta este o excepție ce se datorează unor factori negativi cu o forță de penetrație foarte puternică, în stare să anuleze modelul parental.

În familiile în care părinții duc un mod de viață parazitar, au antecedente penale, nu muncesc, consumă sistematic și abuziv băuturi alcoolice, unde predomină lăcomia, egoismul și profitul, riscul apariției unor manifestări antisociale la copii este foarte sporit.

O importanță deosebită în modelarea personalității minorului o are, de asemenea, stilul educativ al părinților. Dacă el este echilibrat, inteligent, rațional, bazat pe preocuparea constantă a părinților de a cunoaște profund viața copilului, de a-i transmite acestuia o imagine exactă a realităților care îl înconjoară, de a-l face să înțeleagă posibilitățile reale care i se oferă pentru a-și satisface aspirațiile, constituie o premisă majoră pentru formarea unei personalități armonioase [1, p. 208].

Majoritatea minorilor delincvenți provin din familii în care stilul educativ este caracterizat fie prin indiferență, fie prin despotism, fie prin răsfăț excesiv. Astfel, un procent foarte mare al delincvenților minori care comit infracțiuni violente sau contra patrimoniului provin din familii în care părinții se dezinteresează de educația și supravegherea copiilor, aceștia evadând deseori în medii nocive unde își fac prieteni din categoria persoanelor cu comportamente antisociale.

Familia, încorporând copilul în structura sa emoțională, îi asigură socializarea primară prin infiltrarea lui în societate. Dacă aceasta nu are loc, copilul se înstrăinează de familie, iar în consecință el se poate îndepărta de societate, de instituțiile și valorile ei, inclusiv de microgrupurile sociale. Această îndepărtare poate să se transforme într-o dezadaptare durabilă, un mod de viață înstrăinat, inclusiv cerșitul și vagabondajul, în cazul în care nu vor fi realizate unele măsuri speciale de educație.

Formarea nefavorabilă a personalității se prelungește în *microgrupurile de persoane cu orientare antisocială* care au aproximativ aceeași vârstă.

terns of behavior which, in turn, later stimulates him to commit some delinquent acts by reproducing the assimilated patterns.

Parents' behavior that is characterized by faith, honesty, respect for work, and social values will be a positive example for their own children. The formation of negative traits in children who have such parents is not excluded, but this is an exception due to negative factors with a very strong penetrating force, able to cancel the parental model.

In families where parents lead a parasitic lifestyle, have a criminal record, do not work, systematically consume alcohol, where greed, selfishness and profit predominate, the risk of antisocial manifestations in children is very high.

Particular importance in shaping the personality of the minor has also the educational style of the parents. If the parent is balanced, intelligent, rational, based on the constant concern to know deeply the child's life, to give him an accurate picture of the realities around him, to make him understand the real possibilities offered to him, satisfies aspirations, all these make a major premise for the formation of a harmonious personality [1, p. 208].

Most juvenile delinquents come from families where the educational style is characterized by indifference, despotism or excessive spoiling. Thus, a very high percentage of juvenile delinquents who commit violent crimes or crimes against property come from families where parents are disinterested in the education and supervision of children, they often escape to harmful environments where they make friends in the category of people with antisocial behavior.

The family, incorporating the child in his emotional structure, ensures his primary socialization by infiltrating into the society. If this does not happen, the child becomes estranged from the family, and consequently he can move away from society, its institutions and values, including social micro groups. This removal can turn into a lasting maladaptation, an alienated way of life, including begging and vagrancy, if some special educational measures are not taken.

Unfavorable personality formation is pro-

De regulă, aceștia reprezintă o comunitate formată din copii care au fost respinși în trecut de familiile lor. Stabilirea unor legături de prietenie și gruparea lor are loc brusc, fiindcă ei reprezintă unul pentru altul o valoare socială și psihoemoțională importantă. Organizarea în grup și comunicarea permanentă le permite de a rezista în fața societății, care deseori îi respinge.

În acest mod, existența unor grupări criminale sau grupări cu viziuni amorale și norme antisociale de comportament influențează negativ formarea personalității. Totodată, acest fapt mai este condiționat și de factorii sociali existenți în societate. Persoanele înstrăinate se vor asocia inevitabil în diferite grupări pentru a-și apăra propriile interese și a se ajuta reciproc. Societatea întotdeauna îi va condamna, uitând de fiecare dată că anume ea poartă vina existenței unor asemenea fenomene.

De regulă, individul respins de familie nimereste sub influența puternică a grupărilor antisociale, ai căror membri comit de cele mai multe ori infracțiuni sau alte încălcări de lege.

Personalitatea infractorului se formează nu doar sub influența micromediului, ci și a fenomenelor sau proceselor macrosociale, prin acțiunea dublă a acestora: 1) directă – în special prin intermediul surselor mass-media și 2) indirectă – prin intermediul mediului social în general.

La formarea personalității infractorului un rol semnificativ îl joacă școala. Menită să dezvolte capacitățile, să transmită cunoștințele profesionale, să formeze, să dezvolte și să consolideze aptitudinile, școala pregătește tânăra generație pentru viață.

Corelația dintre criminalitate și nivelul de instruire și educație nu poate fi neglijată. Persoanele cu un volum redus de cunoștințe, cu carențe educaționale pronunțate, fără o reprezentare exactă a valorilor și normelor sociale, nu discern binele de rău și licitul de ilicit. O mare parte a infracțiunilor, în special cele cu caracter violent, se comit de persoanele cu studii medii incomplete și de cei care au un statut ocupațional instabil sau nu îl au deloc, mulți dintre aceștia neavând nici o calificare.

De asemenea, un rol deosebit de important

longed in *micro groups of people with antisocial orientation* who are about of the same age. They are usually a community of children who have been rejected by their families in the past. The establishment of friendships and their grouping takes place suddenly, because they represent for each other an important social and psycho-emotional value. Group organization and constant communication allow them to resist in the face of society, which often rejects them.

In this way, the existence of criminal groups or groups with amoral visions and antisocial norms of behavior negatively influences the formation of personality. At the same time, this fact is also conditioned by the social factors existing in the society. Alienated people will inevitably associate in different groups to defend their own interests and help each other. Society will always condemn them, forgetting that it is its guilty for the existence of such phenomena.

As a rule, the individual rejected by the family finds himself under the strong influence of antisocial groups, whose members often commit crimes or other violations of the law.

The personality of the offender is formed not only under the influence of the microenvironment, but also of the *macro-social phenomena or processes*, through their double action: 1) direct – especially through mass-media sources and 2) indirect – through the social environment in general.

The school plays a significant role in the formation of the offender's personality. Aimed at developing skills, transmitting professional knowledge, training, developing and strengthening skills, the school prepares the young generation for life.

The correlation between crime and the level of training cannot be neglected. People with a low volume of knowledge, with pronounced educational deficiencies, without an exact representation of social values and norms, do not discern the good of evil and the law of illicit. A large proportion of crimes, especially those of a violent nature, are committed by persons with incomplete secondary education, who have unstable occupational status or have no occupation at all, many of whom have no qualifications.



în formarea unor aptitudini individuale, care îi asigură personalității îndeplinirea unor roluri și funcții în societate, îl are *profesia*. Însăși profesia nu este altceva decât o modalitate de a evita delinvența prin acumularea unor venituri oneste. Nu întâmplător se afirmă că lipsa locului permanent de muncă și șomajul constituie factori criminogeni esențiali, care favorizează considerabil formarea personalității infractorului.

**Concluzii.** Personalitatea reprezintă calitatea socială a omului care nu se dobândește din momentul nașterii, ci se formează în urma relațiilor sociale. Întrucât natura omului este biosocială, faptele lui au o dublă determinație; biologicul se află în raport de „subordonare” față de social, manifestându-se prin intermediul lui într-o formă umanizată.

În cele din urmă, socializarea adultului se construiește pe fundalul cunoștințelor, deprinderilor și motivațiilor dobândite în decursul socializării primare, ulterior intervenind numeroase alte instanțe, factori și agenți caracterizați prin structuri educaționale și mecanisme de influență din ce în ce mai puternice. Ca rezultat al întregului proces, conduitele indivizilor se identifică cu cerințele rolurilor sociale, în așa fel încât prescripțiile socioculturale ale mediului psihosocial devin constante și repere de bază ale personalității [2].

Totodată, este important de menționat că abordarea exclusivă a infractorului în calitate de purtător al răului social nu este tocmai corectă, fiindcă el este o personalitate cu trăsături irepetabile acumulate în decursul întregii vieți, chiar dacă acestea din urmă au determinat comportamente infracționale. Fiecare individ este interesant în felul său și, din aceste considerente, trebuie să-i cunoaștem soarta și împrejurările lui specifice de existență. Aceasta nu este necesar pentru justificarea infractorului, ci pentru explicarea cauzelor comportamentului său infracțional. În consecință, informațiile acumulate pot facilita luarea unor decizii adecvate în anumite situații, aplicarea corectă și echitabilă a pedepsei penale, corijarea eficientă a persoanei condamnate prin manifestarea de umanism etc.

Doar luarea în considerare a faptului că fiecare individ este unic în felul său permite de a

Also, a very important role in the formation of individual skills, which ensures the personality of fulfilling certain roles and functions in society, has the *profession*. The profession itself is nothing more than a way to avoid delinquency by accumulating honest income. Without any doubt, the lack of permanent job and unemployment are essential criminogenic factors, which essentially favor the formation of the offender's personality.

**Conclusions.** Personality represents the social quality of a human that is not acquired from birth, but is formed under the social relationships. Since human's nature is biosocial, his deeds have a double determination; biological aspect is in a relationship of “subordination” to the social one, manifesting itself through it in a harmonized form.

Finally, adult socialization is built on the background of knowledge, skills and motivations acquired during primary socialization, later intervening many other instances, factors and agents characterized by educational structures and mechanisms of influence. As a result of the whole process, the behaviors of individuals are identified with the requirements of social roles, in such a way that the sociocultural prescriptions of the psychosocial environment become constant and basic landmarks of the personality [2].

At the same time, it is important to mention that the exclusive approach of the offender as a bearer of social evil is not exactly correct, because he is a personality with unique traits accumulated throughout his life, even if the latter have led to criminal behavior. Each individual is interesting in his own way and, for these reasons; we must know his fate and his specific circumstances of existence. This is not necessary to justify the offender, but to explain the causes of his criminal behavior. Consequently, the accumulated information can facilitate the taking of appropriate decisions in certain situations, the correct and fair application of the criminal punishment, the effective correction of the convicted person, through the manifestation of humanism, etc.

Only the consideration of the fact that each individual is unique in his own way allows us to understand why one and the same external in-



înțelege din ce cauză una și aceeași influență exterioară provoacă diverse reacții asupra diferitor personalități. În ceea ce privește fenomenele social-negative, acestea pot influența formarea tendinței antisociale a persoanei doar atunci când interacționează cu trăsăturile moral-psihologice și cu împrejurările vitale concrete ale omului.

fluence provokes different reactions on different personalities. Regarding the social-negative phenomena, they can influence the formation of the antisocial tendency of the person only when they interact with the moral-psychological features and with the concrete vital circumstances of the human being.

### Referințe bibliografice

#### *Bibliographical references*

1. Nistoreanu Gheorghe, Păun Costică. *Criminologie*. București: Ed. „Europa-Nova”, 1996.
2. Rădulescu Sorin M. *Anomie, deviantă și patologie socială*. București: Ed. „Hyperion”, 1991.
3. Stănoiu Rodica-Mihaela. *Criminologie*. Ediția a VII-a (revizuită și adăugită). București: Ed. „OSCAR PRINT”, 2006.
4. Stănoiu Rodica-Mihaela. *Familia – factor de bază în dezvoltarea personalității și în prevenirea delincvenței juvenile*. Comunicare prezentată la Simpozionul național de criminologie, 11-12 decembrie, 1981.
5. Васильев Л.В. *Юридическая психология*. Учебник. Москва, 1991.
6. *Криминалогия*. Учебник. 4-е издание, перераб. и доп. Под ред. В.Н. Кудрявцева и В.Е. Эминова. Москва: Изд-во «НОРМА», 2009.

#### **Despre autori**

##### **Iurie LARII,**

doctor în drept, conferențiar universitar,  
prorector pentru știință,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
al Republicii Moldova  
e-mail: iulari72@gmail.com  
tel.: 079402873

##### **Mihail DAVID,**

doctor în drept,  
IPA, Constanța, România  
e-mail: david\_mihail@yahoo.com  
tel.: +40744369892

#### **About authors**

##### **Iurie LARII,**

PhD, associate professor,  
Pro-rector for Science,  
Academy „Ștefan cel Mare” of MIA  
of the Republic of Moldova  
e-mail: iulari72@gmail.com  
tel.: 079402873

##### **Mihail DAVID,**

PhD,  
IPA, Constanta, Romania  
e-mail: david\_mihail@yahoo.com  
tel.: +40744369892



## TEORIA VERSIUNILOR CRIMINALISTICE

**Iurie ODAGIU,**  
*doctor în drept, conferențiar universitar*

**Constantin RUSNAC,**  
*doctor în drept, conferențiar universitar*

*Articolul științific este dedicat studierii teoriei versiunilor criminalistice. Versiunea criminalistică se elaborează în baza datelor faptice, completate datorită bazei teoretice, cu care se află într-o strânsă legătură.*

*Trăsătura principală, care oferă posibilitatea de a evidenția din tot masivul de materiale doar acele date care au importanță pentru cercetarea cauzei, este, în primul rând, legătura de cauzalitate. În vederea reconstituirii faptelor săvârșite datele faptice trebuie să se afle într-o legătură de cauzalitate nu numai cu infracțiunea săvârșită, dar și cu sine însuși.*

*Cuvinte-cheie: versiune criminalistică, elaborare, verificare, ofițer de urmărire penală, ipoteză probabilă, cauză penală, circumstanțe.*

**Introducere.** Circumstanțele cu care ofițerul de urmărire penală se confruntă în momentul începerii procesului penal pot fi explicate diferit. De exemplu, cadavrul descoperit cu semne de moarte violentă poate fi rezultatul săvârșirii unei crime (omor), al sinuciderii sau al unui accident. Dispariția unor bunuri din proprietate poate fi rezultatul unui furt, al unei neglijențe sau al unei greșeli.

În toate cazurile în care un fapt sau altul, precum și o totalitate de fapte, care pot avea legătură cu cauza, permit explicații diferite, ofițerul de urmărire penală elaborează versiunile respective.

**Metode și materiale aplicate.** Pentru realizarea scopurilor și obiectivelor trasate, ținând cont de specificul și caracterul complex al temei investigate, în calitate de metode de cercetare au fost folosite metoda logică, sistematică, de comparare. Cercetările întreprinse se bazează pe stu-

## FORENSIC VERSION THEORY

**Iurie ODAGIU,**  
*PhD, associate professor*

**Constantin RUSNAC,**  
*PhD, associate professor*

*The scientific article is dedicated to the study of the theory of forensic versions. The forensic version is elaborated on the basis of factual data, completed due to the theoretical basis, with which it is in close connection.*

*The main feature, which offers the possibility to highlight from the whole mass of materials only those that are important for the investigation of the case, are, first of all, a causal link. In order to reconstruct the committed deed, the factual data must be in a causal connection not only with the committed crime, but also with itself.*

*Keywords: forensic version, elaboration, verification, criminal investigation officer, probable hypothesis, criminal case, circumstances.*

**Introduction.** The circumstances faced by the criminal investigation officer at the beginning of the criminal proceedings may be explained differently. For example, a body found with signs of violent death may be the result of a crime (murder), suicide or accident. Disappearance of property may be the result of theft, negligence or mistake.

The criminal investigation officer elaborates the respective versions in all cases where one fact or another, as well as totality of facts, which may be related to the case, allows different explanations.

**Methods and materials applied.** In order to achieve the set goals and objectives, taking into account the specificity and the complex character of the investigated topic, the logical, systemic and comparison methods were used as research methods. The research undertaken is based on

dierea doctrinei.

**Rezultate obținute și discuții.** Versiunea este o ipoteză probabilă bazată pe date factice despre esența sau elementele separate ale evenimentelor ce au semnele infracțiunii, luată în verificare de ofițerul de urmărire penală sau de altă persoană împuternicită pentru rezolvarea problemei privind pornirea procesului penal, cercetarea sau examinarea judiciară a faptei.

„Noțiunea de versiune nu trebuie confundată cu ipoteza, acestea se deosebesc după caracterul faptelor pe care le explică și după gradul de argumentare științifică. Cu toate că unii autori menționau că un instrument logic important în dezvăluirea împrejurărilor necunoscute în procesul de cercetare îl constituie ipotezele, care în sfera judiciară se numesc versiuni de urmărire penală” [7, p. 3].

În știință, ipotezele se emit, de obicei, referitor la unele fenomene de amploare ale naturii sau ale vieții sociale, bazate pe observații îndelungate și pe legi științifice precis stabilite. Versiunile se referă la fapte concrete, care au avut loc în trecut și se bazează pe o sferă relativ restrânsă de observații. Legile științifice, cu toate că se aplică la elaborarea versiunilor criminalistice, joacă un rol mai redus decât la elaborarea ipotezelor.

Versiunile se clasifică conform unor principii de bază.

1. În funcție de subiectul ce înaintază versiunea:

- versiuni înaintate de ofițerul de urmărire penală și de procuror;
- versiuni înaintate de ofițerul de investigație;
- versiuni înaintate de expertul criminalist;
- versiuni înaintate de judecător.

**Versiuni înaintate de ofițerul de urmărire penală și de procuror** – acestui tip de versiuni îi revine toate celelalte funcții de bază ale versiunilor: funcții de lămurire, funcții de întocmire, iar funcția de control cel mai potrivit îi revine versiunilor de cercetare.

**Versiuni înaintate de ofițeri de investigație** – acest tip de versiuni se poate transforma în versiune de cercetare și poate fi utilizat în continuare de către ofițerii de investigație.

the study of doctrine.

**Results obtained and discussions.** The version is a probable hypothesis based on factual data about the essence or separate elements of the events that have the signs of the crime, taken into account by the criminal investigation officer or another person authorized to solve the problem of initiating criminal proceedings, investigation or judicial examination of the deed.

“The notion of version should not be confused with the hypothesis, they differ in the nature of the facts they explain and in the degree of scientific argumentation. Although some authors mentioned that an important logical tool in revealing the unknown circumstances in the research process is the hypothesis, which in the judicial sphere are called criminal prosecution versions” [7, p. 3].

In science, hypotheses are usually made about some large-scale phenomena of nature or social life, based on long observations and well-established scientific laws. The versions refer to concrete facts, which have taken place in the past and are based on a relatively limited scope of observations. Scientific laws, although applicable to the development of forensic versions, play a smaller role than the development of hypotheses.

Versions are classified according to basic principles.

1. Depending on the subject submitting version:

- versions submitted by the criminal investigation officer and the prosecutor;
- versions submitted by the investigating officer;
- versions submitted by the forensic expert;
- versions submitted by the judge.

**Versions submitted by the criminal investigation officer and the prosecutor** – this type of versions have all the other basic functions of the versions: clarification functions, drafting functions, and the most appropriate control function belongs to the research versions.

**Versions submitted by the investigating officer** – this type of version can be turned into a research version and can still be used by investi-



Versiunile înaintate de ofițerul de investigație în majoritatea cazurilor se constituie pe cale neprocesuală, și de aceea informația de orientare primită cu ajutorul acestei versiuni nu întotdeauna se transformă în informație ce demonstrează esența sau elementele separate ale evenimentelor ce au semnele infracțiunii.

**Versiuni înaintate de expertul criminalist** – sunt elaborate de către experți în scopul clasificării originii obiectelor cercetate, a unor urme, a legăturilor reciproce între indiciile ce le caracterizează, a cauzelor evenimentului cercetat [4, p. 114]. În pofida nemijlocită a importanței acestor versiuni și a soluționării chestionărilor nejuridice, acest tip de versiuni are un rol ajutător în procesul creării elementelor obiectului ce trebuie dovedit.

**Versiuni înaintate de judecător** – reprezintă explicațiile verosimile ale judecătorului, care examinează dosarul concret. Acestea pot apărea pe marginea unor evenimente, circumstanțe în momentul examinării probelor în judecată [4, p. 114]. Este important ca acestea să fie și evaluate din punctul de vedere al motivării hotărârilor penale. Nu este exclus ca în instanțele ierarhic superioare să nu fie susținută versiunea pe care s-a bazat judecătorul din prima instanță.

2. În funcție de măsura precizării părerilor înaintate:

- versiuni tipice;
- versiuni particulare.

Versiunile tipice reprezintă versiuni înaintate în condițiile în care nu sunt suficiente date, de cele mai multe ori, în primele etape ale procesului de descoperire a unei crime concrete.

Categoria versiunilor particulare cuprinde toate versiunile bazate pe date reale obținute pe cale procesuală sau rezultate din alte activități realizate cu prilejul cercetării faptei în cauză.

1. În funcție de volumul circumstanțelor ce se supun lămuririi:

- versiuni proprii;
- versiuni comune.

Sistemul versiunilor constă în aceea că pentru descoperirea infracțiunii se înaintază nu una, ci mai multe versiuni comune prin intermediul cărora, la rândul său, se înaintază un sistem de versiuni proprii care cuprind toate elementele

gating officers.

The versions submitted by the investigating officer are in most cases constituted in a non-procedural way, and therefore the guidance information received with the help of this version does not always turn into information that demonstrates the essence or separate elements of the events that have the signs of the crime.

**Versions submitted by the forensic expert** – are elaborated by experts in order to classify the origin of the researched objects, some traces, the reciprocal links between the clues that characterize them, the causes of the researched event [4, p. 114]. Despite the direct importance of these versions and the resolution of non-legal questionnaires, this type of version has a helpful role in the process of creating the elements of the object to be proved.

**Versions submitted by the judge** – represents the credible explanations of the judge, who examines the concrete file. These may appear on the occasion of certain events, circumstances at the time of examination of the evidence in the court [4, p. 114]. It is important that they are also evaluated from the point of view of the motivation of criminal judgments. It is not excluded that in the hierarchically superior courts the version on which the judge of the first instance based will not be supported.

2. Depending on the extent of the submitted specifying opinions:

- typical versions;
- private versions.

Typical versions are advanced versions in the conditions in which there is not enough data, most often, in the first stages of the process of discovering a concrete crime.

The category of private versions includes all versions based on actual data obtained by procedural means or resulting from other activities carried out during the investigation of the fact in question.

1. Depending on the volume of circumstances that are subject to clarification:

- own versions;
- common versions.

The system of versions consists in the fact



obiectului de probațiune a infracțiunii în cauză, pe lângă toate acestea nici una din versiunile proprii nu trebuie să fie în detrimentul alteia.

4. În funcție de gradul de probabilitate:

- versiuni probabile;
- versiuni mai puțin probabile.

O asemenea divizare a versiunilor se apreciază de subiectul înaintării versiunilor care depind de rezultatele aprecierii sale, cunoștințelor sale, posibilitățile sale. Însă, în pofida gradului de probabilitate al versiunilor, este necesar a le supune unor verificări paralele, deoarece uneori chiar prelucrarea versiunilor mai puțin probabile duce la descoperirea cazului.

5. În funcție de perioada elaborării:

- versiuni primare;
- versiuni ulterioare.

Nici versiunile primare și nici cele ulterioare nu se consideră versiuni de prioritate, deseori în procesul de cercetare mai ales în procesul de înnoire a urmăririi care a fost stopată este necesar de a apela la versiunile cele vechi, adică la versiunile primare.

6. În funcție de obiectul probațiunii:

- versiuni de învinuire – este înaintată de partea învinuirii;
- versiuni de apărare – este înaintată de partea apărării.

#### **Elaborarea versiunilor criminalistice**

La înaintarea versiunilor se aplică procedeele gândirii logice, și anume: analiza, sinteza, inducția, analogia, deducția.

Analiza este cercetarea anumitor caracteristici, părți componente ale faptei, evenimentului.

Sinteza presupune cercetarea părților componente ale faptei ce s-au evidențiat în urma analizei în unitatea și legătura lor reciprocă.

Inducția este o concluzie probabilă de la particular la general, iar deducția – de la general la particular.

Analogia în calitate de procedeu al gândirii logice constă în confruntarea faptelor după anumiți indici individuali. În urma acestor comparații, dacă se ia hotărârea că indicii coincid, atunci coincid și faptele sau sunt explicate de una și aceeași cauză.

that not one, but several common versions are submitted for the discovery of the crime, through which, in turn, a system of own versions which includes all the elements of the probationary object of the crime in the question, and in addition none of versions should be to the detriment of the other.

4. Depending on the degree of probability:

- probable versions;
- less probable.

Such a division of versions is assessed by the subject of the submission of versions which depend on the result of assessment, knowledge and possibilities. However, despite the degree of probability of the versions, it is necessary to subject them to parallel checks, because sometimes even the processing of less probable versions leads to the discovery of the case.

5. Depending on the period of elaboration:

- primary versions;
- subsequent versions.

Neither the primary nor the subsequent versions are considered priority versions, often in the research process especially in the process of renewing the tracking that has been stopped it is necessary to resort to the old versions, i.e. to the primary versions.

6. Depending on the object of the probation:

- versions of accusation – are advanced by the prosecution;
- versions of defense – are advanced by the defense side.

#### **Elaboration of forensic versions**

In the advancement of versions, the procedures of logical thinking are applied, and namely: analysis, synthesis, induction, analogy, deduction.

The analysis is the investigation of certain characteristics, component parts of the deed, of the event.

The synthesis involves the investigation of the component parts of the deed that were highlighted following the analysis in their unity and mutual connection.

Induction is a probable conclusion from the particular to the general, and deduction – from the general to the particular.



Procesul de elaborare a versiunilor criminalistice se bazează pe două categorii de date: fapte concrete și date generale cu care aceste fapte sunt comparate. Luând în calcul că versiunea criminalistică reprezintă o presupunere care necesită a fi verificată, cunoștințele despre datele faptice concrete ce stau la baza elaborării versiunii pot fi acumulate nu numai din mijloacele de probă, prevăzute la art.93 CPP RM, dar și din alte surse – din materialele activității speciale de investigație, din scrisori anonime sau chiar zvonuri. În acest context, e important de înțeles faptul că nu toate sursele de informație pot sta la baza elaborării versiunilor, doar acelea care prin conținutul lor se leagă de faptele stabilite (de exemplu, cu rezultatele cercetării la fața locului, percheziției corporale, examinării corporale etc.). Cu cât este mai cuprinzător cercul faptelor care se iau în calcul la elaborarea versiunilor și cu cât sursa informației este mai credibilă, cu atât și versiunile vor fi mai întemeiate. Este inacceptabil ca versiunile să se elaboreze în baza presupunerilor neîntemeiate, ce nu se bazează pe nici un fel de fapte.

„A doua categorie de date utilizate la elaborarea versiunilor pot avea la fel un caracter variat. Asemenea date generale pot fi obținute din experiența profesională a ofițerului de urmărire penală, din datele științifice criminalistice, iar în unele cazuri, și din alte ramuri ale științei (medicină, chimie, fizică etc.). Astfel, experiența vieții și cea profesională îl învață pe ofițerul de urmărire penală că infractorul, de regulă, depune eforturi să părăsească cât mai rapid locul faptei. De aceea, dacă faptele stabilite în dosar contravin acestei noțiuni generale (de exemplu, ca rezultat al cercetării la fața locului s-a constatat că infractorul după ce a intrat în magazin pentru a sustrage a băut și a mâncat la locul faptei), ofițerul de urmărire penală trebuie să elaboreze o versiune care să explice abaterea de la cursul normal al faptelor (de pildă, că infractorul a cunoscut bine orarul magazinului respectiv și a fost sigur, că înainte de o anumită oră nu va veni nimeni în magazin)”[6, p. 258].

Versiunea criminalistică are o însemnătate mare pentru procesul de cercetare a faptei ilegale. Ea determină direcția în care se va desfășura urmărirea penală, de exemplu, dacă la urmărirea

Analogy as a process of logical thinking consists in confronting the facts according to certain individual clues. Following these comparisons, if it is decided that the clues coincide, then the facts also coincide or are explained by one and the same cause.

The process of forensic versions developing is based on two categories of data: concrete facts and general data with which these facts are compared. Taking into account that the forensic version is an assumption that needs to be verified, the knowledge about the concrete factual data underlying the elaboration of the version can be accumulated not only from the means of proof, provided in Art. 93 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, but also from other sources – from the materials of the special investigation activity, from anonymous letters or even rumors. In this context, it is important to understand that not all sources of information can be the basis for the development of versions, but only those that through their content are linked to the established facts (for example, results of the on-site research, body search, body examination, etc.). The more comprehensive the circle of facts that are taken into account when developing versions and the more credible the source of information, the more well-founded the versions will be. It is unacceptable for versions to be based on unfounded assumptions, which are not based on any facts.

“The second category of data used in the development of versions can also have a varied character. Such general data can be obtained from the professional experience of the criminal investigation officer, from forensic scientific data, and in some cases, from other branches of science (medicine, chemistry, physics, etc.). Thus, the experience of life and the professional one teaches the criminal investigation officer that the offender, as a rule, makes efforts to leave the crime scene as soon as possible. Therefore, if the facts set out in the file contradict this general notion (for example, as a result of the on-site investigation it was found that the offender after entering the store to steal, drank and ate at the scene), the criminal investigation officer must draw up a ver-

penală în cercetarea unui viol ofițerul de urmărire penală consideră că a avut loc un raport sexual împotriva voinței victimei, urmărirea penală va merge într-o anumită direcție. Dacă însă la baza planului va sta versiunea că a avut un raport sexual benevol, urmărirea penală va merge cu totul în altă direcție. Trebuie să se ia în calcul că dacă în cadrul cercetării faptei ilegale ofițerul de urmărire penală va pierde din vizor versiunea corectă, atunci infracțiunea poate să rămână ca nedescoperită sau, și mai grav, poate fi trasă la răspundere o persoană nevinovată.

Rolul versiunii nu trebuie supraapreciat. În permanență, nu trebuie să se uite că versiunea reprezintă o presupunere, pe lângă multe altele posibile. De aceea oricât de verosimilă și utilă pare la prima vedere versiunea, ea nu reprezintă temei pentru concluzii procesuale. În timpul verificării se înlătură toate versiunile care sunt greșite, cu excepția uneia singure. Dar și aceea care rămâne trebuie să își găsească confirmare. Numai confirmată ea trece din categoria versiunilor în categoria faptelor dovedite în cadrul urmăririi penale și care exprimă adevărul obiectiv.

Totuși, chiar dacă a mai rămas o singură versiune și care pare a fi confirmată, ea nu trebuie să fie considerată ca exprimând adevărul obiectiv, decât numai dacă există deplina convingere că planul de cercetare a faptei ilegale a cuprins toate versiunile obiectiv posibile.

Pe lângă versiunile elaborate mai există probabilitatea să mai existe posibilitatea de înaintare a unei versiuni, care s-a pierdut din vedere. De asemenea, poate exista situația când două versiuni sunt confirmate parțial (de exemplu, în cazul unei sustrageri din proprietate privată, când infractorul a băut și mâncat la locul faptei:

a) spargerea și sustragerea de bunuri este efectuată de o persoană străină, care după ce a pătruns la locul faptei a mâncat și a băut; b) anterior, lucrătorii întreprinderii private au săvârșit o delapidare, iar acum profită de pe urma săvârșirii infracțiunii de furt).

Nu poate exista convingerea că au fost elaborate și verificate toate versiunile posibile, atâta timp cât nu au fost luate în calcul toate probele și nu au fost comparate între ele. Deoarece se poa-

sion explaining the deviation from the normal course of events (for example, that the offender knew the hours of the store well and was sure that no one would come to the store before a certain time)" [6, p. 258].

The forensic version has a great significance for the process of investigating the illegal deed. It determines the direction in which the criminal investigation will take place, for example, if the criminal investigation officer considers that a sexual intercourse was against the victim's will during the criminal investigation, so it will go on in a certain direction. But if the plan is based on the version that there was a voluntary sexual intercourse, the criminal investigation will go on in a completely different direction. It must be taken into account that if in the investigation of the illegal act the criminal investigation officer will lose the sight of the correct version, then the crime may remain undiscovered or even worse, an innocent person may be prosecuted.

The role of the version should not be overestimated. It must be always kept in mind that the version is an assumption, among many other possible ones. Therefore, no matter how plausible and useful the version may seem at the first sight, it does not represent the basis for procedural conclusions. During verification all the wrong versions are removed, except one. But even the one which remains must find confirmation. Only confirmed it passes from the category of versions to the category of proven facts within the criminal investigation, expressing the objective truth.

However, even if there is only one version left which seems to be confirmed, it should not be considered as expressing the objective truth, unless there is full conviction that the illegal investigation plan has included all possible objective versions.

In addition to the developed versions, it could also exist the possibility within version's submitting, which has been lost of sight. There could also exist situations when two versions are partially confirmed (for example, in the case of theft of private property, when the offender drank and ate at the crime scene:

a) breaking and theft of property is car-



te întâmpla ca din declarațiile unui participant să decurgă o nouă versiune, care nu a fost înaintată până la momentul actual. Este important de menționat că la elaborarea versiunilor trebuie ținut cont și de declarațiile bănuțului, învinutului. Este inadmisibil ca ofițerul de urmărire penală sau procurorul în cadrul cercetării infracțiunii să elaboreze versiuni numai de învinuire, este inadmisibilă o astfel de tendință.

Analizând cele expuse anterior, putem conchide că în cadrul procesului de elaborare a versiunilor trebuie să fie luate în vedere următoarele reguli:

a) versiunile de urmărire penală să fie elaborate numai pentru faptul sau împrejurările ce pot avea mai multe explicații, cauzele cu o explicație în mod cert unică neimpunând o asemenea operație;

b) elaborarea versiunilor se face, în principiu, pe baza datelor de natură procesuală, completate, în caz de nevoie, cu date sau informații obținute pe căi extraprocesuale, dar care să capete ulterior caracter procesual;

c) temeiul versiunilor să îl constituie numai datele concrete, date care îndeplinesc cerințele de ordin calitativ și cantitativ;

d) versiunile să fie elaborate în legătură cu toate explicațiile posibile care pot fi date în cauza cercetată;

e) versiunile trebuie să fie bine construite din punct de vedere logic, iar problemele fiecăreia dintre ele clar și precis formulate.

„După elaborarea versiunilor de urmărire penală urmează o etapă de maximă importanță a stabilirii adevărului, prin urmare, organul de urmărire penală procedează la o verificare atentă, aprofundată a fiecărei versiuni în parte pentru eliminarea acelor ipoteze, presupuneri care nu sunt conforme cu realitatea. Totodată, sunt reținute ca certe faptele din singura versiune corespunzătoare adevărului și a căror veridicitate nu mai poate fi negată în nici un mod” [5, p. 501].

**Verificarea versiunilor** are un caracter complex, ea vizând frecvent mai multe aspecte sau împrejurări astfel încât, pentru a-și atinge scopul propus, se impune stabilirea cu precizie a fiecărei probleme ce va fi clarificată, a fiecărui detaliu

ried out by a foreign person, who after entering the crime scene ate and drank; b) previously, the employees of the private enterprise committed embezzlement, and now they benefit from committing the crime of theft).

There can be no belief that all possible versions have been developed and verified, as long as not all samples have been taken into account and compared with each other. It is possible that a new version may emerge from a participant's statements, which has not been submitted until now. It is important to mention that the statements of the suspect, the accused must also be taken into account when elaborating the versions. It is inadmissible for the criminal investigation officer or the prosecutor in the investigation of a crime to elaborate only accusatory versions, such a tendency is really inadmissible.

Analyzing the above, we can conclude that the following rules must be taken into account in the versioning process:

a) the versions of the criminal investigation should be elaborated only for the fact or the circumstances that may have several explanations, the cases with a clearly unique explanation do not require such an operation;

b) the elaboration of versions is done, in principle, on the basis of the data of procedural nature, completed, in case of need, with data or information obtained by extra-procedural ways, but which would later acquire a procedural character;

c) the basis of the versions should be constituted only by concrete data, data that meet the qualitative and quantitative requirements;

d) versions should be developed in connection with all possible explanations that can be given in the case under investigation;

e) the versions must be well constructed from a logical point of view, and the problems of each of them clearly and precisely formulated.

“After the elaboration of the criminal investigation versions, follows the stage of maximum importance of establishing the truth, therefore, the criminal investigation body proceeds to a careful, thorough verification of each version, in order to eliminate those hypothesis and assump-



dintr-o versiune sau alta.

În cauza **Ciobanu c. Moldovei** (Hot. CtEDO din 24.02.2015), CtEDO a criticat Guvernul pentru că nu s-au întreprins măsuri eficiente și suficiente pentru a verifica cele două versiuni de bază ale cauzelor accidentului rutier cu consecințe fatale<sup>1</sup>.

În cauza **Grădinar c. Moldovei** (Hot. din 08.04. 2008, paragr.117), CtEDO a găsit violarea art. 6, din moment ce *instanțele naționale au ales pur și simplu să ignore multiple violări serioase ale legislației, specificate de instanțele interioare, precum și să nege o serie de elemente fundamentale, cum ar fi faptul că acuzatul a avut un alibi în presupusul moment al comiterii infracțiunii*<sup>2</sup>.

În altă speță din jurisprudența națională, *contrar principiului egalității armelor, nici în sentință și nici în decizia instanței de apel nu se regăsește vreo motivare de acceptare-respingere a celor trei versiuni înaintate de către procuror în ordonanța de*

<sup>1</sup>Există două versiuni ale evenimentelor care au avut ca urmare producerea accidentului rutier. Prima versiune (s.a.) este bazată pe declarațiile a doi martori oculari. Potrivit acestora, soțul reclamantei se deplasa cu autoturismul Lada („automobilul victimei”) pe traseu și, când era în dreptul stației de alimentare cu petrol, care era amplasată pe partea stângă a sa, el a încetinit, a semnalizat virajul la stânga și a virat la stânga. Când automobilul victimei a intersectat linia de pe mijlocul carosabilului și se afla perpendicular în raport cu banda de circulație de sens opus, un autoturism de model BMW seria 5 („automobilul gri”) a venit din spate cu viteză excesivă și l-a tamponat în portierele din partea stângă. Impactul a fost atât de puternic încât automobilul victimei a fost aruncat în aer, la o înălțime de câțiva metri și a fost propulsat într-un stâlp de lumină de pe partea stângă a carosabilului. Automobilul gri a trecut pe sub automobilul victimei și pentru o perioadă de timp și-a continuat deplasarea înainte de a se opri complet (paragr.8). A doua versiune (s.a.) a evenimentelor era a conducătorului automobilului gri implicat în accident. El a afirmat că se deplasa cu viteza de 40-50 km/h și nu a depășit niciun autoturism, când deodată victima, al cărei autoturism era pe acostament, parcat pe partea dreaptă a carosabilului, a început deplasarea, a virat la stânga, fără să se asigure ori să semnalizeze. Conducătorul automobilului gri a susținut că nu a apucat să frâneze sau să întreprindă măsuri să evite tamponarea. El avea un pasager în autoturismul său, care a declarat că nu a văzut nimic, deoarece vorbea la telefon în acel moment. Nici unul din pasagerii care se aflau în automobilul gri nu au suportat leziuni în urma accidentului. (paragr.9).Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

<sup>2</sup> Hot. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112886>

tions that are not in line with reality. At the same time, the facts of the version corresponding to the truth and whose veracity can no longer be denied in any way, are retained as certain”[5, p. 501].

**The verification of the versions** has a complex character, it frequently aims at several aspects or circumstances so that, in order to achieve its proposed purpose, it is necessary to establish precisely each problem to be clarified, each detail in one version or another.

In the case of **Ciobanu v. Moldova** (ECHR Decision from 24.02.2015), the ECHR criticized the Government for not taking effective and sufficient measures to verify the two basic versions of the causes of the fatal road accident<sup>1</sup>.

In the case of **Grădinar v. Moldova** (Decision from 08.04. 2008, paragraph 117), the ECHR found violations of Art. 6, since *national courts have simply chosen to ignore multiple serious violations of the law specified by domestic courts, as well as to deny a number of key elements, such as the fact that the accused had an alibi at the alleged time of the crime*<sup>2</sup>.

<sup>1</sup>There are two versions of the events that resulted in the car accident. The first version (and others) is based on the statements of two eyewitnesses. According to them, the applicant’s husband was traveling in a Lada car (“the victim’s car”) on the route and when he was near the filling station which was on his left, he slowed down, signaled a left turn, and turned left. When the victim’s car crossed the line in the middle of the road and was perpendicular to the opposite lane, a BMW 5 Series car (“the gray car”) came from behind with excessive speed and bumped into the front doors of the left side. The impact was so strong that the victim’s car was blown up at a height of several meters and was propelled into a light pole on the left side of the road. The gray car passed under the victim’s car and continued for a while before stopping completely (paragraph 8). The second version (and others) of the events belonged to the driver of the gray car involved in the accident. He stated that he was traveling at a speed of 40-50 km / h and did not overtake any car, when suddenly the victim, whose car was on the sidewalk, parked on the right side of the road, started driving, turned left, without any insurance or signal. The driver of the gray car claimed that he had not been able to brake or take measures to avoid collision. He had a passenger in his car, but he did not see anything because he was talking on the phone at the time. None of the passengers of the gray car were injured in the accident. (paragraph 9). Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

<sup>2</sup> Decision available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112886>



*dispunere a expertizei (vol. 2, f.d. 148 verso), respectiv concluziilor expertului*<sup>3</sup>.

Ca și etapele elaborării versiunilor, în activitatea de urmărire penală propriu-zisă practic se procedează la verificarea fiecărei versiuni, este necesară respectarea de reguli tactice, reguli impuse de necesitatea unei juste soluționări a cauzei. În esența acestea sunt:

- verificarea concomitentă a tuturor versiunilor și a problemelor esențiale indiferent de

<sup>3</sup>Colegiul lărgit observă că în acest context avocatul recurent E.M. invocă în recurs că procurorul și respectiv instanțele de judecată au selectat unele fraze convenabile din raportul de expertiză medico-legală nr. 35 din 09.06. 2008 (vol.2, f.d. 155- 157), în sensul agravării și acuzării obiective a inculpaților, astfel statuând pe versiunile nr.1. și nr. 2 „... Axentii Dmitrii și I.R. au deschis portierele din față ale automobilului de model «Audi A 6» și au aplicat câte o lovitură cu cuțitul în regiunea cutiei toracice și umărului stâng al lui Gh. S.....”. Însă, potrivit raportului de expertiză, se relevă că expertul a răspuns detaliat și argumentat la întrebările formulate de procuror, inclusiv la cele 3 versiuni înaintate în cadrul anchetei penale (vol.2, f.d. 148), dând un răspuns categoric că versiunea nr.2 este absolut inacceptabilă, versiunea nr.1 este mai puțin probabilă, altfel spus că ambii inculpați ar fi lovit concomitent cu cuțitul în victimă, fiind acceptabilă versiunea nr.3, inculpatul I.R. a cauzat victimei două lovituri cu cuțitul în umăr și piept victimei aflate în scaunul șoferului, loviturile fiind îndreptate din partea stângă a portierei șoferului. Expertul și-a motivat această concluzie categorică, inclusiv prin studierea imaginilor video de la experimentul în procedura de urmărire penală cu participarea inculpatului I.R. În acest sens, expertul arată că loviturile „...au fost cauzate imediat, în secunde, însă ordinea succesivă a loviturilor nu s-a putut stabili...”. Astfel, sub acest aspect, partea apărării a invocat argumentat în speță cauza Vetrenco vs. Moldova hotărârea din 18.05. 2010, în sensul că nici în rechizitoriu și nici în hotărârile instanțelor de judecată nu s-a examinat versiunea inculpaților că ei fiind maltratați au fost impuși să declare la urmărirea penală că ambii au săvârșit omorul victimei cauzând câte o lovitură de cuțit, or în raportul de expertiză categoric se concluzionează ca fiind acceptabilă versiunea nr.3, - „...numai I.R. aflându-se lângă ușa automobilului i-a cauzat victimei două lovituri cu cuțitul care au dus la decesul victimei”. Așa fiind, se va deduce că la urmărirea penală procurorul statuând că probele directe la comiterea omorului lui S.Gh. sunt doar declarațiile contradictorii ale inculpaților, a construit cele trei versiuni, inclusiv versiunea nr.3 întemeiată pe o bănuială rezonabilă că omorul victimei a fost săvârșit numai de către inculpatul I.R. A se vedea: Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 19.03. 2013, Dosarul nr. 1ra-48/13, disponibilă: [http://jurisprudenta.csj.md/search\\_case\\_lawp.php?id=33](http://jurisprudenta.csj.md/search_case_lawp.php?id=33)

In another case of national case law, *contrary to the principle of equality of arms, neither in the sentence nor in the decision of the court of appeal is found any motivation for acceptance-rejection of the three versions submitted by the prosecutor in the ordinance ordering the expertise (vol. 2, f.d. 148 verso), respectively the conclusions of the expert*<sup>3</sup>.

As well as the stages of elaborating the versions, in the actual criminal investigation activity, practically each version is verified, it is necessary

<sup>3</sup>The enlarged college notes that in this context the appellant lawyer E.M. alleges in the appeal that the prosecutor and the courts, respectively, have selected some convenient phrases from the forensic report No. 35 from 09.06. 2008 (vol.2, f.d. 155- 157), in the sense of aggravating and objective accusation of the defendants, thus ruling on versions No. 1 and No. 2 “... Axentii Dmitrii and I.R. opened the front doors of the Audi A 6 and stabbed Gh. S. in the chest and left shoulder.....”. However, according to the expert report, it is revealed that the expert answered in detail and argued the questions posed by the prosecutor, including the 3 versions submitted in the criminal investigation (vol.2, f.d. 148), giving a categorical answer that version No. 2 is absolutely unacceptable, version No. 1 is less probable, in other words, both defendants allegedly hit the victim at the same time, being accepted version No. 3, defendant I.R. caused two blows to the victim with a knife in the shoulder and chest to the victim in the driver’s seat, the blows being directed from the left side of the driver’s door. The expert motivated this categorical conclusion, including by studying the video images from the experiment within the criminal investigation procedure with participation of the defendant I.R. In this regard, the expert shows that the blows “...were caused immediately, in some seconds, but it was impossible to establish the successive order of the blows...”. Thus, in this regard, the defense argued in the present case of Vetrenco v. Moldova Decision from 18.05. 2010, in the sense that neither in the indictment nor in the court decisions was examined the version of the defendants that they were mistreated and forced to declare in the criminal investigation that both committed the murder of the victim causing a knife blow, or in the expert report categorically concludes that version No. 3 could be accepted, - “...only I.R., being next to the car door caused the victim two stab wounds that led to the death of the victim”. Thus, it will be deduced that at the criminal investigation the prosecutor ruling that the direct evidence at the commission of the murder of S. Gh. are only the contradictory statements of the defendants, built the three versions, including version No.3 based on a reasonable suspicion that the murder of the victim was committed only by the defendant I.R. To see: Decision of the Enlarged Criminal College of the Supreme Court of Justice from 19.03. 2013, File No. 1ra-48/13, available at: [http://jurisprudenta.csj.md/search\\_case\\_lawp.php?id=33](http://jurisprudenta.csj.md/search_case_lawp.php?id=33)

gradul lor mai mic sau mai mare de plauzibilitate. Acordarea de prioritate problemelor a căror amânare poate stânjeni aflarea adevărului;

- ofițerul de urmărire penală nu trebuie să piardă din vedere nici o problemă care decurge din versiunile elaborate în cauză. Aceste reguli nu se referă la cazurile în care versiunea respectivă este înlăturată înainte de a se epuiza toate activitățile de urmărire penală prevăzute pentru verificarea ei;

- dacă răspunsul la o problemă se poate obține pe calea efectuării mai multor activități de urmărire penală (de exemplu, ce și unde a transportat un camion, într-o anumită oră și zi, se poate obține, în majoritatea cazurilor și prin audierea șoferului și prin studierea foii de parcurs), atunci, de regulă, trebuie planificate toate aceste activități de urmărire penală în scopul unei verificări cât mai exacte a rezultatelor acestora;

- dacă în momentul întocmirii planului ofițerul de urmărire penală nu poate prevedea căile de obținere a unui răspuns la o problemă importantă, el trebuie să găsească probleme suplimentare, a căror rezolvare să indice unde trebuie căutat răspunsul la problema principală (dacă nu se știe unde au fost tănuite lucrurile sustrase trebuie stabilit unde a fost și ce a făcut bănuitul, învinuitul, persoanele cu care acesta întreține legături, într-o anumită perioadă de timp);

- dacă în timpul verificării unei versiuni se obțin date contradictorii, în nici un caz ofițerul de urmărire penală nu trebuie să renunțe la continuarea verificării acesteia până când nu elucidează cauza acestor contradicții și nu le înlătură. Numai după aceasta va fi clar dacă mai este necesar să fie verificată versiunea dată;

- „versiunea poate fi considerată îndeplinită numai dacă sunt înlăturate toate versiunile în afară de una, care, dimpotrivă, va fi confirmată de toate probele acumulate în dosar” [6, p. 263].

„După ce s-au înaintat versiunile și s-au stabilit acțiunile de urmărire penală care trebuie efectuate în vederea verificării acestora, nu este deloc indiferent care dintre aceste activități să fie efectuate primele sau ulterioare. În acest context trebuie să se țină cont de următoarele reguli:

- în primul rând, trebuie să fie efectuate

to observe tactical rules, rules imposed by the need for a fair solution of the case. In essence, they are:

- concomitant verification of all versions and essential issues regardless of their degree of lower or higher plausibility. Giving priority to problems whose postponement may hinder the finding of the truth;

- the criminal investigation officer must not lose sight of any problem arising from the versions in question. These rules do not apply to cases in which the respective version is removed before all criminal prosecution activities provided for its verification have been exhausted;

- if the answer to a problem can be obtained by carrying out several criminal investigation activities (for example, what was the good and the place of final destination transported by a truck, in a certain hour and day, can be obtained in most cases by listening to the driver and by studying the roadmap), then as a rule, all these criminal prosecution activities must be planned in order to verify their results as accurately as possible;

- if at the time of drawing up the plan the criminal investigation officer cannot provide the ways to obtain an answer to an important problem, he must find additional problems, the solution of which should indicate where to look for the answer to the main problem (if it is not known where the stolen things were hidden, it must be established where he was and what the suspect, the accused, the persons connected with him, did in a certain period of time);

- if during the verification of a version contradictory data are obtained, in no case should the criminal investigation officer waive the continuation of its verification until he elucidates the cause of these contradictions and removes them. Only after this, it will be clear whether the given version still needs to be checked;

- “the version can be considered satisfied if all the versions except one are removed, which on the contrary, will be confirmed by all the evidence accumulated in the file” [6, p. 263].

“After the versions have been submitted and the criminal prosecution actions to be carried out in order to verify them have been established,



acțiunile de urmărire penală care au drept scop fixarea probelor supuse schimbărilor sau dispariției într-un timp foarte scurt;

- când condițiile sunt aceleași, trebuie efectuate mai întâi acțiunile de urmărire penală a căror rezultate au importanță pentru toate sau pentru o serie dintre versiunile elaborate;

- dacă pentru una și aceeași problemă sunt planificate două acțiuni de urmărire penală, dintre care una poate avea ca urmare stabilirea unei probe mai concludente decât cealaltă, atunci, de regulă, prima acțiune trebuie efectuată înaintea celei de-a doua (de exemplu, expertiza trebuie să fie dispusă înainte de efectuarea audierii);

- în cazul în care s-au planificat explicarea unor împrejurări ce au precedat în timp alte împrejurări, precum și explicarea împrejurărilor care s-au produs mai târziu, atunci trebuie să se efectueze mai întâi acțiunile care au drept scop explicarea împrejurărilor survenite anterior” [6, p. 264].

- Calitatea verificării versiunilor criminalistice elaborate și a consecințelor fondate pe baza lor depinde, de obicei de operativitatea și eficacitatea efectuării acțiunilor corespunzătoare de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigație, de interacțiune a organului de urmărire penală cu subdiviziunile organelor de investigație ale organelor afacerilor interne, de securitate, cu procuratura etc. [4, p. 115].

**Concluzii.** Importanța elaborării și verificării versiunilor criminalistice este ridicată la un nou nivel prin intermediul CtEDO, care impune valoare și importanță versiunii criminalistice.

Caracteristicile distinctive ale versiunii criminalistice, în principal, sunt următoarele:

- 1) versiunile criminalistice sunt elaborate, mai mult, în domeniul activității practice, decât al activității științifice;

- 2) subiectul elaborării versiunilor criminalistice sunt ofițerul de urmărire penală, procurorul, judecătorul, expertul, ofițerul de investigație;

- 3) baza empirică reprezintă un volum de informații relativ redus;

- 4) derivă versiunea criminalistică atât din fapte stabilite, cât și din informații probabile, inclusiv zvonuri, mesaje anonime etc.;

- 5) elaborarea tuturor versiunilor posibile;

it is not at all indifferent which of these activities should be carried out first or later. In this context, the following rules must be taken into account:

- first of all, criminal prosecutions must be carried out with the aim of fixing the evidence subject to change or disappearance in a very short time;

- when the conditions are the same, criminal proceedings must first be carried out, the results of which are relevant to all or some of the versions drawn up;

- if two criminal prosecution actions are planned for one and the same problem, one of which may result in the establishment of a more conclusive evidence than the other, then, as a rule, the first action must be carried out before the second (for example, the expertise must be disposed of before the hearing);

- if it has been planned to explain some circumstances that preceded other circumstances in time, as well as to explain the circumstances that occurred later, then the actions that aim to explain the previous circumstances must be performed first” [6, p. 264].

The quality of the verification of the developed forensic versions and consequences based on them usually depends on the efficiency and effectiveness of the appropriate criminal investigation and special investigative measures, the interaction of the criminal investigation body with the subdivisions of the internal affairs investigation bodies, security, prosecutor’s office, etc. [4, p. 115].

**Conclusions.** The importance of developing and verifying forensic versions is taken to a new level through the ECHR, which imposes value and importance on the forensic version.

The distinctive features of the forensic version are mainly the following:

- 1) forensic versions are developed more in the field of practical activity than in scientific activity;

- 2) the subject of the elaboration of the forensic versions can be the following: criminal investigation officer, prosecutor, judge, expert, investigation officer;

- 3) the empirical basis has a relatively small volume of information;

- 4) the forensic version derives from both



6) construcția versiunilor ar trebui să aibă loc simultan sau aproape simultan, ceea ce nu exclude promovarea suplimentară a noilor versiuni în legătură cu primirea de informații suplimentare;

7) versiunile criminalistice sunt verificate doar prin metode și mijloace legale;

8) verificarea versiunilor criminalistice, în unele situații trebuie să se realizeze în termene specificate de lege.

9) verificarea criminalisticii trebuie să fi completă.

established facts and probable information, including rumors, anonymous messages, etc.;

5) elaboration of all possible versions;

6) the construction of the versions should take place simultaneously or almost simultaneously, which does not exclude further promotion of new versions in connection with the receipt of additional information;

7) forensic versions are verified only by legal methods and means;

8) the verification of forensic versions, in some situations must be done within the terms specified by law.

9) forensic verification must be complete.

### Referințe bibliografice

#### Bibliographical references

1. Cauza Ciobanu c. Republicii Moldova <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>(vizitat 28.06.2020).
2. Cauza Grădinar c. Moldovei <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112886>(vizitat 28.06.2020).
3. Dosarul nr. Ira-48/13, disponibilă:
4. [http://jurisprudenta.csj.md/search\\_case\\_lawp.php?id=33](http://jurisprudenta.csj.md/search_case_lawp.php?id=33) (vizitat 28.06.2020).
5. Ostavciuc D. ș.a. Ghid practic de urmărire penală (pentru uzul ofițerilor de urmărire penală), Chișinău, 2014, 381 p.
6. Suciu Camil, *Criminalistica*, Vol. III, București, 1972, 520 p.
7. Vasiliev A., Vinberg A. ș.a., *Criminalistica*, București: Editura Științifică, 1961, 345 p.
8. Арцишевский Г.В., Выдвижение и проверка наследственных версий, Москва, 1978, 104 с.

#### Despre autori

##### Iurie ODAGIU,

doctor în drept, conferențiar universitar,  
prim-prorector pentru studii și managementul  
calității al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,  
e-mail: [criminalist@gmail.com](mailto:criminalist@gmail.com),  
tel.: 079402988

##### Constantin RUSNAC,

doctor în drept, conferențiar universitar,  
șef al Catedrei „Procedură penală, criminalistică și  
securitate informațională”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,  
e-mail: [navrucnd1@mail.ru](mailto:navrucnd1@mail.ru),  
tel.: 79603423

#### About authors

##### Iurie ODAGIU,

PhD, associate professor,  
First Vice-Rector for studies and quality management  
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,  
e-mail: [criminalist@gmail.com](mailto:criminalist@gmail.com),  
tel.: 079402988

##### Constantin RUSNAC,

PhD, associate professor,  
Chief of the Chair “Criminal Procedure, Forensics  
and Information Security”,  
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,  
e-mail: [navrucnd1@mail.ru](mailto:navrucnd1@mail.ru),  
tel.: 79603423



## RESPECTAREA TERMENULUI REZONABIL AL URMĂRIII PENALE – STANDARDELE CEDO ȘI REGLEMEN- TĂRILE NAȚIONALE

**Tudor OSOIANU,**  
*doctor în drept, conferențiar universitar*

**Dinu OSTAVCIUC,**  
*doctor în drept*

## OBSERVANCE OF THE REASONABLE TERM OF THE CRIMINAL INVESTIGA- TION – ECHR STANDARDS AND NATIONAL REGULATIONS

**Tudor OSOIANU,**  
*PhD, associate professor*

**Dinu OSTAVCIUC,**  
*PhD*

*Aflarea învinuitului într-o stare de incertitudine cu privire la viitorul său pentru o perioadă nejustificat de îndelungată în timp, ținând cont de faptul că riscă o condamnare penală, este contrară art. 6 CEDO. Criteriile instituite de jurisprudența CtEDO pentru determinarea termenului rezonabil în materie penală au fost preluate de legislația națională: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat. Legislația procesuală prevede garanții speciale privind realizarea urmăririi penale în termene proximale pentru minori și persoanele arestate.*

*Așadar, în fiecare cauză concretă, procurorul luând decizia de a prelungi termenul urmăririi penale va supune cauza penală testului prin prisma acestor criterii în vederea aprecierii termenului rezonabil al urmăririi penale, dispunând de alte atribuții suficiente pentru controlul acestuia.*

*La nivel național mai multe norme de procedură asigură respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale, stabilind termene procesuale precise pentru îndeplinirea unor acțiuni procesuale și întocmirea unor acte procedurale. Mecanismul controlului judiciar al termenului rezonabil nu este însă unul perfect, în acest sens sunt argumentate recomandări de lege ferenda.*

*Cuvinte-cheie: termen rezonabil, urmărire penală, procuror, ofițer de urmărire penală, ordonanță.*

*Finding the accused in a state of uncertainty regarding his future for unjustifiably long period of time, taking into account the fact that he risks a criminal conviction, is contrary to Art. 6 of ECHR. The criteria established by ECHR case law for determining the reasonable time in criminal matters have been taken over by national law: the complexity of the case, the conduct of the applicant and the competent authorities, as well as the stake of the dispute for the person concerned. Procedural law provides special guarantees for the prosecution of minors and detainees in the nearest future.*

*Therefore, in each concrete case, the prosecutor taking the decision to extend the term of the criminal investigation will submit the criminal case to the test in the light of these criteria in order to assess the reasonable term of the criminal investigation, having other sufficient powers to control it.*

*At national level, several procedural rules ensure the observance of the reasonable term of the criminal investigation, establishing precise procedural deadlines for the fulfillment of some procedural actions and elaboration of some procedural acts. However, the mechanism of judicial control of the reasonable term is not a perfect one, in this sense the recommendations of “lex ferenda”, are argued.*

*Keywords: reasonable term, criminal investigation, prosecutor, criminal investigation officer, enactment.*

**Introducere.** Urmărirea penală se efectuează în termene rezonabile. Această condiție generală a urmăririi penale instituită în art. 259 CPP derivă din exigențele art. 6 paragr. 1 CEDO, dar și din principiile înscrise în art 19 și 20 CPP.

Potrivit art.19 alin. (1) CPP, *Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil* (s.a.), de

**Introduction.** Criminal investigation is carried out within a reasonable period of time. This general condition of the criminal investigation established in Art. 259 of the CPC, derives from the requirements of Art. 6 paragraph 1 of ECHR, but also from the principles enshrined in articles 19 and 20 of the CPC.

According to Art. 19 paragraph (1) of the CPC, *Everyone is entitled in full equality to a fair and*

către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

Deși art. 19 CPP RM este unul declarativ, următorul art. 20 CPP RM instituie criteriile care ar permite a constata dacă termenul rezonabil este respectat, care sunt inspirate din jurisprudența CtEDO.

**Metode și materiale aplicate.** La elaborarea acestui articol a fost folosit materialul doctrinar-teoretic și normativ privitor la respectarea termenului rezonabil în procesul penal. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, metoda studiului de caz etc. Totodată, au fost analizate lucrările specialiștilor autohtoni, precum și materialele științifice ale doctrinarilor din străinătate.

**Scopul cercetării.** Examinarea și analiza cadrului normativ intern și a jurisprudenței CtEDO privind respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale, în vederea stabilirii viabilității mecanismului național de asigurare la faza prejudicială a acestei garanții procesuale a echității procesului.

**Rezultate obținute și discuții.** (...) *Principiul termenului rezonabil al procesului penal reprezintă un element al aplicării dreptului la un proces echitabil. Conform acestui principiu, organele de urmărire penală și instanțele de judecată au obligația de a asigura soluționarea cauzelor penale într-un termen rezonabil* (a se vedea HCC nr. 3 din 23 februarie 2016, § 78)<sup>1</sup>.

*Art. 6 prevede celeritatea procedurilor judiciare, dar consacră totodată și principiul, mai general, al unei bune administrări a justiției. Trebuie să găsească un echilibru just între diferitele aspecte ale acestei cerințe fundamentale* (Boddaert c. Belgiei, hot. CtEDO din 12. 10. 1992, pct. 39).

*Art. 6 este conceput pentru a evita ca o persoană acuzată să rămână prea mult timp într-o sta-*

*public hearing, within a reasonable time* (and others), *by an independent, impartial, legally constituted court, which will act in accordance with this code.*

Although Art. 19 of the CPC of the Republic of Moldova is a declarative one, and the following Art. 20 of the CPC of the Republic of Moldova establishes the criteria that would allow ascertaining whether the reasonable term is met, which are inspired by the ECHR jurisprudence.

**Methods and materials applied.** Theoretical and normative doctrinal material regarding the observance of the reasonable term in the criminal process was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, case study method, etc. At the same time, the works of local specialists were analyzed, as well as the scientific materials of doctrinaires from abroad.

**The purpose of the research.** Examination and analysis of the internal regulatory framework and the ECHR jurisprudence on the observance of the reasonable term of the criminal investigation, in order to establish the viability of the national insurance mechanism at the prejudicial phase of this procedural guarantee of the fairness of the process.

**Results obtained and discussions.** (...) *The principle of a reasonable time for criminal proceedings is an element of the application of the right to a fair trial. According to this principle, criminal prosecution bodies and courts have the obligation to ensure the resolution of criminal cases within a reasonable time* (to see DCC No. 3 from February 23, 2016, § 78)<sup>1</sup>.

*Art. 6 provides for the speed of judicial proceedings, but also enshrines the principle, more generally, of a good administration of justice. It should be found the right balance between the various aspects of this fundamental requirement* (Boddaert v. Belgium, ECHR Decision from 12. 10. 1992, point 39).

*Article 6 is designed to prevent an accused*

<sup>1</sup> DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct.30).

<sup>1</sup>DCC No.4 from 20.01.2020 on inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person ) (point 30).



re de incertitudine cu privire la rezultatul procedurii (a se vedea Nakhmanovici c. Rusiei, hot. CtEDO din 02. 03. 2006, paragr. 89; Stögmüller c. Austriei, hot. CtEDO din 10. 11. 1969, pct. 40).

Întrucât art. 6 § 1 oferă oricărei persoane dreptul la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei sale, el are ca obiect, în materie penală, să asigure că persoanele acuzate nu fac obiectul unui capăt de acuzare o perioadă prea mare de timp și să se ia o decizie asupra temeiniciei acestuia (Wemhoff c. Germaniei, hot. CtEDO din 27. 06. 1968, pct.18; Kart c. Turciei, hot. 03. 12. 2009, pct. 68).

(...) În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acuzații pentru o perioadă îndelungată de timp<sup>2</sup>.

CtEDO a statuat în jurisprudența sa că deși scopul primar al art. 6, sub aspect penal, este ca instanța competentă să se pronunțe în privința unei acuzații penale trebuie să asigure un proces echitabil, **acest fapt nu presupune că articolul nu este aplicabil în cazul procedurilor anterioare procesului de judecată** (s.a.) (Saranchov c. Ucrainei, hot. CtEDO din 09.06. 2016, pct. 41; Schatschaschwili c. Germaniei, hot. CtEDO din 15. 12. 2015, pct. 104).

În materie penală, „termenul rezonabil” prevăzut de articolul 6 paragr. 1 începe să curgă de la data la care o persoană este „acuzată” (Pantea c. României, hot. CtEDO din 03. 06 2003, pct. 275).

În cauza Coëme și alții c. Belgiei, hot. din 22. 06. 2000, Curtea reamintește că în cauzele penale termenul „timp rezonabil” în conformitate cu art. 6 paragr. 1 începe de la momentul în care o persoană este „acuzată”, care poate fi o dată anterioară sesizării instanței de judecată, inclusiv cea a arestării, acuzației, deschiderii anchetei preliminare sau percheziției la domiciliul reclamantului. În opinia Curții, perioada care trebuie luată în considerare a început la 28 august 1991, când a fost efectuată o cercetare la domiciliul domnului Hermanus și la birourile acestuia (pct. 133).

La evaluarea termenului rezonabil trebuie luat în considerare termenul până când acuzațiile nu mai afectează situația unei anumite persoane

person from remaining in a state of uncertainty as to the outcome of the proceedings for too long (to see Nakhmanovici v. Russia, ECHR Decision from 02. 03. 2006, paragraph 89; Stögmüller v. Austria, ECHR Decision from 10. 11. 1969, point 40).

Since Art. 6 § 1 gives any person the right to a fair trial of his or her case, his or her purpose in criminal matters shall be to ensure that the accused persons are not charged for a too long period of time and to make a decision according to his merits (Wemhoff v. Germany, ECHR Decision from 27. 06. 1968, point18; Kart v. Turkey, Decision 03. 12. 2009, point 68).

(...) In criminal matters, this right seeks not to be the subject of an accusation for a long period of time<sup>2</sup>.

The ECHR has ruled in its jurisprudence that although the primary purpose of Art. 6, from a criminal point of view, is that the competent court ruling on a criminal charge must ensure a fair trial, **this does not mean that the article is not applicable in pre-trial proceedings** (and others) (Saranchov v. Ukraine, ECHR Decision from 09.06. 2016, point 41; Schatschaschwili v. Germany, ECHR Decision from 15. 12. 2015, point 104).

In criminal matters, the “reasonable time” provided for in Art. 6 paragraph 1 begins to run from the date on which the person is “accused” (Pantea v. Romania, ECHR Decision from 03. 06 2003, point 275).

In the case Coëme and others v. Belgium, Decision from 22. 06. 2000, the Court recalls that in criminal cases the term “reasonable time” in accordance with Art. 6 paragraph 1 starts from the moment when a person is “accused”, which may be a date prior to the referral to the court, including that of the arrest, indictment, opening of the preliminary investigation or search of the applicant’s home. In the Court’s view, the period to be taken into account began on 28 August 1991, when a search was carried out at Mr. Hermanus’ home and in his office (point 133).

The assessment of the reasonable time must take into account the time until the accusations no longer affect the situation of a certain person and the uncertainty about his legal status has been removed.

<sup>2</sup> DCC nr.4 din 20.01.2020 (paragr. 31).

<sup>2</sup> DCC No.4 from 20.01.2020 (paragraph 31).



și incertitudinea cu privire la statutul său juridic a fost eliminată.

În cauza *Stoianova și Nedelcu c. României*<sup>3</sup>, s-a constatat că ordonanța de scoatere de sub urmărire penală nu poate fi considerată că ar fi finalizat procesul penal, întrucât aceasta nu constituie o decizie definitivă asupra acuzației penale îndreptate contra persoanelor implicate.

În cauza *Ceachir c. Republicii Moldova* (hot. din 10.12.2013) CtEDO reamintește că tergiversarea autorităților naționale de a ajunge la o concluzie într-o cauză penală, indiferent de complexitatea acesteia, împiedică inevitabil eficiența procesului penal. Faptul că această cauză a fost încetată pe motivul expirării termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală atestă acest lucru (paragr.52)<sup>4</sup>.

„Durata totală a investigației a generat criticile CtEDO în cinci cauze moldovenești. În cauza *Corsacov* investigarea a durat mai mult de trei ani, în cauza *Anușca* – trei ani și șapte luni, în cauza *Mătășaru și Savițchi* – patru ani, în cauza *Răilean* – mai mult de cinci ani, în cauza *Pădureț* –

<sup>3</sup> Reclamanții au fost arestați și li s-a pus în mișcare acțiunea penală. Ulterior, procurorul a dat o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală. După un an și jumătate, parchetul a ordonat, discreționar, redeschiderea procedurii. Parchetul a indicat faptul că decizia inițială era contradictorie cu probele din dosar, iar ancheta inițială era incompletă. Urmărirea penală s-a încheiat 6 ani mai târziu. Deși procedurile penale deschise contra reclamanților au cuprins două faze distincte, ele constituie o unică perioadă de timp care trebuie examinată sub imperiul termenului rezonabil. În lumina acestui mod de calcul al termenului, este evident că există o violare a dreptului la o durată rezonabilă a procedurii, cât timp intervalul scurs între cele două proceduri echivalează cu o perioadă de inactivitate de mai mult de un an și jumătate, care nu este imputabilă reclamanților, ci statului. De aceea există o violare a art. 6. din Convenția Europeană. Hot. CtEDO din 04.08.2005. disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123473>

<sup>4</sup> Reclamanta a notat că ea a furnizat toate documentele necesare, inclusiv rapoartele medicale care atestau leziunile corporale pe care ea le-a suferit. Ea a menționat că este într-o situație vulnerabilă din cauza vârstei sale, a stării sale precare de sănătate și a resurselor materiale foarte limitate. În plus, reclamanta a menționat că ea a fost bătută și umilită în public după ce ea a cerut pur și simplu să beneficieze de un serviciu cinstit (paragr.40). Curtea consideră că în speță autoritățile naționale ar fi trebuit să facă uz, în cel mai scurt timp, de toate căile disponibile pentru a definitiva procesul penal intentat împotriva dnei A.N. (paragr.53).

In the case *Stoianova and Nedelcu v. Romania*<sup>3</sup>, it was found that the order of removal from criminal prosecution cannot be considered as completed criminal proceedings, as it does not constitute a final decision on the criminal charge against the persons involved.

In the case *Ceachir v. Republic of Moldova* (Decision from 10.12.2013) the ECHR recalls that national authorities delaying in reaching a conclusion in a criminal case, regardless of its complexity, inevitably impedes the effectiveness of criminal proceedings. The fact that this case was terminated on the grounds of the expiry of the limitation period for criminal prosecution attests this (paragraph 52).<sup>4</sup>

“The total duration of the investigation generated criticism of the ECHR in five Moldovan cases. In the case *Corsacov* investigation lasted more than three years, in the case *Anusca* – three years and seven months, in the case *Matasaru and Savitchi* – four years, in the case *Railean* – more than five years, in the case *Paduret* – almost six years, and in the case *Iorga*, although it was an urgent matter, the autopsy and examination of evidences at the scene of the incident took place over six months. In

<sup>3</sup>The applicants were arrested and prosecuted. Subsequently, the prosecutor issued an ordinance to remove them from criminal prosecution. After a year and a half, the prosecutor's office ordered, at its discretion, the reopening of the procedure. The prosecutor's office indicated that the initial decision was inconsistent with the evidence in the case and that the initial investigation was incomplete. The criminal investigation ended 6 years later. Although the criminal proceedings against the applicants comprised two distinct stages, they constitute a single period of time which must be examined within a reasonable time. In the light of this method of calculating the time-limit, it is clear that there is a breach of the right to a reasonable duration of the procedure, as long as the interval between the two procedures is equivalent to a period of inactivity of more than one and a half years, which is not imputable to the applicants, but to the State. That is why there is a violation of Art.6 of the European Convention. ECHR Decision from 04.08.2005. available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123473>

<sup>4</sup> The applicant noted that she had provided all the necessary documents, including medical reports attesting to the bodily injuries she had suffered. She mentioned that she is in a vulnerable situation due to her age, her poor health and very limited material resources. In addition, the applicant stated that she had been beaten and humiliated in public after she had simply asked for an honest service (paragraph 40). The Court considers that in the present case the national authorities should have used, as soon as possible, all the means available to complete the criminal proceedings against Ms. A.N. (paragraph 53).



aproape șase ani, iar în cauza *Iorga*, deși era vorba de măsuri urgente, autopsia și examinarea probelelor de la locul incidentului au avut loc peste șase luni. În trei dintre aceste cauze, tergiversările s-au datorat încetării investigațiilor și redeschiderii ulterioare a investigațiilor pe motiv că încetarea nu a fost justificată”<sup>5</sup>.

În cauza *Railean c. Republicii Moldova* (Hot. CtEDO 05.01.2010) s-a constatat că „Urmărirea penală a început cu nouă zile mai târziu decât producerea accidentului rutier și de la decesul victimei. Urmărirea penală a durat mai mult de cinci ani (ianuarie 2001-20 aprilie 2006), cu întreruperi pe care înseși autoritățile le-au considerat ulterior ca fiind ilegale și îndelungate. O durată atât de îndelungată a investigației, în lipsa factorilor care ar complica-o (în afară de dispariția autorului faptei) și date fiind omisiunile menționate mai sus, nu satisface condiția promptitudinii cerute de obligația procedurală în conformitate cu art.2 CEDO”<sup>6</sup>.

Celeritatea urmăririi penale asigură nu numai eficiența investigațiilor, ci și respectarea dreptului bănuitului și învinuitului (în unele cazuri și a părții civile)<sup>7</sup> la examinarea cauzei într-un termen rezonabil, prevăzut de art.6 paragr.1 CEDO.

*În acest context, celeritatea și o diligență rezonabilă sunt cerințe implicite. Chiar și în cazul în care pot exista obstacole sau dificultăți care împiedică evoluția urmăririi penale într-o situație particu-*

<sup>5</sup> Gribincea V., (colectiv). Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului de către Republica Moldova 2013-2014. Chișinău. 2015. p.128.

<sup>6</sup> Mihai Poalelungi, Diana Sârcu, Lilia Grimalschi. Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova: Concluzii și recomandări. Chișinău, 2017, p. 39-40.

<sup>7</sup> De ex.: În baza Deciziei Colegiului civil, comercial și de contencios administrative CSJ din 28.06.2012 în cauza SRL „A.-M.” c. Ministerului Finanțelor – Curtea de Apel Chișinău (dos. nr. 2r-444/12) s-a hotărât încasarea în beneficiul reclamantului cu titlu de prejudiciu moral a 80 000 de lei în calitate de compensare pentru violarea termenului rezonabil al procesului – examinarea cauzei penale în care reclamantul este parte vătămată și parte civilă, timp de zece ani (șase ani la faza urmăririi penale (s.a.) și patru ani (s.a.)) în instanța de judecată. CSJ a statuat că termenul rezonabil în acest caz trebuie să fie calculat cu începere de la data emiterii ordonanței de constituire a persoanei juridice în calitate de parte civilă. Disponibilă: [http://jurisprudenta.csj.md/archive\\_courts/cauta/index2.php](http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php)

three of these cases, the delays were due to the termination of the investigations and the subsequent reopening of the investigations on the grounds that the termination was not justified”<sup>5</sup>.

In the case *Railean v. Republic of Moldova* (ECHR Decision from 05.01.2010) it was found that “The criminal investigation began nine days after the road accident and the death of the victim. Criminal investigation lasted more than five years (January 20, 2001 - April 2006), with interruptions which the authorities themselves later considered to be illegal and prolonged. Such a long duration of the investigation, in the absence of factors that would complicate it (apart from the disappearance of the perpetrator) and given the omissions mentioned above, does not satisfy the condition of promptness required by the procedural obligation under Article 2 of ECHR”<sup>6</sup>.

The speed of the criminal investigation ensures not only the efficiency of the investigations, but also the observance of the right of the suspect and the accused (of the civil party in some cases)<sup>7</sup> within case examination during a reasonable time, provided by Art.6 paragraph 1 of ECHR.

*Speed and due diligence are implicit requirements in this context. Even if there may be obstacles or difficulties that prevent the prosecution in a particular situation, a prompt response by the authorities is essential to maintain confidence in the principle of*

<sup>5</sup> Gribincea V., (collective). Execution of the decisions of the European Court of Human Rights by the Republic of Moldova. Chisinau. 2015. p.128.

<sup>6</sup> Mihai Poalelungi, Diana Sarcu, Lilia Grimalschi. Commentary on the decisions of the European Court of Human Rights versus the Republic of Moldova: Conclusions and recommendations. Chisinau, 2017, p. 39-40.

<sup>7</sup> For example: Based on the Decision of the Civil, Commercial and Administrative Litigation College of the Supreme Court of Justice of Moldova from 28.06.2012 in the case of SRL “A.-M.” v. Ministry of Finance – Court of Appeal Chisinau (file No. 2r-444/12) it was decided collection for the benefit of the applicant as non-pecuniary damage of 80 000 as compensation for violation the reasonable timing of the trial – examination of the criminal case in which the applicant is an injured party and civil party for ten years (six years in the criminal investigation phase (and others) and four years (and others)) in the court. The Supreme Court of Justice of Moldova ruled that the reasonable time in this case must be calculated from the date of issuance of the ordinance establishing the legal person as a civil party. Available at: [http://jurisprudenta.csj.md/archive\\_courts/cauta/index2.php](http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php)

lară, un răspuns rapid al autorităților este esențial pentru a păstra încrederea publicului în respectarea principiului legalității, și pentru a evita orice aparență de complicitate sau de toleranță cu privire la actele ilegale (a se vedea *Šilih c. Sloveniei* [MC], nr. 71463/01, § 195, 9 aprilie 2009)<sup>8</sup>.

**Criteriile de apreciere a termenului rezonabil în jurisprudența CtEDO.** În jurisprudența sa, Curtea Europeană a stabilit că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: *complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat* (e.g. a se vedea *Nakhmanovich v. Rusia*, 2 martie 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, 7 noiembrie 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaidjan*, 10 iulie 2008, § 50; *Cravenco v. Moldova*, 15 ianuarie 2008, § 44; *Matei și Tutunaru v. Moldova*, 27 octombrie 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, 29 septembrie 2009, § 31; *Chiarello v. Germania*, 20 iunie 2019, § 45)<sup>9</sup>.

Criteriile aprecierii termenului rezonabil al procesului în ansamblu sunt aplicabile și urmării penale:

1) Complexitatea cazului. Se are în vedere complexitatea reală a cauzei față de elementele de fapt și drept ale acesteia, cum ar fi: volumul dosarului, obiectul acestuia, numărul mare al acuzațiilor și al martorilor ce trebuiau audiați, numărul și natura infracțiunilor (în special în cauzele penale cu implicații economice sau fiscale), durata procedurilor de extrădare sau de efectuare a unui act procesual sau de administrare a unei probe prin comisie rogatorie, necesitatea efectuării unei expertize, complexitatea problemelor de drept incidente în cauză<sup>10</sup>. Complexitatea denotă în primul rând necesitatea stabilirii numeroaselor elemente de fapt, cum ar fi în cazurile care presupun un număr mare de acuzații care urmează să

legality, and to avoid any appearance of complicity or tolerance regarding illegal acts (to see *Šilih v. Slovenia* [MC], No. 71463/01, § 195, April 9, 2009).<sup>8</sup>

**Criteria for assessing reasonable time in ECHR case law.** In its case law, the European Court has ruled that the reasonable duration of a procedure must be assessed in the light of the circumstances of the case and by the following criteria: *the complexity of the case, the behavior of the applicant and the competent authorities, as well as the stake of the dispute for the interested party* (ex: to see *Nakhmanovich v. Russia*, March 2, 2006, § 95; *Holomiov v. Moldova*, November 7, 2006, § 137; *Hajibeyli v. Azerbaijan*, July 10, 2008, § 50; *Cravenco v. Moldova*, January 15, 2008, § 44; *Matei and Tutunaru v. Moldova*, October 27, 2009, § 55; *Panzari v. Moldova*, September 29, 2009, § 31; *Chiarello v. Germany*, June 20, 2019, § 45)<sup>9</sup>.

The criteria for assessing the reasonable time of the trial as a whole are also applicable to criminal proceedings:

1) The complexity of the case. It takes into account the real complexity of the case in relation to its factual and legal elements, such as: file volume, its object, the large number of the accused and witnesses to be heard, the number and nature of offenses (especially in criminal cases with economic or fiscal implications), the duration of the proceedings for the extradition or performance of a procedural act or the administration of the evidence by judicial commission, the need to perform an expertise, the complexity of the incidental legal issues involved<sup>10</sup>. The complexity primarily indicates the need to establish numerous factual elements, such as in cases involving a large number of charges to be proved in criminal cases and which intertwine.

In order to determine the complexity of the criminal case in the prosecution and to estimate the reasonable time, it is necessary to establish the nature of the criminal charge, the existence of participation, the nature and volume of evi-

<sup>8</sup> Ciobanu c. Moldovei, Hot. CtEDO din 24.02.2015. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

<sup>9</sup> DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (paragr.32)

<sup>10</sup> A se vedea: hot. CtEDO din 27. 06. 1968 în cauza Neumeister c. Austriei, paragr. 21.

<sup>8</sup>Ciobanu v. Moldova, ECHR Decision from 24.02.2015. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

<sup>9</sup>DCC No.4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (paragraph 32)

<sup>10</sup>To see: ECHR Decision from 27. 06. 1968 the case of Neumeister v. Austria, paragraph 21.



fie demonstrate în cauzele penale și care se întrepătrund.

Pentru a determina complexitatea cauzei penale în cadrul urmăririi penale și a estima termenul rezonabil, este necesar a stabili natura acuzației penale, existența participației, natura și volumul probelor, existența, numărul și complexitatea expertizelor, comisiilor rogatorii, procedurii de extrădare, numărul părților vătămate, al martorilor, dispunerea măsurilor speciale de investigații etc., deci orice acțiune procesuală ce ar necesita timp și resurse suplimentare pentru realizarea și obținerea rezultatului necesar<sup>11</sup>. Așadar, în fiecare cauză concretă, procurorul, luând decizia de a prelungi termenul urmăririi penale, va efectua testul complexității cauzei în raport cu garantarea termenului rezonabil al urmăririi penale.

2) Comportamentul părților la proces. Exercițarea de către o persoană, cu bună-credință, a tuturor mijloacelor procedurale prevăzute în dreptul intern, în exercitarea dreptului la apărare, nu poate fi considerată că a condus la prelungirea duratei procedurilor<sup>12</sup>. În cazul în care acuzatul s-a sustras procesului penal desfășurat într-o țară ce respectă principiile statului de drept, acesta nu se poate plânge de durata nerezonabilă a procedurii ce s-a desfășurat în urma fugii sale, cu excepția perioadei în care persoana s-a aflat la dispoziția organului de urmărire penală<sup>13</sup>. Perioadele în care reclamantii s-au eschivat de la răspundere penală ar trebui excluse din durata totală a procedurii (a se vedea Girolami c. Italiei, hot. din 19. 02.1991, paragr. 13 și Smirnova c. Rusiei, hot. din 24.07.2003, par.86). Respectarea termenului rezonabil, în raport cu comportamentul părților, nu impune obligația persoanei de cooperare cu autoritățile judiciare<sup>14</sup>, deci bănuitului/ învinuitului nu-i poate fi imputată vinovăția față de ter-

dence, existence, the number and complexity of expertise, judicial commissions, extradition procedure, the number of injured parties, witnesses, availability of special investigative measures, etc., subsequently any procedural action that would require additional time and resources to achieve and obtain the required result<sup>11</sup>. Therefore, in each concrete case, the prosecutor taking the decision to extend the term of the criminal investigation will perform the test of the complexity of the case in relation to guaranteeing the reasonable term of the criminal investigation.

2) Parties' behavior to the proceedings. The exercise by a person, in good faith, of all the procedural means provided for in national law, in the exercise of the right of defense, cannot be considered to have led to an extension of the duration of the proceedings<sup>12</sup>. If the accused has evaded criminal proceedings in a country which respects the principles of the rule of law, he may not be complain about the unreasonable duration of the proceedings following his escape, except for the period during which the person was at the disposal of the criminal prosecution body<sup>13</sup>. Periods in which the claimants evaded criminal liability should be excluded from the total length of the proceedings (to see Girolami v. Italy, Decision from 19. 02.1991, paragraph 13 and Smirnova v. Russia, Decision from 24.07.2003, paragraph 86). Compliance with the reasonable time, in accordance with the conduct of the parties, does not impose an obligation on the person to cooperate with the judicial authorities<sup>14</sup>, therefore, the suspect / accused cannot be blamed for delaying the criminal investigation, as long as his behavior is within the permissive limits of the Criminal Procedure Code regarding his defense.

3) Conduct of the criminal investigation body. Due diligence is required from the authorities at each procedural stage. The repeated return

<sup>11</sup> Carajeleascov Cristina. Rolul procurorului în asigurarea respectării termenului rezonabil în cadrul urmăririi penale. În: Revista națională de drept. nr.7, 2017. Ch. p. 62.

<sup>12</sup> A se vedea: Hot. CtEDO din 07. 10. 2006 în cauza Holomiov c. Moldovei, paragr. 143.

<sup>13</sup> A se vedea Hot. CtEDO din 20. 06. 2006 în cauza Vayic c. Turciei, paragr. 44.

<sup>14</sup> Hot. CtEDO Corigliano c. Italiei, din 10. 12. 1982, paragr. 42, 43. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62021>

<sup>11</sup>Carajeleascov Cristina. The role of the prosecutor in ensuring the observance of the reasonable term within the criminal investigation. In: National Law Review. No.7, 2017. Ch. p. 62.

<sup>12</sup> To see: ECHR Decision from 07. 10. 2006, the case of Holomiov v. Moldova, paragraph 143.

<sup>13</sup> To see ECHR Decision from 20. 06. 2006, the case of Vayic v. Turkey, paragraph 44.

<sup>14</sup>ECHR Decision Corigliano v. Italy, from 10. 12. 1982, paragraph 42, 43. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62021>



giversarea urmăririi penale, atâta timp cât comportamentul acestuia se află în limitele permise ale prevederilor Codului de procedură penală cu privire la apărarea sa.

3) Conduita organului de urmărire penală. Diligența rezonabilă este solicitată din partea autorităților la fiecare etapă procedurală. Întoarcerea repetată a cauzei la anchetatori – pentru aceleași motive – pentru ca să fie efectuate noi investigații au determinat întâzieri imputabile autorităților. (Șleževičius c. Lituaniei, hot. CtEDO din 13.11.2001)<sup>15</sup>. CtEDO verifică dacă au existat perioade de inactivitate a organelor judiciare sau întâzieri nejustificate în desfășurarea procedurilor, în vederea respectării principiului bune administrări a justiției<sup>16</sup>.

Astfel, într-un număr de cauze examinate de Curte referitoare la implementarea legislației naționale privind protejarea vieții participanților la trafic împotriva accidentelor rutiere, constatarea unei încălcări a fost în cea mai mare parte din cauza unor termene nerezonabile și a lipsei de diligență din partea autorităților în desfășurarea urmăririi penale, indiferent de rezultatul lor final (a se vedea *Anna Todorova*, citată supra, § 76; *Antonov*, citată supra, §§ 50-52; *Igor Shevchenko c. Ucrainei*, nr. 22737/04, §§ 57-62, 12 ianuarie 2012; *Sergiyenko c. Ucrainei*, nr. 47690/07, §§ 51-53, 19 aprilie 2012; *Prynda c. Ucrainei*, nr. 10904/05, § 56, 31 iulie 2012; și *Zubkova*, citată supra, §§ 41-42)<sup>17</sup>.

4) Importanța procesului pentru cel interesat. Trebuie avute în vedere în acest context vârsta, starea de sănătate a acuzatului, faptul că acuzatul este privat de libertate pe parcursul procedurii, implicațiile sociale pe care o procedură

of the case to investigators – for the same reasons – for further investigations led to delays attributable to the authorities. (Șleževičius v. Lithuania, ECHR Decision from 13.11.2001)<sup>15</sup>. ECHR verifies whether there have been periods of inactivity of the judiciary or unjustified delays in the conduct of proceedings, in order to comply with the principle of good administration of justice<sup>16</sup>.

Thus, in a number of cases examined by the Court concerning the implementation of national legislation on the protection of the lives of road users against road accidents, the finding of an infringement was largely due to unreasonable deadlines and lack of due diligence on the part of the authorities in conducting criminal proceedings, regardless of their final outcome (to see *Anna Todorova*, cited above, § 76; *Antonov*, cited above, §§ 50-52; *Igor Shevchenko v. Ukraine*, No. 22737/04, §§ 57-62, January 12, 2012; *Sergiyenko v. Ukraine*, No. 47690/07, §§ 51-53, April 19, 2012; *Prynda v. Ukraine*, No. 10904/05, § 56, July 31, 2012; and *Zubkova*, cited above, §§ 41-42)<sup>17</sup>.

4) The importance of the process for the interested party. In this context, the age, the state of health of the accused, the fact that the accused is deprived of liberty during the proceedings, the social implications that a long procedure may have on the applicant, given his status as a civil servant, must be taken into account. The criminal investigation will be carried out in terms as restricted as possible in case of limiting the person in certain rights or imposing certain restrictions provided by the Criminal Procedure Code, here we highlight the application of preventive measures, the person's health, etc. The ECHR has repeatedly stated that once a person is in pre-trial detention, he or she is entitled to special diligence

<sup>15</sup> Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59876>

<sup>16</sup> În perioada cuprinsă între sfârșitul lunii aprilie 1998 și luna februarie 2002, împotriva reclamantului nu a mai fost întreprins niciun act de procedură și nici nu a fost audiat de organele de urmărire penală (paragr. 8), cauza fiind în nelucrare în jur de 4 ani. Având în vedere jurisprudența Curții în materie, aceasta consideră că în cauză durata procedurii judecătorești este excesivă și nu răspunde exigențelor impuse de principiul „duratei rezonabile” (paragr. 25). Hot. CtEDO, Tudorache c. României, din 29. 09.2005. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123639>

<sup>17</sup> Ciobanu c. Moldovei, Hot. CtEDO din 24.02.2015. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>

<sup>15</sup> Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59876>

<sup>16</sup> In the period between the end of April 1998 and February 2002, no further procedural action was taken against the applicant and he was not heard by the criminal prosecution bodies (paragraph 8), the case being pending for about 4 years. In the light of the Court's case-law, it considers that the length of the court proceedings in the case is excessive and does not meet the requirements of the “reasonable time” principle (paragraph 25). ECHR Decision, *Tudorache v. Romania*, from 29. 09.2005. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123639>

<sup>17</sup> Ciobanu v. Moldova, ECHR Decision from 24.02.2015. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157615>



îndelungată le poate produce asupra reclamantului, având în vedere calitatea sa de funcționar. Urmărirea penală se va desfășura în termene pe cât este posibil de restrânse în cazul limitării persoanei în anumite drepturi sau impunerii anumitor restricții prevăzute de Codul de procedură penală, aici evidențiem aplicarea măsurilor preventive, starea de sănătate a persoanei etc. CtEDO a statuat în mod repetat faptul că odată ce persoana se află în detenție preventivă are dreptul la o diligență specială din partea autorităților competente<sup>18</sup>.

5) Vârsta de până la 18 ani a victimei. Urmărirea penală în care sunt bănușiți, învinușiți, inculpați, arestați preventiv, precum și minori, se face de urgență și în mod preferențial.

Garanții speciale privind realizarea urmăririi penale în termene proximale pentru minori și persoanele arestate sunt impuse prin intermediul prevederilor art. 20 alin. (3), 186 alin. (6) și (8) CPP RM.

Starea de minorat a victimei se ia în considerare la stabilirea respectării termenului rezonabil. Aceasta, ca și alte instituții procesual-penale, are ca scop a oferi o protecție mai mare, prin accelerarea instrumentării cauzei, pentru a evita pe cât este posibil consecințele nefaste ale procesului penal asupra acestor categorii de persoane<sup>19</sup>.

**Analiza cadrului normativ național.** Termenul rezonabil de urmărire penală într-o cauză concretă se stabilește de către procuror prin ordonanță, în funcție de criteriile descrise. Termenul fixat de procuror este obligatoriu pentru ofițerul de urmărire penală și poate fi prelungit la solicitarea acestuia. În cazul în care este necesar de a prelungi termenul de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală întocmește un demers motivat în acest sens și îl prezintă procurorului înainte de expirarea termenului fixat de acesta.

Conform prevederilor art. 20 alin. (4) CPP RM, **respectarea termenului rezonabil** (s.a.)

<sup>18</sup> Hot. CtEDO Abdoella c. Olandei, din 25. 11. 1992, paragr.24. Disponibilă: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57765>

<sup>19</sup> Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Tatiana Vizdoagă [et al.] Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău. 2013, p. 1992.

by the competent authorities<sup>18</sup>.

5) The victim is up to 18 years old. The criminal investigation, in which they are suspected, accused, remanded in custody, as well as minors, is done urgently and preferentially.

Special guarantees regarding the criminal investigation in the nearest future for minors and arrested persons are imposed through the provisions of Art. 20 paragraph (3), 186 paragraphs (6) and (8) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

The minor's status of the victim is taken into account when establishing the observance of the reasonable term. This, like other criminal procedural institutions, aims to provide greater protection, by accelerating the investigation of the case, in order to avoid as much as possible the harmful consequences of the criminal process on these categories of persons<sup>19</sup>.

**Analysis of the national regulatory framework.** The reasonable time for criminal prosecution in a specific case is established by the prosecutor's order, according to the described criteria. The term set by the prosecutor is mandatory for the criminal investigation officer and may be extended at his request. If it is necessary to extend the term of the criminal investigation, the criminal investigation officer shall draw up a reasoned request in this regard and shall present it to the prosecutor before the expiry of the term set by him.

According to the provisions of the Art. 20 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, **compliance with the reasonable term** (and others) *at the criminal investigation is ensured by the prosecutor, and at the trial of the case – by the respective court.*

*The use of restrictive time limits concerns the proper administration of justice and compliance, in particular with the principle of legal certainty<sup>20</sup>.*

<sup>18</sup>ECHR Decision Abdoella v. Netherlands, from 25. 11. 1992, paragraph 24. Available at: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57765>

<sup>19</sup>Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Tatiana Vizdoaga [et al.] Manualul judecătorului pentru cauze penale. Chișinău. 2013, p.1992.

<sup>20</sup> DCC No. 6 from 19.03.20019 on the exception of unconstitutionality of Article 265 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code (contesting the prosecutor's refusal to receive a complaint or allegation of a criminal offense) (point 44).

la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

Folosirea termenelor limitative privește asigurarea bunei-administrații a justiției și respectarea, în special a principiului securității juridice<sup>20</sup>.

CC subliniază că îndeplinirea acțiunilor sau actelor procedurale cu respectarea întocmai a termenelor legale reprezintă un element important în desfășurarea procesului penal, fără de care ar fi imposibilă respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal<sup>21</sup>.

Mai multe norme din CPP asigură garanții suplimentare privind respectarea termenului rezonabil al urmăririi penale stabilind termene procesuale precise pentru îndeplinirea unor acțiuni procesuale și întocmirea unor acte procedurale. Bunăoară, art. 63/1 CPP instituie termenul de 5 zile pentru a aduce la cunoștință ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și informația despre drepturile prevăzute la art.64 CPP, precum și intervalele de timp pentru care poate fi amânată informarea despre atribuirea calității de bănuț.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art.63 alin. (2) CPP, legislatorul nu permite organului de urmărire penală să mențină în calitate de bănuț:

1) persoana reținută – mai mult de 72 de ore;

2) persoana față de care a fost aplicată o măsură preventivă neprivativă de libertate – mai mult de 10 zile din momentul când i s-a adus la cunoștință ordonanța despre aplicarea măsurii preventive;

3) persoana față de care a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate – mai mult de 3 luni, iar cu acordul Procurorului General și al adjuncților săi – mai mult de 6 luni.

<sup>20</sup> HCC nr. 6 din 19.03.20019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni) (pct. 44).

<sup>21</sup> HCC nr. 40 din 21. 12. 2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 232 alin. (2) și 308 alin. (4) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (termenul depunerii demersului privind prelungirea arestului) (pct. 58).

Civil Code emphasizes that *the fulfillment of actions or procedural acts with the exact observance of the legal terms represents an important element in the development of the criminal process, without which it would be impossible to respect the fundamental principles of the criminal process.*<sup>21</sup>

Several rules of the Criminal Procedure Code provide additional guarantees regarding the observance of the reasonable term of the criminal investigation by establishing precise procedural deadlines for the fulfillment of some procedural actions and elaboration of some procedural acts. For example, Art. 63/1 of the Criminal Procedure Code establishes the term of 5 days to inform the ordinance of recognition of the person as a suspect and information about the rights provided by Art. 65 of the Criminal Procedure Code, as well as the time intervals for which the information about the attribution of the quality of suspect can be postponed.

Also, in accordance with the provisions of Art. 63 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code, the legislator does not allow the criminal investigation body to maintain the quality of a suspect:

1) for the detained person – more than 72 hours;

2) for the person against whom a non-custodial measure has been applied – more than 10 days from the time the ordinance of the application of the preventive measure was notified to him;

3) for the person against whom a recognition ordinance was issued in this capacity – more than 3 months, and with the consent of the General Prosecutor and his deputies – more than six months.

As for the quality of the accused, Civil Code notes that *the period for maintaining the accused status of a person must be deducted from the reasonable period guaranteed by Art. 6 § 1 of the European Convention on Human Rights and by the Art. 20 of the Constitution. In criminal matters, this right seeks not to be the subject of an accusation for a*

<sup>21</sup> DCC No. 40 from 21. 12. 2017 on the exception of unconstitutionality of Articles 232 paragraph (2) and 308 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova (the deadline for submitting the request regarding the extension of the arrest) (point 58).





În ceea ce privește calitatea de învinuit, CC reține că termenul de menținere a statutului de învinuit al persoanei trebuie dedus din termenul rezonabil garantat de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de articolul 20 din Constituție. În materie penală, acest drept urmărește ca persoana să nu fie subiectul unei acuzații pentru o perioadă îndelungată de timp<sup>22</sup>.

Așadar, Curtea Constituțională menționează că termenul de menținere a persoanei în calitate de învinuit trebuie să fie unul rezonabil. Acest termen nu poate fi stabilit *in abstracto*, dar în fiecare caz particular<sup>23</sup>, în funcție de criteriile stabilite în art. 20 alin. (2) CPP.

Prin intermediul prevederilor art. 52 alin. (1) pct. 7 și art. 259 CPP RM, procurorul nu numai stabilește, dar și verifică respectarea termenului rezonabil al urmării penale.

Conducându-se de prevederile art. 53/1 alin. (3) lit. d) CPP RM, procurorul ierarhic superior este în drept să retragă și să transmită altui procuror materialele și cauzele penale în cazul:

**c) neîntreprinderii acțiunilor necesare pe cauza penală în mod nejustificat mai mult de 30 de zile.** (s.a)

De asemenea, dacă procurorul ierarhic superior constată că organul de urmărire penală sau procurorul cărora, conform legii, le revine efectuarea sau conducerea urmăririi penale nu asigură în termen **rezonabil** cercetarea completă, obiectivă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei în vederea stabilirii adevărului, în conformitate cu

*long period of time*<sup>22</sup>.

The Constitutional Court therefore states that time limit for maintaining the person as an accused must be a reasonable one. This deadline cannot be set *in abstracto*, but in each particular case<sup>23</sup>, depending on the criteria established in Art. 20 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code.

Through the provisions of the Art. 52 paragraph (1) point 7 and Art. 259 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the prosecutor not only establishes, but also verifies the observance of the reasonable term of the criminal investigation.

Following the provisions of Art. 53/1 paragraph (3) letter d) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, the hierarchically superior prosecutor has the right to withdraw and transmit to another prosecutor the materials and criminal cases in the following case:

**c) failure to take the necessary actions on the criminal case unjustifiably for more than 30 days.** (and others)

Also, if the hierarchically superior prosecutor finds that the criminal investigation body or the prosecutor who, according to the law, is responsible for carrying out or conducting the criminal investigation does not ensure in a **reasonable** time the complete, objective and multi-lateral investigation of the case's circumstances in order to establish the truth according to the provisions of the Art. 271 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, *ex officio* or upon request, orders, by a motivated

<sup>22</sup> DCC nr.4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct. 31). În conformitate cu pct. 37 al acestei Decizii, CC a statuat: Curtea Europeană a reținut că aflarea persoanei într-o stare de incertitudine cu privire la viitorul său pentru o perioadă îndelungată de timp, ținând cont de faptul că risca o condamnare penală, este contrară art. 6 din Convenție. Curtea Europeană a subliniat că acuzatul are dreptul la examinarea cazului său cu o diligență specială și că, în materie penală, art. 6 din Convenție este conceput pentru evitarea incertitudinii în care se află o persoană acuzată (Kalpachka v. Bulgaria, 2 noiembrie 2006, § 65; Borzhonov v. Rusia, 22 ianuarie 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, 10 iulie 2012, § 129; Borobar și alții v. România, 29 ianuarie 2013, § 80).

<sup>23</sup> DCC nr.4 din 20.01.2020 (pct. 34).

<sup>22</sup> DCC No.4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of the Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (point 31). In accordance with point 37 of this Decision, CC stated: The European Court held that finding the person in a state of uncertainty about his future for a long period of time, taking into account the fact that he risks a criminal conviction, is contrary to Art. 6 of the Convention. The European Court emphasized that the accused has the right to examine his case with special diligence and that, in criminal matters, Art. 6 of the Convention was designed to avoid the uncertainty of an accused person (Kalpachka v. Bulgaria, November 2, 2006, § 65; Borzhonov v. Russia, January 22, 2009, § 39; Grigoryan v. Armenia, July 10, 2012, § 129; Borobar and others v. Romania, January 29, 2013, § 80).

<sup>23</sup> DCC No.4 from 20.01.2020 (point 34).



prevederile art. 271 alin. (4) CPP RM, din oficiu sau la solicitare, dispune, printr-o ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către un alt organ similar.

Învinuitul are dreptul de a sesiza procurorul ierarhic superior, invocând prevederile art. 66 alin. (2) pct. 35 CPP RM privitor la încălcarea termenului rezonabil al urmăririi penale.

Garanții suplimentare de netergiversare a urmăririi penale în privința învinuitului găsim în dispozițiile art. 289, 290 și 291 CPP.

Procurorul, în termen de cel mult 15 zile de la primirea dosarului trimis de organul de urmărire penală, dacă constată că au fost respectate dispozițiile CPP RM privind urmărirea penală, că urmărirea penală este completă, că există probe suficiente și legal administrate, el dispune una din următoarele soluții:

- pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art.281 și 282 CPP, dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat făptuitorul și că acesta poartă răspundere penală, apoi întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

- dacă făptuitorul a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată.

În conformitate cu prevederile art.292 CPP RM, dacă procurorul constată că urmărirea penală nu este completă sau că nu au fost respectate dispozițiile legale la desfășurarea urmăririi, el restituie cauza organului care a efectuat urmărirea penală sau trimite cauza organului competent ori altui organ, pentru completarea urmăririi penale sau, după caz, eliminarea încălcărilor comise ale dispozițiilor legale în ordonanța de restituire sau trimiterea cauzei se indică *inter alia termenul* în care neajunsurile depistate urmează a fi lichidate.

Dacă consideră necesar, procurorul, într-un *termen rezonabil*, efectuează personal acțiunile procesuale pentru completarea urmăririi penale sau pentru refacerea acțiunilor efectuate cu încălcarea dispozițiilor legale, după care decide terminarea urmăririi penale, restituirea cauzei sau

ordinanțe, the performance of the criminal investigation by another similar body.

The accused has the right to notify the hierarchically superior prosecutor, invoking the provisions of Art. 66 paragraph (2) point 35 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova regarding the violation of the reasonable term of the criminal investigation.

Additional guarantees of not delaying the criminal investigation regarding the accused are found in the provisions of Art. 289, 290 and 291 of the Criminal Procedure Code.

The prosecutor, within maximum 15 days from the receipt of the file sent by the criminal investigation body, if he finds that the provisions of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova have been observed, that the criminal investigation is complete, that there is sufficient and legally administered evidence, he shall order one of the following solutions:

- charges the perpetrator according to the provisions of Art. 281 and 282 of the Criminal Procedure Code, if he was not charged during the criminal investigation, when it results from the case materials that the deed exists, that the perpetrator was found and that he is criminally liable, then draws up the indictment ordering the sending of the case to the court;

- if the perpetrator has been charged during the criminal investigation, draws up the indictment ordering the case to be sent to the court.

In accordance with the provisions of Art. 292 of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, if the prosecutor finds that the criminal investigation is not complete or that the legal provisions were not observed during the investigation, he returns the case to the body that carried out the criminal investigation or sends the case to the competent body or another body in order to complete the criminal investigation or, as the case may be, to eliminate the violations committed by the legal provisions in the restitution order, or to send the case, indicating *inter alia* the term in which the detected shortcomings are to be eliminated.

If the prosecutor deems it necessary, within a *reasonable time*, personally performs the procedural actions for completing the criminal investigation or for restoring the actions carried out in viola-



trimiterea ei la alt organ de urmărire penală.

În cazul în care persoana care ia cunoștință de materiale abuzează de situația sa, procurorul fixează în baza unei ordonanțe modul și **termenul** acestei acțiuni, având în vedere volumul dosarului (art.293 alin. (4) CPP RM).

CPP nu prevede un termen ce urmează a fi respectat de partea în proces pentru a depune cereri în legătură cu terminarea urmăririi penale. Din conținutul art. 294 alin. (2) CPP rezultă că cererile pot fi incluse în procesul-verbal privind prezentarea materialelor dosarului, dar și pot fi depuse separat. În al doilea caz legea nu prevede un termen expres. Considerăm important de a interveni în cadrul legal pentru a preciza un termen concret de decădere înăuntrul căruia părțile vor fi în drept de a prezenta cereri scrise în condițiile art. 294 alin.(2) CPP<sup>24</sup>.

Prevederile art. 295 alin. (1) CPP RM, care indică în mod expres termenul de examinare a cererilor părților în proces (de 15 zile) și (de 24 de ore) de comunicare a deciziei adoptate își aduce contribuția la respectarea **termenului rezonabil** al procesului.

Termenul rezonabil pentru întocmirea rechizitoriului prevăzut de art. 296 alin. (1) poate fi restrâns și de prevederile art. 297 alin. (5) CPP RM, care obligă procurorul să transmită dosarul în judecată în privința persoanei arestate preventive, cu cel puțin 10 zile până la expirarea termenului de arest stabilit anterior.

Instituirea unor termene proxime pentru controlul judiciar al urmăririi penale este, de asemenea, subjugată obiectivului de asigurare a termenului rezonabil al etapei prejudiciare. În acest context CSJ reține: *Se cere de menționat că, potrivit alin. (4) al art.313 Cod de procedură penală, plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea specială de investigații se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile. Ulterior, încheierea respectivă poate fi atacată în termen de 15 zile, de la data pronunțării, la instanța de recurs competentă. Prin prisma acestor dispoziții imperative, exhaustiv prevăzute de lege, se*

<sup>24</sup> Într-o opinie subiectivă, acest termen ar putea varia între 24 de ore și 3 zile.

tion of the legal provisions, after which he decides to end the criminal investigation, return the case or send it to another criminal investigation body.

If the person who reads the material abuses his situation, the prosecutor determines on the basis of an ordinance the manner and term of this action, taking into account the volume of the file. (Art.293 paragraph (4) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova).

The Criminal Procedure Code does not provide a deadline to be met by the party in the process to submit requests in connection with the termination of the criminal investigation. From the content of Art. 294 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code results that the applications can be included in the minutes regarding the presentation of materials of the file, but also can be submitted separately. In the second case, the law does not provide for an express term. We consider it important to intervene in the legal framework to specify a particular limitation period within which the parties will be entitled to submit written requests under the conditions of Art. 294 paragraph (2) of the Criminal Procedure Code<sup>24</sup>.

The provisions of Art. 295 paragraph (1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, which expressly indicates the time limit for examining the claims of the parties to the proceedings (15 days) and (24 hours) for communicating the adopted decision, contributes to the observance of the **reasonable deadline** of the trial.

The reasonable term for drawing up the indictment provided by Art. 296 paragraph (1) may also be restricted by the provisions of Art. 297 paragraph (5) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova, which obliges the prosecutor to send the case of the pre-trial detainee to the court, at least 10 days before the expiration of the previously established arrest period.

The establishment of close deadlines for the judicial control of the criminal investigation is also subject to the objective of ensuring the reasonable term of the preliminary stage. In this context, the Supreme Court of Justice notes: *It is requested to mention that, according to paragraph (4) of Art. 313 of the Criminal Procedure Code, the complaint against the illegal actions and acts of the criminal investigation*

<sup>24</sup> In a subjective opinion, this term could vary between 24 hours and 3 days.

**constată că în Codul de procedură penală este prevăzut un termen restrâns pentru examinarea plângerilor în ordinea art.313 Cod de procedură penală, pentru a nu se afecta termenul rezonabil de desfășurare a urmăririi penale (s.a.)<sup>25</sup>.**

Un remediu intern de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei a fost instituit prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 „Privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești”. Potrivit art. 4 alin. (2) al Legii 87, în cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală (s.a.) ori a actului judecătoresc de dispoziție.

Solicitarea părților în proces de a accelera urmărirea penală în vederea asigurării termenului rezonabil este prevăzută în art. 20 alin. (5) și (6) și art. 300 alin. (3/1) CPP RM.

În situația în care la efectuarea urmăririi penale există pericolul încălcării termenului rezonabil participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție o cerere privind accelerarea urmăririi penale. Examinarea cererii se face în absența părților, în termen de 5 zile lucrătoare, de către judecătorul de instrucție la locul efectuării urmăririi penale.

În opinia CC, învinuitul dispune de un instrument procesual de apărare a dreptului la respectarea celerității procesului prin utilizarea recursului

<sup>25</sup> În acest sens CSJ ...specifică faptul că în caz de casare a încheierii judecătorului de instrucție și dispunere a rejudecării cauzei în instanța de fond, se pune în pericol termenul judecării plângerii și, în general, cel de desfășurare a urmăririi penale, care duce în consecință la încălcarea drepturilor participanților la un proces echitabil, examinat în termene restrânse. Practica judiciară prin care se remite cauza la rejudecare nu exclude casarea de două și mai multe ori a încheierilor adoptate de judecătorul de instrucție pe aceeași cauză, ceea ce în consecință ar putea duce la încălcarea principiului celerității. Recomandarea nr. 71 cu privire la judecarea recursului împotriva încheierilor adoptate în ordinea prevăzută de art. 313 CPP.

body and of the bodies exercising the special activity of investigations shall be examined by the investigating judge within 10 days. Subsequently, the decision may be challenged within 15 days from the date of decision pronouncement at the competent court of appeal. **In view of these imperative provisions, exhaustively provided by law, it is found that the Criminal Procedure Code provides a restricted term for examining complaints as stated by Art. 313 of the Criminal Procedure Code, in order not to affect the reasonable term for conducting the criminal investigation (and others)<sup>25</sup>.**

An internal remedy for defending the right to a fair trial of the case was established by Law No. 87 from April 21, 2011 “Regarding the reparation by the state of the damage caused by the violation of the right to a reasonable trial of the case or the right to a reasonable execution of the judgment”. According to Art. 4 paragraph (2) of the Law No. 87, *In cases when the right to a fair trial is alleged to have been violated, the request for summons may be filed in the examination of the case on the merits or within 6 months from the entry into force of the prosecutor’s ordinance to terminate the criminal investigation or to remove it from the criminal investigation (and other) or the court order.*

The request of the parties in the process to accelerate the criminal investigation in order to ensure the reasonable term is provided in Art. 20 paragraphs (5) and (6) and Art. 300 (3/1) of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

The participants in the trial may address to the investigating judge a request regarding the acceleration of the criminal investigation, in the situation in which there is a danger of violating the reasonable time when conducting the crimi-

<sup>25</sup> In this sense Supreme Court of Justice ...specifies that in case of the reversal of the conclusion of the investigative judge and the order of the retrial in the court of the first instance, the time limit for judging the complaint and, the time limit for conducting the criminal investigation is endangered, which consequently leads to the violation of the rights of the participants in a fair trial, examined within a short period of time. The judicial practice by which the case is remitted for retrial does not exclude the quashing of the decisions adopted by the investigating judge on the same case for two or more times, which could consequently lead to the violation of the speed principle. Recommendation No. 71 regarding the judgment of the appeal against the conclusions adopted in the order provided by Art. 313 of the Criminal Procedure Code.





*acceleratoriu. Mai mult, faptul că este suspendată cauza penală nu poate servi drept temei de respingere a plângerii înaintate în baza articolului 20 din Codul de procedură penală<sup>26</sup>.*

**Concluzii și recomandări.** Cadrul normativ național corespunde în cea mai mare parte standardelor CtEDO în materia respectării dreptului la proces desfășurat în termen rezonabil.

Deși până în prezent Republica Moldova nu a fost condamnată de CtEDO pentru încălcarea termenului rezonabil al urmăririi penale în sensul art. 6 paragr.1 CEDO, totuși CtEDO a constatat termene excesive ale urmăririi penale în mai multe cazuri privind neîndeplinirea obligațiilor pozitive de investigare a deceselor și a plângerilor de tortură prin prisma art. 2 și 3 din Convenție, care în mare măsură au determinat ineficiența cercetărilor la faza prejudiciară a procesului.

Instituția procedurii privind verificarea duratei urmăririi penale a fost reglementată de legiuitor în îndeplinirea obligațiilor ce decurg din prevederile art. 6 și art. 13 CEDO. Acest mecanism național acceleratoriu, în opinia noastră, nu este eficient și poate fi perfecționat prin acordarea dreptului părții în proces de a participa în fața instanței care verifică respectarea termenului rezonabil.

Pentru ca învinuitul, persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente care a avut de suferit din cauza duratei nerezonabile a procesului penal să aibă plenitudinea exercitării drepturilor lor este necesar ca acestea să beneficieze nu doar de o procedură exclusiv scrisă, dar și de contradictorialitate și oralitate, componente ce țin de esența dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare. De asemenea, dreptul participanților la procesul penal de a lua cunoștință de toate argumentele prezentate instanței de către oponentii procesuali și de a le combate ar permite de a asigura egalitatea armelor.

nal investigation. The examination of the application is made in the absence of the parties, within 5 working days, by the investigating judge at the place of the criminal investigation.

In the opinion of CC, *the accused has a procedural tool to defend the right to respect for the speed of the process by using the accelerating appeal. Moreover, the fact that the criminal case is suspended cannot serve as a ground for rejecting the complaint submitted under Article 20 of the Criminal Procedure Code<sup>26</sup>.*

**Conclusions and recommendations.** The national regulatory framework largely corresponds to the ECHR standards in terms of respecting the right to a fair trial within a reasonable time.

Although so far the Republic of Moldova has not been convicted by the ECHR for violating the reasonable term of the criminal investigation within the meaning of Art. 6 paragraph 1 of ECHR, however, the ECHR found excessive terms of the criminal investigation in several cases regarding the non-fulfillment of the positive obligations to investigate deaths and complaints of torture in the light of Art. 2 and 3 of the Convention, which largely determined the inefficiency of the research at the prejudicial phase of the process.

The institution of the procedure regarding verification of the duration of the criminal investigation was regulated by the legislator in fulfilling the obligations deriving from the provisions of Art. 6 and 13 of ECHR. In our opinion, this national accelerating mechanism is not efficient and can be improved by granting the right of the party in the process to participate before the court that verifies the observance of the reasonable term.

In order for the accused, the injured party, the civil party or the civilly liable party who has suffered as a result of the unreasonable length of the criminal proceedings to have the full exercise of their rights, they must benefit not only from an exclusive written procedure, but also of contradictory and oral nature, components related to the essence of the right to a fair trial and the right to defense. Also, the right of the participants in the criminal trial to take note of all the argu-

<sup>26</sup> DCC nr. 4 din 20.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr. 206g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 282 din Codul de procedură penală (durata maximă de menținere a statutului de învinuit al persoanei) (pct.38).

<sup>26</sup> DCC No. 4 from 20.01.2020 of inadmissibility of the notification No. 206g/2019 on the exception of unconstitutionality of the Article 282 of the Criminal Procedure Code (the maximum duration of maintaining the accused status of the person) (point 38).



Având în vedere cele expuse, considerăm oportun de a propune modificarea cadrului normativ, încât judecătorul de instrucție și părțile în proces să examineze cererile de accelerare a urmării penale similar procedurii prevăzute în art. 313 CPP, aplicate în mod corespunzător.

ments presented to the court by the procedural opponents and to control them allows ensuring equality of arms.

In view of the above, we consider it appropriate to propose the modification of the normative framework, so that the investigative judge and the parties in the process to examine the requests for accelerating the criminal investigation similar to the procedure provided in Art. 313 of the Criminal Procedure Code, accordingly applied.

### **Referințe bibliografice**

#### ***Bibliographical references***

1. Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ), Ed. Cartea Juridică, Ch., 2016.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.10.2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 298, art. 300 și art. 313 din Codul de procedură penală, introduse prin Legea nr. 264-XVI din 28 iulie 2006 „Pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova” (Monitorul Oficial 175-177/23, 09.11.2007) (pct. 5).
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 20 din 16. 06. 1997 cu privire la excepția de neconstituționalitate a art. 97 alin. (4) din Codul de procedură penală.
4. Decizia Curții Constituționale nr. 12 din 09. 02. 2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 6g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 53/1 alineatul (2) litera d) din Codul de procedură penală.
5. Hotărârea Curții Constituționale HCC nr. 6 din 19. 03. 2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 265 alin. (2) din Codul de procedură penală (contestarea refuzului organului de urmărire penală de a primi plângerea sau denunțul privind comiterea unei infracțiuni).

#### ***Despre autori***

**Tudor OSOIANU,**

doctor în drept, profesor universitar interimar,  
conferențiar universitar al Catedrei „Procedură  
penală, criminalistică și securitate informațională”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: tosoianu@gmail.com

tel.: 079407536

**Dinu OSTAVCIUC,**

doctor în drept,  
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI  
e-mail: ostavciuc@mail.ru

tel.: 078551551

#### ***About authors***

**Tudor OSOIANU,**

PhD, associate professor,  
associate professor of the Chair “Criminal Procedure,  
Forensics and Information Security”,  
Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,  
e-mail: tosoianu@gmail.com

tel.: 079407536

**Dinu OSTAVCIUC,**

PhD,  
rector of the Academy “Stefan cel Mare” of the MIA,  
e-mail: ostavciuc@mail.ru

tel.: 078551551



## PREVENIREA ȘI INVESTIGAREA ESCROCHERIILOR

**Alexandru PARENIUC,**  
*doctor în drept, conferențiar universitar*

**Liliana LUCAS,**  
*doctorandă*

*Articolul cuprinde o analiză succintă a procesului de prevenire, investigare/cercetare a actelor de escrocherie și de utilizare a rezultatelor activității speciale de investigații în vederea precizării conținutului și modului de combatere a escrocheriilor prin prisma măsurilor speciale de investigații.*

*Cuvinte-cheie: infracțiuni contra patrimoniului, escrocheria, acțiuni de urmărire penală, probe, informație, măsurile speciale de investigații, prevenirea criminalității, rezultatele măsurilor speciale de investigații, valorificarea informației.*

## PREVENTION AND INVESTIGATION OF SCAMS

**Alexandru PARENIUC,**  
*PhD, associate professor*

**Liliana LUCAS,**  
*PhD student*

*The article includes a brief analysis of the process of prevention, investigation / research of acts of fraud and the use of the results of the special investigation activity in order to specify the content and manner of combating fraud through the prism of special investigation measures.*

*Keywords: crimes against property, scam, prosecution actions, evidences, information, special investigative measures, crime prevention, the results of special investigative measures, capitalization of information.*

**Introducere.** Nici o societate nu poate exista fără proprietate, care, constituind temelia ei economică, determină într-o mare măsură relațiile ei politice, morale, juridice, ideologice etc. Trecerea la economia de piață a condiționat apariția unor noi forme de proprietate, a diversificat multitudinea relațiilor economice între persoanele fizice și juridice. Faptul respectiv a influențat considerabil starea cantitativă și calitativă a criminalității în general, a dat naștere apariției unor noi forme de activitate infracțională, mai periculoase și mai ingenioase, un loc special printre care îl ocupă și infracțiunea de escrocherie.

Alături de furturi, jafuri și tâlhării, escrocheria face parte din categoria infracțiunilor contra patrimoniului, prezentând un grad de pericol social sporit. Prin modul în care este concepută și realizată, prin efectele produse, pagubele pricinuite proprietății publice sau private, escrocheria aduce atingere relațiilor sociale de ordin patrimonial, a căror formare, desfășurare și dezvoltare sunt de neconceput fără asigurarea unui climat de

**Introduction.** No society can exist without property, which, constituting its economic foundation, determines to a large extent its political, moral, ideological relations, etc. The transition to a market economy conditioned the emergence of new forms of ownership, diversified the multitude of economic relations between individuals and legal entities. This fact has considerably influenced the quantitative and qualitative state of criminality in general, has given rise to new forms of criminal activity, more dangerous and more ingenious, a special place among which is occupied by the crime of fraud.

Among with thefts and robberies, fraud is part of the category of crimes against property, presenting an increased degree of social danger. By the way on which the damages caused to public or private property are conceived and realized, through the produced effects, the scam affects patrimonial social relations, whose formation and development are inconceivable without ensuring a climate of good faith and trust in inter-human

bună-credință și încredere în relațiile interumane.

Acest tip de criminalitate manifestă o tendință clară de creștere. Anual pe teritoriul Republicii Moldova sunt înregistrate, mai ales în ultimii ani, mai mult de două mii de cazuri de escrocherii [1]:

<b>Anii (Years)</b> <b>Infrațiuni</b> <b>(Crimes)</b>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Înregistrate <i>Registered</i>	1496	1868	1904	2077	2390	2159	2071	2114
% Tr. procurorului <i>%, Forwarded to the prosecutor</i>	35,0	30,7	59,4	63,9	38,33	37,7	88,2	33,82

Acestea sunt cifrele oficiale înregistrate, însă trebuie să menționăm că latentitatea acestui gen de infracțiuni este foarte mare. Escrocheriile nu sunt cele mai răspândite infracțiuni patrimoniale: în plan cantitativ predomină furturile. Însă pericolul social al acestor forme de comportament ilicit este extraordinar de mare. Victime ale escrocheriilor, în primul rând ale celor financiare, au devenit milioane de oameni, iar infractorii au intrat în posesia unor mijloace bănești colosale.

Din păcate, orice societate se confruntă cu fenomene de crimă și infracționalitate, întrucât nu poate exista o societate „în care indivizii să nu se abată mai mult sau mai puțin de la tipul colectiv, este inevitabil ca printre aceste abateri să fie unele care prezintă caracter criminal”. De altfel, Emile Durkheim consideră crima ca un „fenomen normal”, cu condiția ca ea să nu depășească anumite limite care fac imposibilă funcționarea societății și conviețuirea indivizilor [2, p. 66].

**Metode și materiale aplicate.** În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparativă de studiere a metodologiei de investigare a escrocheriilor. De asemenea, ne-am axat pe metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării, metoda analitică etc.

**Scopul cercetării.** În cele ce urmează ne propunem să abordăm investigarea particularităților comiterii escrocheriilor, relevarea și analiza

relationships.

This type of crime shows a clear upward trend. Every year on the territory of the Republic of Moldova more than two thousand of cases of scams are registered, especially during the recent years [1]:

These are the official recorded figures, but we must mention that the latency of this type of crime is very high. Scams are not the most common property crimes: quantitatively, thefts predominate. But the social danger of these forms of illicit behavior is extraordinarily great. Victims of scams, primarily financial scams, have become millions, and criminals have taken possession of colossal money.

Unfortunately, any society faces phenomenon of crime and criminality, as there can be no society “in which individuals do not deviate more or less from the collective type, it is inevitable that among these deviations there are some that have criminal character”. Besides, Emile Durkheim considered crime to be a “normal phenomenon”, with condition that it does not exceed certain limits which make it impossible for society to function and for individuals to coexist [2, p.66].

**Methods and materials applied.** Within the study limits of this article, as the main research method was used the comparative method of studying the methodology of investigation of scams. We also focused on methods, such as: method of logical analysis, logical interpretation, classification, analytical method, etc.

**The purpose of the research.** In the following we intend to approach the investigation of the peculiarities of scams’ committing, revealing and analyzing the typical errors of law en-



greșelilor tipice de aplicare a dreptului în cazurile corespunzătoare, elaborarea de recomandări referitoare la calificarea celor mai complicate cazuri de comitere a escrocheriei în vederea aprecierii modului în care acestea pot fi utilizate în procesul investigării infracțiunilor.

**Rezultate obținute și discuții.** Indiferent de etapa de dezvoltare a societății noastre, interesul privind cercetările științifice în vederea aprecierii pericolozității unei fapte penale este același. În legislația penală sunt recunoscute ca infracțiuni numai faptele socialmente periculoase, iar pericolul social este cel mai important semn material al infracțiunii, o însușire obiectivă a infracțiunii ce-i descoperă esența socială [3, p. 66].

Potrivit legislației, varianta-tip a infracțiunii de escrocherie constă în „*dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile*” [4].

Specificul acestui tip de activitate infracțională constă în aceea că ea, rămânând în limitele aprecierii legale, capătă noi forme, iar diversitatea scenariilor de comitere a escrocheriei și profesionalismul autorilor necesită o studiere mai minuțioasă. Menționăm că unele acte aparte de comitere a escrocheriei prezintă un pericol social deosebit, căci, cauzând daune în proporții mari societății și statului, ele rămân latente, iar persoanele care le comit evită răspunderea penală.

Dreptul penal nu-și poate îndeplini scopul doar prin simpla incriminare, sub sancțiunea pedepsei, a faptelor periculoase pentru societate. Este nevoie de un mecanism eficient pentru realizarea acestuia. Faptul asigurării prin intermediul activității speciale de investigații a inevitabilității tragerii la răspundere penală ori de câte ori se săvârșește o infracțiune, precum și excluderea unei condamnări nedrepte îndeplinește o funcție educativă specială față de persoanele vinovate și

forcement in appropriate cases, developing recommendations on the qualification of the most complicated cases of fraud in order to assess how they can be used in the investigation of criminal offences.

**Results obtained and discussions.** Regardless of the stage of development of our society, the interest of scientific research in order to assess the danger of a criminal act is the same. Only socially dangerous acts are recognized as criminal offenses in criminal law, and social danger is the most important material sign of the crime, an objective attribute of the crime that reveals its social essence [3, p.66].

According to the legislation, the standard variant of the crime of fraud consists in „*illicit acquisition of another person’s property by misleading one or more persons by presenting a false deed as true or as false a true deed, as to the nature, substantial qualities of the object, the parties (if their identity is the determining reason for the conclusion of the legal act) of the null or defeasible legal act, or whether its conclusion is determined by fraudulent or cunning behavior which caused considerable damage*”[4].

The specificity of this type of criminal activity consists in the fact that it, remaining within the limits of the legal assessment, acquires new forms, and the diversity of the sceneries for committing the scam and the professionalism of the perpetrators require a more thorough study. We mention that some special acts of committing the scam present a special social danger, because, causing large damages to society and the state, they remain latent, and the persons who commit them avoid criminal liability.

Criminal law cannot fulfill its purpose only by simply incriminating, under penalty of punishment, of the facts dangerous to society. An effective mechanism is needed to achieve this. The fact of ensuring through the special investigative activity the inevitability of criminal prosecution whenever a crime is committed, as well as the exclusion of an unjust conviction fulfills special educational functions towards the guilty persons and towards the persons not involved in the criminal activity. Along with this, as mentioned by the au-



față de persoanele care nu sunt implicate în activitatea infracțională. Alături de aceasta, după cum menționează autorul Șeifer S., activitatea specială de investigații și urmărirea penală au unele particularități comune [5, p. 94].

Respectiva activitate este extrem de anevoioasă, fiind necesar a se desfășura cu o deosebită atenție pentru a nu se depăși cumva limitele ei, în condițiile în care dreptul la viață privată, la respectarea demnității umane, inadmisibilitatea imixtiunii în viața personală au atins cote la înălțimea standardelor internaționale proclamate de veacuri. Pe de altă parte, legiuitorul, dar și toate organele de drept, trebuie să țină cont de complexitatea măsurilor speciale ce se cer a fi realizate în vederea asigurării bazei probatorii necesare incriminării faptei, misiune încredințată organelor judiciare cu un statut aparte, special, altfel spus. Or, prevenirea și descoperirea infracțiunilor constituie o activitate distinctă, indiferent dacă se desfășoară în cadrul unui proces penal sau în afara lui. Căci aceasta se alcătuieste dintr-un șir de măsuri speciale de investigații și alte activități în vederea constatării indicilor comiterii infracțiunii, acumulării probelor și identificării tuturor persoanelor implicate în comiterea ei.

Problematika contracarării infracțiunilor de escrocherie este complicată și de pe poziția unei cote destul de reduse a relevării și descoperirii celor mai sofisticate forme ale acestei activități criminale, fapt determinat în mare măsură de cunoștințele speciale insuficiente despre acest fenomen, pe care le posedă colaboratorii organelor de ocrotire a dreptului (în particular în cazul escrocheriilor comise cu utilizarea unor tehnologii avansate), precum și de asigurarea nesatisfăcătoare cu tehnologii informaționale a subdiviziunilor specializate care efectuează activitatea specială de investigații.

În legătură cu faptul dat asigurarea securității patrimoniului persoanelor fizice și juridice de atentate în forma escrocheriei se prezintă a fi extrem de importantă. Constatăm necesitatea unei permanente perfecționări a mijloacelor juridico-penale, speciale de investigații de contracarare a acestui fenomen. Se manifestă insuficiența unor investigații complexe juridico-penale și investiga-

thor Seifer S., the special activity of investigations and criminal prosecution have some common features [5, p.94].

That activity is extremely difficult, being necessary to carry it out with special care not to exceed its limits, given by the right to privacy, respect for human dignity, inadmissibility of interference in personal life, and have reached heights of international standards proclaimed for centuries. On the other hand, the legislator, as well as all enforcement bodies, must take into account the complexity of the special measures required to be performed in order to ensure the evidence necessary to incriminate the deed, a mission entrusted to judicial bodies with a special status. However, the prevention and detection of crimes is a distinct activity, regardless of whether it takes place within a criminal trial or outside it. Because it consists of a series of special measures of investigations and other activities in order to ascertain the indexes of crimes' commission, to accumulate evidences and to identify all the persons involved in its commission.

The issue of fraud counteracting is also complicated by the position of a rather low share of the detection and discovery of the most sophisticated forms of this criminal activity, largely determined by the insufficient special knowledge about this phenomenon, which the collaborators of the law enforcement bodies possess (in particular in the case of scams committed with the use of advanced technologies), as well as by unsatisfactory provision with information technologies of the specialized subdivisions that carry out the special investigation activity.

Taking into account this fact, ensuring the security of the patrimony of natural and legal persons from scams is extremely important. We note the need for a permanent improvement of the legal-criminal means, as well as of the special investigation ones, to counteract this phenomenon. There is an insufficiency of complex legal-criminal researches of the attacks in the form of scams, of studying of new forms of crime in order to further improve the criminal law, in terms of criminal liability for this crime, and to improve the practice



tive a atentatelor în forma escrocheriei, a studierii noilor forme de manifestare a criminalității respective în scopul perfecționării ulterioare a legislației penale, în materia răspunderii penale pentru această infracțiune, precum și pentru perfecționarea practicii aplicării ei.

Fenomenul escrocheriei, constituind în esență o modalitate de sustragere a patrimoniului străin, reprezintă, în mare parte, manifestarea criminalității profesionale. În contextul de față, actualitatea subiectului cercetat devine vizibilă prin argumentele înaintate legiuitorului nostru pentru a-l îndupleca să treacă la o altfel de abordare a problemei, lărgind sfera de aplicare a măsurilor speciale de investigații care să surprindă intențiile criminale ale celor ce pregătesc săvârșirea unor escrocherii, să garanteze securitatea statului, uniformizarea cadrului legislativ în materie, dar și oferirea de noi soluții pentru practicienii în eficiența combaterii a infracțiunilor contra patrimoniului.

Astfel, a devenit necesară crearea unui sistem științific coerent, destinat studierii mecanismului săvârșirii faptelor antisociale, având în vedere că eficiența oricărei structuri de contracarare este măsurată, în primul rând, după gradul de cunoaștere a manifestărilor criminalității, a persoanelor și grupărilor criminale implicate, care sunt impenetrabile din exterior și riguros compartimentate în interior. Iată de ce structurile de combatere a criminalității trebuie să individualizeze și să lovească în mod organic grupările criminale, patrimoniul acestora, filialele și zonele de acțiune [13, p. 73], fapt ce nu ar putea fi realizat fără cunoașterea unor măsuri speciale de investigații realizate, evident, în limitele legii și ale temeiurilor bine argumentate.

Este bine cunoscut faptul că în primul rând Poliția, ca o „*instituție publică specializată a statului*”, are misiunea de a preveni [6] infracțiunile și mai apoi de a le curma sau a le descoperi. Din aceste considerente trebuie acordată o atenție sporită preîntâmpinării acestor infracțiuni, înlăturării factorilor care ar putea favoriza sau simplifica comiterea lor, depistării persoanelor care pun la cale o infracțiune de acest gen. Este necesară acumularea informației de concretizare, cine, unde, cum va săvârși o escrocherie și ce metodă va apli-

of its application.

The phenomenon of fraud, being essentially a way of stealing of someone's property, is largely the manifestation of professional crime. In this context, the topicality of the investigated subject becomes visible through the arguments submitted to our legislator to persuade him to move to a different approach of the problem, expanding the scope of special investigative measures to capture the criminal intentions of those preparing to commit fraud, to guarantee the state security, the uniformity of the legislative framework in the matter, but also to offer new solutions for the practitioners in the effective fight with the crimes against the patrimony.

Thus, it became necessary to create a coherent scientific system, designed to study the mechanism of committing antisocial acts, given that the effectiveness of any countermeasure structure is measured primarily by the degree of knowledge of the manifestations of crime, persons and criminal groups involved, which are impenetrable on the outside and rigorously compartmentalized in the inside. This is why crime-fighting structures must individualize and target criminal groups, their heritage, branches and areas of action [13, p.73], which could not be done without the knowledge of special measures of investigations carried out, obviously, within the limits of the law and well-argued grounds.

It is well known that primarily the Police, as a “*specialized public institution of the state*”, has the mission to prevent [6] crimes and then to discover them. For these reasons, greater attention must be paid to the prevention of these crimes, to the elimination of the factors that could favor or simplify their commission, to the detection of the persons who set up a crime of this kind. It is necessary to accumulate the information of concretization: who, where and how will commit the scam and what kind of methods will be applied for the accomplishment of criminal intentions. For these purpose, it is necessary:

- „to detect concrete data about the perpetrator ;
- to make the person liable for the prepara-

ca pentru înlăturarea intențiilor criminale. Pentru aceasta este necesar:

- „de a stabili datele concrete despre făptuitor;
- de a trage persoana dată la răspundere pentru pregătirea de infracțiune;
- de a trage persoana dată la răspundere pentru comiterea altor infracțiuni care sunt legate de escrocherie” [7, p. 36].

Este foarte important de acumulat informații despre „*modus operandi*” al escrocului, dacă infracțiunea preconizată va fi comisă în grup sau de o singură persoană, ce acțiuni concrete întreprinde infractorul pregătindu-se de înlăturarea gândului criminal.

În timpul documentării acțiunilor de pregătire a escrocheriei, în funcție de metoda aleasă de infractor, poate fi folosit un alt procedeu de prevenire al infracțiunii, cum ar fi tragerea la răspundere penală pentru falsificarea documentelor, încălcarea regulilor de efectuare a operațiunilor valutare ș.a.

În cazul documentării unui grup infracțional pot fi folosite anumite procedee tactice pentru dezmembrarea sau reorientarea membrilor acestui grup, trebuie atras atenția asupra membrilor grupului care sunt mai „slabi”, care stau la îndoială și nu s-au decis definitiv pentru comiterea infracțiunii. Anume asupra acestor persoane trebuie influențat atât prin metode și procedee directe, cât și indirecte; personal ofițerul de investigații sau prin intermediul colaboratorilor confidențiali, „*persoane care, printr-un acord scris sau verbal, se obligă să ofere ofițerului de investigații informații, să participe la pregătirea și efectuarea măsurilor speciale de investigații, precum și să contribuie într-un alt mod, neinterzis de lege, la activitățile speciale de investigații*” [8, art.15, alin.(1)].

Curmarea escrocheriei, în special la etapa pregătitoare, este o urmare logică a acțiunilor investigativ-tactice în vederea preîntâmpinării acțiunilor ilegale ale escrocilor. Importanța curmării escrocheriei la etapa de tentativă constă în faptul că infractorul este prins în flagrant delict al infracțiunii. La înlăturarea acestei măsuri poate contribui:

- informația de la cetățenii antrenați în activitatea specială de investigații, referitoare la

tion of the crime;

- to prosecute the person responsible for committing of other crimes that are related to fraud” [7, p.36].

It is very important to gather information about „*modus operandi*” of the scammer, whether the intended crime will be committed in a group or by one person, what concrete actions the offender takes, preparing for the commission of criminal thought.

During the documentation of fraud preparation actions, depending on the method chosen by the offender, another crime prevention procedure may be used, such as criminal prosecution for forgery of documents, violation of the rules for conducting foreign exchange operations, etc.

In the case of documenting a criminal group, certain tactical procedures can be used to dismember or reorient the members of this group, attention should be drawn to the members of the group who are “weaker”, who are in doubt and have not decided definitely to commit the crime. These people must be influenced by both direct and indirect methods and procedures; personally by the investigating officer or through confidential collaborators “*persons, who by written or verbal agreement, undertake to provide the investigation officer with information, to participate in the preparation and conduct of special investigative measures, as well as to contribute in another way, not prohibited by law, to special investigative activities*” [8, art.15, paragraph (1)].

Cessation of the scam, especially at the preparatory stage, is a logical consequence of the investigative-tactical actions in order to prevent the illegal actions of the scammers. The importance of scam’s cessation at the attempted stage consists in the fact that the offender is caught in the flagrant crime. To the implementation of this measure can contribute the following:

- information from the citizens involved in the special investigation activity, regarding: who, when, by what means prepares to commit the concrete crime;
- a thorough study of the place where the scam will be committed;



aceea: cine, când, prin ce metode pregătește comiterea infracțiunii concrete;

- studierea minuțioasă a locului unde va fi comisă escrocheria;
- calcularea tuturor forțelor și mijloacelor care vor fi folosite pentru curmarea infracțiunii, postarea corectă a funcționarilor Poliției care vor lua parte la reținerea în flagrant delict;
- respectarea principiului îmbinării metodelor publice și secrete ale operațiunilor efectuate [8, art.3, lit.d)].

Pentru prevenirea escrocheriilor o importanță sporită o joacă măsurile de prevenire atât individuale, cât și generale.

Măsuri preventive generale sunt îndreptate spre depistarea, înlăturarea și neutralizarea factorilor ce favorizează săvârșirea infracțiunilor. Un rol important în aceste cazuri îl joacă măsurile privind reeducarea membrilor societății în spiritul respectării legilor. Funcționarii Poliției în activitatea de înlăturare a factorilor ce favorizează comiterea escrocheriilor conlucrează permanent cu alte servicii ale MAI și alte organe de „drept” [6], neguvernamentale și internaționale.

„Este bine cunoscut că numai un număr mic de victime, care au suferit în urma acțiunilor escrocilor, apelează la organele de drept, deoarece majoritatea lor consideră că problema nu este atât de mare, sau lor nu li s-a adus un prejudiciu considerabil. Un alt factor important, de ce victimele nu se adresează Poliției, este că ele se simt vinovate pe ele însele de cele întâmplate, gândind că trebuiau să fie mai precaute și nu doresc ca oamenii cunoscuți să afle de cele întâmplate. De aici rezultă sarcina Poliției – de a avea o atitudine mai serioasă, mai loială în discuții cu cetățenii” [9, p. 39], iar altora le este rușine să apară în ochii cunoscuților că au fost „proștiți” de cineva.

O direcție de bază a prevenirii generale o constituie lucrul cu persoanele care, în primul rând, se pot confrunta cu escrocherii: vânzătorii din magazine, care se ocupă de vânzările în credit, lucrătorii întreprinderilor de stat și private ș.a. Sunt binevenite controalele instituțiilor de acest gen și luarea măsurilor de identificare și înlăturare a lacunelor care pot fi folosite de infractori.

Înlăturarea acestor cauze are subtilitățile

- calculation of all forces and means that will be used to stop the crime, the correct posting of the Police officers who will take part in the arrest in flagrant delicto;

- observance of the principle of combining public and secret methods of the operations performed [8, art.3, letter d)].

To prevent scams, both individual and general prevention measures play an important role.

General preventive measures are aimed at detecting, removing and neutralizing the factors that favor the commission of crimes. An important role in these cases is played by the measures regarding the re-education of the members of the society in the spirit of observing the laws. Police officials in the activity of removing the factors that favor the commission of the scams permanently cooperate with other MIA services and other “law” bodies [6], non-governmental and international.

“It is well known that only a small number of victims, who have suffered as a result of scammers’ actions, turn to the judiciary, as most of them consider that the problem is not so great, or they have not been harmed considerably. Another important factor, why the victims do not address the Police, is that they feel guilty about what happened, thinking that they should have been more careful and do not want known people to know what happened. Hence the task of the Police is to have a more serious, more loyal attitude in the discussions with citizens” [9, p.39], and others are ashamed to appear in the eyes of acquaintances because they have been “fooled” by someone.

A basic direction of general prevention is to work with people who, in the first place, may face scams: shop assistants, dealing with credit sales, employees of state and private enterprises, etc. Control of such institutions and taking of measures to identify and close the gaps that can be used by criminals are welcome.

The removal of these causes has its subtleties depending on the method of committing the fraud and depending on the object on which the general prevention measure is directed.



sale în funcție de metoda comiterii escrocheriei săvârșite și în funcție de obiectul asupra căruia este îndreptată măsura de prevenire generală.

Prin măsurile prevenirii individuale se subînțelege descoperirea la timp a persoanelor predispușe să comită escrocherii și să influențeze asupra lor cu scopul de a nu le permite comiterea infracțiunilor. Cu cât mai repede aceste persoane vor fi depistate, cu atât mai urgent ele vor ajunge în vizorul autorităților ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații și al altor organe de drept, cu atât mai mari vor fi posibilitățile de înlăturare a lucrului individual-preventiv cu ele și împotriva lor.

„Măsurile de prevenție individuală trebuie să aibă un caracter strict personal, adică pentru fiecare persoană în parte trebuie aplicat un complex aparte de măsuri concrete, nominale, ele urmând a fi înlăturate în baza folosirii următoarelor metode:

- de convingere;
- de stimulare;
- prin exemplul propriu;
- de impunere” [10, p. 12].

Măsurile de prevenție folosite asupra persoanelor anterior judecate, practic nu se deosebesc de măsurile folosite asupra altor persoane. Luând în considerare că mai mult de jumătate de escrocherii sunt săvârșite de persoane anterior judecate, este mai eficient de prelucrat subtilitățile organizării prevenirii individuale anume cu aceste persoane.

Este evident faptul că nu toate persoanele care anterior au fost judecate au nevoie de realizarea măsurilor preconizate, căci anume faptul că persoana a fost anterior condamnată nu înseamnă că ea peste un timp nu va relua activitatea ilegală. De aceea, după ce au fost depistate toate persoanele anterior judecate pentru escrocherie, este important de stabilit care din ele pot să reia activitatea infracțională și de întreprins măsuri active de prevenție individuală.

Înainte de toate, acestea pot fi persoanele care duc un mod de viață antisocial, nu au un loc de muncă și de trai stabil, persoanele care în timpul executării pedepsei penale nu voiau demonstrativ și categoric să se corecteze, care nu luau parte la lucrări în interiorul penitenciarului și încălcau sistematic regimul lui.

Individual prevention measures mean the timely detection of people who are prone to commit and influence scams in order to prevent them from committing crimes. The sooner these persons are detected, the more urgently they will reach the sight of the authorities whose specialized subdivisions carry out the special activity of investigations and other law enforcement bodies, the greater will be the possibilities of carrying out the individual-preventive work, with them and against them.

“Individual prevention measures must be of a strictly personal nature, i.e. a separate set of concrete measures must be applied to each individual, and these will be carried out on the basis of the use of the following methods:

- persuasion;
- stimulation;
- by own example;
- forced one” [10, p. 12].

Preventive measures used on previously tried persons practically do not differ from the measures used on other persons. Considering that more than half of the scams are committed by people previously tried, it is more efficient to process the subtleties of organizing individual prevention with these people.

It is obvious that not all persons who have been previously tried need to carry out the planned measures, because the fact that the person has been previously convicted does not mean that he will not resume the illegal activity over time. Therefore, after all persons previously tried for fraud have been detected, it is important to establish which of them can resume criminal activity and to take active individual prevention measures.

First of all, these can be people who lead an antisocial way of life, do not have a stable job and place of living, people who during the execution of criminal sentence demonstratively and categorically did not want to correct themselves, who did not take part in works inside the penitentiary and systematically violated its regime.

Recidivist scammers hide from the members around them the criminal intentions they



Escrocii recidiviști ascund de membrii ce-i înconjoară intențiile infracționale pe care le planifică, mascând bine chiar și acțiunile de pregătire a infracțiunii, iar în unele cazuri ei efectuează și o contraurmărire a funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, studiindu-le metodele de lucru.

Succesul descoperirii escrocheriilor depinde de totalitatea măsurilor speciale de investigații și acțiunilor de urmărire penală îndeplinite. În activitatea de descoperire a escrocheriilor, ca și în cazul altor infracțiuni, funcționarii Poliției efectuează măsurile speciale de căutare și de urmărire penală în scopul:

- stabilirii obiective și corecte a împrejurărilor în cazul săvârșirii infracțiunii, adică: timpul, locul, metoda de săvârșire și alte împrejurări importante pentru cercetarea/ investigarea cazului;
- identificării persoanelor care au săvârșit infracțiunea dată;
- relevării locurilor unde au fost ascunse bunurile materiale care au fost dobândite pe cale ilegală;
- stabilirii escrocheriilor sau altor infracțiuni ascunse de înregistrare;
- preconizării măsurilor îndreptate spre aducerea informației inițiale pentru alegerea direcției de căutare a infractorilor;
- planificării măsurilor de urmărire și reținere a infractorilor pe urme proaspete și în locurile posibilei apariții;
- întreprinderii măsurilor de depistare și control al persoanelor care pot fi complice la săvârșirea escrocheriilor [11, p. 11].

Caracterul măsurilor speciale de investigații trebuie să fie de contracarare a acțiunilor escrocilor orientate spre ascunderea urmelor infracțiunii și eschivarea de la urmărirea penală. În scopul descoperirii acestui gen de infracțiuni autoritățile ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații au dreptul de a îndeplini, respectând cu strictețe prevederile legislative, întregul arsenal de măsuri speciale de investigații, care în opinia autorului Samoilov V. „contribuie semnificativ la realizarea cu succes a activității procesual-penale” [12, p. 8].

Una din măsurile organizatorice de efectuare a activității îndreptate spre descoperirea in-

plan, masking well even the actions of crime preparation, and in some cases they carry out a counter-investigation of civil servants with special status within the Ministry of Internal Affairs, studying working methods.

The success of the detection of scams depends on all the special investigative measures and criminal prosecutions carried out. In the activity of scams' detecting, as in the case of other crimes, police officers carry out special measures of search and prosecution in order to:

- establish the objective and correct circumstances in case of crime's committing, and namely: time, place, method of commission and other important circumstances for the investigation of the case;
- identify the persons who committed the given crime;
- reveal the places where the illegally acquired material goods were hidden;
- establish scams or other offences hidden from registration;
- anticipate the measures aimed at bringing the initial information for choosing the direction of searching for criminals;
- plan measures to prosecute and detain criminals on fresh traces and in the places of possible occurrence;
- take measures to detect and control persons who may be complicit in committing scams [11, p.11].

The nature of special investigative measures must counteract the actions of scammers aimed at concealing the traces of the crime and evading criminal prosecution. In order to discover this type of crime, the authorities whose specialized subdivisions carry out the special activity of investigations have the right to carry out, strictly observing the legislative provisions, the entire arsenal of special investigative measures, which in the opinion of the author Samoilov V. „significantly contributes to the successful completion of criminal proceedings” [12, p.8].

One of the organizational measures for carrying out the activity aimed at crime discovery is the subsequent planning of actions. Planning al-

fracțiunii este planificarea ulterioară a acțiunilor. Planificarea permite a efectua mai eficient și mai rapid fiecare măsură în parte, rezultând descoperirea ei rapidă.

La descoperirea escrocheriilor, în timpul realizării măsurilor speciale de investigații ulterioare, o influență deosebită o are perioada de timp care, după cum arată activitatea practică, complică esențial descoperirea cazului și cu cât mai mult timp s-a scurs de la săvârșirea infracțiunii, cu atât mai puține șanse sunt pentru descoperirea infracțiunii și reținerea infractorului.

Foarte important este că la această etapă de descoperire a escrocheriei să fie folosită metoda controlului infracțiunii după „*modus operandi*”. Conținutul lucrului efectuat în această direcție constă în a evidenția particularitățile metodelor concrete de săvârșire a escrocheriei.

În timpul efectuării măsurilor speciale de investigații ulterioare nu trebuie să excludem metoda de căutare a escrocului după descrierea obiectelor și a bunurilor materiale care au fost sustrate de la proprietar. Aceste măsuri se întreprind atât în procesul de căutare a lucrurilor concrete numerotate sustrate ilegal, cât și în timpul controlului minuțios al persoanelor care vând obiecte identice, deoarece escrocii deseori vând lucrurile sustrate pe alt teritoriu.

Deseori, desfășurând lucrul pentru descoperirea unei escrocherii, ofițerii de investigații trebuie să se deplaseze în altă localitate și în aceste cazuri este foarte binevenită interacțiunea și ajutorul Poliției de pe teritoriul dat.

Sistemul actual de informare pare a fi destul de efectiv și el micșorează esențial quantumul de lucru pe dosarele penale și cele „speciale” [8, art.21], simplifică folosirea eficientă a informației investigative, scade simțitor volumul corespondenței între subdiviziuni. Planificarea măsurilor pe aceste dosare, care sunt îndreptate spre depistarea infractorilor, trebuie să conțină folosirea complexă și maximală a tuturor metodelor legale și combinarea largă a măsurilor speciale de investigații care pot duce la descoperirea escrocheriilor.

În complexul măsurilor organizaționale îndreptate spre îmbunătățirea lucrului privind investigarea escrocheriilor un loc important îl

lowers each measure to be carried out more efficiently and quickly, resulting in its rapid discovery.

When the scams are discovered, during the special measures of subsequent investigations, a special influence has a period of time which, as the practical activity shows, essentially complicates the discovery of the case and the longer the time has elapsed since the crime; the less chances are for the discovery of the crime and the detention of the offender.

It is very important that at this stage of scam's detecting to use the crime control method „*modus operandi*”. The content of the work carried out in this direction consists in highlighting the particularities of the concrete methods of committing the scam.

During the implementation of special measures of further investigation we must not exclude the method of searching for the scammer after describing the objects and material goods that have been stolen from the owner. These measures are undertaken both in the process of searching for illegally numbered concrete stolen items, and during the thorough control of persons selling identical objects, as scammers often sell the stolen items in another territory.

Often, while working to detect a scam, investigating officers have to travel to another locality and in these cases the interaction and help of the Police in the given territory is very welcome.

The current information system seems to be quite effective and it essentially reduces the amount of work on criminal and “special” cases [8, art.21], simplifies the efficient use of investigative information, and significantly reduces the volume of correspondence between subdivisions. The planning of measures of these files, which are aimed at detecting of criminals, must include the complex and maximum use of all legal methods and the wide combination of special investigative measures that can lead to the discovery of scams.

In the complex of organizational measures aimed at improving the work on scams' investigating, an important place is occupied by attracting the broad masses of society to the search of criminals. Practice shows us that the most effec-



ocupă atragerea spre căutarea infractorilor a maselor largi ale societății. Practica ne arată că cele mai eficiente metode de atragere a cetățenilor în astfel de activități sunt: discuțiile individuale cu cetățenii, orientarea pentru depistarea escrocilor a intențenților căminelor de locuit, persoanelor ce fac de serviciu la intrările în blocurile locative ș.a., apelul la populație prin intermediul surselor mass-media. În ele periodic trebuie publicate cazuri reale care au avut loc și ce pedeapsă au primit escrocii după ce au fost condamnați.

**Concluzii.** Schimbările ce se produc zilnic în societatea noastră au determinat restructurarea tuturor sferelor vieții economico-sociale. În mod firesc, măsurile privind reorganizarea întregii activități economice și-au găsit reflectarea și în plan legislativ. Succesul prevenirii și descoperirii escrocheriilor depinde de totalitatea măsurilor speciale de investigații și acțiunilor de urmărire penală necesare pentru elucidarea următoarelor probleme principale:

- cine sunt persoanele înșelate ( partea vătămată);
- cine sunt făptuitorii și contribuția lor la săvârșirea infracțiunii/lor;  
în ce constă activitatea ilicită desfășurată pentru inducerea ori menținerea în eroare a persoanei înșelate;
- care bunuri au format obiectul folosului material injust realizat de către făptuitor;
- care sunt consecințele activității ilicite desfășurate și care măsuri trebuie întreprinse pentru recuperarea prejudiciului și restabilirea situației anterioare, nepermiterea comiterii altor infracțiuni;
- existența concursului de infracțiuni și posibilitățile de extindere a cercetării lor;
- care cauze, condiții și împrejurări au generat și favorizat săvârșirea infracțiunii.

Analiza modalităților folosite pentru realizarea activităților ilicite au scos și scot permanent în evidență o serie de factori favorizatori, din care fac parte:

- posibilitatea relativ ușoară de a falsifica unele documente;
- superficialitatea manifestată de unii funcționari în verificarea documentelor;
- neglijența unor persoane cu funcții de

active methods of citizen's attracting in such activities are: individual discussions with citizens, orientation for the detection of scammers of the hostels' intendants, of the on duty persons at the entrances of the residential blocks, etc., appeal to the population through mass-media sources. They must periodically publish real cases that took place and what punishment the scammers received after they were convicted.

**Conclusions.** The changes that occur daily in our society have determined the restructuring of all spheres of economic and social life. Naturally, the measures regarding the reorganization of the entire economic activity were also reflected in the legislative plan. The success of fraud prevention and detection depends on all the special investigative measures and prosecutions needed to elucidate the following main issues:

- who are the deceived people ( the injured party / victim);
- who are the perpetrators and their contribution to the commission of the crime or crimes;
- what is the illicit activity carried out for the induction or maintenance in error of the deceived person;
- which goods formed the object of the unjust material use made by the perpetrator;
- what are the consequences of the illicit activity carried out and what measures must be taken to recover the damage and restore the previous situation, not to commit other crimes;
- the existence of the competition of crimes and the possibilities of extending their investigation;
- what causes, conditions and circumstances generated and favored the commission of the crime.

The analysis of the modalities used for the accomplishment of the illicit activities has brought out and permanently highlights a series of favorable factors, such as the following:

- the relatively easy possibility for some documents forging;
- the superficiality shown by some officials in documents verifying;
- negligence of persons with high positions



răspundere în păstrarea actelor de identitate, a cardurilor, a altor instrumente de plată, a documentelor de serviciu etc.;

- posibilitatea falsificării ștampilelor și sigiliilor din cauza simplității lor;
- naivitatea unor persoane, asociată cu ignoranța și, uneori, chiar cu reaua-crediința, care, dorind să-și rezolve unele interese, acceptă realizarea lor pe alte căi decât cele legale.

Pentru prevenirea și descoperirea mai eficientă a escrocheriilor deja săvârșite ofițerul de investigații trebuie:

- să fie la curent cu toate modificările în legislație referitoare la infracțiunea dată;
- să activeze permanent pentru crearea și să utilizeze sistemele informaționale (inclusiv prin intermediul platformei de interoperabilitate) ce asigură realizarea sarcinilor activității speciale de investigații privind fapta prejudiciabilă în curs de pregătire, de comitere sau comisă, precum și persoanele care o pregătesc, o comit ori au comis-o;
- să lucreze permanent asupra lichidării factorilor ce favorizează escrocheriile, folosind pe larg ajutorul societății civile, mass-mediei, precum și al persoanelor fizice și juridice, al colaboratorilor confidențiali;
- să țină personal discursuri în colectivele de muncă în scopul prevenirii unor astfel de infracțiuni;
- de comun acord cu ofițerul de sector să verifice cum se păstrează bunurile materiale, formularele de antet, aparatele de multiplicare etc.

Cunoașterea factorilor ce favorizează comiterea escrocheriilor constituie o necesitate pentru aprecierea justă a măsurilor ce trebuie întreprinse pentru prevenirea și combaterea acestor fapte antisociale.

in keeping identity documents, cards, other payment instruments, service documents, etc.;

- the possibility of forging stamps and seals due to their simplicity;
- the naivety of some people, associated with ignorance and, sometimes, even with bad faith, who, wanting to solve some interests, accept their realization in other ways than the legal ones.

In order to prevent and detect more effectively the scams already committed, the investigating officer must:

- be up to date with all changes in the legislation regarding the given crime;
- work permanently for the creation and use of information system (including through the interoperability platform) which ensures the accomplishment of the tasks of the special investigation activity regarding the prejudicial deed in preparation, of committing or committed, as well as the persons who prepare, commit or have committed it;
- work permanently on the elimination of the factors that favor scams, making extensive use of the help of civil society, mass-media, as well as individuals and legal entities, confidential collaborators;
- give personal speeches in the work collectives in order to prevent such crimes;
- in agreement with the sector officer to check how the material goods, letterhead forms and multiplication devices are kept.

Knowledge of the factors that favor the commission of scams is a necessity for the fair assessment of the measures to be taken to prevent and combat these antisocial acts.

### **Referințe bibliografice**

#### ***Bibliographical references***

1. <http://mai.gov.md/ro/date-statistice>
2. Grunberg L. Axiologia și condiția umană. București: Ed. Politică, 1972. 367 p.
3. Macari I. Drept penal. Partea generală. Chișinău: 2002. 398 p.
4. Cadrul legal, art.190, alin.(1) al CP al Repu-



- blicii Moldova nr.985 din 18.04.2002. Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. Nr: 195.
5. Шейфер С.А., Доказательственное значение Закона об оперативно-розыскной деятельности, Государство и право, 1994. С.94.
  6. Legea RM nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului. Monitorul Oficial nr. 42-47 art. 145.
  7. Шверский С. Предупреждение и раскрытие мошенничества. Москва 1999. 162 с.
  8. Legea RM nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Monitorul Oficial nr. 113-118 art. 373.
  9. Al. Pareniuc, Al. Pungă. Prevenirea și descoperirea escrocheriilor. Chișinău, 2008. 64 p. ISBN 978-9975-930-34-5.
  10. Кузнецова Н.Ф. Миньковский Г.М. Криминология. Учебник. Москва 1994. 415 p.
  11. Давыдов А., Клеймов М., Спиридов М. Мошенничество и борьба с ним. Москва, 1995. 284с
  12. Самойлов В.Г., Правовые морально-этические основы и принципы ОРД ОВД: Материалы и лекции для слушателей и курсантов учебных заведений МВД СССР, Москва, 1984. 320 с.
  13. Mireille Delmas-Marty, Procédures pénales d'Europe, Paris, Presses Universitaires de France, 1995. 189 p.

---

**Despre autori**

**Alexandru PARENIUC,**  
doctor în drept, conferențiar universitar,  
prodecan al Facultății „Drept” a Academiei  
„Ștefan cel Mare” a MAI  
Tel.:(+373)079402970  
e-mail:alexandru.pareniuc@mai.gov.md

**Liliana LUCAS,**  
doctorandă,  
șef adjunct secție, șef serviciu interacțiune  
comunitară al secției Securitate publică  
a IP Călărași,  
Tel.:(+373)068583979

**About authors**

**Alexandru PARENIUC,**  
PhD, associate professor, vice dean of the Law  
Faculty of the Academy “Stefan cel Mare”  
of MIA of the Republic of Moldova  
Tel.:(+373)079402970  
e-mail:alexandru.pareniuc@mai.gov.md

**Liliana LUCAS,**  
PhD student,  
deputy chief of the department,  
head of the Community Interaction Service  
of the Public Security Section of PI Calaras,  
Tel.:(+373)068583979.

CZU 343.6(477)

DOI 10.5281/zenodo.4071280

## ПРАКТИКА ПРИВЛЕЧЕНИЯ ПО СТАТЬЕ 151-2 УК УКРАИНЫ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЕЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ

**Анна Сергеевна ПОЛИТОВА**  
кандидат юридических наук, доцент

## PRACTICE OF BRINGING TO CRIMINAL LIABILITY ON ARTICLE 151-2 OF CRI- MINAL CODE OF UKRAINE AND WAYS OF INCREASING OF ITS EFFICIENCY

**Anna POLITOVA,**  
PhD, associate professor

*Анализируется судебная практика по привлечению виновных к уголовной ответственности за совершение преступления, предусмотренного ст. 151-2 УК Украины. Проведен анализ уголовного законодательства Республики Таджикистан, Кыргызской Республики, Азербайджанской Республики, Турецкой Республики, Французской Республики, Французской Республики, Королевства Нидерландов, Швеции, Китайской Народной Республики. Автор придерживается точки зрения, в соответствии с которой уголовно-правовые проблемы ст. 151-2 УК Украины заключаются в несовершенстве самой диспозиции части 1 данной статьи. Предложены пути совершенствования ст. 151-2 УК Украины.*

*Ключевые слова:* уголовная ответственность, права человека, уголовный закон, наказание, принуждение к браку

*The article deals with the analysis of judicial practice of bringing the guilty persons to criminal liability for committing a crime, stipulated by Article 151-2 of Criminal Code of Ukraine. An analysis of criminal legislation of Tajikistan, Kirgizia, Azerbaijan, Turkey, France, Sweden, and China has been made. The author holds the point of view, according to which, criminal and legal problems of Article 151-2 of Criminal Code of Ukraine lay in imperfection of Part I disposition of this article. Ways of improvement of Art. 151-2 of Criminal Code of Ukraine have been suggested.*

*Key words:* criminal liability, human rights, the criminal law, punishment, responsibility for forced marriage.

**Постановка проблемы.** Одним из основополагающих принципов, отражающий отношение к человеку в обществе является принцип гуманизма, который закреплен в ст. 3 Конституции Украины: человек, его жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность признаются в Украине наивысшей социальной ценностью. Именно поэтому особое внимание законодателя уделяется обеспечению охраны прав и свобод человека и гражданина.

Верховная Рада Украины приняла Закон Украины от 06.12.2017 года № 2227-VIII «О внесении изменений в Уголовный и Уголовный процессуальный кодексы Украины с целью реализации положений Конвенции Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу

**Setting of the issue.** One of the fundamental principles reflecting the attitude towards a person in society is the principle of humanism, which is enshrined in Art.3 of the Constitution of Ukraine: a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and safety are recognized in Ukraine as the highest social value. That is why special attention of the legislator is paid to ensuring the protection of human and civil rights and freedoms.

Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law of Ukraine from 06.12.2017 No. 2227-VIII “on amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine in order to implement the provisions of the Council of Europe Convention on the prevention of violence against women, domestic violence and com-



с этими явлениями», которым предусмотрены изменения в Уголовный кодекс (далее – УК) Украины, подавляющее большинство которых вступило в силу 11 января 2019 года.

Среди новелл, которыми дополнено Закон об уголовной ответственности, особого внимания заслуживает ст. 151-2, которая размещена в Разделе III Особенной части УК. Этой нормой устанавливается уголовная ответственность за принуждение к браку.

**Анализ публикаций.** Теоретическим аспектам вопроса уголовной ответственности по ст. 151-2 УК Украины посвящены научные труды ученых С. Денисова, Е. Кисилюка, А. Литвинова, М. Хавронюка, А. Харитоновой, В. Шаблистого и др. Однако некоторые вопросы, которые затрагивались в научных трудах указанные ученые, до сих пор не нашли своего решения в правоприменительной практике.

**Целью этой статьи** является определение особенностей уголовной ответственности за принуждение к браку и разработка путей повышения эффективности борьбы с этим явлением.

**Изложение основного материала.** Анализ статистических данных свидетельствует о том, что за 6 месяцев 2020 года на территории Украины (за исключением временно оккупированных территорий Донецкой и Луганских областей, а также Автономной Республики Крым) не было учтено ни одного уголовного правонарушения, предусмотренного ст. 151-2 УК Украины, а в 2019 году – 1 уголовное правонарушение, решение по которому до сих пор не принято.

Исходя из приведенной нами статистических данных возникает два вывода: во-первых, данное уголовное правонарушение не свойственно для Украины, и, во-вторых, статистика совершенно не отражает реальных масштабов этого явления в Украине, а лишь свидетельствуют о невысоком уровне эффективности деятельности органов Национальной полиции Украины по противодействию принуждению к браку.

Поэтому можно согласиться с А. Андрушко в том, что чтобы ответить на вопрос о целесообразности существования уголовно-правового запрета, посвященного принужде-

bating of these phenomena”, which provides for changes to the Criminal Code (hereinafter - CC) of Ukraine, the vast majority of which entered into force on January 11, 2019.

Among the novels that supplemented the Law on Criminal Liability, special attention should be paid to the Art. 151-2, which is included in Section III of the Special Part of the Criminal Code. This provision criminalizes forced marriage.

**Analysis of publications.** Scientific works of the scientists S. Denisov, E. Kisilyuk, A. Litvinov, M. Hahvronyuk, A. Haritonova, V. Shablistii and others are devoted to the theoretical aspects of the issue of criminal liability under Art. 151-2 of the Criminal Code of Ukraine. However, some of the issues that were raised in the scientific works of these scientists have not yet been resolved in law enforcement practice.

**The purpose of this article** is to determine the features of criminal liability for forced marriage and to develop ways to improve the effectiveness of the fight against this phenomenon.

**Presentation of the main material.** The analysis of statistical data indicates that during the 6 months of the year 2020 on the territory of Ukraine (with the exception of the temporarily occupied territories of Donetsk and Lugansk regions, as well as the Autonomous Republic of Crimea), there were not recorded any criminal offenses under the Art. 151-2 of the Criminal Code of Ukraine, and during the year 2019 only 1 offense had been recorded, a decision on which has not yet been accepted.

Based on our statistical data, two conclusions arise: first of all, this criminal offense is not typical for Ukraine, and, secondly, statistics do not reflect at all the real scale of this phenomenon in Ukraine, but only testify the low level of efficiency of the National Police bodies of Ukraine in counteracting of forced marriage.

Therefore, we can agree with A. Andrushko that in order to answer the question of the expediency of the existence of a criminal law prohibition on forced marriage; it is worthwhile



нию к браку, стоит кратко остановиться на тех факторах, совокупность которых должна свидетельствовать в пользу существования самостоятельной статьи об уголовной ответственности за указанное деяние [1, с.170].

Основным непосредственным объектом уголовного правонарушения, предусмотренного ст. 151-2 УК Украины является свобода, честь и достоинство, в частности, в семейных отношениях.

В соответствии со ст. 24 Семейного кодекса Украины брак основывается на добровольном согласии женщины и мужчины; принуждение женщины и мужчины к браку не допускается.

На данный момент принцип добровольности брака закреплен во многих международных нормативно-правовых актах, в частности в ч. 2 ст. 16 Всеобщей декларации прав человека 1948 года, где определено, что брак может заключаться только в случае свободного и полного согласия сторон, вступающих в брак. В пункте с) ст. 1 Дополнительного конвенции ООН об упразднении рабства, работорговли и институтов и обычаев, сходных с рабством 1956 года, институтом, сходным с рабством, признается обещание родителей, опекунов, семьи или другого лица выдать замуж дочь или заключения женщиной брака за денежное или материальное вознаграждение, одним из условий получения которой является лишение его права на отказ от регистрации брака. Несмотря на это, во многих странах сейчас идет практика заключения браков по договоренности (*arranged marriage*), инициаторами которых является не невесты, а члены их семей.

Более полная характеристика добровольности как необходимого условия заключения брака содержится в ст. 1 Конвенции ООН о согласии на заключение брака, брачный возраст и регистрации брака 1962 году, за которой не допускается заключение брака без полного и свободного согласия обеих сторон. Согласие на брак должно быть выражено невестами лично, согласно закону, после надлежащего объявления, в присутствии представителя власти, имеет право на регистрацию брака, и в присутствии свидетелей. Таким образом, полное и свободное согласие невест на брак подтверж-

to dwell briefly on those factors, the totality of which should testify in favor of the existence of an independent article on criminal liability for this act [1, art.170].

The main direct object of the criminal offense under Art. 151-2 of the Criminal Code of Ukraine is freedom, honor and dignity, in particular, in family relations.

In accordance with Art. 24 of the Family Code of Ukraine, marriage is based on the free consent of a woman and a man; coercion of a woman or a man for marriage is not allowed.

At the moment, the principle of the voluntariness of marriage is enshrined in many international legal acts, in particular in part 2 of Art. 16 of the Universal Declaration of Human Rights from the year 1948, which states that marriage may be contracted only with free and full consent of the parties to the marriage. In the point c) of the Art. 1 of the UN Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade and Institutions and Practices Similar to Slavery from the year 1956, an institution similar to slavery, recognizes the promise of a parent, guardian, family or other person to marry a daughter or a woman for monetary or material compensation, one of the conditions for obtaining of this is the deprivation of his right to refuse to register a marriage. Despite this, in many countries there is now the practice of contracting marriages by agreement (*arranged marriage*), not initiated by the bride, but by her family members.

A more complete description of voluntariness as a necessary condition for marriage is contained in Art. 1 of the UN Convention on Consent to Marriage, Age of Marriage and Registration of Marriage from the year 1962, which does not allow marriage without the full and free consent of both parties. Consent to marriage must be expressed by the brides personally, according to the law, after proper announcement, in the presence of the authorities' representative, that has the right to register the marriage, and in the presence of witnesses. Thus, the full and free



дается как уполномоченным государством лицом, так и свидетелями церемонии. Согласно ст. 2 данной Конвенции, не допускается регистрация брака с лицом, не достигшим брачного возраста, кроме случаев, когда компетентный орган в интересах сторон, заключающих брак, позволяет регистрацию такого брака как исключение при наличии уважительных причин.

Криминализация принуждения к браку в УК Украины состоялась в ракурсе реализации ст. 37 Конвенции Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу с этими явлениями. Статья 37 Конвенции указывает, что стороны принимают необходимые законодательные или другие меры с целью обеспечения того, чтобы было криминализовано умышленное поведение, которое заключается: 1) в принуждении взрослого или ребенка к вступлению в брак; 2) в заманивании взрослого или ребенка на территории Стороны или государства иной, чем та, в которой он или она проживает, с целью принуждения этого взрослого или ребенка к вступлению в брак.

Но реализуя положения Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу с этими явлениями относительно установления уголовной ответственности за принуждение к браку, украинский законодатель в УК Украины считает, что это общественно опасное деяние, заключающиеся в принуждении лица к вступлению в брак или к продолжению принудительно заключенного брака, или к вступлению в сожительство без заключения брака, или к продолжению такого сожительства, или принуждение с этой целью лица к перемещению на территорию другого государства, чем то, в которой он проживает (ч. 1 ст. 151-2 УК).

Исходя из положений Конвенции Совета Европы о предотвращении насилия в отношении женщин и домашнего насилия и борьбу с этими явлениями, можно отметить, что в международном праве выделяется две формы данного противоправного деяния, в то время как объективная сторона уголовного правонарушения, предусмотренного ст. 151-2 УК Украины, предусматривает пять форм, а именно:

consent of the brides to marriage is confirmed both by the person authorized by the state and by the witnesses of the ceremony. According to the Art. 2 of the same Convention, it is not allowed to register a marriage with a person who has not reached the age of marriage, unless the competent authority, in the interests of the parties to the marriage, allows the registration of such a marriage as an exception if there are valid reasons.

Criminalization of forced marriage in the Criminal Code of Ukraine took place from the perspective of the implementation of Art. 37 of the Council of Europe Convention on the Prevention and Combating of Violence against Women and Domestic Violence. Article 37 of the Convention specifies that the parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that willful behavior is criminalized, which consists in: 1) forcing an adult or child to marry; 2) luring an adult or child into the territory of a Party or State other than the one in which he or she resides with the aim of coercing that adult or child into marriage.

But implementing the provisions of the Council of Europe on the prevention of violence against women and domestic violence and the fight against these phenomena regarding the establishment of criminal liability for forced marriage, the Ukrainian legislator of the Criminal Code of Ukraine believes that this is a socially dangerous act, consisting in forcing a person to marry or to continue a forced marriage, or to enter into cohabitation, or forcing a person for this purpose to moving to the territory of another state than the one in which he lives (part 1 art. 151-2 CC).

Based on the provisions of the Council of Europe Convention on the Prevention and Combating of Violence against Women and Domestic Violence, it can be noted that two forms of this illegal act are distinguished in the international law, while the objective side of the criminal offense under Art. 151-2 of the Criminal Code of Ukraine provides for five forms, and

- 1) принуждение лица к вступлению в брак;
- 2) принуждение лица к продолжению принудительно заключенного брака;
- 3) принуждение лица к вступлению в сожительство без заключения брака;
- 4) принуждение лица к продолжению такого сожительства;
- 5) побуждение лица к перемещению на территорию другого государства, чем та, в которой он проживает, с целью вступления в брак или сожительство.

Исходя из вышеизложенного, можно констатировать, что термин «принуждение» отмечается целых четыре раза из пяти общественно опасных деяний. Такое внимание законодателя может свидетельствовать, на наш взгляд, о «праздновании» общественной опасности этих деяний. Вместе с тем, считаем существенным недостатком то, что законодателем не представлено толкование термина «принуждение», поскольку толкование, которое вытекает из содержания статей 154, 174, 180, 280, 300, 301, 303, 355, 373, 386, 404 УК Украины, где в одних случаях конкретизирует способ принуждения, а в других использует неконкретизированное понятие, связанное с привлечением лица к уголовной ответственности, и которые не могут быть применены к исследуемой норме.

Не существует единого подхода к толкованию термина «принуждение» и среди ученых. Некоторые ученые считают, что понятие «принуждение» означает применение физического насилия или угрозы его применения в отношении потерпевшего или его близкого человека, или шантаж – угрозу уничтожить или повредить имущество потерпевшего, или похитить потерпевшего или лишить его свободы, либо разгласить сведения о потерпевшем, которые он желает сохранить в тайне, или иным образом ограничить права, свободы или законные интересы потерпевшего (или его близкого человека). Отдельные формы принуждения подлежат дополнительной квалификации по другим статьям УК [2, с.102.]. Но такая формулировка отражает подход его авторов, и не может влиять на квалификацию действий виновных лиц.

namely:

- 1) coercion of a person to marry;
- 2) coercion of a person to continue a forced marriage;
- 3) coercion of a person to enter into cohabitation without marriage;
- 4) coercion of a person to continue such cohabitation;
- 5) inducement of a person to move to the territory of a state other than the one in which he lives for the purpose of marriage or cohabitation.

Based on the above, it can be stated that the term “coercion” is noted as many as four times out of five socially dangerous acts. Such attention of the legislator may indicate, in our opinion, on “celebration” of the public danger of these acts. At the same time, we consider it a significant drawback that the legislator has not provided an interpretation of the term “coercion”, since the interpretation that follows from the content of the articles 154, 174, 180, 280, 300, 301, 303, 355, 373, 386, 404 of CC of Ukraine, where in some cases it specifies the method of coercion, and in others it uses unspecified concepts associated with bringing a person to criminal responsibility, and which cannot be applied to the norm under study.

There is no common approach to the interpretation of the term “coercion” also among scientists. Some scientists believe that the concept of “coercion” means the use of physical violence or the threat of its use against the victim or against a close person, or blackmail – a threat to destroy or damage the victim’s property, or to kidnap the victim or deprive him of liberty, or disclose information about the victim that he wishes to keep secret, or otherwise restrict the rights, freedoms or legal interests of the victim (or of a close person). Certain forms of compulsion are subject to additional qualifications under other articles of the Criminal Code [2, p.102.]. But this formulation reflects the approach of its authors, and cannot influence the qualification of the actions of the perpetrators.





Если же обратиться к Конституции Украины, то в ч. 1 ст. 51 указано, что брак основывается на добровольном согласии женщины и мужчины. Часть 1 ст. 24 Семейного кодекса Украины говорит о том, что брак основывается на добровольном согласии женщины и мужчины; принуждение женщины и мужчины к браку не допускается. В ч. 1 ст. 40 Семейного кодекса Украины указано, что брак, который был зарегистрирован без свободного согласия женщины или мужчины, признается недействительным по решению суда. Согласие лица не считается свободной, в частности тогда, когда в момент регистрации брака оно страдало тяжелым психическим расстройством, находилось в состоянии алкогольного, наркотического, токсического опьянения, из-за чего не осознавало полное значение своих действий (или) не могла руководить ими, или если брак был зарегистрирован в результате физического или психического насилия. В ст. 56 Семейного кодекса Украины подчеркивается, что каждый из супругов имеет право прекратить брачные отношения; принуждение к прекращению брачных отношений, принуждение к их сохранению, в том числе к половым связям с помощью физического или психического насилия, является нарушением прав жены, мужа на свободу и неприкосновенность и может иметь последствия, установленные законом.

Поэтому считает аргументированной точку В. Руновым, который полагает, что излишне конкретизированные законодательные формулировки сужают возможность применения нормы, то есть ограничивают перечень деяний, за совершение которых лицо может быть привлечено к уголовной ответственности. Излишне расширенные законодательные формулировки, смысл которых к тому же не раскрывается в законе об уголовной ответственности, может противоречить реализации основополагающего принципа правовой определенности и априори может привести к привлечению невиновных к уголовной ответственности посредством использования нечетких, размытых формулировок [3, с. 457]. Что же касается исследуемого нами состава уголовного правонарушения, то он относится ко второму случаю, и требует законодательного урегулирования.

If we turn to the Constitution of Ukraine, then Part 1 of the Art. 51 states that marriage is based on the free consent of a woman and a man. Part 1 of the art. 24 of the Family Code of Ukraine says that marriage is based on free consent of a woman and a man; coercion of a woman and a man into marriage is not allowed. Part 1 of the Art. 40 of the Family Code of Ukraine states that a marriage that was registered without the free consent of a woman or a man is declared invalid by a court decision. The consent of a person is not considered free, in particular when, at the time of registration of the marriage, he suffered from a severe mental disorder, was in a state of alcoholic, narcotic, toxic intoxication, due to which he did not realize the full significance of his actions (or) could not direct them, or if the marriage was registered as a result of physical or mental violence. Art. 56 of the Family Code of Ukraine emphasizes that each of the spouses has the right to terminate the marriage; coercion to terminate marital relations, coercion to preserve them, including sexual intercourse with the help of physical or mental violence, is a violation of the rights of the wife, husband to freedom and inviolability and may have consequences established by the law.

Therefore, V. Runov has a reasoned point of view, he believes that excessive specific legislative formulations narrow the possibility of applying the norm, which means, that they limit the list of acts for the commission of which a person can be prosecuted. Excessively extended legislative formulations, the meaning of which is not disclosed in the law on criminal liability, may contradict the implementation of the fundamental principle of legal certainty and a priori can lead to the prosecution of innocent persons through the use of unclear, vague formulations [3, p. 457]. As for the structure of a criminal offense we are investigating, it refers to the second case, and requires legislative regulation.

Coming from the above, we consider it expedient to study foreign experience in establishing criminal liability in similar or analogical



Выходя из вышеизложенного, считаем целесообразным изучить зарубежный опыт установления уголовной ответственности за похищение или аналогичные противоправные деяния.

Анализ зарубежного уголовного законодательства позволяет констатировать, что в некоторых государствах существует ответственность за принуждение к браку. Например, в уголовном законодательстве Республики Таджикистан содержится ст. 168 «Выдача замуж девочки, не достигшей брачного возраста», которая предусматривает ответственность за выдачу замуж девочки, не достигшей брачного возраста, родителями или опекунами, или лицами, которым она подчиняется, как и посредничество или содействие выдаче замуж, наказывается исправительными работами сроком до двух лет или ограничением свободы на срок до пяти лет или арестом на срок до шести месяцев (в редакции Закона Республики Таджикистан от 10.12.1999 г. №877). Смежным составом преступления является ст. 170 УК Республики Таджикистан «Двоеженство или многоженство», согласно которой уголовно наказуемы двоеженство или многоженство, то есть сожителство с двумя или несколькими женщинами и ведение общего хозяйства, наказывается штрафом в размере от одной до двух тысяч минимальных размеров заработной платы или исправительными работами на срок до двух лет, или ограничением свободы на срок до пяти лет или арестом на срок от трех до шести месяцев (в редакции Закона РТ от 10.12.99 г. № 877) [4].

Статья об уголовной ответственности за принуждение к браку содержится и в законодательстве Кыргызской Республики. В частности, в ст. 155 «Принуждение женщины к вступлению в брак или воспрепятствование вступлению в брак» говорится о принуждении женщины к вступлению в брак или продолжению брачного сожителства, или похищение для вступления в брак вопреки ее воле, как и препятствование женщине вступить в брак – наказываются штрафом в размере от ста до двухсот минимальных месячных заработных плат либо лишением свободы на срок до пяти лет [5].

illegal acts.

Analysis of foreign criminal legislation allows us to state that in some states there is responsibility for coercion into marriage. For example, the criminal legislation of the Republic of Tajikistan contains Art. 168 “Marriage of a girl who has not reached marriageable age”, which provides for the responsibility for the marriage of a girl under marriageable age by her parents or guardians, or by persons to whom she subordinates, as well as mediation of facilitation of marriage, is punishable by correction labor for up to two years or restraint of liberty for up to five years, or arrest for up to six months (as amended by the Law of the Republic of Tajikistan from 10.12.1999 No.877). A related corpus delicti is Art. 170 of the Criminal Code of the Republic of Tajikistan “Bigamy or polygamy”, according to which bigamy or polygamy are criminalized, that is, cohabitation with two or more women and running a common household; shall be punishable by a fine in the amount of one or two thousands of minimum monthly wage, or correctional labor for a term of up to two years, or restraint of liberty for a term of up to five years, or arrest for a term of three to six months (as amended by the Law of the Republic of Tajikistan from 10.12.99 No. 877) [4].

The article on criminal liability for forced marriage is also contained in the legislation of Kyrgyz Republic. In particular, Art. 155 “Forcing a woman to marry or preventing a woman from getting married” refers to forcing a woman to marry or to continue cohabitation, or kidnapping to marry against her will, as well as preventing a woman from getting married – are punished with a fine in the amount of one hundred to two hundred times the minimum monthly wage, or imprisonment for a term of up to five years [5].

The Turkish Criminal Code is also interesting from the point of view of responsibility for similar actions. So, in particular, Art. 429 of the Turkish Criminal Code establishes responsibility if a person, using force, coercion, threats or



Интересными с точки зрения ответственности на аналогичные действия является УК Турции. Так, в частности, ст. 429 УК Турции устанавливает ответственность, если лицо, с использованием силы, принуждения, угроз или обмана похитило или удерживает совершеннолетнего или признанную совершеннолетней женщину под влиянием страсти или с целью женитьбы, наказывается тяжелым заключением на срок от трех до десяти лет. Если похищенная женщина – замужем, срок тяжкого заключения не может быть менее семи лет. В ст. 430 УК Турции установлено, что лицо, с использованием силы, принуждения, угроз или обмана похитило или удерживает лицо, не достигшее совершеннолетия, под влиянием страсти или с целью женитьбы, наказывается тяжелым заключением на срок от пяти до десяти лет. Если лицо, не достигшее совершеннолетия, было похищено без применения силы, принуждения, угроз или обмана и с его согласия, под влиянием страсти или с целью женитьбы, виновное лицо наказывается заключением на срок от шести месяцев до трех лет [6].

Стоит отметить, что ст. 431 УК Турции фактически выступает как квалифицированный состав ст. 429 и ст. 430 УК Турции. Эта норма устанавливает ответственность, если похищенному лицу не исполнилось 12 лет, виновное лицо наказывается тяжким заключением на срок не менее пяти лет, даже если ним были применены сила, принуждение, угроза или обман при совершении деяния [6].

Особо квалифицированный состав содержит ст. 432 УК Турции и ответственность наступает, если лицо, совершившее одно из преступлений, указанных в предыдущих статьях, не осуществив ни непристойного поступка, по собственной воле вернет украденное или удерживаемое им лицо в дом, откуда оно была похищена, или в дом, в котором проживает его семья, или отпустит его в безопасном месте, откуда его сможет забрать семья, то такое лицо в случае, предусмотренном в статье 429, наказывается заключением на срок от одного месяца до одного года; в случае, предусмотренном статьей 430, на срок от шести месяцев до трех лет, а в случае, предусмотренном статьей 431, на срок от одного года до пяти лет [6].

deceit, kidnaps or holds an adult or a recognized as an adult woman under the influence of passion or for the purpose of marriage, is punishable by a heavy imprisonment for a term of three to ten years. If the abducted woman is married, the term of grave imprisonment cannot be less than seven years. Art. 430 of the Turkish Criminal Code establishes that a person, using force, coercion, threats or deceit, kidnapped or holds a minor, under the influence of passion or for the purpose of marriage, is punishable by heavy imprisonment for a term of five to ten years. If a person who has not reached the age of majority was kidnapped without the use of force, coercion, threats or deceit and with his consent, under the influence of passion or for the purpose of marriage, the guilty person is punished by imprisonment for a term of six months to three years [6].

It should be noted that Art. 431 of the Turkish Criminal Code actually acts as qualified composition of Art. 429 and Art. 430 of the Turkish Criminal Code. This norm establishes responsibility if the kidnapped person is under 12 years old, the guilty person is punished with heavy imprisonment for a term of at least five years, even if force, coercion, threat or deception were not used during the commission of the act [6].

A particular qualified composition contains Art. 432 of the Turkish Criminal Code and liability arises if a person who has committed one of the crimes specified in the previous articles, without committing an indecent act, of his own free will returns the person stolen or withheld by him to the house from which he was abducted, or to the house in which he lives with his family, or release him to a safe place where his family can pick him up, then such person, in the case provided for in Art. 429, shall be punished by imprisonment for a term of one month to one year; in the case provided for in Art. 430, for a period for six months to three years, and in the case provided for in Art. 431, for a period of one to five years [6].

В некоторых странах Европы также предусмотрена ответственность за принуждение к браку. Так, например, УК Франции определяет уголовно наказуемым факт принуждения лица заключить брак или заключения брака за рубежом путем введения лица в заблуждение ради подстрекательства ее до выезда с территории Республики, наказывается тремя годами лишения свободы и штрафом в размере 45 000 евро (ст. 222-14-4)» [7].

В УК Нидерландов ответственность за принуждение к браку установлена ст. 284, где указано, что любое лицо, которое: 1) незаконно заставляет другое лицо действовать или воздерживаться от определенных действий или терпеть определенные действия через акт насилия или любого другого действия или угрозы насилия или угрозы любым другим действием, направленным против этого другого или против других лиц; 2) заставляет другое лицо действовать или воздерживаться от определенных действий или терпеть определенные действия из-за угрозы очернения или клеветы; – наказывается лишением свободы, не превышает девяти месяцев или штрафом третьей категории (до 8200 евро) [8].

Итак, проведенный нами анализ уголовного законодательства некоторых стран позволяет сделать вывод, что УК содержит нормы, устанавливающие ответственность за принуждения к браку или смежные нормы. Однако содержание самой нормы, устанавливающей ответственность за совершение таких противоправных деяний, является разным, как и наказание – от штрафа до лишения свободы на определенный срок.

**Выводы.** Проведенное нами небольшое исследование практики привлечения по ст. 151-2 УК Украины указывает, что действующая редакция данной нормы нуждается в совершенствовании. Про это говорит отсутствие правоприменительной практики – учтенных уголовных правонарушений по данной категории уголовного производства. Таким образом, криминализация принуждения к браку стала еще одной «мертвой нормой» УК Украины.

Учитывая это необходимо ставить вопрос о декриминализации указанного деяния или же отечественному законодателю стоит об-

Some European countries also have liability for forced marriage. For example, the French Criminal Code criminalizes the fact of forcing a person to conclude a marriage or contracting a marriage abroad by misleading a person for the sake of inciting her before leaving the territory of the Republic, is punishable by imprisonment for three years and a fine of 45.000 EUR (Art. 222-14-4) [7].

In the Criminal Code of the Netherlands, liability for coercion into marriage is established by Art. 284, which states that any person who: 1) unlawfully causes another person to act or refrain from certain actions or tolerate certain actions through an act of violence or any other action or threat of violence or threat of any other action directed against the other or against others; 2) causes another person to act or refrain from certain actions or tolerate certain actions because of threats of vilification or defamation; is punished with imprisonment, not exceeding nine months, or a fine of the third category (up to 8200 EUR) [8].

So, our analysis of the criminal legislation of some countries allows us to conclude that the Criminal Code contains norms establishing responsibility for coercion into marriage or related norms. However, the content of the very norm establishing responsibility for the commission of such unlawful acts is different; the same is the punishment – from a fine to imprisonment for a certain period.

**Conclusion.** Our small study of attracting under Art. 151-2 of the Criminal Code of Ukraine indicates that the current version of this norm needs to be improved. This is evidenced by the lack of law enforcement practice – recorded criminal offenses in this category of criminal proceedings. Thus, the criminalization of forced marriage has become another “dead norm” of the Criminal Code of the Ukraine.

Taking this into account, it is necessary to raise the question of decriminalization of this act, or domestic legislator should pay attention to some features of the norms of criminal legisla-



ратить внимание на некоторые особенности норм уголовного законодательства зарубежных стран в части выделения форм принуждения к браку. Это позволит установить более точный перечень форм принуждения к браку и поможет повысить эффективность борьбы с такими противоправными деяниями при назначении наказания.

tion of foreign countries in terms of identifying forms of coercion to marriage. This will make it possible to establish a more accurate list of forms of coercion to marriage and will help to increase the effectiveness of the fight against such illegal acts when imposing punishment.

### **Referințe bibliografice**

#### **Bibliographical references**

1. Андрушко А. Щодо доцільності криміналізації примушування до шлюбу. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. Numărul 6(34). С. 170-173.
2. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.
3. Рунов В. Ю. Способи кримінально караного примушування. *Держава і право*. 2012. Вип. 57. С. 456-461
4. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. Предисловие А. В. Федорова. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001. 410 с.
5. Уголовный кодекс Кыргызской Республики. Предисловие А.П. Стуканова. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. 352 с.
6. Уголовный кодекс Турции. Законодательство Турции. URL: <http://zarubejye.com/law/law151.htm>. (Дата звернення: 19.07.2020).
7. Code pénal. URL: <https://beta.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGIARTI000027809362/2013-08-07> (Дата звернення: 18.04.2020).
8. Artikel 284 Wetboek van Strafrecht. URL: <https://maxius.nl/wetboek-van-strafrecht/artikel284/> (Дата звернення: 18.04.2020).

#### **Об авторе**

**Анна Сергеевна ПОЛИТОВА**,  
кандидат юридических наук, доцент кафедры  
уголовно-правовых дисциплин и судебных  
экспертиз факультета №1  
Донецкого юридического института МВД  
Украины (г. Кривой Рог, Украина)  
e-mail: [anya.donetsk.ua@i.ua](mailto:anya.donetsk.ua@i.ua)  
тел.: 00380508715865

#### **About author**

**Anna S. POLITOVA**,  
Candidate in Law,  
Associate Professor of the Criminal Law  
Disciplines and Forensic Expertise Chair  
Faculty No. 1, Donetsk Law Institute of the MIA  
of Ukraine (Krivoy Rog, Ukraine)  
e-mail: [anya.donetsk.ua@i.ua](mailto:anya.donetsk.ua@i.ua)  
tel.: 00380508715865



CZU 316.62:351.74

DOI 10.5281/zenodo.4071292

## PSIHOLOGIA RELAȚIEI DINTRE STILUL DE CONDUCERE ȘI TIPUL DE TEMPERAMENT LA MANAGERII DE NIVEL MEDIU DIN MAI

**Aliona BIVOL,**  
doctor în psihologie, conferențiar universitar

## THE PSYCHOLOGY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE STYLE OF MANAGEMENT AND THE TYPE OF TEMPERAMENT OF MIDDLE LEVEL MANAGERS OF MIA

**Aliona BIVOL,**  
PhD in Psychology, associate professor

*Adoptarea unui stil de conducere este condiționată de psihologia conducătorului per ansamblu. În activitățile managerului, temperamentul este manifestat în procesul de comunicare, percepție, memorie, viteza gândirii, afectivitate. Există o legătură psihologică între adoptarea stilului de conducere și tipul de temperament la managerii din MAI. Manageri de nivel mediu din MAI au stilul de conducere centrat pe oameni și sarcini. Managerii manifestă un tip temperamental sangvinic. Pentru manageri personalitatea subalternilor are o importanță mare, axându-se pe starea lor de bine, pe menținerea unei atitudini fructuoase cu subalternii și, în același timp, pe obținerea rezultatelor în activitate.*

*Cuvinte- cheie: temperament, stil de conducere, sangvinic, centrarea pe grup.*

*Adopting a style of management is entirely conditioned by the psychology of the manager. In the manager's activities, the temperament is manifested during the process of communication, perception, memory, speed of thought, affectivity. There is a psychological connection between the adoption of the style of management and the type of temperament by the managers of the Ministry of the Internal Affairs. MIA's middle level managers have styles of management focused on people and tasks. Managers manifest the Sanguine temperamental type. For managers, the personality of subordinates is of great importance, focusing on their well-being, maintaining fruitful attitudes with subordinates and, at the same time, obtaining results in the activity.*

*Keywords: temperament, style of management, sanguine, group-centered.*

**Introducere.** Managerul îndeplinește funcțiile sale prin proiectarea stilului de conducere, aptitudinilor, inteligenței emoționale, prin cunoașterea legilor și a personalului din subordine. Este important de remarcat că orice activitate managerială este realizată de personalitate cu tipul temperamental predominant al ei, cu psihocomportamentul ei, afectivitatea, caracterul ei volitiv, tot astfel cum stilul ei managerial este expresia personalității individuale a conducătorului. Adoptarea unui stil de conducere este condiționată de psihologia conducătorului per ansamblu. În activitățile managerului de control și oferirea directivelor, temperamentul este manifestat în procesul de comunicare, percepție, memorie, viteza gândirii, afectivitate, mișcări, mimică, ritmul vorbirii, particularitățile scrisului.

Constituind modul în care variabilele bio-

The manager fulfills his functions by designing the style of management, of skills, of the emotional intelligence, the knowledge of laws and of the subordinate personnel. It is important to note that any managerial activity is performed by the personality with its predominant temperamental type, its psycho-behavior, its affectivity, its volitional character, as well as the managerial style, is the expression of the individual personality of the manager. Adopting a style of management is entirely conditioned by the psychology of the manager. In the manager's control activities and the directives provision, the temperament is manifested in the process of communication, perception, memory, speed of thought, affectivity, movements, facial expressions, rhythm of speech, writing peculiarities.

Constituting, the way in which the bio-constitutional and bio-energetic variables are in-



constituționale și bioenergetice se implică în organizarea și desfășurarea proceselor psihice, temperamentul își pune amprenta pe manifestarea unui stil de conducere. Implementarea stilurilor de conducere se realizează în funcție de specificul lucrului, de tipul de personalitate și particularitățile subalternilor.

Ursula Șchiopu definește temperamentul tot din perspectiva tipurilor umane, subliniind că acesta este sinonim cu tipul, iar caracteristicile personalității sunt structurate în formula genetică, fiind influențate însă și de factorii de mediu.

Psihologul rus Rubinstein consideră că baza temperamentului o constituie activitatea nervoasă superioară care determină apariția și manifestarea proprietăților individuale din punctul de vedere al energiei personalității și dinamicii acesteia. Autorul mai subliniază că temperamentul este invariant, este dependent de identitate, este general, se manifestă în activitate, asigurând forma acesteia și nu conținutul. Temperamentele nu pot fi socotite bune sau rele și nici pure, existând o dominanță temperamentală.

Din această perspectivă, G. Allport oferă următoarea definiție a temperamentului: caracteristici ale naturii emoționale a unui individ exprimate în sensibilitate la stimuli emoționali, forță și viteză de formulare a răspunsului, calitatea dispoziției afective, intensitatea și fluctuația acesteia. Deducem de aici că domeniul de manifestare a temperamentului este afectivitatea.

Caracteristicile temperamentului nu influențează abilitățile cognitive ale unei persoane sau calitățile sale morale. Dar ele trebuie luate în considerare atunci când persoana alege o activitate care poate influența reacția, viteza, mobilitatea de concentrare și perseverența în îndeplinirea anumitor lucrări (4).

Temperamentul este determinat genetic, având o manifestare aproape aceeași în mai multe situații de viață, deoarece e asociat cu sistemul nervos.

Temperamentul uman se bazează pe o serie de proprietăți specifice. 1. Afectivitatea, care cuprinde gradul de forță externă necesar apariției unei reacții din psihic. Unii oameni reacționează calm la stimuli externi, alții manifestă o reacție

implicată în organizarea și dezvoltarea proceselor psihice, temperamentul își pune amprenta în manifestarea unui stil de conducere. Implementarea stilurilor de conducere se realizează în funcție de specificul lucrului, de tipul de personalitate și particularitățile subalternilor.

Ursula Șchiopu definește temperamentul tot din perspectiva tipurilor umane, subliniind că acesta este sinonim cu tipul, iar caracteristicile personalității sunt structurate în formula genetică, fiind influențate însă și de factorii de mediu.

Psihologul rus Rubinstein consideră că baza temperamentului o constituie activitatea nervoasă superioară care determină apariția și manifestarea proprietăților individuale din punctul de vedere al energiei personalității și dinamicii acesteia. Autorul mai subliniază că temperamentul este invariant, este dependent de identitate, este general, se manifestă în activitate, asigurând forma acesteia și nu conținutul. Temperamentele nu pot fi socotite bune sau rele și nici pure, existând o dominanță temperamentală.

Din această perspectivă, G. Allport oferă următoarea definiție a temperamentului: caracteristici ale naturii emoționale a unui individ exprimate în sensibilitate la stimuli emoționali, forță și viteză de formulare a răspunsului, calitatea dispoziției afective, intensitatea și fluctuația acesteia. Deducem de aici că domeniul de manifestare a temperamentului este afectivitatea.

Caracteristicile temperamentului nu influențează abilitățile cognitive ale unei persoane sau calitățile sale morale. Dar ele trebuie luate în considerare atunci când persoana alege o activitate care poate influența reacția, viteza, mobilitatea de concentrare și perseverența în îndeplinirea anumitor lucrări (4).

Temperamentul este determinat genetic, având o manifestare aproape aceeași în mai multe situații de viață, deoarece e asociat cu sistemul nervos.

Temperamentul uman se bazează pe o serie de proprietăți specifice. 1. Afectivitatea, care cuprinde gradul de forță externă necesar apariției unei reacții din psihic. Unii oameni reacționează calm la stimuli externi, alții manifestă o reacție

violentă. 2. Reactivitatea este determinată de nivelul reacției involuntare la efectele interne sau externe (sunet accentuat, tonul vocii). 3. Raportul dintre activitate și reactivitate, proprietăți care indică modul în care o persoană reacționează la dificultățile vieții. Este gata să depășească diverse obstacole în viață, să fie concentrat, persistent, atent. 4. Rigiditate și duritate. Aceste caracteristici ale temperamentului vorbesc despre cât de abil se poate adapta o persoană la influențele externe ale mediului social. 5. Ritmul activității reactive. El caracterizează viteza proceselor mentale și reacțiile la stimuli externi. 6. Introversiune și extraversiune, proprietăți care depind de viteza reacțiilor umane, de viteza soluțiilor aplicate. 7. Excitabilitatea emoțională caracterizează gradul de impact extern asupra unei persoane sub forma manifestării semnelor de excitare emoțională (4).

Din definițiile analizate și caracteristicile temperamentului, se atestă manifestarea efectelor lui asupra proceselor psihice, asupra dinamicii și vitezei de luare a deciziilor, asupra emotivității și în același timp, fiind determinat genetic, dovezi care conduc la ideea că are implicare și în adoptarea, implementarea unui stil managerial. Temperamentul, fiind componentă a structurii personalității, are reflecție în toate condițiile de viață ale unui manager, cu tangență atât în serviciu, cât și în viața personală.

Încă o dovadă că personalitatea cu individualitatea ei se reflectă în orice domeniu din cadrul căruia există, acționează sau se dezvoltă, este afirmația lui Mircea Cătrărescu, care a spus că stilul nu îl ai, ci îl ești.

Managerul eficient adoptă și dezvoltă un stil de conducere la nivelul și ierarhia subalternilor ca activitatea să fie realizată. Totuși un manager aplică un stil în mai multe situații de activitate, deoarece este înfățișat prin psihocomportament. Prin urmare, aceste efecte în serviciu devin, în timp, ca o carte de vizită a conducătorului. Subalternii identifică personalitatea managerului cu stilul de conducere al lui.

Stilul de management exprimă modalitățile în care managerii își exercită atribuțiile ce le revin în planificarea, organizarea, antrenarea și coordonarea activității, fiind definit, în principal, de

a psychic reaction to occur. Some people react calmly to external stimuli, others expose a violent reaction. 2. Reactivity is determined by the level of involuntary reaction to internal or external effects (accentuated sound, tone of voice). 3. Activity and reactivity report, properties that indicate how a person reacts to life's difficulties. It is ready to overcome various obstacles in life, to be focused, persistent, attentive. 4. Rigidity and harshness. These characteristics of temperament talk about how well a person can adapt to the external influences of the social environment. 5. Rhythm of reactive activity. They characterize the speed of the mental processes and the reactions to external stimuli. 6. Introversion and extraversion, properties that depend on the speed of human reactions, the speed of the applied solutions. 7. Emotional excitability - characterizes the degree of external impact on a person in the form of manifestation of emotional arousal (4).

From the analyzed definitions and the characteristics of the temperament, the manifestation of its effects on the psychic processes is attested, on the dynamics and speed of decision making, on the emotionality and at the same time, being genetically determined, evidence leading to the idea that it has also involvement in the adoption, the implementation of a style management. The temperament, being a component of the personality structure, has reflection in all the life conditions of a manager, both with tangency in the service and in the personal life.

Another proof that the personality with its individuality is reflected in any field, in which it exists, acts or develops, is the affirmation of Mircea Cartarescu, who said that you don't have style, but you are it.

The competent manager adopts and develops a style of management at the subordinates' level and hierarchy, for the activity to be carried out. However, a manager applies a style in several activity situations, because it is depicted through psycho-behavior. Therefore, these effects at service become, over time, as the manager's business card. The subordinates identify the manager's personality by his style of management.

The management style expresses the ways in which managers exercise their attributions in



atitudinea față de subordonați. Stilul de management reflectă modul în care un manager gândește și acționează.

C. Voicu scrie că stilul de conducere prezintă modul concret de exercitare a rolului de manager, de transpunere efectivă în plan comportamental a exigențelor ce decurg din statutul de manager. Noțiunea de „stil de conducere” reunește într-un ansamblu dinamic trăsăturile și particularitățile psihice și psiho-sociale ale managerilor, comportamentele acestora în exercitarea managementului și condițiile concrete în care se desfășoară activitatea de management.

Stilul de conducere influențează organizația în mai multe direcții:

- nivelul eficienței muncii și capacităților intelectuale ale grupului condus;
- relațiile psihosociale din cadrul grupului;
- atitudinile membrilor grupului;
- coeziunea grupului;
- motivația comportamentului subordonaților;
- nivelul satisfacției personale a membrilor grupului de pe urma activității desfășurate în cadrul subdiviziunii.

Un stil de conducere are rezultate pozitive și negative. C. Voicu (2003) menționează că stilul de conducere autoritar prezentat în mod frecvent sub aspect negativ provoacă scăderea coeziunii de grup, influențează negativ atitudinile față de muncă și satisfacția în muncă, dar asigură o productivitate intelectuală și operațională ridicată, scurtează procesul decizional, dezvoltă spiritul de disciplină, asigură realizarea eficientă și la timp a sarcinilor.

Din cercetările efectuate cu subalternii a căror manageri exprimă în activitatea lor un stil autoritar, ei îl identifică cu tipul temperamental coleric, fiind agresiv, impulsiv. Peroanele manageri care sunt liniștite cu înclinație spre introspecție, timiditate, izolare, lentoare în decizii, însă corecți în muncă, cu curaj redus în socializare, fiind melancolici, deseori sunt apreciați de subalterni ca manageri cu stil molatic.

În opinia lui C. Voicu, adecvarea managementului la particularitățile unității și la noile situații intervenite este o exigență necesară în

planning, organizing, coaching and coordinating the activity, being defined mainly by the attitude towards subordinates. The management style reflects the way a manager thinks and acts.

Voicu C. writes that the style of management represents the concrete way of exercising the role of the manager, of effectively transposing in the behavioral plan the demands arising from the status of manager. The notion of management style brings together in a dynamic ensemble the characteristics and psychic and psycho-social particularities of the managers, their behaviors in the management exercise and the concrete conditions in which the management activity is carried out.

The style of management influences the organization in more directions:

- the level of work efficiency and the intellectual capacities of the leaded group;
- the psychosocial relationships within the group;
- the attitudes of the members of the group;
- the cohesion of the group;
- the motivation of the subordinates' behavior;
- the level of personal satisfaction of the members of the group with the activity carried out within the subdivision.

A style of management has positive results and other styles - negative. Voicu C. (2003) mentions that the authoritarian style of management frequently presented in a negative way, causes a decrease in group cohesion, negatively influences the attitudes towards work and job satisfaction, but ensures a high intellectual and operational productivity, shortens the decision-making process, develops the spirit of discipline, ensures the efficient and timely accomplishment of the tasks.

From the research conducted with subordinates whose manager expresses an authoritarian style in activity, they identify him with the choleric temperamental type, being aggressive, impulsive. The managers who are calm with inclination towards introspection, timidity, isolation, slow in decisions, but correct in work, with low courage in socializing, being melancholic, are often appreciated by subordinates as managers with a spineless style.

According to Voicu C. the suitability of the



obținerea succesului. Metodele și tehnicile de conducere duc la rezultate eficiente numai când sunt adecvate situației concrete în care se aplică, când țin seama de particularitățile unității și de trăsăturile psihosociale ale personalului.

În Dicționarul de sociologie (1998), stilul de conducere este definit ca un complex comportamental, profilul caracteristic activității unei persoane aflate într-o poziție de conducere a unui grup, organizații, colectivități. În mod special, stilul are legătură cu conducerea directă a unui grup. Stilul de conducere a apărut ca o variabilă strategică: are, pe de o parte, o puternică acțiune cauzală asupra performanței, iar pe de altă parte, este, între limite destul de largi, manipulabil, poate fi perfecționat. În dicționar se menționează că stilul de conducere pornește de la detașarea de abordarea psihologică, încercarea de a determina caracteristicile profunde ale personalității șefului în vederea unei selecții mai bune a acestuia, a demonstrat faptul că performanțele conducerii, deși depind într-o măsură importantă de tipul de personalitate, se datorează mult mai mult tipului de comportament adoptat, care poate fi învățat, schimbat.

În cazul în care temperamentul este modelat, chiar dacă este înăscut, și stilul, la fel, este adoptat, schimbat, atunci relația psihologică este foarte puternică prin dezvoltarea și implementarea competențelor psihoprofesionale.

Autorii O. Nicolescu și I. Verboncu (2001) consideră că stilul de management constă în modul de utilizare a cunoștințelor, calităților și aptitudinilor în relațiile cu subordonații și în derularea efectivă a acestor procese în muncă. Conform acestor autori, se adaugă și „maniera de adoptare a deciziilor”.

D. Constantinescu (2005) afirmă că „stilul de management exprimă modalitățile prin care managerii își exercită atribuțiile care le revin în realizarea procesului de management, precum și atitudinea pe care o au față de subordonați”.

După părerea autorului Ioan Lazăr (1995), stilul managerial poate fi definit ca totalitatea particularităților caracteristice activității manageriale, a modalităților lor specifice de a gândi, de a se comporta și acționa, capacitatea lor de a

management to the particularities of the unit and to the new situations involved in its evolution, the management methods and techniques lead to effective results only when they are appropriate to the concrete situation in which they are applied, taking into account the particularities of the unit and the psychosocial characteristics of the personnel.

In the Dictionary of sociology (1998), the style of management is defined as a behavioral complex, a profile characteristic of the activity of a person that is in a leading position of a group, organizations, and communities. In particular, the style is related to the direct management of a group. The style of management has emerged as a strategic variable: it has, on the one hand, a strong causal action on performance, and on the other hand it is, within fairly wide limits, tractable, it can be perfected. In the dictionary it is mentioned that the management style starts from the detachment of the psychological approach, the attempt to determine the profound characteristics of the manager's personality in order to better select him, it demonstrated that the performance of the management, although depending to a large extent on the personality type, is due much more to the adopted type of behavior, which can be learned and changed.

If the temperament is modeled, even if it is also innate, the style as well is adopted, changed, then the psychological relationship is very strong through the development and the implementation of the psycho-professional skills.

The authors O. Nicolescu and I. Verboncu (2001) consider that the management style consists in the use of the knowledge, qualities and aptitudes in the relationships with subordinates and the effective development of these processes in work. According to these authors, “the manner of decision-making” is added.

D. Constantinescu (2005) states that “the management style expresses the ways in which the managers exercise their attributions those that come back in carrying out the management process, as well as the attitude they have towards subordinates”.

In the opinion of the author Ioan Lazar (1995), the managerial style can be defined as the



se adapta la diferite situații, utilizând metode și tehnici adecvate. Stilul managerial implică luarea în considerare a unui ansamblu de factori care condiționează activitatea managerilor și modul specific de acționare și cuprinde tipul sistemului managerial al unității, personalitatea managerului și modul de a acționa, gradul de autonomie în utilizarea resurselor, potențialul și personalitatea colaboratorilor, specificitatea și gradul de stimulare a activității.

Așadar, în definițiile lui O. Nicolescu și I. Verboncu, D. Constantinescu, I. Lazăr se desprinde rolul valoros al psihologiei personalității individuale cu comportamentul ei în manifestarea stilului de conducere.

Autorii В.Н. Бесчастный, В.А. Лефтеров (2005), C. Voicu (2003) menționează că implementarea stilului de conducere în MAI depinde atât de factorii interni, cât și externi cum ar fi: personalitatea cadrului de conducere, potențialul și personalitatea subalternilor, autodezvoltarea, autoreflexia conducătorului, metodele de menținere a climatului psihosocial și culturii organizaționale; formarea și dezvoltarea echipei, natura proceselor de muncă în colectiv.

Conform lui Blake și Mouton (1964), managerul adoptă un stil managerial axat pe două dimensiuni și anume: preocuparea pentru personal și preocuparea pentru obiective. În opinia lor, ambele dimensiuni sunt pozitive. Cu alte cuvinte, un lider performant trebuie să fie preocupat și de oamenii pe care îi conduce și de sarcinile de lucru. În termeni generali, preocuparea pentru personal se referă la intenția liderului de a forma și de a menține relații bune cu subordonații lui. Pe de altă parte, preocuparea pentru sarcini se referă la importanța pe care o acordă liderul realizării sarcinilor specifice postului pe care îl ocupă. Între aceste două comportamente extreme, cei doi teoreticieni au alcătuit un sistem sub formă de grilă (poziționând interesul față de personal pe o axă verticală și pe cel față de producție – pe una orizontală). Stilurile sunt identificate pe baza valorilor și atitudinilor liderului. Valoarea cea mai mică a fiecăreia dintre cele două dimensiuni este 1, iar cea maximă este 9.

**Scopul cercetării:** determinarea psiholo-

totality of the peculiarities characteristic to the managerial activity, of their specific ways of thinking, of behaving and acting, their capacity to adapt to different situations, using appropriate methods and techniques. The managerial style implies the consideration of a set of factors that condition the managers' activity and the specific mode of action and includes the type of the management system of the unit, the manager's personality and the way to act, the degree of autonomy in the use of resources, the potential and the personality of the collaborators, the specificity and the degree of activity stimulation.

Thus, in the definitions of O. Nicolescu and I. Verboncu, D. Constantinescu, I. Lazar, the valuable role of the individual personality's psychology with its behavior in the manifestation of the management style can be seen.

The authors В.Н. Бесчастный, В.А. Лефтеров (2005), Voicu C. (2003) mention that the implementation of the management style in the MIA depends on both internal and external factors such as: the personality of the management person, the potential and the personality of the subordinates, from the self-development, the self-reflection of the manager, of the methods of maintaining the psychosocial climate and the organizational culture; team formation and development, of the nature of the work processes in the collective.

According to Blake and Mouton (1964), the manager adopts a managerial style focused on two dimensions, namely: concern for staff and concern for goals. In their opinion, both dimensions are positive. In other words, a good manager must also be concerned about the people he manages and the work tasks. In general terms, the concern for staff refers to the manager's intention to form and maintain good relationships with his subordinates. On the other hand, the concern for tasks refers to the importance that the manager attaches to the performance of the tasks specific to the position he occupies. Between these two extreme behaviors, the two theorists have formed a system in the shape of a grid (placing the interest on the staff on a vertical axis and the interest in production on a horizontal one). Styles are identified based on the manager's values and attitudes. The smallest value of each of the two dimensions is 1, and the maximum value is 9.

giei relației dintre stilul de conducere și tipul clasic de temperament la managerii de nivel mediu din MAI.

**Metodele de lucru.** Studiul a urmărit investigarea relației și interdependenței dintre stilul de conducere și temperamentul managerului prin implementarea chestionarului Grila Managerială a lui Blake și Mouton, alcătuită din 18 afirmații, și chestionarul de determinare a tipului de temperament al lui H. Aysenck (în lucrarea C. Platon, 2003), alcătuită din 57 de întrebări. Au participat la testare 29 de manageri de nivel mediu din MAI cu limitele de vârstă 31-48 de ani. Rezultatele testării au fost prelucrate statistic și analizate, comparate.

**The purpose of the research:** the determination of the relationship psychology between the management style and the classic type of temperament of the middle level managers in the MIA.

**The methods of work.** The study aimed to investigate the relationship and the interdependence between the style of management and the manager's temperament by implementing the Blake and Mouton Managerial Grid questionnaire, consisting of 18 statements and the temperament type questionnaire of H. Aysenck (in the work C. Platon, 2003), consisting of 57 questions. Our tests were realized on 29 mid-level managers from MIA with ages between 31-48 years old. The test results were statistically processed, analyzed and compared.

**Tabelul nr. 1. Distribuirea managerilor conform stilului de conducere și tipului de temperament**  
**Table 1. Distribution of managers according to leadership style and temperament type**

	<b>Stilul de conducere</b> <i>Leadership style</i>	<b>Numărul de manageri</b> <i>Number of managers</i>	<b>Tipul de temperament</b> <i>Type of temperament</i>	<b>Numărul de manageri</b> <i>Number of managers</i>
1.	Stilul de tip 1,9 (centrat pe sarcină) <i>Type style 1,9 (task-focused)</i>	2 (7%)	coleric <i>Choleric</i>	8 (28%)
2.	Stilul de tip 9,1 (populist) <i>Type style 9,1 (populist)</i>	0	sangvinic <i>Sanguine</i>	15(52%)
3.	Stilul de tip 1,1 (dezinteresat) <i>Type style 1,1 (disinterested)</i>	0	flegmatic <i>Phlegmatic</i>	5 (17%)
4	Stilul de tip 5,5 (mediu) <i>Type style 5,5 (medium)</i>	7 (24%)	melancolic <i>Melancholy</i>	1(3%)
5.	Stilul de tip 9,9 (centrat pe grup) <i>Type style 9,9 (group centered)</i>	20 (69%)		

Cei mai mulți 20(69%) manageri au exprimat stilul de conducere centrat pe grup (9.9). Dacă comparăm numărul de manageri care sunt centrați pe relații personale cu cei care sunt interesați de realizarea sarcinilor, atunci din toți chestionații – 24 (83%) au un scor mai mare de media 5 unități pe axa personal, ceea ce scoate în evidență o accentuare a comportamentului conducătorilor pe menținerea relațiilor amicale cu subalternii. Aceste date denotă că pentru managerii din sistemul MAI personalitatea subalternilor are o importanță mare, axându-se pe starea lor de bine, pe menținerea atitudinii fructuoase cu

Most of the managers, 20 (69%), expressed a style of management focused on group (9.9). If we compare the number of managers who are focused on personal relationships, with those who are interested in performing the tasks, then out of all the questioned persons – 24 (83%) have a score higher than the average 5 units on the personal axis, which highlights an increase in the behavior of the managers in maintaining friendly relationships with subordinates. These data indicate that for the managers of the MIA system the personality of the subordinates is of great importance, focusing on their well-being, on maintain-



personalul și, în același timp, pe a avea rezultate în activitate.

Descrierea stilului de tip 9,9 (centrat pe grup) denotă interes maxim pentru producție, dar și față de factorul uman. Considerat de cei doi autori (18) ai grilei drept cel mai eficient tip de leadership, stilul centrat pe grup din ambele perspective se definește prin implicarea și participarea activă a liderului atât în cadrul relațiilor interumane stabilite în interiorul echipei, cât și în desfășurarea proceselor de muncă. În consecință, crește și gradul de implicare al subalternilor, pentru care el este și un exemplu. Autoritatea lui se manifestă prin convingere, nu prin impunere: îi cointeresează pe subalterni în elaborarea strategiilor de lucru, le cere părerea, le explică, acceptă și ideile altora, dacă acestea se dovedesc potrivite, îi convinge pe ceilalți de propriile idei, folosind logica și argumentele. Este vizionar și inventiv, îi face plăcere să se implice în activitățile comune, inspiră încredere și respect, și le manifestă, la rândul său, față de cei din jur.

Stilul de tip 5,5 (mediu) se manifestă prin interes moderat atât pentru producție, cât și pentru resursele umane. În acest caz, liderul reușește să conducă atât oamenii, cât și obiectivele organizației către rezultate acceptabile, menține constant contactul cu oamenii, dar fără să favorizeze inițiativele, fiind mai degrabă tradițional, făcând apel la reguli și proceduri dinainte stabilite. Este o abordare echilibrată, luând în calcul cele două extreme, dar fără potențial de a atinge un maximum de performanță pe niciunul dintre paliere. Rezultatele, în ambele zone, nu vor depăși nivelul mediu.

După implementarea testului Aysenck de determinare a tipului temperamental și prelucrarea rezultatelor exprimate de managerii de nivel mediu s-a constatat că cei mai mulți (52%) au exprimat tipul temperamental sangvinic.

Tipul de temperament sangvinic se caracterizează prin flexibilitate de gândire și suplețe. Un sangvinic vesel, receptiv și activ contactează cu oamenii și știe exact ce își dorește de la viață. O astfel de persoană nu poate sta liniștit și este extrem de sceptică față de munca monotună. Sangvinicul trece cu ușurință de la un tip de activitate la altul

ing fruitful attitudes with the staff and, at the same time, on having results in the activity.

The description of the style of type 9.9 (group-centered) denotes maximum interest for production, but also for the human factor. Considered by the two authors (18) of the grid as the most effective type of leadership, the group-centered style from both perspectives is defined by the involvement and active participation of the manager both within the inter-human relationships established within the team, as well as in the work processes. Consequently, increases also the degree of involvement of the subordinates, for which he is an example. His authority manifests itself by conviction, not by constraint: he interests subordinates in the elaboration of work strategies, asks for their opinion, explains them, accepts the ideas of others, if they prove appropriate, convinces others of their own ideas, using logic and arguments. He is visionary and inventive, he likes to get involved in joint activities, he inspires trust and respect, and he shows them, in turn, to those around him.

The style of type 5.5 (medium) manifests itself through moderate interest for both production and human resources. In this case, the leader manages to lead both the people and the objectives of the organization, to acceptable results, maintaining constant contact with the people, but without favoring the initiatives, being rather traditional, calling on previously established rules and procedures. It is a balanced approach, taking into account the two extremes, but without the potential to reach maximum performance on either level. The results, in both areas, will not exceed the average level.

After the implementation of the Aysenck test for determining the temperamental type and processing the results expressed by middle-level managers, it was found that the majority of persons (52%) expressed the sanguine temperamental type of blood.

The Sanguine type of temperament is characterized by flexibility of thought and suppleness. A cheerful, responsive and active sanguine, contacts with people and knows exactly what he wants from life. Such a person cannot sit still and is extremely skeptical of monotonous work. The



și reușește aproape întotdeauna în orice întreprinderi. O astfel de persoană deține lesne controlul asupra emoțiilor, întâlnește cu ușurință oameni noi și este întotdeauna deschisă comunicării. Expresiile faciale și vorbirea sunt foarte expresive, sanguinul iubește și știe să vorbească în public. Este comunicativ și sociabil. Starea de spirit are tendința de a se schimba deseori, dar mai ales predomină o bună dispoziție. Captează rapid tot ce este nou și interesant. Își simte ușor eșecurile și necazurile. Se adaptează fără efort la diverse circumstanțe ale vieții. Are performanțe și rezistență bună. Fiecare activitate nouă o desfășoară cu entuziasm. Se distinge printr-un discurs puternic, grăbit, dar în același timp distinct, însoțit de gesturi active și expresii faciale elocvente. În comunicarea cu oamenii noi nu simte frică și constrângere. Păstrează autocontrolul într-o situație critică. Capabil să se apere în mod rezonabil și, în același timp, încearcă să normalizeze situația. Este persistent în realizarea sarcinii, obiectivului. Bun organizator. Tinde să supraestimeze atât propria lor persoană, cât și abilitățile lor (4).

Scoaterea în evidență a tipului temperamental sanguinic confirmă că managerii care au acest tip pot crea relații bune cu oamenii, fapt care își lasă amprenta asupra adoptării stilului de conducere.

sanguine person easily passes from one type of activity to another and almost always succeeds in any business. Such a person is easily given control over emotions, easily meets new people and is always open to communication. Facial expressions and speech are very expressive; the sanguine loves and knows how to speak in public. He is communicable and sociable. The mood tends to change often, but especially good mood prevails. Quickly capture everything new and interesting. He can easily feel his failures and troubles. He adapts easily to different life circumstances. He has good performance and endurance. Every new activity is taken with enthusiasm. He is distinguished by a strong, hasty, yet distinct speech, accompanied by active gestures and expressive facial expressions. In communicating with new people, he does not feel fear and constraint, maintains self-control in a critical situation, and is able to defend him reasonably and at the same time trying to normalize the situation. He is persistent in accomplishing the task, the goal. Good organizer. They tend to overestimate both themselves and their abilities. (4).

Highlighting the sanguine type of temperament confirms that the managers with this type can create good relationships with people, fact which puts an imprint on the management style.

**Tabelul nr. 2. Relația dintre tipul de temperament și stilul de conducere**  
**Table 2. The relation between temperament and leadership style**

<b>Tipul de temperament</b> <i>Type of temperament</i>	<b>Total de persoane</b> <i>Total persons</i>	<b>Stilul de conducere (nr. de persoane)</b> <i>Leadership style (the number of people)</i>
Sanguinic <i>Sanguine</i>	15	Stilul de tip 5,5 (mediu) – 4 <i>Type style 5,5 (medium) – 4</i> Stilul de tip 9,9 (centrat pe grup) -11 <i>Type style 9,9 (group centered) -11</i>
Coleric <i>Choleric</i>	8	Stilul de tip 5,5 (mediu) – 2 <i>Type style 5,5 (medium) - 2</i> Stilul de tip 9,9 (centrat pe grup) -5 <i>Type style 9,9 (group centered) -5</i> Stilul de tip 1,9 (centrat pe sarcină) – 1 <i>Type style 1,9 (task-focused) - 1</i>
Flegmatic <i>Phlegmatic</i>	5	Stilul de tip 1,9 (centrat pe sarcină) – 1 <i>Type style 1,9 (task-focused) – 1</i> Stilul de tip 9,9 (centrat pe grup) -4 <i>Type style 9,9 (group centered) -4</i>



Melancolic <i>Melancholy</i>	1	Stilul de tip S,S(mediu) – 1 <i>Type style S,S(medium) - 1</i>
---------------------------------	---	---

E necesar de menționat că rezultatele obținute ar putea fi cu un grad de îmbunătățire a imaginii, deoarece există riscul ca managerii să răspundă la întrebări cum ar dori ei să fie sau spre ceea ce tind pe moment, în cazul testului de determinare a stilului de conducere.

Din tabel se observă că cei mai mulți manageri cu temperament sangvinic au adoptat stilul centrat pe grup (9.9), în care predomină comunicarea, relaționarea, consultarea.

Comunicabilitatea sangvinicului îl poziționează pe stilul de convingere, implicare a subalternilor cu consultarea lor în procesul de activitate. Cei mai mulți manageri colerici (62%), la fel, au adoptat stilul centrat pe oameni și sarcini.

Putem menționa din aceste rezultate că cei care au un tip sangvinic și coleric adoptă stilul de conducere axat pe grup. Este o combinație reușită în activitatea managerială din sistemul MAI.

În același timp, putem preciza că în activitatea managerilor cu statut special are loc modelarea atât a unor caracteristici ale tipurilor temperamentale, cât și a stilului de conducere în funcție de condiții, situații și experiența acumulată. Managerii, fiind autorități care trebuie să gestioneze oamenii cu diferite particularități psihologice și, totodată, să obțină rezultate în activitatea de descoperire a infracțiunilor și profilaxie, își cultivă trăsături care atenuează anumite comportamente temperamentale pentru menținerea relațiilor eficiente cu oamenii.

Deși, după cum am menționat anterior, temperamentul și stilul managerial se modelează, totuși expus mai mult influențelor din mediu este stilul de conducere. Dovadă stă faptul că managerii desfășoară activități de dezvoltare personală și profesională pentru îmbunătățirea gestionării și a stilului de conducere. Una din metodele care au impact modelator este investigarea și cunoașterea stilului de conducere, tipului de temperament, tipului de caracter, nivelul de comunicare asertivă etc.

Deoarece în MAI este foarte încurajată

It is necessary to mention, that the obtained results could be with a degree of improvement of the image, because there is the risk that the managers answer to questions as they would like to be or to what they tend at the moment, in the case of the test of determining the style of management.

From the table it is observed that most managers with a sanguine temperament have adopted the group-centered style (9.9), in which communication, relationship, consultation prevail.

The communicability of the sanguine person places him on the style of conviction, involvement of subordinates with their consultation in the activity process. Most choleric managers (62%), likewise, adopted the style centered on people and tasks.

We can mention from these results that those who have a sanguine and a choleric type adopt the group-centered style of management. It is a successful combination in the managerial activity of the MIA system.

At the same time we can specify that in the activity of managers with special status takes place the modeling of some characteristics of temperamental types, as well as of the management style depending on conditions, situations and the accumulated experience. Managers, being authorities that have to manage people with different psychological characteristics and at the same time, to obtain results in the activity of crime detection and prophylaxis, cultivate traits that attenuate certain temperamental behaviors in order to maintain effective relationships with people.

Although, we mentioned earlier that the temperament and the style of management are both modeled, however, more exposed to environmental influences is the style of management. The proof is that the managers carry out activities of personal and professional development to improve the leadership and the style of management. One of the methods that have a modeling impact is the investigation and knowledge of the management style, the temperament type, the character type, assertive communication level, etc.

munca în echipă de către manageri, a prezentat interes raportul dintre tipul de temperament sanguinic, care s-a evidențiat la cei mai mulți conducători și practicarea la munca în echipă.

Analiza rezultatelor la întrebarea din chestionarul Blake și Mouton privitor la încurajarea lucrului în echipă și luarea deciziilor în comun, precum și la luarea în considerare a ideilor și sugestiilor subalternilor, a evidențiat rezultatele prezentate în diagrama nr.1.

Because in MIA, teamwork is highly encouraged by managers, the correlation between the sanguine type of temperament, which was evident in most leaders, with teamwork practice, was of interest.

The analysis of the results of the question in the Blake and Mouton questionnaire regarding encouraging teamwork and common decision-making, as well as taking into account the ideas and suggestions of the subordinates, highlighted the results presented in diagram 1.

**Diagrama nr.1. Distribuția persoanelor conform frecvenței practicării lucrului în echipă**

**Diagram 1. Distribution of people according to the frequency of teamwork**

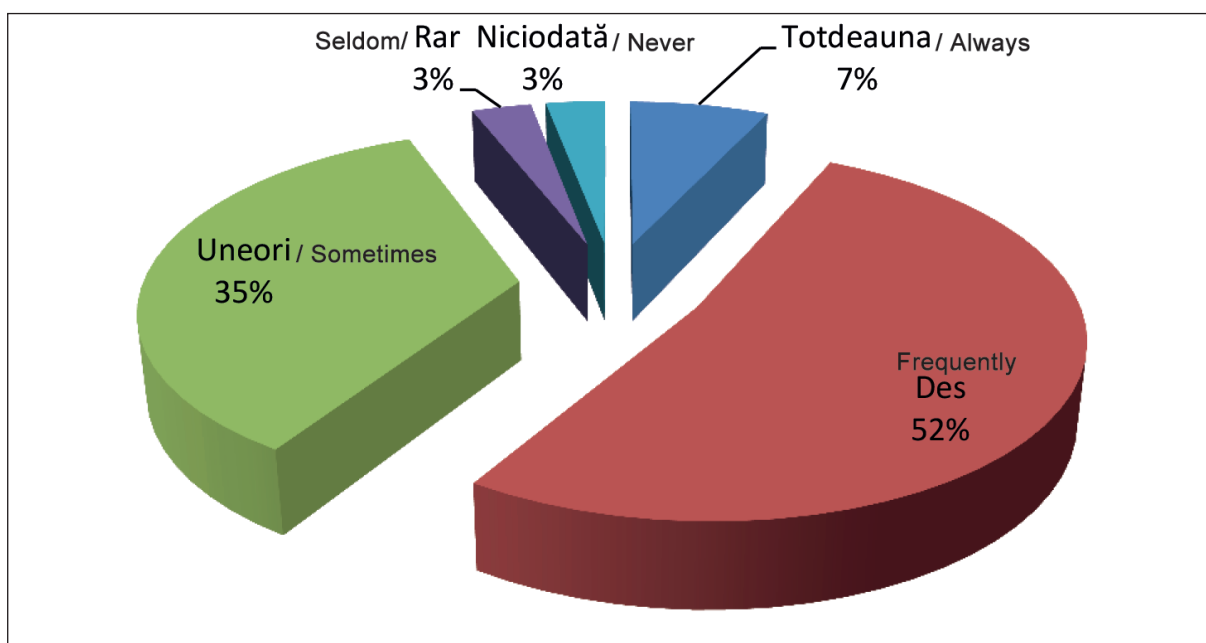


Diagrama ne arată că cei mai mulți – 17 (59%) manageri Des și Totdeauna – încurajează membrii echipei cu care lucrează să participe la luarea deciziilor și încearcă să le ia în considerare ideile și sugestiile. Dintre managerii care Des și Totdeauna practică munca în echipă, 13 (45%) au temperamentul sanguinic. Prin urmare, deducem că munca în echipă este foarte aproape de stilul comportamental sanguinic al managerilor.

Pe lângă practicarea muncii în echipă, managerii s-au expus privitor la certitudinea privind munca în echipă, deoarece unii din ei urmează să o implementeze în activitatea de serviciu.

Referitor la convingerile despre munca în echipă, rezultatele sunt prezentate în diagrama nr. 2.

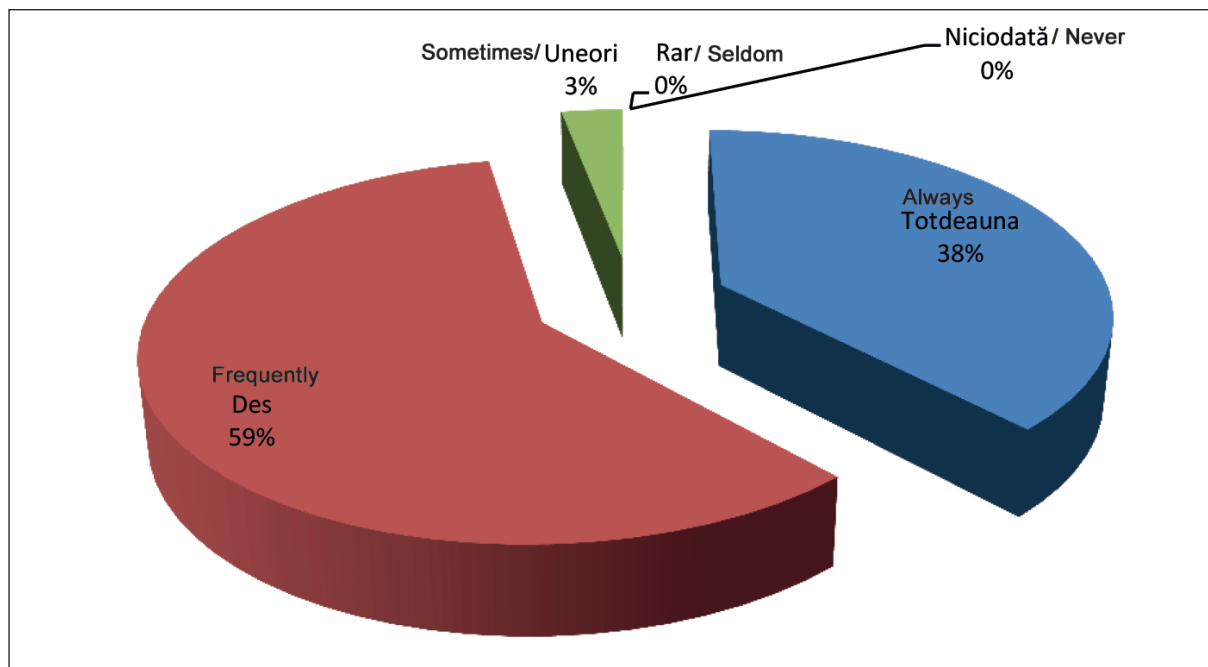
The chart shows that most managers 17 (59%) often and always encourage team members who work to participate in decision making and try to consider their ideas and suggestions. From the managers who often and always practice teamwork, 13 (45%) have a sanguine temperament type. So, we deduce that teamwork is very close to the managers with sanguine behavioral style.

In addition to practicing teamwork, managers spoke about certainty about teamwork, as some of them will implement it in service activity.

Regarding the beliefs about teamwork, the results are presented in diagram 2.

The diagram shows that almost all manag-

Diagrama nr.2. Convingerea managerilor privitor la eficiența muncii în echipă  
Diagram 2. Manager's conviction about the efficiency of teamwork



Din diagramă rezultă că aproape toți managerii consideră că lucrul în echipă și construirea unei echipe este condiția esențială pentru a obține rezultate fructuoase. Aproape jumătate din ei manifestă un comportament sanguinic.

Cunoașterea psihologiei raportului dintre tipul de temperament și stilurile de management este imperios necesară pentru un manager. Din această perspectivă, managerul va înțelege punctele slabe și punctele forte ale stilului de conducere și ale temperamentului, precum și va adopta un comportament eficient în activitatea de serviciu.

Din datele obținute putem afirma că temperamentul este un factor care influențează adoptarea stilului de conducere. Cercetarea atrage atenția asupra câtorva rezultate interesante, care pot fi formulate în concluzii.

#### Concluzii:

1. Legătura psihologică între adoptarea stilului de conducere și tipul de temperament de către managerii din MAI este pronunțată.

2. Pentru managerii din sistemul MAI personalitatea subalternilor are o importanță mare, axându-se pe starea lor de bine, pe menținerea atitudinii fructuoase cu oamenii și, în același timp, pe obținerea unor rezultate bune în activitate.

ers believe that teamwork and team building is the essential condition for having fruitful results. Almost half of them express sanguine behavior.

Knowing the psychology of the relationship between the temperament type and the management styles is impetuously necessary for a manager. From this perspective, the manager will understand the weaknesses and strengths of the style of management and the temperament, as well as he will adopt effective behavior in the service activity.

From the obtained data we can say that temperament is a factor that influences the adoption of the management style. The research draws attention to some interesting results, which can be formulated in conclusions.

#### Conclusions:

1. The psychological connection between the adoption of the management style and the type of temperament by the managers of the MIA is highlighted.

2. For the managers of the MIA system, the personality of the subordinates is of great importance, focusing on their well-being, on maintaining fruitful attitudes with people and, at the same time, on having results in the activity.



3. Subalternii identifică personalitatea managerului cu stilul lui de conducere.

4. Manageri de nivel mediu din MAI au stilul de conducere centrat pe oameni și sarcini – 9.9 și de tip mediu – 5.5.

5. Managerii de nivel mediu din MAI manifestă un tip temperamental sangvinic.

6. Managerii care au un stil de conducere centrat pe grup manifestă tipurile temperamentale sangvinic și coleric, fiind o combinație reușită pentru activitatea managerială a sistemului MAI.

7. În activitatea managerilor cu statut special se modelează unele caracteristici ale tipurilor temperamentale, precum și stilul de conducere în funcție de condiții, situații și experiență acumulată.

8. Managerii încurajează membrii echipei cu care lucrează să participe la luarea deciziilor și încearcă să ia în considerare ideile și sugestiile lor.

9. Convingerea managerilor de a lucra în echipă este pozitivă și cei mai mulți dintre ei sunt sangvinici.

3. Subordinates identify the manager's personality with his management style.

4. Middle level managers from the MIA have styles of management centered on people and task – 9.9 and the medium type – 5.5.

5. The mid-level managers from MIA manifest a sanguine temperamental type.

6. The managers who have a group-centered style of management manifest the sanguine and choleric temperamental types, being a successful combination for the managerial activity of the MIA system.

7. In the activity of the managers with special status, some characteristics of the temperamental types are modeled, as well as the management style according to conditions, situations and accumulated experience.

8. Managers encourage the team members they work with to participate in decision making and try to consider their ideas and suggestions.

9. The belief of the managers to work as a team is positive and most of them are Sanguine.

## Referințe bibliografice

### *Bibliographical references*

1. Moga Lavinia, Stiluri de conducere și comunicare managerială, 2014.
2. Candea Rodica și Dan Candea, Comunicare managerială: Concepte, deprinderi, strategie, București, 1996.
3. Бесчастный В.Н., Лефтеров В.А., Психология эффективного руководителя ОВД, 2005.
4. <https://luna-anapa.ru/ro/emigraciya/chto-takoe-temperament-v-psihologii-mozhno-lizmenit-temperament/>.
5. Voicu C., Sandu F., Managementul organizației în domeniul ordinii publice, București, 2003.
6. Dicționar de sociologie, București, Ed. Babei, 1998.
7. Nicolaescu O., Vorboncu I., Fundamentele managementului organizației, București, 2001, p.35.
8. Lazăr I., Management general, Cluj-Napoca, 1995.
9. Constantinescu D., Managementul întreprinderii, Craiova, Ed. Sitech, 2005, p. 334.
10. Mora C., Leadership și dezvoltarea organizațională în administrația publică



- locală din România, Cluj-Napoca, Revista Transilvană de Științe Administrative 1(21)/2008, p. 29-46.
11. Serduni S., Management, Chișinău, 2010.
  12. Vinnicenco E., Formarea stilului managerial al cadrului didactic, UPS „Ion Creangă”, <https://ibn.idsi.md/sites/default/>.
  13. Popescu G., Vidu A., Identificarea stilurilor de management, 2007.
  14. Petrovici V., Stiluri de conducere și eficiența managementului, București, Editura Economică, 2001.
  15. Ursu E. și colab., Stilurile de muncă ale cadrelor de conducere din unitățile economice, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1990.
  16. Zlate M. Leadership și management, Iași, Ed. Polirom, 2004.
  17. <https://www.bumc.bu.edu/facdev-medicine/files/2010/10/Leadership-Matrix-Self-Assessment-Questionnaire.pdf>.
  18. Blake R., Mouton J., The managerial Ghid, Houston, 1964.
  19. Platon C., Teste de personalitate, Chișinău, 2003.

---

**Despre autor**

**Aliona BIVOL,**

*doctor în psihologie, conferențiar universitar,  
Șef al Catedrei „Științe Manageriale,  
sociumane și comunicare profesională”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,  
e-mail: [aliona\\_bivol@rambler.ru](mailto:aliona_bivol@rambler.ru)  
tel.: 079407530*

**About author**

**Aliona BIVOL,**

*PhD in Psychology, associate professor,  
Head of the Chair of Managerial, Socio-  
Human Sciences and Professional Communication,  
Academy „Stefan cel Mare” of MIA  
of the Republic of Moldova  
e-mail: [aliona\\_bivol@rambler.ru](mailto:aliona_bivol@rambler.ru)  
tel.: 079407530*

## ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ДЕТЕРМИНАЦИИ НАСИЛЬСТВЕННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Павел Станиславович БИЛЕНКО

*Статья посвящена отдельным аспектам общей концепции детерминации насильственной преступности. Проанализировано понятие детерминации и предложено под детерминацией понимать комплекс социальных явлений, процессов, событий, совместное действие которых порождает преступность. Обоснован вывод, что детерминанты насильственной преступности говорят о социально-экономических, морально-психологические, культурно-воспитательные, организационно-управленческие и семейно-бытовые противоречиях, усиливают социальную напряженность и конфликтность среди населения.*

*Ключевые слова:* преступность, насильственная преступность, детерминанты, причины и условия, совершения преступления.

## CERTAIN ASPECTS OF VIOLENCE CRIME DETERMINATION

Pavlo S. BILENKO

*This article is concerning on certain aspects of general concept of violence crime determination. The definition of determination has been analyzed; it was suggested to define it as complex of social phenomena, processes, events which promote crime by their combined action. The conclusion is substantiated that the determinants of the violent crime speak of socio-economic, moral-psychological, cultural-educational, organizational-managerial and family-household contradictions, increase social tension and conflicts among the population.*

*Key words:* crime, violence crime, determinants, causes and conditions which facilitated the commission of crime.

**Постановка проблемы.** Детерминация преступности, как отмечает А. Закалюк, является центральной проблемой криминологии, поскольку от ее понимания и решения зависит достижение главной цели криминологии – каким будет научное обоснование рекомендаций по предотвращению преступности [1, с.138]. Если же рассматривать насильственную преступность, то, соответственно, ее предупреждение возможно только на основании тщательного и глубокого изучения факторов этого вида преступлений и лиц, их совершающих.

Поэтому **целью** нашей **статьи** будет анализ отдельных факторов, которые способствуют совершению насильственных преступлений.

**Изложение основного материала.** Прежде чем проанализировать детерминацию насильственной преступности, следует определить само понятие детерминация.

Н. Ярмыш отмечает, что вопрос о детерминации преступности в криминологии

**Formulation of the issue.** The determination of criminality, as noted by A. Zakalyuk, is the central problem of criminology, since the achievement of the main goal of criminology depends on its understanding and solution – which will be the scientific justification of recommendations for crime preventing [1, p.138]. If we consider violent crime, then, accordingly, its prevention is possible only on the basis of a thorough and in-depth study of the factors of this type of crime and the persons who commit them.

Therefore, **the purpose of our article** will be to analyze the individual factors that contribute to the commission of violent crimes.

**Presentation of the main material.** Before analyzing the determination of the violent crime, the very concept of determination should be defined.

N. Yarmysh notes that the question of the



отнодь не обособленный, локальный. Он достигает проблемы более высокого порядка – общенаучной, философской проблемы причины и следствия. Очевидно, что только разобравшись в общих закономерностях, можно экстраполировать их на отдельные, более узкие сферы. Понимая это, исследователи-криминологи пытаются связать свои представления о причинной связи с теми положениями, которые они черпают из философских источников. Но при этом видно, что представители правовых наук стремятся свести к минимуму философскую базу своих разработок, поскольку для того, чтобы сориентироваться в огромном массиве философской литературы, надо надолго уклониться от решения своих непосредственных задач. Поэтому в рамках анализа, как правило, остается то обстоятельство, что в философии единства мнений нет практически ни у одной проблемы, в том числе и по вопросам причинной связи. Это особенно заметно сейчас, в условиях свободной от идеологического давления философии. Многоплановость проблем причинности в уголовном праве, ее связь с философией и порождает разнообразие взглядов, позиций, теорий, которыми богата уголовно-правовая наука, но которые, к сожалению, не всегда помогают в решении конкретных жизненных проблем [2, с. 19].

Под детерминацией (от лат. *determinare* – определять, вызывать) следует понимать наиболее общую категорию, характеризующую зависимость одних явлений, процессов и состояний от других, которая свидетельствует о связи между вещами и явлениями. Термины «обстоятельства», «факторы», «детерминанты» часто используются криминологами как обобщающие для причин и условий [3, с. 92]. Также под детерминантой понимают родовое понятие, которое объединяет причины и условия преступности [4, с. 7], а под детерминацией – процесс их оговорки, определение [5, с. 5].

Исходя из вышеизложенного, а также учитывая проведенный нами анализ научной литературы дает основание утверждать о дискуссионности вопроса толкования термина «детерминация». Противоположной точки зрения придерживается Т. Шевчук, которая отмечает, что среди украинских криминологов, царит единое мнение относительно детерминации преступности, которая отражает общую систему, которая определяет социаль-

determination of crime in criminology is by no means isolated, local. He reaches a problem of a higher order – a general scientific, philosophical problem of cause and effect. Obviously, only after understanding the general laws, you can extrapolate them into separate, narrower areas. Realizing this, researchers-criminologists are trying to connect their ideas about causality with those positions that they draw from philosophical sources. But at the same time, it is clear that representatives of legal sciences strive to minimize the philosophical base of their developments, since in order to navigate the vast array of philosophical literature, one must for a long time avoid solving their immediate tasks. Therefore, within the framework of the analysis, as a rule, the fact remains that in philosophy there is practically no unity of opinion on any problem, including on issues of causality. This is especially noticeable now, in the conditions of philosophy free from ideological pressure. The diversity of the problems of causality in criminal law, its connection with philosophy gives rise to a variety of views, positions, theories, which are rich in criminal law science, but which, unfortunately, do not always help in solving of specific life problems [2, p. 19].

Under determination (from the Latin word *determinare* – define, call) should be understood the most general category that characterizes the dependence of some phenomena, processes and states of others, which indicates the connection between things and phenomena. The terms “circumstances”, “factors” and “determinants” are often used by criminologists as generalizations for causes and conditions [3, p. 92]. Also, a determinant is understood as a generic concept that unites the causes and conditions of the crime [4, p. 7], and as determination – the process of their reservation, definition [5, p. 5].

Based on the foregoing, and also taking into account the analysis of the scientific literature that we have carried out, we’ve got the reason to assert that the question of the interpretation of the term “determination” is controversial. T. Shevchuk adheres to the opposite point of view,



ные процессы и явления [6, с. 452]. Но наша точка по этому вопросу более основательная, поскольку ни идентичного или тождественного понимания термина «детерминация» мы среди ученых не встретили.

Так, например, Б. Головкин отмечает, что детерминация понимается как подчиненный объективным законам природы и общественного развития сложный процесс порождения, предопределения, взаимных трансформаций и динамических изменений явлений, процессов, событий и состояний окружающей действительности. В процессе детерминации происходит непрерывное воспроизведение и обновления различных форм жизни, типов отношений, классов явлений и процессов. Криминологическая детерминация объясняет закономерное развитие и взаимосвязь общественного бытия с общественным сознанием через отношения между людьми, различные виды деятельности, в том числе преступной [7].

М. Фиалка делает вывод, что понятие детерминант преступности, большинством криминологов, понимается как явления криминогенного характера, порождающее преступления, повышающее вероятность массового криминального поведения, которые создают благоприятные условия для реализации преступных намерений [8, с. 237]. Также ученый выделяет характерные черты, которые свойственны детерминантам преступности и относит к ним:

- явления, которые носят криминогенный характер, то есть, такие способны привести к возникновению преступления;
- явления порождающие как отдельные преступления, так и преступность вообще;
- явления, влекущие за собой уголовное поведение лица, при этом оно носит массовый характер;
- явления, которые создают основу для реализации преступных намерений личности преступника [8, с. 237].

Также М. Фиалка отмечает, что факторы, образующие детерминанты преступности, хотя и имеют в отдельных случаях негативный характер, но не имеют при этом преступного характера. Такой всем известный детерминирующий фактор, как безработица, обуславливая как преступность вообще, так и отдельные ее виды (общеуголовную корыстную преступность, агрессивно-насильственную преступность и т.п.), имеют общую негативную окра-

who notes that among the Ukrainian criminologists, there is a common opinion on the determination of crime, which reflects the general system that determines social processes and phenomena [6, p. 452]. But our point on this issue is more solid, we have not met among the scientists any identical understanding of the term “determination”.

So, for example, B. Golovkin notes that determination is understood as a complex process of generation, predetermination, mutual transformation and dynamic changes of phenomena, processes, events and states of the surrounding reality, subject to the objective laws of nature and social development. In the process of determination, there is a continuous reproduction and renewal of various forms of life, types of relationships, classes of phenomena and processes. Criminological determination explains the natural development and relationship of social life with public consciousness through relationships between people, various types of activities, including criminal [7].

M. Fialka concludes that the concept of the determinants of crime is understood by most criminologists as phenomena of a criminogenic nature, giving rise to crimes, increasing the likelihood of mass criminal behavior, which create favorable conditions for the implementation of criminal intentions [8, p.237]. The scientist also identifies the characteristic features that are inherent in the determinants of crime and refers to them:

- phenomena that are of criminogenic nature, that can lead to a crime;
- phenomena that give rise to both individual crimes and crime in general;
- phenomena that entail criminal behavior of a person, while it is massive;
- phenomena that create the basis for the implementation of the criminal intentions of the criminal personality [8, p. 237].

M. Fialka also notes that the factors that form the determinants of crime, although in some cases have negative character, do not have a criminal character. Such a well-known determinant factor as unemployment, causing both crimes in



ску для общества, но ни в коем случае не общественно опасный характер. Схожие дела и с другими факторами. При этом не имеет значения, какой они имеют характер: социальный, экономический, идеологический, политический или правовой и т.п. Иначе говоря, детерминирующие факторы влияют на процесс обуславливая преступности, но ни в коем случае речь не идет о поглощении преступностью как явлением вышеупомянутых факторов, то есть каждый из этих элементов предмета криминологии существует самостоятельно и носит самодостаточный характер [8, с. 240-241].

Таким образом, проведенный нами анализ различных точек зрения относительно толкования термина детерминация позволяют сделать вывод, что жить в обществе и быть свободным от общества нельзя, поскольку такое взаимодействие опосредуется с преступностью. Поэтому, мы считаем, что под детерминацией необходимо понимать комплекс социальных явлений, процессов, событий, совместное действие которых порождает преступность.

Детерминация насильственной преступности рассматривалась различными учеными в разных аспектах. Так, например, А. Ярой исследовались детерминанты некорыстная насильственной преступности, Б. Головкин – детерминация корыстной насильственной преступности, В. Бойко – детерминация тяжелой насильственной преступности против жизни и здоровья человека и его региональные особенности в особо крупных городах Украины, В. Климкиным – причинный комплекс насильственной преступности среди осужденных в местах лишения свободы, А. Царенко – факторы совершения насильственных преступлений несовершеннолетними, Е. Гладковой – детерминация насильственных преступлений против работников органов внутренних дел, С. Шалгуновой – детерминация криминального насилия и его социальные условия.

Вместе с тем, комплексного исследования проблемы детерминации насильственной преступности не проводилось, что требует исчерпывающего анализа этого вопроса. Это связано с тем, что несмотря на то, что существование и проявления криминального насилия определяются в общем теми же причинами и условиями, что и вся преступность. Однако круг и интенсивность ряда криминогенных явлений и процессов являются специфическими, связанными, в частности, с напряжением в

general, as well as its individual types (general mercenary crime, aggressive and violent crime, etc.), have a general negative connotation for society, but in no case are socially dangerous. The situation is similar with the other factors. It does not matter what character they have: social, economic, ideological, political or legal, etc. In other words, the determining factors influence the process of crime causing, but we are not talking about the absorption of crime as a phenomenon of the above factors, that means that each of these elements of the subject of criminology exists independently and is self-sufficient in nature [8, p. 240-241].

Thus, our analysis of various points of view regarding the interpretation of the term determination allows us to conclude that it is impossible to live in society and be free from society, since such interaction is mediated with the crime. Therefore, we believe that determination should be understood as a complex of social phenomena, processes, events, the joint action of which gives rise to crime.

The determination of a violent crime has been considered by various scholars in different aspects. For example, A. Yaroi investigated the determinants of disinterested violent crime, B. Golovkin – determination of mercenary violent crime, V. Boyko – determination of serious violent crime against human life and health and its regional characteristics in especially large cities of Ukraine, V. Klimkin – causal complex of violent crime among convicts in places of liberty deprivation, A. Tsarenko – factors of juvenile violent criminality, E. Gladkova – determination of violent crimes against employees of internal affairs bodies, S. Shalgunova – determination of criminal violence and its social conditions.

At the same time, a comprehensive study of the problem of determination of violent crime has not been carried out, which requires an exhaustive analysis of this issue. This is due to the facts that despite the existence and manifestations of criminal violence they are determined in general by the same reasons and conditions as the whole

обществе и микросреде, стереотипами поведения, которые сложились, представлениями о дозволенности насилия в нем [9, с. 19-20].

Для определения детерминант и факторов насильственной преступности, на нашу точку зрения, необходимо: выяснить взгляды ученых-криминологов на причины и условия насильственной преступности; выявить криминогенные явления и процессы, которые детерминируют насильственной преступности; изучить субъективные факторы криминогенной детерминации; выделить отдельные группы факторов, детерминирующих насильственные преступления. Однако в данной научном труде, мы анализируем лишь некоторые аспекты данной проблемы.

Следует согласиться с А. Яровой, что как показывает статистика, преступность, в частности некорыстная насильственная, во всем мире растет и приобретает все более опасные формы. Западные криминологи уже давно называют этот вид преступности важнейшей проблемой. Материалы международных конгрессов, конференций, а также многочисленные исследования свидетельствуют о серьезной опасности некорыстной насильственной преступности. Общество вынуждено искать причины этой преступности и способы ее преодоления [10, с. 3]. Это в определенной мере относится и к насильственной преступности вообще.

А. Йосипова указывает, что основными детерминантами насильственных преступлений является ухудшение уровня жизни основной массы населения и дифференциация доходов между различными социальными группами, что провоцирует агрессивную «разрядку», или различные формы насилия; деформация в духовно-нравственной сфере значительной части населения; разрушение системы правового и нравственного воспитания молодежи; пропаганда насилия в СМИ; изменения в общественной психологии, проявляющиеся во все большей терпимости людей к преступным деяниям и одновременно в отсутствии должной реакции со стороны государства; низкая эффективность деятельности правоохранительных органов [11, с. 145].

Другие ученые к числу криминогенных факторов насильственной преступности относят: воспроизведение негативных традиций, (пьянство, распущенность, грубость, агрессивность в неформальных группах, в учебных и трудовых коллективах), отсутствие в обществе

criminality. However, the range and intensity of a number of criminogenic phenomena and processes are specific, associated, in particular, with the tension in society and the microenvironment, stereotypes of behavior that have developed, ideas about the permissibility of violence in it [9, p. 19-20].

For specification of the determinants and factors of violent crime, in our point of view, it is necessary: to find out the views of criminologists on the causes and conditions of violent crime; to identify criminogenic phenomena and processes that determine violent crime; to study the subjective factors of criminal determination; to identify separate groups of factors that determine violent crimes. However, in this scientific work, we will analyze only some aspects of this problem.

We must agree with A. Yarovaya that, as statistics show, crime, in particular, unselfish violent crime is growing all over the world and takes on more and more dangerous forms. Western criminologists have long called this type of crime the most important problem. Materials from international congresses, conferences, as well as numerous studies indicate the serious danger of selfish violent crime. Society is forced to look for the causes of this crime and ways to overcome it [10, p. 3]. This also applies, to some extent, to violent crime in general.

A. Yosipova points out that the main determinants of violent crimes are the deterioration of the standard of living of the bulk of the population and the differentiation of incomes between various social groups, which provokes aggressive “détente”, or numerous forms of violence; deformation in the spiritual and moral sphere of a significant part of the population; destruction of the system of legal and moral education of youth; outreach of violence in mass-media; changes in social psychology, manifested in the increasing tolerance of people to criminal acts and at the same time in the absence of a proper response from the state; low efficiency of law enforcement bodies [11, p. 145].

Other scientists include among the crimi-





надлежащей правовой пропаганды; недостатки в организации досуга; нарушение норм сексуального поведения; непринятие надлежащих мер по изготовлению самодельного оружия и неконтролируемый соответствующими органами неофициальный продажу оружия и др. [12, с. 244-246].

Также высказывается точка зрения, что в общем контексте выделяют такие причины (факторы) насильственных преступлений: недостатки семейного и школьного воспитания; неразвитость сферы досуга; алкоголизация и наркотизация молодежи; деградация отечественной культуры на фоне экспансии криминальной культуры с культом насилия и индивидуализма; отрицательная роль средств массовой информации; кризис идеологии, нравственности; политический и экономический кризисы; социальное неравенство; потеря авторитета родителей, закона, власти; неэффективное функционирование правоохранительной системы; неспособность государства эффективно контролировать незаконный оборот оружия; неразвитость системы виктимологической профилактики преступлений [13, с. 149].

Данные проведенного Т. Шевчук исследования о факторах, которые больше всего влияют на увеличение насильственной преступности, показали большой процент безработных – 38,3%; алкоголизацию населения – 34%; отсутствие постоянных источников доходов – 27,7%; влияние (отрицательное) средств массовой информации – 13%; наркотизация несовершеннолетних и молодежи – 11,7%; неполные семьи, в том числе в связи с миграцией на заработки за границу – 11,3%; резкое имущественное расслоение общества – 8,3%; отсутствие устойчивых нравственных убеждений – 7%; снижение участия населения в общественной жизни, в том числе в противодействии преступности – 4%; снижение доверия граждан к органам власти – 2% и увеличение количества беспризорных – 0,3% [14, с. 111].

Как отмечает А. Бабенко, на общегосударственном уровне преступность определяется общими экономическими, социальными, политическими, нравственно-психологическими явлениями и процессами, которые являются общими детерминантами преступности в целом и отдельных ее видов в частности. На специальном же уровне – это факторы местного уровня, с которыми непосредственно связано изменение показателей преступности. На индивиду-

ногенные факторы следующие: воспроизводство негативных традиций (пьянство, развратность, грубость, агрессивность в формальных группах, в образовательных и трудовых коллективах), недостаток правовой защиты в обществе; недостатки в организации свободного времени; нарушение норм сексуального поведения; отсутствие принятия надлежащих мер по изготовлению самодельного оружия и неконтролируемый неофициальный продажа оружия и др. [12, с. 244-246].

Точка зрения также выражена в том, что в общем контексте выделяют такие причины (факторы) насильственных преступлений: недостатки семейного и школьного воспитания; неразвитость сферы досуга; алкоголизация и наркотизация молодежи; деградация отечественной культуры на фоне экспансии криминальной культуры с культом насилия и индивидуализма; отрицательная роль средств массовой информации; кризис идеологии, нравственности; политический и экономический кризисы; социальное неравенство; потеря авторитета родителей, закона, власти; неэффективное функционирование правоохранительной системы; неспособность государства эффективно контролировать незаконный оборот оружия; неразвитость системы виктимологической профилактики преступлений [13, с. 149].

Данные проведенного Т. Шевчук исследования о факторах, которые больше всего влияют на увеличение насильственной преступности, показали большой процент безработных – 38,3%; алкоголизацию населения – 34%; отсутствие постоянных источников доходов – 27,7%; влияние (отрицательное) средств массовой информации – 13%; наркотизация несовершеннолетних и молодежи – 11,7%; неполные семьи, в том числе в связи с миграцией на заработки за границу – 11,3%; резкое имущественное расслоение общества – 8,3%; отсутствие устойчивых нравственных убеждений – 7%; снижение участия населения в общественной жизни, в том числе в противодействии преступности – 4%; снижение доверия граждан к органам власти – 2% и увеличение количества беспризорных – 0,3% [14, с. 111].

Как отмечает А. Бабенко, на общегосударственном уровне преступность определяется общими экономическими, социальными, политическими, нравственно-психологическими явлениями и процессами, которые являются общими детерминантами преступности в целом и отдельных ее видов в частности. На специальном же уровне – это факторы местного уровня, с которыми непосредственно связано изменение показателей преступности. На индивиду-



альном уровне система факторов преступности тесно связана с особенностями социально-экономической жизни отдельных жителей регионов, которые детерминируют совершения преступлений, преломляясь через личную мотивационную сферу конкретного лица.

Таким образом, исходя из вышеизложенного, можно отметить, что анализируя детерминанты насильственной преступности ученые говорят о социально-экономических, морально-психологических, культурно-воспитательных, организационно-управленческих и семейно-бытовых противоречиях, усиливающих социальную напряженность и конфликтность среди населения. Также исследователями выделяется специфика семейно-бытовых факторов, к которым относятся: семейное неблагополучие, домашнее насилие, злоупотребление алкоголем, моральная нечистоплотность, насильственные стереотипы поведения в неформальных отношениях и тому подобное. Наиболее важная, на наш взгляд, это группа непосредственных причин и условий преступлений конкретного преступника, поскольку она позволяет определить систему потребностей и ценностных ориентаций, деформированное правосознание, антиобщественные установки преступников, паразитический образ жизни, негативное влияние ближайшего семейно-бытового окружения и тому подобное. Что же касается условий совершения насильственных преступлений, то к ним относятся: злоупотребление спиртными напитками, эмоциональную неустойчивость виновных, пребывание во время совершения преступления в состоянии алкогольного или наркотического опьянения и тому подобное.

Поэтому можно согласиться с Т. Шевчук, которая утверждает, что насильственная преступность, как и ее детерминация – это системный феномен. Закономерности определения причин преступности оказываются в определенной степени и в системе детерминации разновидности преступности, а названные системы вместе – в комплексе причин, которые привели к совершению определенного преступления. В то же время, каждый вид преступности имеет свои особые детерминанты, так же, как и каждое конкретное преступление свои, присущие именно ему факторы. В этом проявляется известная диалектическая взаимосвязь между общим, особенным и отдельным [6, с. 452-453].

В объяснении причин преступлений, по

crime in general and its individual types in particular. At the special level, these are local factors that are directly related to the change in crime rates. At the individual level, the system of crime factors is closely related to the characteristics of the socio-economic life of individual residents of the regions, which determine the commission of crimes, refracted through the personal motivational sphere of a particular person.

Thus, based on the foregoing, it can be noted that when analyzing the determinants of violent crime, scientists talk about socio-economic, moral-psychological, cultural-educational, organizational-managerial and family-domestic contradictions, which increase social tension and conflict among the population. Also, researchers highlight the specificity of family and household factors, which include: family adversity, domestic violence, alcohol abuse, moral grubbiness, violent stereotypes of behavior in informal relationships and so forth. The most important, in our opinion, is the group of immediate causes and conditions of the crimes of a particular criminal, since it allows one to determine the system of need and value orientations, deformed sense of justice, antisocial attitudes of criminals, parasitic lifestyle, negative impact of the immediate family and household environment and so on. As for the conditions for the commission of violent crimes, they include: alcohol abuse, emotional instability of the perpetrators, being in a state of alcoholic or drug intoxication during the commission of a crime and so forth.

Therefore, we can agree with T. Shevchuk, who claims that violent crime, like its determination, is a systemic phenomenon. The patterns of determining the causes of crime are to a certain extent also in the system of determination of the type of crime, and the named systems together – in the complex of reasons that led to the commission of a certain crime. At the same time, each type of crime has its own specific determinants, just as each specific crime has its own inherent factors. This reveals the well-known dialectical relationship between the general, the particular and the certain [6, p. 452-453].

мнению А. Миллера, будет существовать причинно-следственная связь до тех пор, пока она будет выводиться из каких-то внешних в отношении лица обстоятельств или ее морально-психологических характеристик, взятых отдельно от заведомо волевой, предметно-чувственной деятельности, которая является двуединым процессом субъективации объективного и объективации субъективного. Оказание же социальными криминогенными факторами, обуславливающими совершение преступления, роли его причин, связано с обычным пониманием термина «причина», который в таком смысле прочно закрепился в понятийном аппарате криминологии и уголовно-процессуальном законодательстве [15, с. 91]. Это указывает на необходимость проанализировать отдельные факторы насильственной преступности.

Согласно официальным данным на 4 мая 2020 года количество безработных, зарегистрированных в государственной службе занятости Украины, составляет 456,8 тыс. человек, что почти на 148,5 тыс., или 48%, больше, чем по состоянию на соответствующую дату прошлого года (по состоянию на 4 мая 2019 количество безработных составляло 308,3 тысячи) [16]. Безработными в Украине считаются все лица, обратившихся в Госслужбу занятости и находящиеся на учете как безработные, что указывает на низкий уровень зарегистрированных граждан без работы. Таким образом, в Украине наблюдается существенная диспропорция на рынке труда [14, с. 112].

In the explanation of the causes of crimes, according to A. Miller, there will be a causal relationship as long as it is deduced from some external circumstances in relation to a person or its moral and psychological characteristics, taking separately from the obviously strong-willed, objective-sensory activity, which is a dual process of subjectivation of the objective and objectivation of the subjective. The rendering of the role of its causes by the social criminogenic factors that determine the commission of a crime is associated with the usual understanding of the term “cause”, which in this sense is firmly entrenched in the conceptual apparatus of criminology and criminal procedure legislation [15, p. 91]. This indicates the need to analyze the individual factors of violent crime.

According to the official data, presented on May 4, 2020, the number of unemployed persons registered by the State Employment Service of Ukraine constituted 456.8 thousand people, that is almost by 148.5 thousand, or 48% more than on corresponding date last year (on May 4, 2019, the number of unemployed was 308.3 thousand) [16]. All persons who apply to the State Employment Service and are registered as unemployed are considered being unemployed in Ukraine, which indicates a low level of registered citizens without work. Thus, in Ukraine there is a significant disparity in the labor market [14, p. 112].

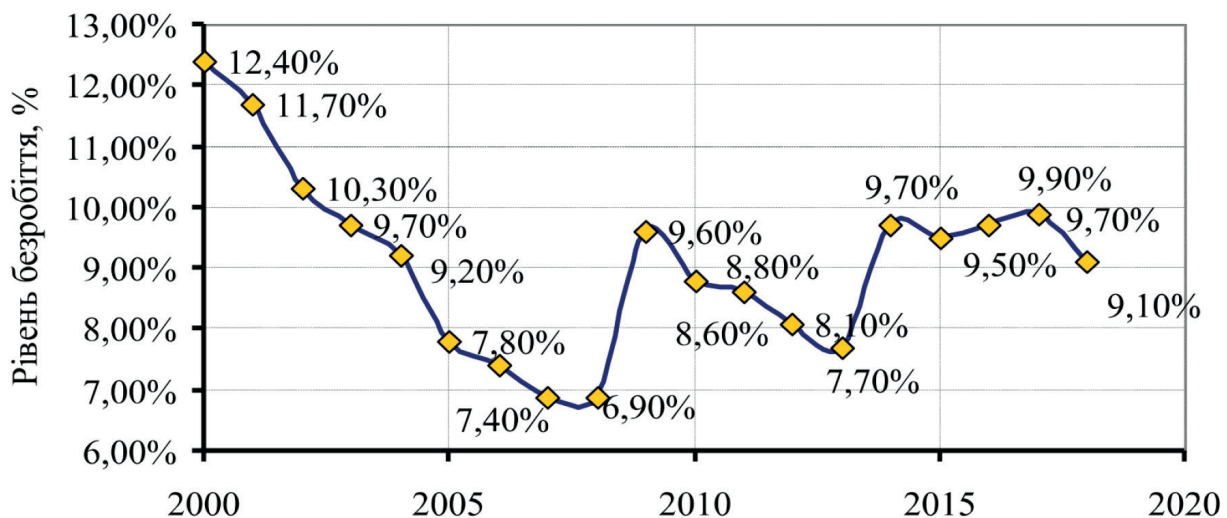


Рис. 1. Динаміка рівня безробіття в Україні

Поэтому, как справедливо считает А. Тимчук, социальная действительность современной украинской общества также генерирует преступность. Речь идет как о бедности, так и – прежде всего – о несправедливости в распределении доходов среди различных слоев населения. По данным последних социологических исследований 47,5% жителей Украины относят себя к категории бедных, хотя по официальным данным таких людей значительно меньше [17].

Что же касается состояния преступности, то как отмечает В. Бесчастный, современная преступность в Украине характеризуется высоким уровнем, неблагоприятной динамикой и структурой. Так, за 11 месяцев 2016 года было зарегистрировано 584,8 тыс. преступлений, тогда как за аналогичный период 2015 года – 515,5 тыс. без учета временно оккупированной территории Автономной Республики Крым (далее – АРК) и отдельных районов Донецкой и Луганской областей [18, с. 207]. В течение 9 месяцев 2018 года в Украине уменьшилось количество зарегистрированных преступлений по сравнению с таким же периодом 2017 года – с 420 тыс. до 386 тыс. уголовных правонарушений. При этом количество тяжких и особо тяжких преступлений из этого числа уменьшилась на 11% – с 155 тыс. до 138 тыс. Наибольший массив среди совершенных преступлений составляют кражи (191 тыс.) и мошенничества (27 тыс.) [19]. Что же касается 2020 года, то в соответствии с Единым отчетом по состоянию на 7 апреля учтено 133259 уголовных правонарушений.

Таким образом, на сегодня одной из важных проблем в противодействии насильственной преступности является безработица. Да, действительно, современная преступность в Украине характеризуется высоким уровнем, неблагоприятной динамикой и структурой. Однако эта динамика имеет постоянные колебания как от увеличения количества зарегистрированных преступлений, так и к их стремительному уменьшению. Фактически за время независимости Украины две трети от общего числа выявленных лиц, составляют лица, которые нигде не работали, не учились и не имели постоянного источника доходов [20]. Так, в частности, 85% преступлений приходится на людей, которые не имеют работы. Это также касается и потоков оружия и войны,

Therefore, as A. Timchuk rightly believes, the social reality of modern Ukrainian society also generates crime. This is both about poverty and, above all, about inequities in the distribution of income among various segments of the population. According to the latest sociological studies, 47.5% of Ukrainians consider themselves to be poor, although according to official data there are much less such people [17].

So, for 11 months of the year 2016, 584.8 thousand crimes were registered, while for the same period of the year 2015 were registered 515.5 thousand, excluding the temporarily occupied territory of the Autonomous Republic of Crimea (hereinafter – ARC) and certain areas of Donetsk and Lugansk regions [18, p. 207]. During 9 months of the year 2018, the number of registered crimes in Ukraine decreased compared to the same period of the year 2017 – from 420 thousand to 386 thousand of criminal offenses. At the same time, the number of grave and especially grave crimes from this number decreased by 11% - from 155 thousand to 138 thousand. Thefts (191 thousand) and frauds (27 thousand) constitute the largest number of the committed crimes [19]. As for the year 2020, in accordance with the Unified Report, on April 7, there were registered 133259 of criminal offenses.

Thus, today, one of the most important problems in countering violent crime is unemployment. Yes, indeed, modern crime in Ukraine is characterized by a high level, unfavorable dynamics and structure. However, this dynamics has constant fluctuations, both from an increase in the number of registered crimes and to their rapid decrease. As a matter of fact, during the independence of Ukraine, two-thirds of the total numbers of identified persons are persons who did not work anywhere, did not study and did not have a permanent source of income [20]. So, in particular, 85% of crimes are committed by people who do not have a job. This also applies to the flow of arms and war, which historically creates all favorable conditions for crime [21].

According to the results of criminologi-





которая исторически порождает все благоприятные условия для преступности [21].

По результатам криминологических исследований увеличение безработицы на 1% приводит к росту уровня преступности на 6% [22]. Поэтому уровень преступности в Украине зависит от занятости населения, то есть, при снижении уровня безработицы будет улучшаться криминогенная обстановка и будет происходить уменьшение количества насильственных преступлений.

**Выводы.** Подводя итог нашего исследования следует отметить, что тенденции роста уровня насильственных преступлений формируются с наличием различных детерминант, среди которых социально-экономические, морально-психологические, культурно-воспитательные, организационно-управленческие и семейно-бытовые противоречия, которые усиливают социальную напряженность и конфликтность среди населения. Наличие указанных факторов в обществе указывает на необходимость разработки единой государственной Концепции (программы) по предупреждению насильственной преступности в Украине.

cal studies, an increase in unemployment by 1% leads to an increase in the crime rate by 6% [22]. Therefore, the crime rate in Ukraine depends on the employment of the population, it means, with a decrease in the unemployment rate, the criminogenic situation will improve and the number of violent crimes will decrease.

**Conclusions.** Summarizing the results of our research, it should be noted that the growth trends in the level of violent crimes are formed with the presence of various determinants, including socio-economic, moral-psychological, cultural-educational, organizational-managerial and family-household contradictions, which increase social tension and conflict among the population. The presence of these factors in society indicates the need to develop a unified State Concept (program) for the prevention of violent crime in Ukraine.

#### Список использованной литературы

#### Bibliographical references

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. К., 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. К.: Ін Юре, 2007. 424 с.
2. Ярмыш Н. Н. Теоретические проблемы причинно-следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ): монография. Харьков : Право, 2003. 512 с.
3. Женунтій В. І., Бабенко А. М. Незаконне культивування наркотиковмісних рослин: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти, запобігання : монографія. Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е.О.Дідоренка, 2009. 224 с.
4. Криминология : учебник. Под ред. Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковского. М. : [б. и.], 1994. 414 с.
5. Криминология : учебник. Под ред. Б. А. Коробейникова, Н. Ф. Кузнецовой, Г. М. Миньковского. М. : Юрид. лит., 1988. 384 с.
6. Шевчук Т.І. Особливості детермінації насильницьких злочинів у сільській місцевості. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. Серія юридична. С. 451-459. URL: [http://www.lvduvs.edu.ua/documents\\_pdf/visnyku/nvsy/01\\_2012/12shtiusm.pdf](http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku/nvsy/01_2012/12shtiusm.pdf)
7. Головкін Б.М. Причинність у системі детермінації злочинності. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 1 (5). URL: <http://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16361/1/5.pdf>
8. Фіалка М. І. До проблеми визначення змісту терміна «кримінологічна характеристика злочинності». *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 1 (9). С. 237-246
9. Гумін О. М. Характеристика осіб, які вчиняють насильство в сім'ї. *Вісник Національного університету «Львівська полі-*



- техніка»*. *Юридичні науки*. 2014. № 810. С. 172-177.
10. Яра О.С. Кримінологічні аспекти запобігання некорисливої насильницької злочинності: дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2007. 225 с.
  11. Йосипів А.О. Насильницька злочинність: детермінанти та протидія органами внутрішніх справ: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Йосипів Алла Олексіївна. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 291 с.
  12. Кримінологія: учебник / А.И. Долгова. М.: Юрид. лит., 2004. 912с.
  13. Иншаков С. М. Кримінологія. М.: 2000. 432 с.
  14. Шевчук Т.І. Кримінологічна характеристика та запобігання насильницьким злочинам проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Шевчук Тарас Ігорович. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 271 с.
  15. Міллер А. Що таке причини та умови злочинів? *Право України*. 2001. С. 89-92.
  16. Підсумки квітня: на період карантину спрощено процедуру реєстрації та отримання допомоги по безробіттю. URL: <https://www.dcz.gov.ua/novyna/pidsumky-kvitnya-na-period-karantynu-sproshcheno-proceduru-reyestraciyi-ta-otrymannya>
  17. Тимчук О.Л. Злочинність в Україні: сучасний стан, тенденції, детермінація. *Вісник ЗНУ. Юридичні науки*. 2012. № 2. (Частина 1) С. 223-231.
  18. Бесчастний В. М. Кримінологічний аналіз стану злочинності в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 207–213
  19. У 2018 році загальний рівень злочинності в Україні знизився на вісім відсотків (ФОТО). URL: [https://mvs.gov.ua/ua/news/16243\\_U\\_2018\\_roci\\_zagalniy\\_riven\\_zlochinnosti\\_v\\_Ukraini\\_znizivsya\\_na\\_visim\\_vidsotkiv\\_FOTO.htm](https://mvs.gov.ua/ua/news/16243_U_2018_roci_zagalniy_riven_zlochinnosti_v_Ukraini_znizivsya_na_visim_vidsotkiv_FOTO.htm)
  20. Кальман О. Г. Злочинність в Україні: основні тенденції / О. Г. Кальман, І. О. Христинич // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. Вип. 17. С. 41-56. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz\\_2007\\_17\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2007_17_4).
  21. Ріст злочинності: 85% злочинів вчиняють безробітні. URL: [https://espresso.tv/news/2016/10/20/rist\\_zlochynnosti\\_85\\_zlochyniv\\_vchynyayut\\_bezrobitni](https://espresso.tv/news/2016/10/20/rist_zlochynnosti_85_zlochyniv_vchynyayut_bezrobitni)
  22. В Україні фіксують зростання частки умисних злочинів, пов'язаних з бідністю і безробіттям. URL: <https://m.dt.ua/UKRAINE/v-ukrayini-fiksuyut-zrostannya-chastki-umisnih-zlochyniv-pov-yazanih-z-bidnistyu-i-bezrobittiyam-221196.html>

**Об авторе**

**Павел Станиславович БИЛЕНКО**,  
специалист отдела организации службы  
Донецкого юридического института  
МВД Украины  
(г. Мариуполь, Украина)

**About author**

**Pavlo S. BILENKO**,  
Service Organization Department Specialist of the  
Law Donetsk Institute of the Ministry  
of Internal Affairs of Ukraine  
(Mariupol, Ukraine)



## PARTICULARITĂȚI ALE RĂSPUNDERII PENALE A MINORILOR

**Valentina RUSSU,**  
doctorandă

*Un fenomen social negativ care afectează mult dezvoltarea omenirii este criminalitatea minorilor. Reieșind din caracteristica infracțiunilor săvârșite de minori, observăm că aceștia se caracterizează printr-o socializare negativă, printr-o educație nesatisfăcătoare și deci tragerea la răspundere penală a minorilor și integrarea acestora în viața societății ridică o mulțime de probleme. Cercetarea multi-aspectuală a răspunderii penale a minorilor este un imperativ ce rezidă în necesitatea implementării unui sistem de prevenire cât mai eficient, luându-se în considerare atât personalitatea infractorului minor, cât și influența răspunderii penale asupra sa.*

**Cuvinte-cheie:** minor, răspundere penală, criminalitatea minorilor, prevenirea criminalității minorilor, individualizarea răspunderii penale.

## PARTICULARITIES OF THE CRIMINAL RESPONSIBILITY OF MINORS

**Valentina RUSSU,**  
PhD student

*A social-negative phenomenon that greatly affects the development of humanity is the juvenile delinquency. Based on the characteristic of crimes committed by minors, we observe that they are characterized by a negative socialization, by an unsatisfactory education and therefore, attracting criminal responsibility of minors and integrating them into the life of society raises a lot of problems. The multi-faceted investigation of juvenile criminality liability is an imperative that resides in the need to implement a prevention system as efficiently as possible, taking into account the personality of the juvenile offender and the influence of criminal responsibility on him.*

**Keywords:** minor, criminal liability, criminality of minors, prevention of criminality of minors, individualization of criminal liability.

**Introducere.** Criminalitatea minorilor, ca parte a criminalității, constituie o problemă pentru care încă nu a fost găsită o soluție eficientă definitivă. Deci se impune abordarea multilaterală a fenomenului criminalității minorilor și cercetarea particularităților răspunderii penale a acestora, prin studierea legislației naționale și internaționale, a interpretărilor doctrinare, a practicii judiciare și a datelor statistice în vederea elaborării și implementării unor mecanisme cât mai eficiente de individualizare a răspunderii penale a minorilor și perfecționării legislației penale pentru a asigura realizarea optimă a scopurilor pedepsei penale în raport cu această categorie de subiecți.

În acest sens, accentuăm că lupta împotriva delincvenței juvenile trebuie să se bazeze pe o abordare complexă a factorului de prevenire în cadrul unei politici sociale adecvate, care să asigure corectarea comportamentului personalității minore, în principal prin mijloace neprivative de libertate.

**Introduction.** Juvenile delinquency, as part of criminality, is a problem for which hasn't been found a definitive effective solution yet. Therefore, it is necessary to approach multilaterally the phenomenon of juvenile delinquency and research the particularities of their criminal liability, by studying of national and international law, doctrinal interpretations, judicial practice and statistics in order to develop and implement efficient mechanisms of minors' criminal liability individualization and the improvement of criminal legislation in order to ensure the timely achievement of the purposes of criminal punishment in relation to this category of subjects.

In this regard, we stressed that the fight against juvenile delinquency must be based on a complex approach of the prevention factor in a suitable social policy, which ensures the correction of the behavior of the minor personality, mainly through non-custodial ways.

**Metodologia cercetării.** În scopul elaborării acestui studiu autorul valorifică metode de cercetare specifice, printre care metoda logică, metoda analizei datelor statistice, metoda sintezei, metoda comparativă, descrierea, deducția, metoda sistemică etc. La baza cercetării se află prevederile legislației în vigoare, atât normele materiale, cât și cele procesuale. De asemenea, baza științifică a cercetării o constituie interpretările doctrinare ale savanților autohtoni, dar și ale celor străini, diverse studii cuprinse în culegeri de materiale ale conferințelor, articole științifice, comentarii aplicative etc.

**Rezultate obținute și discuții.** Noțiunea de „delincvență juvenilă” este o creație a doctrinei penale și a teoriilor criminologice sau sociologice. Apariția acestei categorii juridice a fost condiționată de încercările de a grupa mai multe infracțiuni în funcție de criteriile de vârstă, considerându-se, în mod justificat, că faptele penale prezintă un cumul de particularități, determinate de nivelul de maturitate biologică, cu precădere mintală a subiectului activ al infracțiunii. Prin delincvență, în opinia autorului I. Pitulescu, urmează a se înțelege o serie de fapte ilicite, indiferent dacă au sau nu au un caracter penal (fuga de la domiciliu, absența repetată și îndelungată de la școală etc.) [1]. Acest termen include și infracțiunile comise de minori, pe care le avem în vedere în acest studiu.

Un interes deosebit îl prezintă și sensul psihologic al acestei noțiuni, prin care se explică în ce măsură individul dispune de o capacitate intelectuală, afectivă și volitivă, capabilă să mențină un echilibru între interesele, nevoile și aspirațiile sale, precum și mijloacele legitime de realizare a acestora. Din această ultimă perspectivă, criminalul apare ca un individ cu o insuficientă maturizare socială, cu deficiențe de integrare socială, care intră în conflict cu cerințele sistemului valorico-normativ și cultural al societății în care trăiește. Prin urmare, se încearcă a fi scoase în evidență atât personalitatea delincentului, cât și mecanismele interne (mobiluri, motivații, scopuri), care declanșează trecerea la actul delincent.

Cu desăvârșire, în definirea *delincvenței juvenile*, un rol aparte trebuie să revină vârstei cro-

**The methodology of research.** In order to elaborate this study, the author capitalizes on specific research methods, including the logical method, the method of statistical data analysis, the synthesis method, the comparative method, description, deduction, the systemic method etc. The research is based on the provisions of actual legislation, both material and procedural rules. Also, the scientific basis of the research is the doctrinal interpretations of local scientists, but also of foreign ones, various studies included in collections of conference materials, scientific articles, applied comments etc.

**Obtained results and discussions.** The *juvenile delinquency* notion is a creation of criminal doctrine and criminological or sociological theories. The emergence of this legal category has been conditioned by attempts to group several crimes according to age, consolidating, justifiably, that criminal acts have an accumulation of particularities, determined by the level of biological maturity, especially mental of the active subject of the crime. By delinquency, in the opinion of the author I. Pitulescu, a series of illicit deeds is to be understood, regardless of whether or not they have a criminal character (run away from home, repeated and prolonged absence from school, etc.) [1]. This term also includes the crimes committed by minors, which we consider in this study.

Of particular interest is the psychological mean of this notion, which explains the extent in which the individual has an intellectual capacity, emotional and volitional, able to maintain a balance between his interests, needs and aspirations, and the legitimate ways to achieve them. From this last perspective, the criminal appears as an individual with insufficient social maturity, with deficiencies of social integration, which conflicts with the requirements of the value-normative and cultural system of the society in which he lives. Therefore, it is tried to highlight both the personality of the offender and the internal mechanisms (mobiles, motivations, purposes), which trigger the transition to the delinquent act.

Completely, in defining the *juvenile delinquency*, a special role must be given to chronolog-



nologice, care separă criminalitatea maturilor de criminalitatea minorilor. Limitele de vârstă sunt arbitrare și relative, totodată, aceste limite nu se pot fixa, în mod uniform, la toate popoarele, căci diferă după istoria țării, rasă, climă, cultură, educație etc. În sfera conceptului de delincvență juvenilă se identifică și conceptul de „minor delinvent”, care include, în conținutul său, *minorii care au săvârșit o faptă penală și răspund penal și minorii care au săvârșit o faptă penală și nu răspund penal*. Minorul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și răspunde penal este considerat ca fiind minor infractor. Limita maximă de vârstă a minorilor infractori este de 18 ani. Vârsta generală a răspunderii penale în Republica Moldova este de 16 ani, iar pentru săvârșirea infracțiunilor expres enumerate la alin.(2) art.21 din Codul penal al Republicii Moldova răspunderea penală survine de la 14 ani.

Pornind de la ideea că criteriile de abordare a regimului penal al minorilor este diferit în fiecare țară, punând accent pe criteriile (evident orientative) nominalizate de către autorul I. Pitulescu (*vârsta de la care minorul răspunde penal; regimul sancționator al minorului infractor și sistemul de ocrotire a minorului în pericol moral sau care nu răspunde penal; regimul de executare a sancțiunilor de drept penal și a măsurilor cu caracter educativ și de ocrotire; asistența și integrarea socială post-penală a minorilor infractori, care au executat o pedeapsă sau o măsură educativă privativă de libertate*) [1, p. 39], se pune în evidență posibilitatea și inevitabilitatea răspunderii penale a persoanei, în raport cu anumite faze (etape) ale vârstei acestuia, precum și sistematizarea unor repere normative privind pedepsele aplicate minorilor (măsurile de siguranță – măsurile de constrângere cu caracter educativ, aplicate minorilor, potrivit Codului penal al Republicii Moldova [2] ori a măsurilor educative, conform Codului penal al României) [3].

Pentru a descrie câteva particularități ale răspunderii penale a minorilor, prezentăm niște caracteristici ale infracțiunilor comise de aceștia. Astfel, efectuând o analiză statistică a infracționalității juvenile, menționăm că în anul 2019, de către minori sau cu participarea acestora au fost comise 2,1% din numărul total de infracțiuni în-

ical age, which separates major criminality from juvenile delinquency. The age limits are arbitrary and relative, at the same time, these limits cannot be fixed, uniformly, for all peoples, because they differ according to country's history, race, climate, culture, education, etc. In the sphere of the juvenile delinquency concept, the concept of juvenile delinquent is also identified, which includes, in its content, minors who have committed a criminal act and are criminally liable and minors who have committed a criminal act and are not criminally liable. A minor who has committed an act provided by the criminal law and is criminally liable is considered a juvenile offender. The maximum age limit for juvenile offenders is 18 years. The general age of criminal liability in the Republic of Moldova is 16 years, and for committing the crimes expressly listed in par. (2) art. 21 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, criminal liability arises from 14 years.

Starting from the idea that the criteria for approaching the criminal regime of minors is different in each country, emphasizing the criteria (obviously indicative) nominated by the author I. Pitulescu (*age from which the minor is criminally liable; the sanctioning regime of the juvenile offender and the system protection of a minor in moral danger or not criminally liable, the regime of enforcement of criminal law sanctions and educational and protective measures, post-criminal assistance and social integration of juvenile offenders who have served a sentence or measure deprivation of liberty*) [1, p.39], highlights the possibility and inevitability of criminal liability of the person, in relation to certain phases (stages) of his age, as well as the systematization of normative benchmarks on punishments applied to minors (measures of safety - coercive measures of an educational nature, applied to minors, according to the Criminal Code of the Republic of Moldova [2] or educational measures, according to the Criminal Code of Romania) [3].

In order to describe some particularities of the criminal liability of minors, we present some characteristics of the crimes committed by them. Thus, making a statistical analysis of juvenile delinquency, we mention that in 2019, by minors or with their participation were committed 2.1% of



registrate. Comparativ cu anul 2018 se remarcă o reducere cu 3,5% a infracțiunilor săvârșite de minori, în special a infracțiunilor contra patrimoniului. La 100 de mii de copii în vârstă de până la 18 ani revin circa 113 infracțiuni comise de minori, comparativ cu 165 în anul 2015, când a fost atins cel mai mare nivel al ratei infracționalității juvenile din ultimii 5 ani. Minorii cel mai frecvent sunt implicați în săvârșirea furturilor, cu o pondere de 63%, după care urmează jafurile – 6,1% și huliganismul – 4,3% [4]. Totodată, numărul minorilor deținuți în instituțiile penitenciare de tip închis în anul 2018 a constituit 46 de persoane și a crescut cu 35,3% comparativ cu anul 2017, iar în 2019 observăm o ușoară scădere – numărul minorilor deținuți în instituțiile penitenciare de tip închis a constituit 44 de minori [4]. Se observă deci, în diferite perioade, o diferență în ceea ce privește infracționalitatea minorilor și tratamentul penal al acestora.

Vorbind despre specificul răspunderii penale a minorilor, considerăm că fără o explicație corectă și adecvată a instituției răspunderii penale nu este posibilă determinarea trăsăturilor particulare, specifice ale acesteia, aplicabile în cazul minorilor. Astfel, conform art. 50 CP al RM, *se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege* [2]. Așadar, răspunderea penală presupune atribuirea de societate membrilor ei a cerinței de respectare ori nerespectare de subiecții ei a normelor adoptate și asumarea efectelor juridice corespunzătoare în cazul nerespectării lor.

Răspunderea penală și raportul juridic de drept penal nu trebuie examinate doar sub aspectul comiterii infracțiunii de către anumiți subiecți activi concreți ai infracțiunii și al realizării sancțiunilor prevăzute de o normă corespunzătoare a legii penale (adică o formă de realizare a răspunderii penale). Este principial de a lua în vedere că aceste norme, încă neaplicabile față de anumiți eventuali infractori sunt chemate de a reglementa comportamentul persoanei pe calea impuneri unor interdicții ori prescripții juridico-penale, asigurându-se, în asemenea mod, interesele

the total registered crimes. Compared to 2018, there is a 3.5% reduction in crimes committed by minors, especially crimes against property. There are about 113 crimes committed by minors per 100,000 children under the age of 18, compared to 165 in 2015, when the highest level of juvenile crime rate during the last 5 years was reached. Minors are most often involved in committing thefts, with a share of 63%, followed by robberies - 6.1% and hooliganism - 4.3% [4]. At the same time, the number of juveniles detained in closed penitentiary institutions in 2018 amounted to 46 persons and increased by 35.3% compared to 2017, and in 2019 we notice a slight decrease - the number of juveniles detained in closed penitentiary institutions constituted 44 minors [4]. There is, therefore, in different periods a difference in terms of juvenile delinquency and their criminal treatment.

Speaking about the specifics of criminal liability of minors, we consider that without a correct and adequate explanation of the institution of criminal liability, it is not possible to determine its particular, specific features, applicable to minors. Thus, according to art. 50 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, *criminal liability is the public conviction, in the name of the law, of the criminal acts and of the persons who committed them, a conviction that may be preceded by the coercive measures provided by law* [2]. So, the criminal liability involves the assignment by the society to its members of the requirement of respecting by its subjects the rules adopted and assuming the appropriate legal effects in case of non-compliance.

Therefore, criminal liability and the legal relationship of criminal law should not be examined only in terms of the committing of the crime by certain active subjects and the implementation of sanctions provided by a suitable rule of criminal law (a form of criminal liability). It is essential to take into account that these rules, still inapplicable to certain potential offenders, are called upon to regulate the person's behavior by imposing prohibitions or legal-criminal prescriptions, thus ensuring the interests of society in whole.

Overall, legal norms have an educational character, in relation to all members of society;



societății în întregime.

În ansamblu, normele juridice au un caracter educativ, în raport cu toți membrii societății, influențează comportamentul fiecărei persoane conștiente. Însă, în calitate de persoane concrete cărora li se adresează, nu intervin toate persoanele, dar numai cele care pot fi subiecți activi ai răspunderii penale. Limitele acestor categorii de persoane le stabilește legea penală, legiuitorul, prin intermediul evidenței și evaluării corecte a legităților de dezvoltare și formare a personalității. În acest ultim sens, o importanță definitorie și principială o au două criterii: social-biologic și social-psihologic – vârsta și nivelul de conștiință, care reflectă acumularea experienței sociale, nivelul de socializare a personalității.

Particularitățile de vârstă și nivelul de conștiință, în unitatea lor și în raport corelativ, constituie niște premise ale faptului ca persoana în dezvoltare, în măsura formării sale, să poată interveni în calitate de subiect al unor sau altor relații sociale, purtător al unei anumite forme a răspunderii sociale, rezultând din caracterul acestor relații sociale. Este important a menționa că copilul de la o vârstă fragedă începe a conștientiza esența și sensul unui ansamblu de interdicții și prescripții, care, în afara cunoașterii de către acesta, sunt vizate de legea penală. De exemplu, se cunoaște că nu se poate fura, bate, omorî etc. Concomitent, intervine cunoașterea previziunii și pericolului acestor fapte, sentimentul de răspundere pentru comiterea lor. Și această situație se completează, inițial, în sfera obișnuinței, iar ulterior a conștiinței. Dar acest ultim fapt nu determină lansarea răspunderii penale de la o vârstă fragedă.

În viziunea autorului Z.A. Astemirov, răspunderea penală trebuie să posedă un anumit nivel de conștientizare juridică, elucidate concomitent și în baza conștientizării morale și, într-o măsură mare, a celei politice. În acest sens, conștiința juridică trebuie să posedă, ca conținut, perceperea de către persoană a pericolului social al unui anumit comportament, a unor sau a altor fapte, ilegalitatea lor și prezumția evaluării negative a acestora de către societate, stat [5, p. 16]. Deci determinarea corectă a răspunderii penale, iden-

they influence the behavior of each conscious person. However, as concrete persons to whom it is addressed, are not all persons, but only those who can be active subjects of criminal liability. The limits of these categories of persons are established by the criminal law, the legislator, through the correct evidence and evaluation of the legitimacy of personality development and formation. In this last sense, a defining and principal importance has two criteria: social-biological and social-psychological - age and level of consciousness, which reflects the accumulation of social experience, the level of socialization of the personality.

The particularities of age and the level of consciousness, in their unity and in correlative relation, constitute some premises of the fact that the developing person, in measure of his formation, can be a subject of some or other social relations, bearer of a certain form of social responsibility, resulting from the character of these social relations. It is important to mention that the child from an early age begins to become aware of the essence and meaning of a set of prohibitions and prescriptions, which, apart from his knowledge, are covered by criminal law. For example, it is known that it is not possible to steal, beat, kill, etc. At the same time, the knowledge of foresight and the danger of these deeds, the feeling of responsibility for their commission occurs. And this situation is completed, initially, in the sphere of habit, and later of consciousness. But this last fact does not determine the launching of criminal liability from an early age.

In the view of the author Z. A. Astemirov, criminal liability must possess a certain level of legal awareness, elucidated at the same time on the basis of moral and, to a large extent, political awareness. In this sense, the legal conscience must possess, as content, the perception by the person of the social danger of a certain behavior, of some or other facts, their illegality and the presumption of their negative evaluation by the society, state [5, p.16]. So, the correct determination of criminal liability, identifying its meaning requires overcoming narrow legal limits and unilateral approaches, it has many dialectically

tificarea semnificației ei impune depășirea limitelor înguste de drept și a unor abordări unilaterale, aceasta având multe laturi dialectic complicate, legate de manifestarea obiectivului și subiectivului, socialului și personalului, precum și de caracterul relațiilor de care este legată.

Cele două criterii subiective ale răspunderii penale, în particular vârsta, au fost prevăzute de lege și limitate la nivel de incidență a răspunderii penale, mai ales ținându-se seama, după cum menționează M.A. Hotca, de starea psiho-psihică a etapelor minorității [6, p. 751], în afara acestor limite minorii nefiind răspunzători în fața legii penale. Cu alte cuvinte, dincolo de controlul uman asupra conduitei nu poate exista infracțiune. Dacă simplul gând referitor la săvârșirea unei fapte nu atrage răspunderea, este necesar ca totuși, accentuează M.A. Hotca, activitatea exteriorizată să provină de la o persoană care are discernământ și care beneficiază de libertatea de voință și acțiune [6, p. 204-205].

Domeniul răspunderii penale a minorilor este, cu adevărat, după cum menționează C. Butiuc, unul extrem de delicat. În context, au fost conturate două modele de abordare a răspunderii penale a minorilor: modelul liberal și modelul autoritar [7, p. 32].

Modelul autoritar (tradițional) presupune că minorilor infractori, care răspund penal, li se aplică sancțiuni penale, pe când modelul liberal indică faptul că nu se va aplica, în acest caz, regimul penal, ci minorii vor fi supuși doar unor măsuri de altă natură. Literatura de specialitate abordează modelul autoritar (*penal*) prin prisma mai multor modalități, cu semnificație diferită, în particular:

a) *minorul care are o vârstă apropiată de cea a majoratului poate fi considerat adult, ceea ce permite să i se aplice pedepsele prevăzute pentru majori (modalitatea cea mai represivă – Olanda);*

b) *minorului i se aplică numai pedepse, dar a căror durată, în raport cu cele aplicate majorilor, este mai redusă, regimul de executare fiind mai puțin sever;*

c) *modalitatea de sancționare mixtă (pedepse și măsuri de siguranță).*

Modelul liberal (*nepenal*, denumit și *civil*)

complex aspects, related to the manifestation of the objective and subjective, social and personal, and the nature of the relationships to which it is related.

The two subjective criteria of criminal liability, in particular age, were provided by law and limited in the incidence of criminal liability, especially taking into account, as mention M.A. Hotca, the psycho-mental state of the minority stages [6, p.751], outside these limits the minors are not responsible before the criminal law. In other words, over the human control of its behavior, there can be no crime. If only the thought of committing an act does not attract responsibility, it is necessary, however, mentions M.A. Hotca, that the externalized activity comes from a person who has discernment and who enjoys freedom of will and action [6, p.204-205].

The field of criminal liability of minors is really, as it is mentioned by C. Butiuc, an extremely delicate one. In this context, two models of approach on the criminal liability of minors have been outlined: the liberal model and the authoritarian model [7, p.32].

The authoritarian (traditional) model assumes that criminal offenders, who are criminally liable, are subject to criminal sanctions, while the liberal model indicates that the criminal regime will not apply in this case, but the minors will be subject only to the other nature measures. The literature approaches the authoritarian (criminal) model in terms of several ways, with different meanings, in particular:

a) *the minor who is close to the age of majority, can be considered an adult, which allows him to apply the penalties provided for adults (the most repressive way – in the Netherlands);*

b) *only punishments are applied to the minor, but whose duration, in relation to those applied to the adults, is shorter, the execution regime being less severe;*

c) *the method of mixed sanctioning (punishments and security measures).*

The liberal model (*non-criminal*, also called *civil*) is based on a modern conception, excluding juvenile delinquency from the sphere of criminal law and going on the idea of applying only certain



este bazat pe o concepție modernă, excluzând din sfera dreptului penal infraționalitatea juvenilă și mergând pe ideea aplicării doar a unor măsuri de siguranță.

În Republica Moldova se aplică modelul mixt de sancționare a minorilor (pedepse și măsuri de constrângere cu caracter educativ). Totodată, pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pedeapsa se aplică minorului numai dacă se apreciază că luarea măsurii cu caracter educativ nu este suficientă pentru corectarea minorului [2].

Problema esenței și premiselor răspunderii penale a minorilor, în afară de latura social-psihologică, are și o altă latură – criminologică, latură care soluționează probleme nu mai puțin importante privind justificarea și rolul răspunderii penale în procesul amplu de luptă cu infraționalitatea minorilor, despre evaluarea persoanei minorului în calitate de infractor. Acest ultim fapt impune necesitatea de a clarifica corelația dintre obiectiv și subiectiv, a caracterului social-personal în cadrul genezei infraționalității și a anumitor manifestări particulare ale criminalității minorilor, precum și în cadrul măsurilor de prevenție față de persoane concrete. Aceste probleme nu sunt noi, dar în plan teoretic ele nu sunt soluționate unilateral și pe deplin, deși au nevoie de o atenție principială.

Latura criminologică nu influențează și nu poate influența caracterul și volumul răspunderii penale a minorilor. În consecință, legitățile și specificul răspunderii penale a minorilor urmează a fi identificate în limitele condițiilor de formare a personalității și, înainte de toate, în sfera social-psihologică. Capacitatea de a suporta consecințele acestei forme a răspunderii juridice persoana o capătă la o anumită etapă a dezvoltării sale și a socializării, pe măsura extinderii cercului de raporturi sociale și a acumulării unei experiențe de viață mai mare ori mai mică.

Răspunderea penală a minorilor este admisă la oricare etapă a activității infracționale (pregătire de infracțiune, tentativă de infracțiune sau infracțiune consumată). În acest sens, se cere precizarea că minorul nu poate răspunde, de altfel ca și persoana care a atins vârsta majoratului,

security measures.

In the Republic of Moldova, the mixed model of sanctioning of minors is applied (punishments and coercive measures of an educational nature). At the same time, for committing of a less serious crime, the punishment is applied to the minor only if it is considered that taking the educational measure is not sufficient to correct the minor [2].

The issue of the essence and premises of criminal liability of minors, apart from the social-psychological side, has another side - criminological, which solves no less important issues regarding the justification and role of criminal liability in the broad process of combating juvenile delinquency, about the evaluation of the minor's person as a criminal. This last fact imposes the need to clarify the correlation between objective and subjective, of the social-personal character within the genesis of the crime and certain particular manifestations of juvenile delinquency, as well as prevention measures against concrete persons. These problems are not new, but theoretically they are not solved unilaterally and fully, although they need principled attention.

The criminological side does not influence and cannot influence the character and volume of juvenile criminal liability. Consequently, the legalities and the specifics of the criminal liability of minors are to be identified within the limits of the conditions of personality formation and, first of all, in the social-psychological sphere. The person is able to bear the consequences of this form of legal liability at a certain stage of his development and socialization, as the circle of social relations expands and the accumulation of a greater or lesser life experience.

The criminal liability of minors is admitted at any stage of the criminal activity (preparation of crime, attempted crime or committed crime). In this sense, it is required to specify that the minor cannot answer, as well as the person who has reached the age of majority, for the preparation of a minor crime, this not being imputable to him. Also, minors can be subject to criminal liability in any capacity they possess, as participants in the crime.



pentru pregătirea unei infracțiuni ușoare, aceasta nefiindu-i imputabilă. De asemenea, minorii pot fi supuși răspunderii penale în oricare calitate pe care o posedă, ca participanți la infracțiune.

O altă particularitate rezultă din prevederile art. 34 alin. (5) lit. a) Codul penal al Republicii Moldova, potrivit căruia *la stabilirea stării de recidivă nu se ține cont de antecedentele penale pentru infracțiunile săvârșite în timpul minoratului*. Astfel, starea de recidivă nu poate constitui o circumstanță agravantă în cazul minorilor și nici o stare de agravare a pedepsei penale, în conformitate cu textul normativului penal.

Specificul răspunderii penale a minorilor condiționează și anumite particularități ale pedepselor aplicabile acestei categorii de subiecți ai infracțiunii. Pedepsa penală, ca o formă de manifestare și realizare a răspunderii penale a minorilor, în raport cu această categorie de infractori, comportă anumite caracteristici definitorii. Aceste particularități ale pedepsei o deosebesc de alte forme de realizare a răspunderii penale – măsurile de constrângere cu caracter educativ.

Atunci când se aplică principiul proporționalității pedepsei față de fapta comisă, în cazul minorilor, corelația dintre criteriul gravității infracțiunii comise și personalitatea infractorului devine evidentă în alte dimensiuni decât în cazul aplicării pedepsei penale față de adulți. Nu doar semnele care caracterizează personalitatea infractorului, dar și circumstanțele în care este săvârșită infracțiunea, factorii specifici au un rol dominant în determinarea pedepsei față de minor.

Raportul dintre gravitatea infracțiunii comise și personalitatea vinovatului, la realizarea principiului proporționalității în raport cu minorii, urmează a fi diferențiat în funcție de categoriile de vârstă ale minorilor: particularitățile subiective față de minorii de la 14 la 16 ani trebuie luate în vedere în mod deosebit în comparație cu cele ale minorilor de la 16 la 18 ani, iar particularitățile subiective ale acestora din urmă – mai mult decât cele în raport cu ale adulților (de aici și existența diferitor perioade ale imputabilității penale ori lipsei de imputabilitate).

Sistemul pedepselor penale (prevăzut de lege, exclusiv și obligatoriu, incluse în ordine lo-

Another particularity results from the provisions of art. 34 par. (5) letter a) of the Criminal Code of the Republic of Moldova, according to which *the crimes committed during the minority, are not taken into account at establishing the state of recidivism*. Also, the state of recidivism can not be an aggravating circumstance in the case of minors, as well as no state of aggravation of criminal punishment, in accordance with the text of the penal law.

The specifics of the criminal liability of minors also condition certain particularities of the punishments applicable to this category of subjects of the crime. Criminal punishment, as a form of manifestation and realization of the criminal liability of minors, in relation to this category of offenders, has certain defining features. These particularities of the punishment distinguish it from other forms of realization of criminal liability - coercive measures of an educational nature.

When we apply the principle of proportionality between committed crime and punishment, in the case of minors, the correlation between the criterion of crime's severity and the personality of the offender is obviously in other dimensions than in the case of criminal punishment against adults. Not only the signs that characterize the personality of the offender, but also the circumstances in which the crime is committed, the specific factors have a dominant role in determining the punishment for the minor.

The correlation between the gravity of the committed crime and the personality of the offender, at the realization of the principle of proportionality in relation to minors, is to be differentiated according to the age categories of minors: subjective particularities towards minors from 14 to 16 years must be taken into account comparing with those of minors from 16 to 18 years, and the subjective particularities of the latter - more than those in relation to adults (hence the existence of different periods of criminal imputability or lack of imputability).

The system of criminal punishments (provided by law, exclusively and obligatorily, enumerated in a logical order) is not an integral one applied in relation to all persons. Thus, the legis-



gică) nu este unul integral aplicat în raport cu toate persoanele fizice. Astfel, legiuitorul admite individualizarea pedepsei penale inclusiv prin posibilitatea/ imposibilitatea aplicării unor pedepse penale în raport cu diferite categorii de persoane fizice.

Conform art. 67 alin. (4) Codul penal al Republicii Moldova, munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată militarilor prin contract și persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani. De asemenea, potrivit art. 71 alin. (3), detențiunea pe viață nu poate fi aplicată femeilor și minorilor [2].

Lipsa unui mecanism diferențiat eficient pus la dispoziția eventualei individualizări a pedepsei cu munca neremunerată rezultă și din faptul că, potrivit Codului penal al Republicii Moldova, sunt prevăzute 4 sancțiuni, care operează în mod unic cu pedeapsa muncii neremunerate în folosul comunității. În context, se impune, în aceste cazuri, diversificarea individualizării pedepsei penale prevăzute de articolele respective ale legii penale, prin prevederea alternativă a pedepsei amenzii. În cadrul stabilirii categoriilor de pedeapsă și a limitelor acestora în Partea generală a Codului penal al Republicii Moldova se face individualizarea pedepsei penale sub forma închisorii, și anume art. 70 alin. (3) prevede că *la stabilirea pedepsei închisorii pentru persoana care, la data săvârșirii infracțiunii, nu a atins vârsta de 18 ani, termenul închisorii se stabilește din maximul pedepsei, prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită, reduce la jumătate.*

Totodată, potrivit art. 72 alin. (5), persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani execută pedeapsa cu închisoare în penitenciare pentru minori, ținându-se cont de personalitatea condamnatului, antecedentele penale și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite. De asemenea, față de minori nu poate fi aplicată detențiunea pe viață. Având în vedere prevederile art. 70 alin. (4), la stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracțiuni pedeapsa închisorii nu poate depăși 25 de ani pentru adulți și 12 ani și 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentințe – de 30 de ani pentru adulți și 15 ani pentru minori [2].

**Concluzii.** Bineînțeles, reieșind din parti-

lator admite individualizarea de criminal punishment, including through the possibility / impossibility of applying criminal penalties in relation to different categories of persons.

According to art. 67 par. (4) of Criminal Code of the Republic of Moldova, unpaid work for the benefit of the community cannot be applied to the military by contract and to persons who have not reached the age of 16 years. Also, based on art. 71 par. (3), life imprisonment cannot be applied to women and minors [2].

The lack of an effective differentiated mechanism made available for the possible individualization of the punishment with unpaid work also results from the fact that, according to the Criminal Code of the Republic of Moldova, 4 sanctions are provided, which operate uniquely with the punishment of unpaid work for the community. In this context, it is necessary, in these cases, to diversify the individualization of the criminal punishment provided by the respective articles of the penal law, by providing the alternative of the fine punishment. Within the establishment of the categories of punishment and their limits in the General Part of the Criminal Code of the Republic of Moldova, the criminal punishment is individualized in the form of imprisonment at the art. 70 par. (3) which stipulates that *at establishing the prison sentence for the person who, at the date of committing the crime, did not reach the age of 18, the term of imprisonment is established from the maximum sentence provided by the criminal law for the committed crime, reduced to the half of the term.*

At the same time, according to art. 72 par. (5), the persons who have not reached the age of 18 execute the punishment with imprisonment in juvenile penitentiaries, taking into account the personality of the convict, the criminal record and the prejudicial degree of the crime committed. Life imprisonment cannot also be applied to minors. Based on art. 70 par. (4), at establishing the final punishment in case of concurrence of crimes, the prison sentence may not exceed 25 years for adults and 12 years and 6 months for minors, and in case of cumulation of sentences - 30 years for adults and 15 years for minors [2].

**Conclusions.** Of course, based on the

cularitățile social-psihologice ale persoanei minore, tragerea la răspundere penală a acestora manifestă anumite particularități, atât referitoare la vârsta de tragere la răspundere penală, aplicarea pedepselor sau a măsurilor de constrângere cu caracter educativ, individualizarea răspunderii penale, liberarea de răspundere penală sau de pedeapsă penală, cât și referitoare la regimul de executare a pedepsei.

Tragerea la răspundere penală are drept consecință inevitabilă, de cele mai multe ori, aplicarea unei pedepse penale. După cum am putut observa din cele menționate anterior, atunci când este vorba despre aplicarea pedepsei față de un minor, trebuie avute în vedere mai multe circumstanțe, iar în general, minoritatea persoanei care a săvârșit o infracțiune este considerată o circumstanță excepțională. Prin asta se explică tratamentul penal mai blând față de minori, care sunt persoane caracterizate de o imaturitate socială, determinată, în primul rând, de vârsta fragedă.

Deși, reieșind din ritmul alert de dezvoltare a societății, persoanele se dezvoltă mult mai rapid și deprind mai devreme capacitățile necesare de a fi participanți la diferite raporturi sociale, observăm că legiuitorul din Republica Moldova menține vârsta generală a răspunderii penale ca fiind de 16 ani, iar pentru unele categorii de infracțiuni – vârsta minimă de 14 ani. Aceasta în timp ce în alte state vârsta răspunderii penale este de 12 sau chiar 10 ani. Considerăm că rațiunea menținerii acestei limite de vârstă în țara noastră reiese din faptul că copiii (minorii) sunt viitorul, forța motrice a societății și statul trebuie să aibă grijă de această categorie socială și să îi permită, pe cât posibil, să se dezvolte în societate, fără a fi izolat, fără a-i impune anumite lipsuri și restricții, căutând alternative pentru corectarea și reeducarea minorilor care săvârșesc infracțiuni și rar se recurge la aplicarea unei pedepse, mai ales privative de libertate, mai des fiind aplicată condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Este adevărat, dar realitățile demonstrează că netragerea la răspundere penală a minorilor sau aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ sau a unor pedepse mai blânde nu întotdeauna sunt în stare de a asigura realizarea sco-

socio-psychological particularities of the minor, their criminal prosecution manifests certain characteristics, both regarding the age of criminal prosecution, the application of punishments or coercive measures of an educational nature, individualization of criminal liability, release from criminal liability or criminal punishment, as well as regarding the regime of execution of the sentence.

Attracting to criminal liability has as an inevitable consequence, in the majority of the cases, the application of a criminal punishment. As we have seen from the above, when it comes to the application of punishment to a minor, several circumstances must be taken into account, and in general, the minority of the person who committed a crime is considered an exceptional circumstance. This explains the milder criminal treatment of minors, who are people characterized by social immaturity, determined primarily by their early age.

Although, emerging from the fast pace of development of society, people develop much faster and early learn the necessary skills to participate in various social relations, we note that the legislator of the Republic of Moldova maintains the general age of criminal responsibility as 16 years, and for some categories of crimes - the minimum age of 14 years. This while in other states the age of criminal responsibility is 12 or even 10 years. We believe that the reason for maintaining this age limit in our country stems from the fact that children (minors) are the future, the driving force of society and the state must take care of this social category and allow it, as far as possible to develop in society, without being isolated, without imposing certain shortcomings and restrictions, looking for alternatives for correcting and re-educating juveniles who commit crimes and rarely resort to the application of a sentence, especially imprisonment, more often being applied a sentence with conditional suspension of the sentence. It is true, but the realities show that the non-criminal prosecution of minors or the application of educational coercive measures or milder punishments is not always able to ensure the achievement of the purposes of criminal pun-



purilor pedepsei penale, mai ales când este vorba despre infracțiuni care presupun manifestarea de violență de către copii.

Grija față de minori și educarea acestora trebuie să devină o prioritate a statului, pentru a preîntâmpina săvârșirea infracțiunilor sau a altor abateri de către aceștia. Trebuie să se pună accentul pe dezvoltarea conștiinței sociale a copilului, a responsabilității și educarea acestuia în spiritul respectării valorilor sociale. Bineînțeles, rolul acesta nu revine doar statului și instituțiilor sale, dar întregii societăți, astfel educând copiii cu mai multă grijă, putem preveni mai eficient comportamentele infracționale ale acestora.

ishment, especially when we speak about crimes involving manifestation of violence by children.

Minors' caring and education must become a state priority in order to prevent them from committing crimes or other offenses. Emphasis should be placed on the development of the child's social awareness, responsibility and education in the spirit of respect for social values. Of course, this role belongs not only to the state and its institutions, but to society as a whole, so the more carefully we educate children, the more effectively we can prevent their criminal behavior.

---

### Referințe bibliografice

#### *Bibliographical references*

1. Pitulescu I. Delincvența juvenilă. București: Editura Ministerului de Interne, 1995. 376 p.
2. Codul penal al Republicii Moldova. Cod nr. 985 din 18.04.2002. În: MO din 14.04.2009, nr. 72-74, art. 195.
3. Codul penal al României din 17 iulie 2009 (actualizat 2014). Legea nr. 286. În: MO nr. 510 din 24.07.2009. În vigoare la 01.02.2014.
4. <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595> Vizitat: 10.05.2020.
5. Астемиров З. А. Уголовная ответственность и наказание несовершеннолетних. Под редакцией Н. А. Стручкова. Москва: Научно-исследовательский и редакционно-издательский отдел, 1970. 125 p.
6. Hotca M.A. Codul penal. Comentarii și explicații. București: Editura C.H. Beck, 2007. 1598 p.
7. Butiuc C. Răspunderea penală a minorilor. În: Revista de drept penal. Anul IX, nr. 4 (octombrie-decembrie). București: 2002, p. 32-37.

---

#### **Despre autor**

**Valentina RUSSU,**  
asistent universitar  
al Catedrei „Drept penal și criminologie”,  
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,  
e-mail: [valya.cociorva@mail.ru](mailto:valya.cociorva@mail.ru)  
tel.: 060185817

#### **About author**

**Valentina RUSSU,**  
university assistant of the Chair  
of Criminal Law and Criminology,  
Academy “Stefan cel Mare” of MIA,  
e-mail: [valya.cociorva@mail.ru](mailto:valya.cociorva@mail.ru)  
tel.: 060185817



CZU 343.621

DOI 10.5281/zenodo.4071310

## CONSIDERAȚII DEMOCRATICE PRIVIND AVORTUL: REPERE MORAL- SPIRITUALE, CONSECINȚELE ȘI ÎNCADRAREA JURIDICO-PENALĂ

Igor SOROCEANU,  
masterand

## DEMOCRATIC CONSIDERATIONS REGARDING ABORTION: MORAL- SPIRITUAL POINTS, CONSEQUENCES AND LEGAL-CRIMINAL FRAMING

Igor SOROCEANU,  
master student

*Fiecare persoană are dreptul la viață. Acest drept se aplică în practică din momentul concepției sau când are loc reproducerea primelor celule.*

*Noi, generația tânără, nu trebuie să fim indiferenți și să nu admitem nici o ilegalitate în momentul cursului sarcinii, deoarece recurgerea la avort, poate lăsa o amprentă negativă pe tot restul vieții.*

*Fiecare persoană este independentă și creatoare de valori. Din cauza voinței negative a mamei sale, nu înseamnă că aceasta trebuie să-și piardă viața. Copiii, ca și cei maturi, au dreptul la supraviețuire și dezvoltare. Dezlipirea embrionului de sânul mamei sale înseamnă atentarea directă la viața și sănătatea persoanei. La început, parcă totul este bine și ajustat la toate cerințele pozitive. Dar, mai târziu, după provocarea avortului, pacientele înțeleg că lucrurile nu sunt chiar așa de „magice”. Există situații în practica judiciară când la prima sarcină femeile au recurs la avort, iar mai apoi nu au mai avut copii pe tot restul vieții.*

*Deci vreau să specific că avortul reprezintă o crimă foarte gravă, identică celei de omor, care necesită o abordare teoretică permanentă și un punct de informare continuu a generației tinere.*

*Cuvinte-cheie: avort, făt, crimă, victimă, lege.*

*Everyone has the right to life. This right applies in practice from the moment of conception or when the first cells are reproduced. We, the young generation, should not have to be indifferent and should not admit any illegality at any time during pregnancy. Because abortion can leave a negative footprint for the rest of the life.*

*Every person is independent and value-creating. Because of her mother's negative will, doesn't mean she has to lose her life. Children, like adults, have the right to survival and development. Embracing the embryo from the mother's breasts means direct violation to the life and health of the person.*

*At first, it's like everything is fine and adjusted to all the positive requirements. But later on, after the challenge of abortion, the patients understand that things are not so "magical". There are situations in judicial practice, when at first pregnancy women have aborted, and after then they can't have children for the rest of their lives.*

*So, I want to make it clear that abortion is a very serious crime, identical to murder, which requires a permanent theoretical approach and a continuous information point for the young generation.*

*Key Words: abortion, fetus, murder, victim, law.*

**Introducere.** De la apariția primelor ființe umane până în prezent, societatea a fost preocupată de o serie de obligațiuni. Una dintre cele mai de preț fiind „lăsarea de urmași și moștenirea din tată în fiu”. Pentru existența acestei clauze este nevoie de conceperea unei noi ființe umane, tratarea acesteia cu precauție și asigurarea creșterii natalității. Viața fiecărei persoane începe din momentul concepției sale, deoarece, după cum cunoaștem deja, atunci începe reproducerea celulelor, specializarea și funcționarea lor. Iar „pentru evoluția normală a sarcini se știe că sunt necesare

**Introduction.** Since the appearance of the first human beings so far, society has been concerned with a series of bonds. One of the most valuable is “leaving the descendants and legacy from father to son”. For the existence of this clause, it is necessary to conceive of a new human being, to treat it with caution and to ensure birth growth. The life of every person begins from the time of its conception, because as we already know, then cell reproduction, their specialization and their function begins. And, „for normal pregnancy evolution, it is known that normal sexual ele-



elementele sexuale normale, mucoasă uterină integră, morfogeneza placentară normală, adaptare uterină progresivă precum și echilibru hormonal corespunzător” [2, p.154].

Personalitatea umană este singura ființă purtătoare și creatoare de valori. Însă, în unele cazuri, femeile nu mai doresc din diverse motive să dea naștere unui nou predecesor. Astfel, ele apelează la diverse metode pentru a întrerupe sarcina. În literatura de specialitate, întreruperea cursului sarcinii poartă denumirea de „avort”. Conceptul de avort „este definit în practica medico-legală drept întreruperea sarcinii pe tot parcursul evoluției acesteia, din prima până la ultima lună a perioadei de gestație” [12, p.111]. Analizând abordările literaturii de specialitate, aș vrea să reiterez că participanții de la Congresul Mondial de la Oslo, din 10-13 mai 1990, au concluzionat că „copil nenăscut – este omul, oricare ar fi el, procreat pe cale naturală sau artificială, în sau înafara pântecelui matern, înainte ca el sau ea să se fi născut” [17, art.1].

**Conținutul de bază.** La etapa actuală, femeile apelează la o serie variată de metodologii pentru a realiza avortul, atât legale, cât și ilegale. În anii 2737-1696 î.e.n., împăratul Chinei, Shentlun, preciza că unicul instrument legal contra sarcinii îl reprezintă mercurul. Mai târziu, în anii 1550-1500 î.e.n., pentru a întrerupe sarcina, egiptenii foloseau preparatele recomandate de „babe moașe”, bucatele pregătite din frunze de salcâm și colocint. În spațiul rural timpuriu, pentru a întrerupe sarcina femeile recurgeau la unele stiluri vechi ca: aruncări de la anumite înălțimi, valvele vaginale, anestezie locală, rostogoliri prin deșisuri-dealuri, dilatatoare, vacuum-aspiratoare etc. O altă cauză care mărește numărul avorturilor la sate o constituie faptul că „femeile intră în contact cu o serie de plante care le pot favoriza un avort spontan: rubarda, mărlul lupului – cunoscută și sub numele semnificativ de „lepădătoare” sau „dalac”, piperul, săpunarița, ghințura sau fierea pământului, smirna, friga etc. Majoritatea cresc prin șanțuri sau pe câmp printre celelalte plante care se cultivă” [15, p.81]. În acest sens, este important de menționat că avortul în societatea rurală este un indicator obișnuit. Acesta apare cel mai des la femeile nemăritate în regiunile în care violența conjugală sau cea dintre cetățeni este la ordinea zilei.

ments, integral uterine mucosa, normal placental morphogenesis, progressive uterine adaptation as well as adequate hormonal balance are required” [2, p.154].

Human personality is the only bearer and value-creating. However, in some cases, women no longer want, for various reasons, to give birth to a new predecessor. Thus, they resort to various methods to interrupt the pregnancy. In the literature, interruption of the pregnancy is carried out by abortion. The concept of abortion „is defined in medical and legal practice as the interruption of pregnancy throughout its development, from the first to the last month of the gestation period” [12, p.111]. Analyzing the approaches of specialized literature, I would like to reiterate that the participants at the World Congress in Oslo, May 10-13, 1990, concluded that „an unborn child – is a human, whatever he may be, procreated naturally or artificially in or out of the mother’s womb before he or she was born” [17, art.1].

**Basic content.** At the current stage, women call for a wide range of methodologies to achieve abortion, both legal and illegal. In the years 2737-1696 BC, the emperor of China, Shentlun, stated that the only legal instrument against the pregnancy is mercury. Later, between 1550 and 1500 BC, the Egyptians used the recommendations of “*crone midwives*”, prepared from acacia and colonized leaves, to interrupt the pregnancy. In early rural areas, women used some old styles to cut off pregnancies such as throws at some heights, vaginal valves, local anesthesia, rolling through hillsides, dilators, vacuum-aspirations, etc. Another cause that increases the number of abortions in the villages is that „women come in contact with a number of plants that may favor a spontaneous abortion: rubard, the wolf’s apple - also known as the denominator, or the anthrax, the pepper, the soapwort, the bark or grazing of the earth, the myrrh, the fern, etc. Most grow through trenches or fields among the other plants that grow” [15, p.81]. In this regard, it is important to note that abortion in rural society is a common indicator. It occurs most often at unmarried women in regions where marital or citizen violence is on the agenda.

In Christian states, the *‘Mystery of the*

În statele creștine, *Taina Nunții* reprezintă una dintre cele mai de seamă preocupări ale Bisericii Ortodoxe pe tărâmul activității sale pastorale. Ea are misiunea de a proteja sfințenia de care se bucură – căsătoria creștină. *Taina Cununiei* reprezintă o lucrare dumnezeiască, datorită căreia mirii se „nasc a doua oară”, unul pentru altul. Esența unei căsătorii o constituie roadele acesteia, adică copiii. Viața copilului începe din momentul în care el este conceput. Nu trebuie să fim indiferenți și să tolerăm aceste ilegalități, deoarece „copiii au dreptul la supraviețuire și dezvoltare, în toate aspectele vieții: fizic, psiho-emoțional, cognitiv, social și cultural” [18]. Odată ce este zămislit în sânul mamei sale, el apare ca un principiu de viață de sine stătător. În acest fel, fătul, capătă o esență material-spirituală și o identitate proprie. Însă, din păcate, din cauza unor circumstanțe independente de voința părților, apare unul din marile păcate și patimi care ruinează căsătoria, distrugând esența creștină și cauzând totodată, răni grave în ordinea vieții sociale. Provocarea violentă a desfacerii sufletului de trup înseamnă încetarea vieții copilului din sânul mamei. La acest capitol, în vederea plasării pe prin-plan a dreptului la viață a fiecărui copil, legislația în vigoare garantează demnitatea și onoarea fiecărei ființe umane, iar „atentarea la onoarea și demnitatea copilului se pedepsește în conformitate cu legislația” [20, art.7]. În acest sens, profesorul teolog Leontin Popescu, condamnă aceste fapte rușinoase ale societății și menționează că „omul are o poziție unică pe pământ și în ansamblul creației, de aceea orice atentat la viața omului este sfidare și ofensă la adresa lui Dumnezeu, violare a uneia dintre poruncile fundamentale ale legii divine: „Să nu ucizi!”. Viața este darul cel mai prețios al lui Dumnezeu, dat omului și nimeni, în afară de Dumnezeu, nu poate dispune de viața omului, nici chiar omul însuși nu are dreptul să-și suprimă viața, și cu atât mai mult nimeni nu-și poate aroga dreptul de a suprima viața altuia” [13, p. 98]. Din punct de vedere religios, fiecare femeie are obligația de a respecta voința Domnului și de a da naștere copilului. „În religia iudaică embrionul capătă statut de personalitate după terminarea perioadei postimplantaționale. Islamul consideră că embrionul are drept de personalitate după 40 de zile de la fecundare, moment în care în el se instalează sufletul. Induismul susține că reîn-

*Weeding*’ is one of the most preoccupied concerns of the Orthodox Church in the realm of its pastoral activity. It has the mission to protect the holiness they enjoy – Christian marriage. The *mystery of the marriage* is a divine work, thanks to which the grooms are born “*the second time*”, one for another. The essence of a marriage is its fruit, that is, children. The child’s life starts from the moment he is conceived. We must not be indifferent and tolerate these illegalities because „children have the right to survival and development in all aspects of life: physical, psycho-emotional, cognitive, social and cultural” [18]. Once it is conceived in the mother’s womb, it appears as a living principle of its own. In this way, the fetus acquires a material-spiritual essence and own identity. But, regrettably, due to circumstances beyond the will of the parts, one of the great sins and passions that ruin marriage, destroying the Christian essence and creating heavy injuries in the order of social life, appears.

The violent challenge of destroying the soul of the flesh means the end of the child’s life in the mother’s womb. In this chapter, in order to plan the right to life of each child, the legislation in force guarantees the dignity and honor of every human being, and „the attentiveness to the honor and dignity of the child is punished according to the law” [20, art.7]. Regard on this, the theologian teacher, Leontin Popescu, contradicts these shameful facts of society and notes that „man has a unique position on the earth and in the whole of creation, therefore any attempt on human life is defiance and offense against God, violation of one of the fundamental commandments of the divine law, “Do not kill!” Life is the most precious right of God given to man, and no one, besides God, can suppress the life of man, not even man himself has the right to suppress his life, and even more no one can arrogates the right to suppress another’s life” [13, p. 98].

From a religious point of view, each woman has an obligation to respect the will of God and to give birth to the child. „In the Jewish religion, the embryo receives personality status after the end of the post-implantation period. Islam believes that the embryo has the right to person-



carnarea sufletului nu depinde de starea fizică, embrionul neavând statut bine determinat. Biserica Protestantă are o poziție ambivalentă” [10, p.117]. În realitate, avortul creează probleme mult mai numeroase și mai complexe decât cele pe care pretind oamenii că acesta le rezolvă. Profesorii de la medicină consideră că „Dumnezeu însuși intenționează să creeze o făptură omenească și că această făptură, apărută în sânul mamei, este prin avort, în mod deliberat, privată de viață, iar acest lucru nu este altceva decât un asasinat” [10, p. 117]. Cercetând unele date medicale, am constatat că avortul săvârșit repetat, constituie o cauză substanțială de favorizare a cancerului și a fibromului uterin.

Pentru moment unele doamne/domnișoare, sunt copleșite de o neliniște, frică și o confuzie interioară, când ajung în situația de a lua o decizie referitoare la întreruperea cursului sarcinii. Ele se confruntă cu o problemă emoțională, devenind neajutate, triste și pradă unor sentimente de rușine. Ajungând la o asemenea treaptă a vieții, pentru a ascunde și a întrerupe sarcina, persoanele respective recurg la unele fapte ilicite. În acest context, aș vrea să specific că „avortul nesigur este procedura de întrerupere a sarcinii nedorite de către persoane ce nu au instruirea și abilitățile necesar și/sau în condiții ce nu corespund standardelor medicale. Aproape jumătate din avorturile efectuate în lume (circa 20 de milioane anual) sunt considerate nesigure, majoritatea din ele revin țărilor în curs de dezvoltare. Din toate decesele legate de graviditate, 13% au fost în urma avortului nesigur, ce constituie 67 mii de femei pe an” [3, p. 71]. Recurgând la asemenea gesturi, făptuitoarele încearcă prin oricâte metode de a ține departe de ochii lumii această tematică sensibilă și controversată.

Problematika avortului este una exhaustivă. Acesta poate fi interpretat în diverse moduri și poate fi provocat prin următoarele tipuri:

1. „Avort precoce – aplicarea manipulațiilor medicale până la termenul de 12 săptămâni de gestație.
2. Avort tardiv – aplicarea manipulațiilor medicale de la termenul de 12 până la 22 de săptămâni.
3. Avort complet – eliminarea completă a produsului de concepție.

ality after 40 days of fertilization, at which point the soul is installed in it. Induism claims that the reincarnation of the soul doesn't depend on the physical state, and the embryo doesn't have well-determined status. The Protestant Church has an ambivalent position” [10, p.117]. In fact, abortion creates many more and more complex problems than those people claim to solve. Medical professors believe that „God himself intends to create a human being and that this creature, which is born in the mother's womb, is deliberately abortion-free, and this is nothing more than an assassin” [10, p.117]. Researching some medical data found that repeat abortion is a substantial cause of cancer and uterine fibroids.

At the moment, some ladies are overwhelmed by anxiety, fear, and inner confusion when they make a decision to stop pregnancy. They face an emotional problem, becoming helpless, sad and surrounded by a shameful atmosphere. By reaching such a stage in life, to hide and interrupt the pregnancy, those individuals resort to some illicit deeds. In this context, I would like to point out that „unsafe abortion is the procedure of interrupting the unwanted pregnancy by people who do not have the necessary training and skills and / or under conditions that do not meet medical standards. Nearly half of the world's abortions (about 20 million a year) are considered unsafe, most of them belonging to developing countries. Of all deaths related to pregnancy, 13% were the result of unsafe abortion, accounting for 67,000 women per year” [3, p.71]. By resorting to such gestures, the perpetrators try by any means to keep away this sensitive and controversial theme from the eyes of the world.

The issue of abortion is an exhaustive one. It can be interpreted in various ways and can be caused by the following types:

1. „Early abortion – application of medical manipulation up to 12 weeks of gestation.
2. Late miscarriage – application of medical treatment from 12 to 22 weeks.
3. Complete Abortion – complete removal of the conception product.
4. Incomplete abortion – partial or total detention of the conception product.



4. Avort incomplet – reținerea parțială sau în totalitate a produsului de concepție.

5. Avort criminal – întrerupere a sarcinii efectuată de persoane necompetente, fără respectarea standardelor medicale.

6. Avort provocat – întreruperea sarcinii prin manipulații medicale.

7. Avort spontan – întreruperea sarcinii fără intervenții specializate medicale (pierderea sarcinii).

8. Avort septic – terminarea sarcinii prin intervenții medicale specializate, cu asocierea infecției” [14, p. 80-81]. Așadar, vreau să reiterez, că indiferent de modalitatea de avort folosită la întreruperea sarcinii, aceasta reprezintă o crimă în fața Domnului și mai devreme sau mai târziu fiecare va răspunde pentru faptele sale.

Astfel, în funcție de tipul „selectat” pentru a comite această faptă, calculând durata sarcinii, avortul poate fi săvârșit prin diverse metode:

A. „**Avortul până la 8 săptămâni** se efectuează prin:

- Metoda de interceptie.
- Reglarea menstruației sau vacuum-aspirația.
- Administrarea prostaglandinelor și mifepristonei (RU486).

B. **Avortul la 8-15 săptămâni** se efectuează prin:

- Metoda de vacuum-aspirație.
- Metoda chirurgicală.

C. **Avortul la 16-24 de săptămâni** se efectuează prin:

- Metoda de dilatare și evacuare.
- Metoda chirurgicală.
- Tehnici instilatorii cu soluții saline, prostoglandine, cu sau fără uree.

D. **Avortul foarte tardiv: 25-26 de săptămâni** se efectuează prin tehnici instilatorii cu soluții saline, prostoglandine, cu sau fără uree” [11, p. 88].

Decizia unei femei de a ajunge la avort este una ușoară, ce nu necesită mult sacrificiu și curaj. Totuși consider că în asemenea conjunctură ar fi prioritar de identificat o soluție mai bună și raportată la situația social-existentă. Este important să conștientizăm că circumstanțele care s-au creat îi vizează pe ambii parteneri, nu este doar vina ge-

5. Criminal abortion – interruption of pregnancy performed by incompetent persons, without medical standards.

6. Abortion caused – interruption of pregnancy through medical manipulation.

7. Spontaneous abortion – interruption of pregnancy without specialized medical intervention (loss of pregnancy).

8. Septic abortion – pregnancy termination by specialized medical interventions, with association of infection” [14, p.80-81].

So, I want to reiterate that no matter which abortion mode will be used to interrupt the pregnancy, it is a crime before the Lord and sooner or later each will respond for his deeds.

Thus, depending on the type “selected” to commit this act, calculating the duration of pregnancy - abortion can be done by various methods:

A. „**Abortion up to 8 weeks** is done by:

- Intercept method.
- Adjustment of menstruation or vacuum-suction.

• Administration of Prostaglandins and Mifepristone (RU486).

B. **Abortion at 8-15 weeks** is done by:

- Vacuum-aspiration method.
- Surgical method.

C. **Abortion 16-24 weeks** is done by:

- Dilation and evacuation method.
- Surgical method.
- Inspiration techniques with saline, prostaglandin solutions, with or without urea.

D. **Very late abortion : 25-26 weeks** is performed by instillation techniques with saline, prostaglandin, with or without urea” [11, p.88].

A woman’s decision to get an abortion is an easy one that does not require much sacrifice and courage. But, however, I think that in such a context, it would be a priority to identify a better solution and relate to the social-existing situation. It is important to realize that the circumstances that have been created, it targets both partners, is not just the fault of the female genre. Abortion can be marked throughout the rest of your life (negative footprint). This deed can have far worse consequences than other illegal actions oriented against the person’s life or health. Because, it of



nului feminin. Recurgerea la avort poate fi marcată pe tot restul vieții (amprentă negativă). Această faptă poate avea urmări defavorabile mult mai mari decât alte acțiuni ilegale orientate împotriva vieții sau sănătății persoanei. Deoarece nu o dată s-a întâmplat că în cursul primei sarcini femeia a mers la avort, iar apoi nu a mai putut avea copii tot restul vieții sale. În această ipostază, aș vrea să ilustrez, că „avortul nu este doar o simplă procedură medicală. Pentru multe femei el este un eveniment care le schimbă radical viața prin serioasele sale consecințe fizice, emoționale și spirituale. Majoritatea femeilor care suferă consecințele unor avorturi spun că își doresc să fi cunoscut tot adevărul despre avort înainte de a face acest pas greșit” [6, p.77].

Autorii români ne atrag atenția asupra faptului că avortul poate fi săvârșit atât prin mijloace chimice, mecanice, cât și prin mijloace fizice. Astfel, remarcăm că „cele chimice sunt reprezentate de medicamente, hormoni, vaccinuri, diverse combinații organice sau anorganice, extracte de plante, administrate local sau general. Mijloacele mecanice sunt reprezentate de masajele puternice ale regiunii, perforarea mecanică a membranelor, injectarea intrauterină a diverse soluții ce urmăresc producerea de contracții uterine și expulzia fătului. Mijloacele fizice se referă la băi fierbinți locale, asociate cu alte procedee” [8, p.135]. O altă modalitate de desprindere a fătului de corpul femeii îl reprezintă *avortul în siguranță*, efectuat în clinici medicale specializate prin folosirea ultrasunetelor sau a curentului electric sub anestezie și consilierea femeii pre/postavort. În cadrul consilierii pre-avort sunt explicate etapele și procedurile care urmează a fi întreprinse, astfel încât ca femeia să facă față emoțiilor și senzațiilor care o vor copleși pe parcursul procedurii.

Pe lângă metodele și procedeele menționate mai sus, avortul din punct de vedere practic poate fi clasificat în avort spontan și provocat. Avortul spontan de cele mai dese ori este numit avort patologic. În literatura de specialitate se distinge următoarea teză, precum că „avortul spontan poate fi generic, de cauze materne, de cauze paterne, de cauze ovulare, datorat de echilibrul hormonal și avort de cauză imunologică” [5, p.119]. Analizând clasificarea avortului spontan,

ten happen, that during the first pregnancy the woman went to abortion, and then she could not have children for the rest of her life. In this hypostasis, I would like to illustrate that „abortion is not just a simple medical procedure. For many women, it is an event that radically changes their lives through its serious physical, emotional, and spiritual consequences. Most women who are now suffering the consequences of abortions say they want to know all the truth about abortion before doing this wrong step” [6, p.77].

The Romanian authors draw attention to the fact that abortion can be accomplished by both chemical, mechanical and physical means. Thus, we note that „chemical ones are medicines, hormones, vaccines, various organic or inorganic combinations, plant extracts, administered locally or generally. Mechanical means include strong massages of the region, mechanical perforation of membranes, intrauterine injection of various solutions for the production of uterine contractions and the expulsion of the fetus. Physical means refers to local hot baths associated with other processes” [8, p.135]. Another way to detach the fetus from the female *body is safe abortion*, performed in specialized medical clinics using ultrasound or electric current under anesthesia and counseling pre / post abortion woman. The pre-abortion counseling explains the steps and procedures that will be taken so that the woman can cope with the emotions and sensations that will overwhelm her during the procedure.

In addition to the abovementioned methods and procedures, abortion can be classified as a spontaneous and provoked abortion. Spontaneous abortion is often called pathological abortion. In the literature, the following sentence is distinguished: „spontaneous abortion can be generic, maternal causes, paternal causes, ovarian causes due to hormonal balance and immunological abortion” [5, p.119]. By analyzing the classification of spontaneous abortion, we can deduce that the abortion, in turn, may also be divided into legal abortions (on request), accidental or empirical.

Looking at the hierarchy listed above, I would like to point out that a significant role in

putem deduce că avortul provocat, la rândul său, poate fi și acesta împărțit în avort legal (la cerere), accidental sau empiric.

Cercetând ierarhizarea enumerată anterior, aș vrea să precizez că un rol semnificativ în cursul de întrerupere a sarcinii îi revine și avortului dilectual. În vederea elucidării unei tematici mai detaliate și aprofundate a acestui reper de întrerupere a sarcinii, profesoara Natalia Drugescu menționează că „avortul provocat dilectual este interzis în toate statele lumii. Indicațiile avortului terapeutic sunt reflectate variat în diferitele legislații. În marea majoritate a statelor avortul terapeutic este limitat la cazurile de strictă necesitate permițându-se întreruperea sarcinii numai când viața femeii gravide este pusă în pericol ce nu poate fi înlăturată prin alte mijloace. În alte state, cele scandinave și unele de pe continentul american, indicațiile terapeutice se extind și la unele boli sau situații capabile să genereze embriopatii” [7, p. 125]. Pe lângă ansamblul de daune enumerate mai sus referitoare la aspectele și urmările negative, provocarea intenționată de întrerupere a sarcinii poate lăsa unele amprente ireparabile pentru viața și sănătatea femeii. Avortul provocat dilectual duce la provocarea unor suferințe de lungă durată sau chiar la unele infirmități grave, cum ar fi:

1) „*Hemoragia*. Pierderea de sânge devine gravă și periculoasă în sine, numai dacă nu se intervine cu un tratament adecvat pentru înlăturarea ei. Hemoragia poate fi complicată cu alte vătămări grave, de obicei traumatice.

2) *Embolia aeriană*, constituie o complicație gravă a intervențiilor intrauterine. Se consideră că 70-100 ml aer introdus în patul vascular produce embolie mortală. În cazul injecțiilor de hidrogen hiperoxidat se eliberează oxigen gazos; moartea se poate instala de obicei rapid, evoluând cu dureri precordiale, dispnee, colaps. Embolizarea poate decurge în două faze, accidentul mortal producându-se după schimbarea poziției corpului.

3) *Șocul inhibitor*. Acest mecanism tanatogenetic poate fi admis excepțional, atunci când nu se constată nici embolia aeriană și nici semnele unui alt mecanism; reflexul declanșator al inhibiției mortale pornește din interoceptorii uterini excitați prin destinderea forțată. În asemenea cazuri, gravida moare pe loc.

the discontinuation of pregnancy is also the dilectual abortion. In order to elucidate a more detailed and in-depth theme of this pregnancy termination mark, Professor Natalia Drugescu, states that „dilectual abortion is forbidden in all countries of the world.

The indications of therapeutic abortion are varied across different legislations. In the vast majority of countries, abortion is limited to cases of strict necessity allowing the interruption of pregnancy only when the life of the pregnant woman is in danger and can not be eliminated by other means. In other Scandinavian states and some on the American continent, therapeutic indications extend to some diseases or situations capable of generating embryos” [7, p.125]. In addition to the set of damages listed above, with regard to the issues and the negative consequences, the intentional task of interrupting the pregnancy may leave some fingerprints irreparable for the life and health of the woman. Abortion caused dilectually leads to long-term suffering or even serious illness, such as:

1) „*Hemorrhage\bleeding*. Blood loss becomes serious and dangerous in itself unless it is properly treated to remove it. Hemorrhage can be complicated with other serious injuries, usually traumatic.

2) *Air embolism*, is a serious complication of intrauterine interventions. It is believed that 70-100 ml of air introduced into the vascular bed produces fatal embolism. In the case of hyperoxide hydrogen injections, ozone gas is released; death can usually occur quickly, evolving with precordial pain, dyspnea, collapse. Embolization can occur in two phases, the fatal accident occurring after body position changes.

3) *Inhibitory shock*. This tanatogenetic mechanism can be admitted exceptionally, when neither the air embolism nor the signs of another mechanism are found; the trigger-triggered reflex of deadly inhibition starts from excited uterine interceptors through forced excitement. In such cases, the pregnant woman dies.

4) *Poisoning*. We have shown in the previous subchapter that toxic substances taken for abortive purposes can cause the woman's death;





4) *Otrăviri*. Am arătat în subcapitolul precedent că substanțele toxice luate în scop abortiv pot produce moartea femeii; întâlnim leziuni distrofice grave în ficat și rinichi. Diagnosticul este dificil, mai ales în caz de disimulare a anamnezei.

5) *Infecțiile* sunt cele mai frecvente complicații ale avortului criminal, în care sterilitatea instrumentelor este dubioasă sau inexistentă, iar golirea cavității uterine se face încet.

6) *Leziuni traumatice*. Locul lor de predilecție se găsește în fundul de sac vaginal posterior, peretele posterior al canalului cervical, zona orificiului uterin intern și fundul uterului. Perforațiile prin înțepare sau raclaj, apucare cu pensă, pot intersecta parametrul, organele învecinate (vezica, rectul, anse intestinale), sau chiar organe mai îndepărtate ale abdomenului (stomac, ficat), excepțional putându-se întâlni chiar perforația diafragmei” [1, p. 149-151].

În unele cazuri întâlnite în practică, pentru eliberare de răspundere față de aceste ilegalități, femeile motivează că a avut loc un deces intern a fătului din diverse cauze. În acest sens, în cadrul medicinei legale permanent se efectuează un studiu și o cercetare detaliată în vederea stabilirii raportului de cauzalitate între deces și avort. Acesta constă în faptul că „raportul de cauzalitate între avortul provocat și deces se bazează pe coroborarea datelor de ordin clinic, anatomopatologic, bacteriologic și toxicologic. Cele mai frecvente cauze de deces în avortul empiric sunt reprezentate de complicațiile hemoragice, complicațiile septice (pelviperitonite, septicemii), embolii gazoase și amniotice, intoxicații și șocul toxico-septic” [16, p. 152]. După cum am observat deja, consecința principală a avortului o constituie decesul unei noi generații. În acest context, reiterez că femeile se confruntă cu o mulțime de emoții provocate de eventualele întreruperi de sarcină. Marea majoritatea a acestora sunt constrânse să ia o asemenea decizie, ca o metodă de contracepție, pe care o consideră optimă pentru un viitor mai prosper.

În practică se pune un accent esențial pe conceptul de întrerupere artificială a sarcinii în termene tardive. Această metodologie presupune că „alegerea metodei de întrerupere a sarcinii – corelează cu termenul gestațional. Până la 18 săptămâni, întreruperea chirurgicală se efectuea-

we encounter serious dystrophic lesions in the liver and kidney. Diagnosis is difficult, especially if the anamnesis is hidden.

5) *Infections* are the most serious complications of criminal abortion, in which the sterility of the instruments is dubious or non-existent, and the emptying of the uterine cavity is done slowly.

6) *Traumatic injuries*. Their predilection is found in the back of the vagina, the posterior wall of the cervical canal, the inner uterus and the back of uterus. Perforations by puncture or scraper, grabbing, may intersect the parameter, adjacent organs (bladder, rectum, intestines), or even more distal organs of the abdomen (stomach, liver), and even the perforation of the diaphragm can be met” [1, p.149-151].

In some cases encountered in practice, to release responsibility for these illegalities, women are motivating that an internalized fetal death has occurred in various causes. In this regard, a detailed study and research is being carried out in the framework of permanent legal medicine to establish the causal relationship between death and abortion. It is that „the causal relationship between abortion and death is based on corroborating clinical, anatomopathological, bacteriological and toxicological data. The most common causes of death in empiric abortion are haemorrhagic complications, septic complications (pelviperitonitis, septicemia), gastrointestinal and amniotic embolism, intoxication and toxico-septic shock” [16, p.152]. As we have already noticed, the primary consequence of abortion is the death of a new generation. In this context, I reiterate that women are confronted with a lot of emotions caused by the eventual interruption of pregnancy. The majority of them are forced to make such a decision as a method of contraception, which they consider to be optimal for a more prosperous future.

In practice, an essential focus is placed on the concept of artificial interruption of pregnancy in late term. This methodology assumes that „the choice of the method of interruption of pregnancy - correlates with the gestational term. Up to 18 weeks, surgical discontinuation is performed by the dilatation and evacuation method, which



ză prin metoda de dilatare și evacuare, care este mai puțin periculoasă decât întreruperea medicală” [11, p. 82]. Cu toate acestea, există și o prevedere legală de întrerupere voluntară a cursului sarcinii în condiții de siguranță, care presupune că „întreruperea voluntară a cursului sarcinii se efectuează în instituția medico-sanitară care prestează acest gen de servicii, numai de către medicii specialiști în obstetrică-ginecologică, la alegerea femeii gravide, indiferent de locul de trai sau viza de reședință” [22, pct.9 și pct.10].

Este adevărat că nici o lege nu poate împiedica o femeie să nască sau să păstreze copilul, dar o încercare – o schimbare a mentalității – trebuie să existe!

Legile care interzic și pedepsesc avortul nu pun în discuție drepturile femeii, ci dreptul la viață al copilului conceput. Ele afirmă că nimeni nu poate să dispună de viața unui nevinovat, apărând egalitatea dreptului la viață a tuturor ființelor umane. Avortul nu poate fi considerat un drept al femeii. Legea trebuie să pedepsească toate delicturile, în caz contrar, cei slabi și nevinovați ar fi victime lipsite de apărare ale delincvenților mai puternici decât ei.

Sfera reproducerii în Republica Moldova constituie o problemă medico-socială, iar „avortul continuă să fie o metodă încă destul de frecventă de planificare familială, provocând riscuri reale pentru sănătatea femeilor” [21, pct.33]. Marea majoritate a femeilor recurg la avort din considerentul că conceperea fătului a avut loc din unele neplanificări preventive sau nedorința de întemeiere a unei familii.

Răspunderea în fața organelor competente față de fapta respectivă este incriminată la art.159 CPRM [19], unde putem observa că provocarea ilegală a avortului este consemnată într-o variantă-tip și o variantă agravantă. Deoarece „în corpul femeii (mamei) există corpul fătului, obiectul material al infracțiunii de avort este bivalent, fiind reprezentat și de corpul femeii gravide, dar și de corpul produsului de concepție, întrucât manevrele abortive pot provoca injurii fie mamei (pe cale generală sau local), fie fătului (direct sau indirect)” [9, p. 66].

Dacă e să ne referim la statul vecin, observăm cu certitudine că înainte de toate, avortul este incriminat ca o circumstanță agravantă la art.192

is less dangerous than medical interruption” [11, p.82]. However, there is also a legal provision to voluntarily interrupt the course of pregnancy in a safe way, which means that „the voluntary interruption of the pregnancy is carried out in the medical institution providing this kind of services, only by specialists in obstetric-gynecological, at the choice of the pregnant woman, regardless of the place of living or the residence visa” [22, p.9 și p.10].

It is true that no law can prevent a woman from giving birth or keeping the child, but an attempt - a change of mentality – must exist!

Laws that prohibit and punish abortion do not call into question the rights of women, but the right to life of the child conceived. They say that no one can afford the life of an innocent, defending the equality of the right to life of all human beings. Abortion can not be considered a woman's right. The law must punish all crimes, otherwise the weak and innocent are victims of defiant defenses more powerful than they are.

The sphere of reproduction in the Republic of Moldova is a medical-social problem, and „abortion continues to be a still quite common method of family planning, causing real risks for women's health” [21, p.33]. The vast majority of women resort to abortion on the grounds that the fetus was conceived as a result of unplanned preventive or unwillingness to establish a family.

Liability before the competent authorities for this specific act is incriminated in art.159 PCRМ [19], where we can see that the illegal challenge of abortion is recorded in a variant and an aggravating version. Since „the body of the fetus is in the body of the woman (mother), the material object of the abortion offense is bivalent, being represented by the body of the pregnant woman and the body of the conceptual product, since abortive maneuvers can cause injury to either the mother (general or local) or to the fetus (directly or indirectly)” [9, p. 66].

If we refer to the neighboring state, we can see with certainty that first of all, abortion is incriminated as an aggravating circumstance in art.192 par.(1) letter “C” [23, art.192 paragraph (1) letter “C”], which may occur as a result of the



alin.(1) lit.c) [23, art.192 alin.(1) lit.c)], care poate surveni în urma provocării unor lovituri sau a oricăror alte acte de violență cauzatoare de suferințe fizice. De asemenea, în vederea respectării dreptului la viață și la naștere a fiecărui cetățean, legislația României prevede o normă specifică separată, art.199 CPR [23, art.199], care are drept scop de a împiedica întreruperea în totalitate a cursului sarcinii.

Profesorii autohtoni Sergiu Brînză și Vitalie Stati consideră că „a da naștere unei ființe umane este un act personal, nu unul social. Urmările acestui act le suportă mai mult ca oricine femeia și, când ea nu dorește să le suporte, societatea, care nu contribuie în mod eficient la ușurarea acestor greutăți, nu are dreptul să-i impună contrar voinței ei obligația de a avea copii” [4, p. 392].

**Concluzie.** Dreptul la viață este unul dintre drepturile fundamentale ale ființei umane, inclusiv al celor nenăscuți. Acest drept este garantat printr-o serie de documente interne și internaționale. Făcând este, așadar, ființă umană începând cu sfârșitul celei de-a 8-a săptămână de sarcină și până la expulzarea sa ca parte a procesului nașterii, acesta din urmă marcând începutul vieții extrauterine, independente a copilului nou-născut.

Avortul reprezintă un factor de dezechilibrare a evoluției și a natalității, care afectează în mod direct lumea contemporană și urmașii noștri. Spre final vreau să menționez că nici o persoană nu are dreptul să dețină superioritatea și „proprietatea” asupra altei persoane. Embriionul, sau fătul nenăscut, nu face parte din complexul de organe ale mamei sale, acesta din urmă reprezentând o ființă unică, distinctă, ce posedă o individualizare genetică proprie.

blows or other acts of violence that cause physical suffering. Also, in order to respect the right to life and birth of every citizen, the Romanian legislation provides for a separate specific norm, art.199 RPC [23, art.199], which aim is to prevent the interruption of pregnancy.

Teachers in the Republic of Moldova, Sergiu Brînză and Vitalie Stati, think that „giving birth to a human being is a personal act, not a social act. The consequences of this act are more borne by the woman and, when she doesn't want to support them, society, which does not contribute effectively to relief these difficulties, has no right to impose against her will the obligation to have children” [4, p. 392].

**Conclusion.** The right to life is one of the fundamental rights of the human being, including the unborn. This right is guaranteed by a series of local and international documents. The fetus is therefore a human being from the end of the 8-week pregnancy to the expulsion as part of the process of birth, the latter marking the beginning of the extrauterine life of the newborn child.

Abortion is a factor of imbalance including evolution and birth rate, which directly affects the contemporary world and our descendants. Finally, I want to mention that no person has the right to own the superiority and “ownership” of another person. The embryo, or the unborn baby doesn't belong to the mother's complex of organs, the latter being a unique, distinct being, possessing its own genetic individualization.

## Referințe bibliografice

### *Bibliographical references*

1. Ander Z., Bilegan I., Molnar V., Medicina legală, București, Ed. Didactică și pedagogică, 1966.
2. Beliș Vladimir ș.a., Medicină legală, București, Ed.Teora, 1992.
3. Bivol Veronica, Avortul – problemă actuală a societății, În: Materialele lucrării Conferinței Internaționale la Criminologie cu tema: „Criminalitatea în Republica Moldova: probleme actuale și căi de soluționare”, Chișinău, Ed. „Bons Offices”, 2013.
4. Brînză Sergiu, Stati Vitalie, Tratat de drept penal, Partea specială, vol.I, Chișinău, Ed. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015.

5. Dermengiu Dan, *Medicină legală – note de curs*, București, Ed. Universitară, 2011.
6. Dobrea Ana, *Avortul – argumente pro și contra*, În: *Materialele lucrării Conferinței Internaționale la Criminologie cu tema: „Criminalitatea în Republica Moldova: probleme actuale și căi de soluționare”*, Chișinău, Ed. „Bons Offices”, 2013.
7. Drugescu Natalia, *Medicină legală – Curs pentru studenți*, București, Ed. Printech, 2001.
8. Groza Ionel Lulu, Astărăstoae Vasile, *Introducere în medicină legală pentru juriști*, București, Ed. C.H. Beck, 2007.
9. Iftenie Valentin, Boroi Alexandru, *Infracțiunile de lovire și vătămare a integrității corporale sau a sănătății. Cadrul juridic. Aspecte medico-legale*, București, Ed. Juridică.
10. Iliadi-Tulbure Corina, Ostrofeț Constantin, *Avortul la cerere prin prisma bioeticii și religiei*, În: *Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, filosofiei și medicinei*, Chișinău, Ed. Print-Caro, 2011.
11. Palade Gh. ș.a., *Planificarea familiei. Metodele contemporane de contracepție. Avortul*, Chișinău, Ed. Centru Editorial-Poligrafic *Medicina*, 2006.
12. Plahteanu Monica, *Curs de medicină legală*, Iași, Ed. Timpul, 1994.
13. Popescu Leontin, *Avortul din punct de vedere al moralei creștine*. În: *Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, filosofiei și medicinei*, Chișinău, Ed. Print-Caro, 2012.
14. Pruteanu Victor, *Avortul prin prisma concepției moral-spirituale*. În: *Materialele lucrării Conferinței Internaționale la Criminologie cu tema: „Criminalitatea în Republica Moldova: probleme actuale și căi de soluționare”*, Chișinău, Ed. „Bons Offices”, 2013.
15. Roman Nicoleta, *Avortul și infanticidul în lumea rurală românească din prima jumătate a secolului al XIX-lea*. În: *Studii și material de istorie modernă*, vol. XX, București, Ed. Academiei Române, 2007.
16. Vieru-Socanu Radu, ș.a., *Medicina legală*, Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 1997.
17. *Declarația drepturilor copilului nenăscut, adoptată la Congresul Mondial Provita de la Oslo din 10-13 mai 1990*.
18. *Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova la 12 decembrie 1990, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 (principiul 2 (doi) de bază al convenției)*.
19. *Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009*.
20. *Legea nr.338 din 15.12.1994 privind drepturile copilului // Monitorul Oficial nr.13 din 02.03.1995*.
21. *Hotărârea Guvernului nr.768 din 12.10.2011 cu privire la aprobarea Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) // Monitorul Oficial nr.182-186 din 28.10.2011*.
22. *Ordinul Ministerului Sănătății nr.647 din 21.09.2010 cu privire la efectuarea întreruperii voluntare a cursului sarcinii în condiții de siguranță // Monitorul Oficial nr.241-246 din 10.12.2010*.
23. *Lege – Codul penal român, accesat pe file:///C:/Users/Igor/Desktop/Noul%20cod%20penal.pdf (vizualizat la 12.05.2020)*.

**Despre autor****Igor SOROCEANU,***masterand,**Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,**email: soroceanu94igor@gmail.com,**tel.068578205***About author****Igor SOROCEANU,***master student,**Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,**email: soroceanu94igor@gmail.com,**tel.068578205*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Anale Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova/ Departamentul Știință; colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.] ; traducere: Angela Pareniuc. – Chișinău: S.n., 2020 (Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI) – . – ISSN 1857-0976. – ISBN 978-9975-930-24-6.

Nr 11: Științe juridice = Legal sciences. – 2019. – 172 p.: fig. color, tab. – Tit. paral.: lb. rom., engl. – Texte paral.: lb. rom.-engl., rusă-engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 100 ex. – ISBN 978-9975-121-65-1.

34:378.4(478-25)(082)=135.1=111=161.1

A 48

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Traducere:

Angela PARENIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Bun de tipar: 01.10.2020

Tiraj 100 ex.

Tiparul executat la Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI  
mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,  
MD-2009, Republica Moldova  
e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md